

تاملی در بنیان تاریخ ایران

کتاب سوم : برآمدن صفویه

بخش دوم : اشارات

Ketabton.com

● مجموعه سی و هشت یادداشت و بلاگي

از ناصر پورپیرار

(۴۱-۷۸)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(تاملی در بنیان تاریخ ایران)

کتاب سوم:

برآمدن صفویه

(بخش دوم، اشارات)

ناصر پور پیرار

لطفاً برای دیدن عکس‌های رنگی
یا در اندازه‌های اصلی،
به آدرس‌های زیر رجوع کنید.
www.naria.ir
[http://naria5. Bologfa.com](http://naria5.Bologfa.com)

فهرست

- یادداشت، ۴۱، پیش سینه اسب در حسنلو، ۳۷۵
- یادداشت، ۴۲، تولید و هنر در نزد اقوام کهن ایرانی، ۳۸۵
- یادداشت، ۴۳، جعل تولیدات به نام هخامنشیان و ساسانیان، ۴۰۱
- یادداشت، ۴۴، اختراع نیشاپور کهن، ۴۱۸
- یادداشت، ۴۵، اختراع نیشاپور کهن، ۴۲۸
- یادداشت، ۴۶، سفال های نیشاپور، ۱، ۴۴۲
- یادداشت، ۴۷، سفال های نیشاپور، ۲، ۴۵۷
- یادداشت، ۴۸، بررسی مقدمات کتیبه داریوش در بیستون، ۱، ۴۶۷
- یادداشت، ۴۹، بررسی مقدمات کتیبه داریوش در بیستون، ۲، ۴۷۷
- یادداشت، ۵۰، بررسی مقدمات کتیبه داریوش در بیستون، ۳، ۴۸۷
- یادداشت، ۵۱، بررسی مقدمات کتیبه داریوش در بیستون، ۴، ۴۹۴
- یادداشت، ۵۲، بررسی مقدمات کتیبه داریوش در بیستون، ۵، ۵۰۱
- یادداشت، ۵۳، کتیبه جعلی برجرز شرقی رواق تچر، ۵۱۳
- یادداشت، ۵۴، کتیبه های سر پل زهاب، ۵۲۱
- یادداشت، ۵۵، بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۱، ۵۳۰

- یادداشت، ۵۶، بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۲، ۵۳۹،
یادداشت، ۵۷، بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۳، ۵۴۹،
یادداشت، ۵۸، بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۴، ۵۶۰،
یادداشت، ۵۹، بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۵، ۵۶۷،
یادداشت، ۶۰، بررسی کتاب سفرنامه نیبور، ۱، ۵۸۰،
یادداشت، ۶۱، بررسی سفرنامه نیبور، ۲، ۵۸۷،
یادداشت، ۶۲، بررسی کتیبه داریوش در دیوار جنوبی، ۵۹۵،
یادداشت، ۶۳، بررسی کتیبه داریوش در دیوار جنوبی، ۲، ۶۰۲،
یادداشت، ۶۴، بررسی مقدماتی کتیبه های تخت جمشید، ۶۰۹،
یادداشت، ۶۵، بررسی لوحه های ایلامی تخت جمشید، ۱، ۶۱۸،
یادداشت، ۶۶، بررسی لوحه های ایلامی تخت جمشید، ۲، ۶۲۶،
یادداشت، ۶۷، کتیبه های تخت جمشید ، ۶۳۵،
یادداشت، ۶۸، کتیبه های تخت جمشید، ۲، ۶۴۴،
یادداشت، ۶۹، کتیبه های تخت جمشید، ۳، ۶۵۳،
یادداشت، ۷۰، کتیبه های شوش، ۶۵۹،
یادداشت، ۷۱، کتیبه اردشیر سوم در تخت جمشید، ۶۶۸،
یادداشت، ۷۲، مقایسه آثار رومی با مانده های هخامنشی، ۶۷۵،
یادداشت، ۷۳، نگاهی به دایره المعارف المسیری، ۶۸۲،
یادداشت، ۷۴، نگاهی به دایره المعارف المسیری، ۶۹۲،
یادداشت، ۷۵، نگاهی به قاموس کتاب مقدس، ۷۰۱،
یادداشت، ۷۶، نگاهی به پوریم در تورات، ۷۰۹،
یادداشت، ۷۷، نگاه به پوریم از منظر مشیت الهی، ۷۱۸،
یادداشت، ۷۸، بررسی کتاب استر در تورات، ۱، ۷۲۶،

۴۱. پیش‌سینه اسب در حسنلو

همین که کسانی، گرد و غبار ناشی از پوریم نابود کننده تمدن شرق میانه را، این چنین به سهولت از مسیر تاریخ روییده، گورستانی ۲۲۰۰ ساله را با انواع دروغ اقتصادی و سیاسی و فرهنگی چراغان کرده، ویرانه‌ای را با صحنه‌های متنوع حیات و هستی سربلند دکور بسته و از هیچ‌جانب با اعتراض صاحب‌خرد و اهل نظری مواجه نبوده‌اند، خود به‌ترین دلیل فقدان حافظه و حضور قومی و ملی در تمام زمینه‌های قابل‌تصور در این سرزمین، از رخ داد پلید پوریم تا سه قرن اخیر است و جار می‌زند که مباحث تازه درگرفته و تامل جاری در بنیان تاریخ این سرزمین، پس از ۲۵ قرن، نخستین نمایش تلاش مردمی است که قصد شناخت و باز ساخت تصاویر و تعلقات تاریخی خویش کرده‌اند.

«فلات ایران به دلیل موقعیت ممتاز جغرافیایی، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین سرزمین‌ها از دیرباز به‌عنوان مهد تمدن مشرق‌زمین مورد توجه قرار گرفته است. نشانه‌های استقرار انسانی از آغاز، در همه‌جای ایران قابل مشاهده است. ایران از شمال به دریای خزر و از جنوب به خلیج فارس محدود می‌شود و به همین دلیل همواره پل ارتباطی بین شرق و غرب بوده است. اقوام مختلف به‌هنگام مهاجرت، از این سرزمین گذشته‌اند. برقراری ارتباط بین انسان‌های اقوام مختلف در این منطقه منجر به تأثیرگذاری فرهنگ‌های مختلف

بر فرهنگ جماعات بومی شده است. نتیجه این اختلاط شیوه های مختلف زندگی، پدید آمدن هنر و فرهنگ ایرانی بود که توانسته است تا امروز نیز هویت خود را حفظ کند. پایداری و پویایی زبان فارسی دلیلی بر این مدعاست». (موزه ملی ایران، با همراهی موزه تاریخ هنر وین، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، مقدمه محمد رضا کارگر، مدیر موزه ملی ایران، ص ۱۳)

آن چه تاکنون شنیده ایم از قبیل این توهامات ممتد و محض، از جمله گمان موقعیت ممتاز جغرافیایی ایران است. متن بالا را از منبعی برداشته ام که رسمی ترین شناس نامه تاکنون منتشر شده در موضوع هستی و هویت و توانایی صنعتی و هنری ملتی، به اعتراف کتاب نیز، ۷۰۰۰ ساله است؛ ولی برجلد آن، تصویر دست ساخته قلبی و بی هویت و نوساز هخامنشی را نصب کرده اند، که تاریخ کوتاه و دم بریده ای در ۲۵۰۰ سال پیش دارند! از این جا در می یابیم این صحنه سازی ها نه به سبب شناخت تاریخ واقعی ایران، که اسبابی برای هدایت اذهان و اندیشه ها به این مطلب تبلیغی است که عالی ترین دوران رشد و بالندگی و اقتدار سیاسی و توانایی فنی و نظامی و هنری ایرانیان، در پروسه حضوری ۷۰۰۰ ساله، عصر هخامنشی بوده است! همین منبع که خلاف کتاب سودآور، یک مرجع رسمی ودولتی و حتی بین المللی است که با قصد نمایش و معرفی گزیده آثار تمدن و تولید و هنر ایرانیان، به چند زبان، در نمایشگاهی ارائه داده اند که برای ۴ ماه، از اواخر سال ۲۰۰۰ تا اوایل سال ۲۰۰۱ در وین برگزار بوده، سند محکمی برای اثبات آثار مخرب و ضد تمدنی رخ داد پلید پوریم است، که عالی ترین مرکز و مهد و مدرسه علم و فراوری و هنر و فرهنگ، یعنی شرق میانه کهن را، بدل به گورستان و سرزمین ما را بیش از دو هزار سال از عوامل تجمع و تمدن و تولید محروم کرده است. چنان که مقدمه کتاب را سرپرست موزه ملی قلمی داشته که لااقل به ضرب و زور مشاوران، نمی توانسته از اشراف به موضوع حرفه خود، بی خبر باشد، اما در متن

بالا می خوانیم که چون ایران از شمال و جنوب به دریا متصل است، پس پل ارتباطی شرق و غرب بوده است! همین مطلب به ظاهر بی اهمیت نشان می دهد که عمده آگاهی های امروز درباره هستی و هویت ایرانیان را، از همین قماش لفاظی ها و تعارفات سر هم بندی شده و فاقد مدرک ساخته اند، چنان که هم او می نویسد، نشان تاثیر ارتباط میان بومیان ایران و اقوام مختلف و مهاجری که گویا از این سرزمین عبور کرده اند، پایداری و پویایی زبان فارسی است! بدین ترتیب باید احتمال داد که اگر این اقوام مختلف و مجهول از ایران نمی گذشتند، امروز زبان فارسی را که در تعارفات این چینی پویا می خوانیم، از دست داده بودیم! اینک سالیانی است برای هر یک از این نمط ادعاها، اسناد مطمئن تاریخی می طلبم و در پاسخ، ناسزا تحویل می گیرم، زیرا فرماندهان اورشلیمی تدوین تاریخ و ادب دروغین کنونی برای مردم ایران، نیک می دانند حتی جمله سازگاری با حقیقت برای حضور مجرد ایرانیان در پی اقدام پوریم تدارک ندیده و آماده ندارند و از عهده پاسخ به سئوالات عرضه شده، مگر با توسل به لودگی کودکانه و اعلام نادانی بیش تر، بر نمی آیند! اینک به درون این کتاب داخل شوم و ببینم در این سند رسمی و دولتی، که مراکز مسئول و مربوط، برمطالب آن صحه گذارده اند، چه حکایات آموختنی درباره دوران های مختلف موجودیت ایرانی، درج کرده اند؟!

«گاه نگاری حسنلو، بین ۱۲۰۰ تا ۸۰۰ پیش از میلاد و نشان دهنده ساخت و سازهای عظیم انسانی است. به خصوص یک بنای دفاعی که در درون دیواری با برج های دیده بانی بر روی پایه های سنگی قرار گرفته، جالب توجه است. همچنین استفاده از ستون های چوبی بر روی پایه های سنگی نیز در این دوره مشاهده می شود که معرف نوعی معماری است که شاید بتوان از آن به عنوان پیشگام بناهای پاسارگاد و تخت جمشید نگر است. در خانه های مسکونی، سفال های با دیواره نازک سیاه با سطح صیقلی و بیش از صد مهر و مهراستوانه یافت شده است. حسنلو در اواخر سده نهم پیش از میلاد با خشونت تمام تخریب و به خاکستر تبدیل شد. در میان

مواد تخریب شده این لایه، اشیایی مانند یک جام طلا با صحنه های اساطیری در کنده کاری مسطح، تزیینات سینه اسب با کنده کاری و کنده کاری های بر روی عاج دسته یافت شد». (موزه ملی ایران، با همراهی موزه تاریخ هنر وین، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۵۸)

آن چه را کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران از هویت کهن تجمع حسنلو ارائه می دهد، علی رغم اعترافات متعدد به گسترش و تنوع تولید در آن محدوده، همین پلاک پیش سینه اسب و یک مهر سنگی است که به کفایت قادرند برتری مسلم و مطلق توانایی مردم حسنلوی کهن را برامپراتوری هخامنشی، که هیچ نشانه تولید ندارد، آشکار کنند.

حسنلو یکی از مراکز تجمع بومیان ایران کهن در دوران پیش از هخامنشی است، که نام دیرین آن را نمی دانیم و گرچه این پلاک مفرغی سینه اسب، نمودار کوچکی از یافته های فراوان در آن سایت کهن آذربایجان کنونی است، اما تنها تصویر از مصنوعات فلزی آن محوطه است که رضایت داده اند در کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران چاپ شود و هرچند برابر تمام اقوال، جام طلای حسنلو عالی ترین مرتبه و امتیاز را در تکنیک و تزیینات، در میان جام های کلاردشت و مارلیک و املش و سراسر ایران دارد؛ اما تصویری از این جام در جای مناسب کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران عرضه نمی شود! می پرسم چرا در روی جلد کتاب، به جای جام طلای حسنلو، که برگزاری اکتشاف و مکان کشف و اشیاء همراه و هویت مسلم تاریخی و قدمت بیش تر متکی است، آن جام قلبی هخامنشی را قرار داده اند، که

همین اواخر درکارگاه های تولید نمونه های جعلی ساخته شده و فاقد گزارش و محل کشف است به چنان که بر کنار پیاله نوساخت دیگری، از همان قماش، برای فریب عمومی و به عنوان سند، آن جمله کودکانه «این جام من است» را به خط میخی داریوشی و از قول خشایارشا حک کرده اند؟! اگر این جام، با فرض هخامنشی بودن، علامت اقتدار یک امپراتوری است، چرا جام حسنلو و هزاران شیء ممتاز در تکنیک و تولید، که از سراسر ایران کهن، چند هزاره پیش از هجوم هخامنشی یافته ایم، از وجود امپراتوری های قدرتمند ایرانی ماقبل آنان خبر نمی دهد؟ و اگر خبر می دهد چرا توضیحی بر علت انهدام عمومی و همزمان آن ها نمی خوانیم و چرا اصولاً دراین باب سئوالی نخوانده ایم؟!

«تزیینات سینه اسب با نقش رام کننده حیوانات: آذربایجان غربی، حسنلو، ۸۰۰-۱۰۰۰ پیش از میلاد. مفرغ، بلندی ۲۱ سانتی متر. درازا، ۴۱ سانتی متر. حد اکثر ضخامت، ۱/۸ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شیء، ۸۶۷۰ - گ.م. شماره کاوش: حسنلو، ۲۴۱/۷۴. محل کشف این شیء اتاق شماره ۴ «بنای کریدور» بین «بنای سوخته ۴ ای» و «بنای سوخته ۵» در قلعه حسنلو در شمال ایران است. این تزیینات سینه اسب در هنگام فتح شهر توسط اورارتوییان در سال ۸۰۰ پیش از میلاد مفقود شده و در سال ۱۹۷۴ در لایه بی ۴ کشف شد. این شیء همراه با دیگر اشیاء مفرغی در عمق ۴۰ سانتی متری کف زمین در اتاق شماره ۴ قرار داشت و با توده ای از آجرهای فرو ریخته و تیرهای سوخته و خاکستر شده سقف پوشیده شده بود. پانصد شیء فلزی در هنگام فرو ریختن طبقه اول بنا مدفون شده، که این اشیاء و همچنین تزیینات سینه اسب دارای خوردگی های عمیقی بود و همگی در موسسه مرکزی مرمت در شهر رم، مرمت شدند». (موزه ملی ایران، با همراهی موزه تاریخ هنر وین، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۹۳)

تعداد و تعدد ارائه اطلاعات دروغ در همین چند سطر تفسیر درباره پلاک مفرغی سینه اسب، یافت شده در حسنلوی آذربایجان، که نام

واقعی و هستی بومیان آن را، ماجرای پوریم از خاطره تاریخ سترده، به مقیاسی است که حتی خانم زهرا جعفر محمدی، مسئول هماهنگی نمایشگاه و امین اموال و مسئول «گنجینه مرکزی ذخایر باستانی و تاریخی» در ذیل صفحه تذکر داده است:

«هیچ کدام از این آثار به منظور مرمت از ایران خارج نشدند، فقط برخی در محل کاوش در حسنلو مرمت شده اند». (ز. جعفر محمدی، همان، همان صفحه، پاورقی)

مگر شرح بر تصاویر کتاب «هفت هزار سال هنر ایران» را چه کسانی نگاشته اند که متن و اطلاعات آن، حتی مورد تایید سرپرست گنجینه موزه ملی ایران نیست؟ از این طریق با آسیب در سازمان مسئول میراث کهن ایران واقف می شویم که در یک جمله چنین شرح می شود: «این مسئولین، حتی در اندازه فراهم آوردن یک متن برای بروشورهای اطلاعاتی هم، اختیاری نداشته و ندارند و فقط مجری فرامین و گوش به فرمان مراکز جهانی ایران شناسی بوده و هستند!» باری، تمدن کهن حسنلو، نه با دست اورارتوئیان که همراه آن ها، با خشونت تمام در میانه هزاره اول پیش از میلاد و در ماجرای پلید پوریم تخریب و سوزانده شد و در سراسر محوطه آن، جنازه های نامدفون پراکنده و آثار ثروت و حرکت و حیات متمدنانه ی ناگهان متوقف مانده یافته اند. این تابلوی یکسان، الگویی برای قریب سی مرکز تجمع و تولید و تحرک اجتماعی ماقبل پوریم است که تاکنون بخشی از آن ها را به تصادف، در سیستان و کرمان و جیرفت و تل باکون و شوش و ایلام و کردستان و مارلیک و کلاردشت و املش و سیلک یافته ایم و مابقی آن ها، به این سبب که مراکز مسئول میراث و باستان شناسی و کاوش، در سطح جهان، برای آشکار نشدن وسعت اقدام و اثرات پوریم، به ایران ماقبل هخامنشی اهمیت نمی دهند و اعتنایی ندارند، هنوز منتظر قاچاقچیان آثار ایران کهن اند که برای این گونه مراکز مسئول، یک تمدن ممتاز پیش از هخامنشی دیگر، نظیر آن ماجرای دردناک جیرفت، از زیرآوار بیرون آورند!

چنان که از مردم حسنلوی به اعتراف خودشان دارای معماری پیش الگوی تخت جمشید، که از آرایه های منقوش و ممتاز اسب سود می برده و در صنعت و هنر ریخته گری و ذوب و آلیاژ بندی فلز پیش تاز و استاد برجسته معرفی می شوند و نقوش جام طلای آن در سراسر جهان مشهور و موجب حیرت است، فقط و فقط یک قطعه سردیس عاج و آن پیش سینه اسب و یک نمونه نه چندان درخشان از صدها مهر سنگی را در کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران آورده اند، ولی در همان کتاب، بیش از ۲۰ نمایه از ابنیه و اشیاء هخامنشی نصب است، که بخش اعظم آن ها، نظیر لوحه های ایلامی صادره شده و سراسر محوطه موسوم به پاسارگاد، اصولاً هخامنشی نیست و هنوز کسی از خود نپرسیده و نمی پرسد بر سازندگان آن مفرغ ریخته و منقوش پیش سینه اسب و حکاکان ماهر آن سردیس عاج و تولید و مصرف کننده آن جام طلا و سازندگان و کاربران آن مهرهای استوانه، که همزمان با دیگر مراکز تجمع ایران کهن سوزانده شده اند، چه آمد که مردم امروز حسنلو، ۲۵۰۰ سال پس از آن نشانه های کم نظیر تولید و صنعت و هنر و تمدن، از تعمیر سر بیل معیوبی در محل عاجزند؟! آیا اگر تمدن حسنلو و دیگر مراکز درخشان علم و دانش در شرق میانه به حیات طبیعی خویش ادامه می دادند، امروز در چه مرحله ای از پیشرفت قرار داشتند و اخلاف سازنده آن پیش سینه اسب، که صنعت و تکنیک ذوب فلز امروز اروپا هم، از تجدید قالب گیری و تولید یکپارچه آن عاجز می ماند، در چه مرحله ای از تکنولوژی ذوب فلز بودند و از همه مهم تر این که هنوز نپرسیده اند عامل این سقوط و رکود سراسری و وسیع و عظیم، چه بوده ، زیرا هرستوالی در این باب، سعی چند قرنه و معاصر یهود برای اختفای ماجرای پلید پوریم را خنثی و بی اثر خواهد کرد!

«ایران دردوران پیش از تاریخ: با توجه به نتایج کاوش های تاکنون به نظر می رسد در سراسر ایران از هزاره هفتم تا چهارم پیش از میلاد، به تصویر کشیدن حیوانات به خصوص حیوانات شاخ دار،

همچنین حیوانات درنده و مارها، یک ویژگی مشترک باشد... یک ویژگی قابل توجه دیگر هنر ایرانی دوران اولیه، تجسم مکرر هیکل زنانه است. پیکرک های مینیاتوری متعددی از زنان، که مطمئنا به اغلب آن ها باید به عنوان نماد باروری نگریست، زنان باردار و یا زنان با کودک را مجسم کرده اند. در ایران از هزاره ی هفتم پیش از میلاد، سفال منقوش یافت شده است. سازندگان از نقوش حصیری آغاز و همواره الگوها و نقوش پیچیده تری ابداع کرده و با آن سطوح را پوشانده اند. روش ساخت سفال در هزاره ی چهارم پیش از میلاد با ساخت سفالینه هایی با دیواره های نازک به اوج خود رسیده است... در اواخر هزاره چهارم و آغاز هزاره سوم پیش از میلاد و همزمان با بین النهرین اولین متون مالی در منطقه مشاهده می شود و معلوم می کند معامله و اداره امور معاملات ثبت و حساب داری می شده است. همچنین ابداع مهرهای استوانه در نیمه دوم هزاره چهارم پیش از میلاد با این مسئله مرتبط است... تاثیر هنر و فرهنگ بابل در آخرین ثلث هزاره سوم پیش از میلاد مناطق غربی ایران را فرا گرفت. جام های نقره ای با خط ایلامی که احتمالا در نزدیکی تخت جمشید کشف شده، دارای ترتیب مشابهی مانند مهرهای استوانه ای فرا ایلامی شهادند... (موزه ملی ایران، با همراهی موزه تاریخ هنر وین، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، مقاله اریکا بلاییتروی درباره ایران پیش از تاریخ، ص ۸۷)

این بررسی که صفحاتی ادامه دارد، گرچه امواج و اوج های مکرر پیشرفت در ایران چند هزاره پیش از هخامنشی، در مقاطع مختلف تاریخی و در زمینه های گوناگون فنون را برمی شمارد، ولی وقیحانه پنج هزاره پیشرفت فنی و هنری مقدم بر هخامنشیان در این سرزمین را، که نمونه ها و نشان های فراوان هستی خردمندان و نوآوران در تولید دارد، به دوران پیش از تاریخ ایران می کشاند، زیرا مقرر است تمدن ایران را از هخامنشیان آغاز کنند و اگر بپرسیم مردمی که در ادوار به اصطلاح پیش از تاریخ، چنین مدارکی از انواع توانایی های خویش ارائه داده اند، چرا در آغاز تاریخ، یعنی بنا به اقوال کنونی، اوائل ظهور هخامنشی، ناگهان در تمام مظاهر هستی، به

کلی مفقودند؟ آن گاه برابر معمول انگشت اتهام را متوجه اورارتوها و آشوری‌ها و اسکندر و عرب و مغول نگه می‌دارند، تا عامل اصلی نابودی شرق میانه یعنی پوریم، همچنان ناشناخته بماند.

«کلاردشت، دشتی در جنوب دریای خزر است که در آن یافته‌هایی به طور تصادفی و بدون تعیین دقیق محل کشف به دست آمده است. از جمله این یافته‌ها ظروف پایه دار به شکل حیوانات با شکم‌های برآمده و کروی در اشکالی است شبیه آن چه در تپه مارلیک دیده می‌شود. در گرمابک، نزدیک کلاردشت هنگام درو در مزرعه یک گاو کوهان دار سفالی به دست آمد که باعث شد در این محل کاوش‌هایی انجام شود. با توجه با یافته‌های سفالی از گرمابک می‌توان ارتباط با حسنلوی ۴ را نیز محتمل دانست.» (موزه ملی ایران، با همراهی موزه تاریخ هنر وین، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۵۸)

کار جست و جوی ایران کهن پیش از هخامنشی پیوسته چنین گذشته است که خیش دهقان و کلنگ گنج‌یابی، اثر خیره‌کننده‌ای از تمدن ایران کهن را آشکار کرده است تا مسئولین میراث ایران به‌کندی و پس از نابودی کامل، به عنوان تشریفات حفاظت، بر قوز خاکی باز مانده‌های آن، گاه گل بمانند و همه چیز را دوباره و رسماً تعطیل و مهر و موم کنند، اما اگر با مسخرگی تمام یک سرستون ناشناس و اغلب نو تراش را در بیابانی دفن کنند با سر و صدا و در حضور خبر نگاران و عکاسان، دوباره می‌یابند، بلافاصله کاخی برای امپراتوران ناپیدای هخامنشی می‌سازند و به قصد حفاظت، زنجیره انسانی می‌بافند! این همان نمایش دلگانه است که در موارد دیگر با کشتی‌های مغروق و جنازه‌های مومیایی و قالیچه‌های پرنده، به صحنه برده‌اند و توجه ندارند اجرای این نمایشات کثیف، که سناریوی آن در اورشلیم نوشته می‌شود، دیگر کسی را نمی‌فریبید.

باری، به دلایل گوناگون و در بررسی و مقایسه میان دست‌ساخته‌های فلزی و سفالین و آرایه‌های زنانه و دست‌بندها و گوشواره‌ها و نیز تکرار سمبل و توت‌ها و شباهت نقوش هندسی و فرم‌های گرافیکی و همسانی کاربرد رنگ‌ها و نیز قرآنی که از یکسانی مواد

و ترکیبات مصرفی حاصل می شود، می توان در میان اقوام و تجمعات ایرانی پیش از هخامنشی، در سطوح مختلف سیاسی و اقتصادی و فرهنگی، چنان همسانی و تشابهاتی یافت که مدعی شویم گرچه در ایران آن زمان، حضور واحدهای قومی متعددی را شاهدیم، اما به نظر می رسد آن ها در پیوندی شبه فدرالیستی و هماهنگ، به ویژه در نوار شمالی و جنوبی ایران زیسته اند. چندان که تفکیک تولیدات اقوام شمالی ایران، از حسنلو تا مارلیک، جز با اشاره به محل کشف آن ها میسر نیست. آن چه مورخ را دچار حیرت بسیار می کند و روابط اجتماعی در میان اقوام ایرانی پیش از هخامنشی را تا سرحد مدینه فاصله بالا می برد، نبود سکه های رایج در ارزش های مختلف، در میان بقایای یافت شده از این اقوام است که در تضاد کامل با تمایز واضحی است که در طبقه بندی وسائل مصرفی از فلزهای گوناگون دیده می شود. آیا در این مراکز تولید که شاه کارهای بسیار در صنعت و هنر و کاربرد طلا و نقره داشته اند، روابط اقتصادی و داد و ستد کالا را براساس چه برابری مادی انجام می داده اند؟ این سؤال که برای نخستین بار، مقابل محققین خودی و غیرخودی قرار می دهد، در صورت پی گیری آکادمیک و غیر قوم گرایانه، ممکن است دریچه وسیع دیگری از بالندگی تاریخی مردم ممتاز و نابود شده شرق میانه، بر اثر رخ داد پلید پوریم را، در منظر فرهنگ بشری بگشاید.

اینک و پس از این مقدمات، با تذکر این نکته که جز دست ساخته های منتسب به دوران هخامنشی، که مطلقاً بی هویت اند، بر هیچ گزارش اکتشاف و تایید هیئت های باستان شناسی متکی نیستند و قریب به تمامی آن ها را می توان بی تردید، نوساخته هایی جااعلان و یا مانده تولیدات دیگر اقوام پیش از هخامنشی معرفی کرد؛ تمام دیگر یافته هایی که از اقوام ایران کهن در کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» معرفی شده، بر اطلاعات مشخص و مطمئنی از محل کشف و گزارش هیئت باستان شناسی و نمایش اشیاء همراه، استوار است و در شناخت ایران

پیش و پس از پوریم، چنان زبان و بیان قدرتمند و شیوا و همه فهمی ارائه می دهند که کار آشنا شدن با حقایق تاریخ ایران را بر خواهان آن بسیار سهل می کند.

۴۲. تولید و هنر در نزد اقوام کهن ایرانی

منظور از بررسی منتقدانه اسناد ایران شناسی، که عمدتاً به صورت مکتوباتی بر سنگ و در قرون اخیر، پوست و کاغذ و کتاب است، رد مندرجات و معتقداتی است که عرضه می کنند و هدایت به سوی حقایق نوینی است که در این داد و ستد نقادانه جای گزین مطالب پیشین می شود. در این مبحث تازه گشوده در باب ایران شناسی بدون دروغ هم، نخستین هدف، ارائه ادله ای در اثبات و احراز قتل عام گسترده پوریم و ترسیم وسعت آسیبی است که اجرای آن پروژه آدم کشی عام، بر بدنه تمدن بشر وارد کرد و از آن که پیش تر در ایجاد تردید نسبت به استقرار تجمع و تمدن و تولید و توزیع، در ۱۲ قرن فاصله میان اقدام پوریم و طلوع اسلام به قدر کفایت ادله نو عرضه کرده ام، در این مبحث جدید کوشش اصلی، مصروف این شناسایی است که بدانیم در هزار سال نخست برآمدن اسلام در ایران نیز، بر اثر نبود زیربنای ضرور، ناشی از فقدان درازمدت آدمی، نخستین مهاجران به این سرزمین، از سازماندهی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی وامانده اند. در مباحث پیش دیدیم که یافتن مظاهر و مبانی رشد و نمونه هایی از ثبت علایم مدیریت سیاسی و ایجاد تدارکات اولیه مورد نیاز، چون کاروان سرا و بازار و حمام و پل و مخازن آب، که ابنیه عام المنفعه می نامند و هزینه احداث آن ها را دولت دریافت کننده مالیات پرداخت می کند، تا سه قرن اخیر ناممکن است و با قبول این که بدون زیر بنای اقتصادی و مظاهر سیاسی، ادعای شکوفایی فرهنگی و ظهور فیلسوفان، منجمان، زبان شناسان، عالمان، پزشکان، عارفان، شاعران، سخنوران و از این قبیل، جز

گزافه هایی شوخ طبعانه نیست، سرانجام نتیجه گرفتم که سرپای داده های موجود، در تمام سطوح اقتصادی، سیاسی و فرهنگی ایران، که مقدم بر مبداء قرون اخیر معرفی کنند، دور انداختنی و مجعول و نادرست است. اینک و با گذر از پیش درآمد طویلی که به تدوین ۴۱ یادداشت مستند انجامید، چنان که پیش تر نیز تذکر داده ام، چند یادداشت بعد را حلقه اتصالی میان این مقدمات و بررسی های مربوط به ماجرای پوریم قرار می دهم و با نگاه تازه ای به کتاب رسمی «۷۰۰۰ سال هنر ایران» و نیز کتاب «سفال های نیشابور» و از طریق تجزیه و تحلیل مطالب این دو کتاب، نخست معلوم خواهم کرد که چه فاصله عظیمی، در زمینه های متعدد، میان مظاهر اجتماعی و تولیدات فنی در ایران کهن ماقبل پوریم، با آن وجیزه هایی وجود دارد که غالباً با حقه بازی و جعل، برای دوران پس از پوریم آماده کرده اند، تا آشکار شود تا قرون اخیر، یک کاسه مناسب عرضه به بازار، در ایران ساخته نشده است.

تصویر این ظرف سنگی بس ممتاز را از صفحه ۹۷ کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» برداشته ام. دقت و ظرافت تراش، که این قطعه سنگ مرمرین را به جامی بلورین نزدیک کرده، برای زمان خود، سرسام آور است و برای دریافت و درک درست تر از مفهوم تاریخی و تمدنی

چنین اجرایی، ابتدا به شرح شیء در همان کتاب رجوع کنیم:

«ظرف از سنگ مرمر سفید رنگ : تپه زاغه، سگزآباد، قزوین، ۴۰۰۰ - ۴۵۰۰ پیش از میلاد. سنگ مرمر، بلندی ۹/۶ سانتیمتر، قطر دهانه، ۶/۱۰ سانتیمتر، قطر پایه، ۲/۲ سانتیمتر. تهران موزه ی ملی. شماره شیء : ۸۶۲۵ گ.م، شماره کاوش Sag.Z1۳۵۲-۲۳۴. این فنجان دهانه باز با بدنه اندکی زاویه دار و ته کوچک و مسطح، صرف نظر از شکستگی های اندک و چهار قطعه شکسته وصالی شده و پدیدگی های جزئی در لبه ظرف، سالم باقی مانده است. این ظرف، چنان ظریف و نازک تراشیده شده که شفافیت و طرح و نقش طبیعی موجود در سنگ، به خوبی دیده می شود. سطح کوچک پایه ظرف حاوی یک رگه قرمز مایل به قهوه ای است». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۹۸)

حتی نگاه به این دست ساخت یگانه، که تولیدگران ۶۵۰۰ سال پیش، در دشت قزوین می زیسته، آدمی را دچار اوهام می کند. اگر در عهد کهن، کسانی در دشت قزوین توانسته اند چنین شاه کار کوچکی را به تمدن و تولید جهان عرضه کنند، پس جامعه دارای این توانایی، قرن ها قبل از وصول به این عرصه، در مرحله درک فن و تمدن و فراست تولید می زیسته است. زیرا هنوز هم نمی دانیم و نمی توانیم تشخیص دهیم که ابزار چنین تراش دقیق و ظریف چه بوده، با کدام وسیله پرداخت نهایی شده، تولیدگر این شاهکار مهارت از چه الهام گرفته، چه روابطی با جهان و اشخاص اطراف خویش داشته و آیا این پیاله کوچک تنها دست ساخته و محصول کار مجرد او است و آیا در آن دشت وسیع تنها یک سازنده از این دست می زیسته و بالاخره این کالایی برای عرضه به بازار، یا ابتکاری برای مصرف سازنده است؟ پاسخ هیچ یک از این سوالات مهم و تعیین کننده را، به سبب بی اعتنایی وسیع به این مراکز تحرک تاریخی ماقبل پوریم نداریم و مطلب دیگری از بنیان این تجمع بس توانای دشت قزوین، جز مجموعه ای از سفال های زیبایی فاقد تفسیر، با عمر بیش از هفت

هزار سال نمی دانیم، زیرا نگاه کلی به پیشینه تمدن در این سرزمین، بر اثر تبلیغات یهودیان، با وارونه کردن حقیقت، به هخامنشیان نابود کننده هستی شرق میانه خیره مانده است!

مفرغ ریختگی سمت چپ را، از صفحه ۱۰۹ و آلیاژ سمت راست را از صفحه ۱۹۶ کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» برداشته ام، که در دو موقعیت جغرافیایی متفاوت یافت شده و پیام معینی را در شناخت توان بومیان ایران پیش از هخامنشی حمل می کنند، که مقدماتا به تفسیر رسمی در باره آن ها توجه کنیم:

«بت مونت مفرغی: پیراوند، لرستان، غرب ایران، سده ی ۸-۷ پیش از میلاد. مفرغ، بلندی ۴/۱۶ سانتی متر، پهنا ۷/۵ سانتی متر. تهران، موزه رضا عباسی. شماره شیء: ۴۲.

هیئتیی هستند. اجزاء پیکرک تناسب واقعی با یکدیگر ندارند. سر بزرگ تر از حد معمول است. پیکرک یک کلاه با یک جفت شاخ بر سر دارد، که نشان دهنده یک ایزد است. دست های کوچک به سوی

بالا آورده شده اند. بدن با یک کمر بند بسیار پهن که از زیر سینه شروع می شود، به پاها و ران های فربه ختم می شود. از آن که این پیکرک فقط در یک طرف کار شده و در پشت آن نشانه هایی از لحیم دیده می شود، احتمال دارد به جایی متصل بوده است». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۱۲)

پیکره نیم برهنه و برنزی و مونث سمت چپ، که به نظر می رسد بر تکیه گاهی نشسته، با آن چهره و دهان و چانه و دماغ غیر زنانه، چشمانی متصل به جمجمه ای بدون پیشانی، زائده های آنتن ماندنی که در جهات مختلف، بر کلاهی فلزی نصب شده، دست های کوتاهی که به انگشتانی باریک و با تعداد غیرمعمول ختم می شود و شکم بندی بلند، در عین برهنگی کامل، از تصور تجریدی هنرمند، با الگو و محرک بیرونی نامعلوم، خبر می دهد. حیرت آور، قدرت قالب گیری و ریختن یکپارچه این پیکره است که وجود مکتب بسیار پیشرفته ای در تکنیک قالب سازی و آلیاژ بندی و ذوب و فرآوری فلز را اثبات می کند و برای اهل فن این حیرت کلان را باقی می گذارد که سوخت کوره ای در حرارت بسیار بالا برای آلیاژ بندی مفرغ و به ویژه جنس ظرف ذوب، که در زمان ما «بوته» می نامند و باید در برابر چنین حرارتی مقاوم باشد، چه گونه فراهم می شده است؟ اگر ساخت این پیکره را در حوالی قرن هشتم پیش از میلاد، یعنی فقط قریب دو قرن مقدم بر دوران هخامنشی تشخیص داده اند، پس نخست بپرسیم بر آن تجمع سازنده این پیکره مفرغی، که به دلیل رشد مستمر و روز افزون در تولید و تکنیک، باید چند هزاره در شرایط بدون تنش زیسته باشد، تا تدریجا به استخراج فلز و آلیاژ بندی و ساخت کوره با حرارت بالا و فن قالب گیری و روش های ریخته گری مسلط شود، چه گذشت که با هجوم هخامنشیان به حوزه هستی او، دیگر نشان و نمونه ای از تولیدات شان نمی یابیم؟! آن گاه سؤال کنیم چرا طرح چنین مسائل بنیانی مربوط به ماهیت و مبدا تاریخ مردم ایران، هرگز در دستورکار هیچ مورخ و محقق نبوده، هر چند پاسخ این سؤال را

به خوبی می دانیم: هرکنجکاوای در مبداء شناسی تمدن ایران، به افشای قتل عام سراسری پوریم منتهی می شد! و در دنبال به سراغ شرح رسمی پیکره مفرغی سمت راست روییم:

«پیکرک زن: تپه مارلیک، گیلان، ۱۲۰۰-۱۰۰۰ پیش از میلاد. مفرغ، بلندی ۸/۲۱ سانتی متر، پهنا ۸ سانتی متر، کلفتی ۵/۳ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شیء: ۲۵۰۷. شماره کاوش: ۱۳۴۰م۳۸۱. این پیکرک زن برهنه ایستاده با پاهای ستبر و ویژگی قومی، کاملاً ساده ساخته شده است. سر بسیار کوچک با نوک مخروطی شکل به سمت بالا کشیده شده که احتمالاً برای تجسم پوشش بر روی سر بوده است. هر دو گوش دسته مانند مسطح ایستاده، دارای دو سوراخ اند که احتمالاً دارای گوشواره هایی از جنس دیگر بوده است. مچ های باریک دست به صورت افقی بر زیر سینه قرار گرفته است. کمر که فقط کمی گود شده، در محل اتصال بالای ران های چاق به بدن به وجود آمده است. زانوها و خمیدگی پاها به وسیله خط هایی مجسم شده است، ساق پاها به طور مشخصی کوتاه است و روی پاها به خوبی مجسم شده است». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۷۵)

نزدیکی و قرابت نگاه این صنعتگر مارلیکی، با آن ریخته گر اهل لرستان، سخت موجب حیرت است! در این جا نیز تصورات غیر معمول سازنده، در برآوردن این الگوی زنانه، به ویژه نمایش جهت معکوس آلت زنانگی، که بی شک حاوی بیان و نگاه ویژه و پیام مخصوص دراین اثر معین است، اینک به نظر ما نامکشوف می نماید. چنان که نمایش سرین بزرگ، پاهای کوتاه، گردن ستبر و شانه های عریض و مردانه پیکره، با صورت بس ظریف و زنانه و در بنیان غمگین آن، ناهمخوان است. هیچ کس از میان این همه مدعی هنر شناسی در ایران و جهان، که درباره هر انحنای خط و ابداع رنگی در کارهای اروپای امروز، پرحرفی های بی حاصل کرده اند، هرگز به دنبال کشف مکتبی در بیان هنر ساکنان ایران کهن نبوده اند، زیرا شناخت مرتبه والای اندیشمندی و طراحی هنری و قدرت اجرای

صنعتی، نزد بومیان ایران پیش از هخامنشی، با برملا شدن نسل کشی پوریم، برابر و معلوم می شود که جهانی از سرزندگی و شوخ طبعی و ستایش خردمندان زندگی و دانش و آرامش را، ستیزه خویی حریصانه یهودیان، ۲۵ قرن قبل، در خاکستر و خون غرق کرده است!

تصویر سمت راست را از صفحه ۱۷۰ و تصویر سمت چپ را از صفحه ۱۷۴ کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» برداشته ام. هر دو شیء را از گورهای مشهور مارلیک بیرون کشیده اند و پیش از ورود به ویژگی ممتاز این دو اثر، به شرح و تفسیر رسمی آن ها توجه کنید:

«پیکرک مفرغی یک گاو کوهان دار، بر چهار چرخ: تپه مارلیک، گور ۲۴، گیلان، ۹۰۰-۱۲۰۰ پیش از میلاد. مفرغ: بلندی ۱۱ سانتی متر، درازا ۵/۱۱ سانتی متر، پهنا ۶ سانتی متر، وزن ۱۲۳۵ گرم. تهران، موزه ملی. شماره شی: ۷۶۸۲/۱۴۶۸۲، شماره کاوش مارلیک ۱۵ پیکرک مفرغی گاو کوهاندار بر روی چهار چرخ با صفحه مدور قرار گرفته است، کوهان گاو به طرزی مبالغه آمیز بزرگ است. هر چرخ با میخ به پای گاو متصل است. در تپه مارلیک، ظروف آئینی متعددی به شکل حیوانات بارکش یافت شده که بر روی چرخ قرار گرفته اند. این اشیاء احتمالاً اسباب بازی نبوده بلکه اشیاء آئینی یا نمونه ای از این اشیاء هستند». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۷۵)

«ظرف به شکل گاو کوهان دار: تپه مارلیک، گور ۱۸. گیلان، شمال ایران. ۱۲۰۰-۱۰۰۰ پیش از میلاد. سفال، بلندی ۵/۱۹ سانتی متر، درازا ۲۶ سانتی متر، حداکثر کلفتی ۱۱ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شی: ۱۳۴۰-۷۶۶۹، شماره کاوش: مارلیک، ۴۹۱

پیکرک مجوف سفالین سرخ رنگ این گاو کوهاندار کاملاً سالم است و فقط در یکی از پاها شکستگی دارد. این پیکرک در گور ۱۸ در تپه مارلیک کشف شده است. بدن حیوان کاملاً صیقل داده شده و با زیگزاگ های موازی داغدار گردیده است. سر حیوان در بالا تبدیل به یک لوله ی آبریز شکل می شود که دو طرف آن شاخ ها قرار دارند. گوش ها که به صورت عمودی در زیر شاخ ها قرار گرفته، دارای سوراخ و مزین به حلقه های طلای ساده اند. بر روی سینه یک نوار برجسته، نشان دهنده غیغب حیوان است که به پایهای جلو می رسد. کوهان بسیار بلند از ویژگی های این شیء است. پاها نوک تیز اند و جزئیات بر روی آن ها نشان داده شده است. یک ظرف مشابه از گیلان به روش ترمولومینسانس سال یابی شده که نتایج آن، تاریخ پیشنهادی برای این ظرف را تایید می کند». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۸۱)

این دو شیء مشابه، یکی فلزی و دیگری سفالین، که نمی تواند کار صنعتگری واحد شناخته شود، یافت شده در گورهای مارلیک، به خصوص که نمونه سفالین همسان دیگری در کلاردشت دارد و هر سه پیکره، با الگوی طبیعی خود بی شباهت اند و نیز کوهان بسیار برجسته حیوان، از گستره اندیشه و برداشت واحد هنری از عناصر اطراف، در حوزه تولید این پیکره ها خبر می دهد. آن چه در این نمونه ها چشم را خیره می کند، تناسب عالی و حتی مدرن خطوط گرافیکی در نمایش حالت ها است، که باز هم وجود مکتب هنری معینی با پیروان متعدد را مسلم می کند. رسیدن به چنین گرافیکی در طراحی و تولید، بی تردید و پیشاپیش نیازمند امنیت وسیع فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی است، که نمایش ساده ای از آن را در گوشواره نمونه سفالی بالا شاهدیم. اندیشه ریاضی با شوخ طبعی هنرمندانه و رعایت نظم هندسی، درعین نفی تقلید طبیعی، از میدان فراخ ابداعات هنری خبر می دهد که در فضایی بی امنیت و آسایش عمومی هرگز پدیدار نشده و نخواهد شد. آن تناسب شگفت آور زاویه و قوس ها در وصالی بی نظیر لوله منقار گونه به بدنه گاو، در سفالی که درعین

گریز از شمایل معمول حیوان، اندک خدشه به هیبت پیکره وارد نکرده و به صورت کاریکاتوری از واقعیت درنیاورده، حتی در هنر معاصر نیز دیده نمی شود. چنین عرض اندام بی مانند هنرمندانه، این دو طراحی را، هرچند از دو الهام مختلف بهره گرفته، به صورتی مافوق تصور به هم پیوند داده است. چنین خصیصه ممتازی در نمای ظاهری تولیدات ایران کهن پیش از پوریم، هنگامی که با فقدان سکه های رایج توأم می شود، از محیط های بی تنش و کاملاً رشد یافته و الگوی معینی از ارتباط اجتماعی خبر می دهد که به کلی برای فرهنگ بشر امروز ناشناس مانده است. آن ها دریچه بازبینی و بررسی هنر ایران پیش از هخامنشی را بسته نگه داشته اند تا پرتوی خیره کننده آن، کورسوی هخامنشیان را نپوشاند و مدعی بازیافت آنان، که با برملا شدن رسوایی پوریم برابر است، ظهور نکند.

تصویر راست را از صفحه ۱۸۳ و تصویر چپ را از صفحه ی ۱۸۷ کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» برداشته ام. در این جا نیز با دو دست ساخته نخبه مواجهیم که ما را با فضای اندیشه ورزی آزاد منشانه و بدون تنش و محدوده، و از آن راه با نحوه تنظیم روابط اجتماعی در ایران کهن پیش از پوریم آشنا می کند.

«طرف به شکل گوزن: محل کشف نامعلوم، گیلان؟ شمال ایران.
۱۲۰۰-۹۰۰ پ.م. سفال: بلندی ۳/۳۲ سانتی متر، درازا ۲۶ سانتی متر،

قطر ۵/۹ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شیئی: ۲۴۴۱. این ظرف از سفال سرخ رنگ مایل به قهوه ای ساخته شده است. اجزاء بدن گوزن گرد و بدن در کمر باریک شده است. سر به یک لوله ناودانی شکل روباز منقار مانند ختم می شود. شاخ گوزن دارای ده شاخه است، چهار و چهار در طرفین و دو در بالا. محل اتصال شاخ به سر، یا بن شاخ، مزین به نقطه چین های کنده کاری شده است. گوش های نوک تیز یکی به جلو و دیگری به عقب برگشته است. چشم ها به صورت دواپر کنده کاری شده به جای کره چشم تصویر شده اند. تزیینات دور گردن، ردیف های نقطه چین به شکل یک نوار کنده کاری شده و در وسط سینه یک خط نقطه چین عمود مزین به خطوط جناغی شکل که در انتها سه نقطه کنده کاری شده دارند، دیده می شود. این نقوش یادآور نقش تیغ ماهی هستند. آلت تناسلی و یک دم کوتاه کلفت به صورت حجم هایی نشان داده شده اند. کمرگاه کاملاً باریک از ویژگی های پیکرک های حیوانی تپه مارلیک است». (موزه ی ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۹۱)

معلوم است روخوانی عوارض ظاهری این دست ساخته ی از نظر طراحی و گرافیک کم یاب، نتواند حتی اندکی از ارزش این شیء را آشکار کند، که بازگو کننده شرایط اجتماعی محیطی است که هنرمند و سازنده در آن به خلق آثار خود مشغول بوده اند. همان تناسب استادانه و کم نظیر، که در پیکره گاوهای مفرغی و سفالین قبل دیده می شد، در حجم ها و خطوط گرافیکی این پیکره بی نظیر گوزن سفالین، در مقیاسی باز هم هنرمندانه تر تکرار شده است. تناسب شگفت آور قوس ها و طراحی بی نظیر دهان منقار گونه و بدنه گوزن، که کم ترین خدشه ای در انتقال سلامت و سرزندگی پیکره وارد نکرده، چنان بدیهی می نماید که در نگاه نخست گمان می رود گوزنی با خلقت جداگانه است که به جای پوزه، منقار دارد! طرز ایستایی و آن جلوه گری در سینه پیش داده حیوان، چنان است که گوزن از بابت خلقت جداگانه خود، فخر می فروشد. شوخ طبعی هنرمندانه در اتصال چنان منقاری بر بدن و شاخ این گوزن مجلل، از

خلاقیتی خبر می دهد مخصوص آن محیط اجتماعی که هنرمند فراغت لازم برای نخبه اندیشی و امکانات فنی برای به عرصه تولید کشاندن طراحی های ذهنی خویش را داشته است. این حجم بی نظیر و بدون عیب، که از فرط هماهنگی، با وجود آن منقار نامتعارف، کاملاً طبیعی می نماید، نمونه ای است که با فصاحت تمام از حیات اجتماعی بسیار مرفه زمان خود و از فرهنگ عمومی نواندیش حکایت می کند که در جست و جوی تازگی غیر عامیانه است. متأسفانه پرهیز رایج در عطف توجه به مبانی ایران کهن پیش از پوریم، این گونه بیانیه های توضیحگر مسائل آن دوران را، که در شمایل یک پیکره سفالی صادر شده، بی خواننده و شنونده گذارده، زیرا آشنایی با حوزه و میدان وسیع اندیشه و عمل در میان بومیان ایران کهن، تبلیغات موجود در موضوع امپراتوری بی نشان هخامنشی را بی اثر می کند. به یقین اگر چنین شاهکار کوچکی را، که در عین گریز از تقلید و تکرار طبیعت گرایانه، فضای طبیعی حیرت آوری دارد، در میان مانده های اروپا یافته بودند، ده ها هنر شناس وادار می شدند تا در ارزیابی و ارزش گذاری آن تبلیغات هیستریک به راه اندازند، اما گفت و گو از این نشانه های درخشان حضور در موضوع ایران کهن را چنان با سکوت پوشانده اند که گویی این آثار، جز عبور از مقدماتی ناشیانه، به عنوان انتظار حضور پرشکوه هنر هخامنشی نبوده است! بی شک هیچ هنرمندی برای محیطی که قدرت درک و هضم و درخواست چنین نگاه آوانگار در تولید را نداشته باشد، به چنین خلق و خلقتی مشغول نخواهد شد! پس برای تکمیل این شناخت به تفسیر رسمی پیکره سمت چپ در دو تصویر بالا پردازم:

«پیکرک مفرغی به شکل حیوان: کلورن، گیلان، شمال ایران. سده های ۷-۸ پیش از میلاد. بلندی ۵/۱۱ سانتی متر، درازا ۱۱ سانتی متر، پهنا ۴ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شیء: ۱۴۷۱. در سال ۱۹۶۷ میلادی، در یک گورستان واقع در ۵۵ کیلومتری جنوب رشت، گورهای مربوط به سده های ۷-۸ پیش از میلاد از

زیر خاک بیرون آمد که در آن ها همراه اجساد پیکرک های مفرغی نیز کشف شدند. در مجموع دوازده پیکرک مفرغی با سبک مشابه یافت شد که شیوه ساخت آن ها یکسان بود. شیء مورد بحث، یکی از این پیکرک ها است. حیوان یک شاخ مایل کمی تابدار که به سمت عقب برگشته، دارد. چشم ها گود شده و برای قرار دادن کره چشم از جنسی دیگر تعبیه شده اند. دهان به صورت یک شکاف باز و گوش ها افقی و بلندند. شانه های زاویه دار در بالای ساق های جلو قرار گرفته اند. یک دم بالا گرفته انحنادار در انتهای پشت حیوان، که نوک آن به حالت افقی است، دیده می شود. از قسمت زیر پیکرک معلوم است که شیء مجوف است و از ورقه ی مفرغ خم شده که به طرف پاهای عقبی و جلویی باریک می شود ساخته شده است. سر و دم نیز مجوف اند. یک برآمدگی که نشان دهنده دسته موها است در بالای پاهای جلویی به سمت بیرون و در پائین پشت پاها نشان داده شده اند در حالی که در پاهای عقبی هر دو برآمدگی به سمت بیرون هستند. این نوع تجریدی کردن، تاکنون برای هیچ حیوان دیگری دیده نشده است.» (موزه ی ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۹۰)

این پیکره مفرغی، که بدون ذره ای تمجمج و تردید، از نظر وسعت خیال، محاسبات فنی، قدرت تلفیق گرافیکی و به خصوص تولید بدون نقص، در بقایا و مانده های هنری جهان کهن و نو همانند ندارد، از چنان حیات و محیط اجتماعی سخن می گوید که در آن، هنرمند و تولیدگر، کم ترین دغدغه در تبعیت از بازار و سلیقه خریدار ندارد و به میدان خیال چنان وسعتی می دهد که دور پروازی در آن، تا اندازه خلق چنین شاهکار زبده ای میسر شده است و در سوی دیگر این گمانه، اگر فرهنگ اجتماعی آن دوران را، خواستار چنین ابداعاتی در عرضه تولید بدانیم، پس با چنان جوامعی در ایران کهن رو به روییم که در تکریم و قبول هنرمند، مشابه آن را در جهان امروز نیز پیدا نمی کنیم. این شیئی که درهم آمیزی بس استادانه و شیرین کارانه ای از گرافیک حیاتی چند جانور است، در این جا هم نسبت به موجودیت خویش غریبی نمی کند و چنان می نماید با شمایل معمول حیوانی

دیدار می کنیم که تنها برای ما ناشناخته است و نام آن را نمی دانیم! آن تک شاخ سندان‌ی حاصل تخیل هنرمند که هم‌آهنگی بی نظیری با دم مخلوق او دارد، چنان توازن و وقار و در عین حال نیروی توحش طبیعی و برازنده‌ای به این جانور دیده نشده بخشیده، که احترام برانگیز و نیز خوف آور است. آیا متوجه نهایت کاربرد خلاقیت در چنین نمونه‌ها می شوید که خلاف بیان مفسر کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران»، به علت کوچکی بیش از حد اثر و ضخامت زیاد، نمی تواند حاصل خم کاری ورقه‌ای از مفرغ باشد و بدون شک علی‌رغم توخالی بودن، حاصل قالب‌گیری فوق‌صنعتی و ریخته‌گری معجزه‌وار و یگانه‌ای است، که از توانایی ممتازی در محاسبات ریاضی و اسلوب‌های مختلف صنعت ذوب فلز خبر می‌دهد. اسلوبی که بی‌گمان تولید نمونه دیگری از آن را، حتی در جهان فوق‌صنعتی امروز، مگر با لحیم اجزاء و قطعات مجزا میسر نمی‌کند. آیا چه عامل دیگری جز پوریم، صاحبان این همه ذوق هنری و توان صنعتی را، که هنوز غوغاهای بسیاری از امکانات و مظاهر عقلی و فنی آن‌ها در زیرزمین پوشیده مانده، یکباره و ناگهان از صحنه روزگار برچیده است؟!

اینک به حوزه تجمع دیگری در ایران کهن می رویم و با توانایی های قوم دیگری در جغرافیای دیگری در سطح ایران امروز آشنا می شویم که آن چند نمونه مختصر که از عرض اندام فنی - هنری آنان به دست داریم، بیانگر حضور تاریخی مردمی است که تا میزان تلفیق حیات، از رموز هنر خبردار بوده اند. تصویر ریتون سفالین با سر قوچ را از صفحه ۱۹۹ و بشقاب شکسته را از صفحه ۲۰۱ کتاب هفت هزارسال هنرایران برداشته ام و پیش از بیان ویژگی مافوق عالی این دست ساخت ها، ابتدا با تفاسیر رسمی آن ها آشنا شویم.

«ریتون به شکل سر قوچ: زیویه، کردستان، ۹۰۰-۷۰۰ پیش از میلاد. سفال: درازا ۲۸/۲ سانتی متر، قطر ۱۷/۵ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شیء: ۶۸۵۹. شماره کاوش: ۶۸۵ - ۱۳۲۹. سر قوچ، که بخش انتهایی ریتون را تشکیل داده، دارای شاخک های چین دار است که از سر بیرون نیامده، بلکه بخشی از بدنه ظرف است. ابروهای انحنا دار تا پایه گوش ها امتداد یافته اند. گوش ها مسطح بر روی چین و شکن شاخک ها قرار گرفته اند. پشم های روی سر و پشت گردن به وسیله ی یرآمدگی های مجعد نشان داده شده اند. بر روی دهانه ظرف یک حلقه وجود دارد که با نقوش برجسته و کنده کاری تزئین شده، آن گونه که بر روی ریتون های فلزی معمول است. اجمالا این شیء نمونه سفالی از یک ریتون فلزی است. بخش اعظم دیواره ریتون الحاقی است. دهان قوچ مرمت شده و سوراخ آبریز تعبیه نشده است. با وجود قسمت های متعدد مرمت شده، این سر قوچ، کار هنری بسیار قابل توجه و تحسین برانگیزی است.» (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۲۰۶)

هیچ قلمی قادر نیست وسعت خیال در طراحی و نیز استادی کامل در نقش اندازی این ریتون سفالین با سر قوچ را توصیف کند، که به خاطر شباهت رنگ ظاهری و محل کشف واحدی که با بشقاب شکسته و زینت شده با صورت و پرهای عقاب دارد، می تواند اجزای یک مجموعه مصرفی فوق اشرافی شمرده شود. اگر گمان کنید تولید و یا حتی طراحی چنین نمونه های خیال انگیز، از یک ذهن ناآموخته

و بدو ساخته است، بی شک با حوزه خلاقیت انسانی، کم ترین ارتباط ندارید و نمی دانید در محیط و روابط درهم ریخته و پر تنش، انتقال چنین آرامش شکوهمندی به این سر قوچ، که گویی از قرار گرفتن در این ظرف سفالین احساس غرور می کند، غیر ممکن است. به عنوان دیدار کننده از نزدیک، اطمینان می دهم که تصویر این سفال منقوش در کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران، حتی ربعی از شایستگی و شکوه اصلی آن را منعکس نمی کند. اجرای آن شگرد که هنرمند در پنهان کردن شاخ های قوچ، در عین نمایش قدرتمند آن به کار زده، از نواندیشان مشغول در آلتیه های امروز هم بر نمی آید و این هنوز در حالی است که آسیب وصالی جدید، زیبایی و سرزندگی دست ساخت اصلی را تا حدود زیادی معیوب کرده است. اگر تاریخ نزدیک به هجوم هخامنشیان را، در تولید این اثر یگانه ی یافت شده در زیویه قبول کنیم، که ساکنان کهن آن تا آخرین نفر در قتل عام پوریم از پای افتاده اند، پس این ریتون سر قوچ، شاید آخرین نمونه و یادگار هنری آن مردم شمرده شود، زیرا در فاصله تولید این اثر، تا هم امروز، دیگر شاهد ادامه چنین خلاقیتی در آن منطقه نبوده ایم. آیا جز پوریم عامل دیگری برای انهدام مطلق این سازندگان و تولید کنندگان ممتاز در زیویه امروز، قابل معرفی است؟!

«قطعه ای از یک ظرف به شکل پرنده: زیویه، کردستان، غرب ایران. ۸۰۰-۶۰۰ پیش از میلاد. خمیر لاجورد: بلندی ۶/۲ سانتی متر، درازا ۱۴/۴ سانتی متر، پهنا ۱۱/۵ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شی: ۸۴۰۸ گ م. شماره کاوش: زیویه، ۹۶.»

نیمی از این ظرف کم عمق به شکل پرنده شکاری، باقی مانده است. سر پرنده، که از لبه ظرف به داخل می نگرد، به صورت برجسته کار شده است. بدن پرنده، بدنه ظرف را می سازد، طوری که در پشت ظرف بال و پر پرنده با تمام جزئیات به تصویر درآمده اند. این اثر خارق العاده از نظر کیفیت، با سنگ کار نشده بل با خمیر لاجورد، ماده ای که در زمان هخامنشی مورد استفاده بسیار داشته، ساخته شده است». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۲۰۶)

به سر عقاب در لبه این بشقاب چند پاره شده دقت کنید، که به خاطر جایگاه فرودش بر یک ظرف غذای رسمی در فضایی انسانی، نگاهی همان اندازه مقتدر دارد، که ملتمس است! تصویر او در لبه بشقاب، نه چهره ای مهاجم، که به درخواست کننده ای برای پذیرفته شدن به عنوان میهمان می ماند و چنین می نماید که پرنده پنجه های قدرتمند، اما در این جا بدون ناخن و چنگال را، بر لبه ی بشقاب، نه با استحکام کامل، بل به صورتی بند کرده است که در صورت عدم پذیرش، سفره را ترک کند. در ورای آن خطوط کشیده از کنار منقار تا بناگوش حیوان و آن چشم های اندک بسته، که می کوشد مهربان و خودمانی بنماید، هنرمند خردمند ظریف اندیش و نقش انداز بس ماهری قرار دارد که یافتن نظیری برای آن ها، در ۳۰۰۰ سال پیش و در سراسر عالم ناممکن است. زیرا اینک می دانیم زمانی که آوای تولید این بشقاب شگفت انگیز در زیر سپهر سر داده شده، جز شرق میانه، دیگر نقاط زمین در سکوت مطلق و محض خلاقیت های این چینی بوده اند و کم ترین نشانه ای از ذهنیات پویای آنان نیافته ایم، تا با این اثر سودا ساز زیویه قابل مطابقه باشد.

این ها که دیدید و مطالبی که خواندید، چند برگگی از پرونده قطور ماجرای دردناک نابودی ده ها ملت خردمند و ممتاز شرق میانه بر اثر آسیب پوریم است. در این چند برگ تنها با گوشه ای از وسعت خرد ورزی و ریزینی هنرمندانه و توانایی مردمی آشنا شدید که بی کم ترین تردید، در صورت بقای تاریخی و پیشرفت طبیعی، آدمی را لاقط یک هزاره پیش، از مرز حل کامل مشکلات، تا اندازه غلبه بر مرگ و دست یابی به حیات جاودان هم گذرانده بودند. این آثار از حضور کسانی در دوران دور خبر می دهد که نگاه عمیق و ظریفی بر مظاهر اطراف داشته اند. چنین جلوه هنری پیش رفته ای نمی تواند به صورت خام و ناآموخته و اتفاقی و به تصادف بروز کند و اگر این دست ساخته ها از حضور مکتبی خبر می دهد، پس آن تجمع که این تولید و فرهنگ متعالی را باقی گذارده، از مراکز آموزش و استاد پیش

پیش کسوت و انتقال کلاسمان تجارب نیز بهره می برده است. نزدیک به تمامی این آثار، از نظر موقعیت جغرافیایی، زمان کشف و هیئت حفاری، شناس نامه ای معین و محرز دارد، کم ترین شبیه ای بر سلامت و قدمت آنان نمی رود و اگر خدشه ای می یابیم تنها در بیان تفسیری آن ها در کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران است، که با زیرکی و حساسیت فوق العاده و زبان و بیانی غیر منطبق، ضمن این که از به تصویر درآوردن آثار اصلی و شاه کارهایی چون جام طلایی و مملو از نقوش حکمی حسنلو ظفره رفته اند، با پرهیز از ورود به مشخصات فنی و هنری اشیاء، آن ها را حاصل تفنن دست مردمی عقب مانده نشان می دهند که گویا با سرگرم کردن خویش به تولید این دست ساخته های بی پیام، انتظار ورود حاملین اصلی تمدن و هنر و شکوه به اصطلاح هخامنشی را کشیده اند و زمانی با این حقیقت مطلق آشناتر می شوید که با تفسیر اشیاء قلبی آن ها، در کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران، در یادداشت های بعد آشنا شوید!

۴۳. جعل تولیدات به نام هخامنشیان و ساسانیان

پس از بررسی و عرضه چند نمونه مختصر از مانده های بومیان کهن ایران ماقبل هخامنشی، که معرف هستی انحصاری و فرهنگ ممتاز شرق میانه ماقبل هجوم هخامنشی بود؛ به دورانی وارد می شوم که تنها به سبب پیدایش خط میخی داریوشی، نادانانی با عنوان ایران شناس و مدعیان باستان پرست، بی اعتنا به دست آوردهای صنعتی، هنری پیشین، آغاز تاریخ و تمدن ایرانیان نامیده اند! بی شرمی این گروه دروغ باف تا آن مرتبه صعود می کند که حتی خط کهن ایلامی ۲۰۰۰ سال مقدم بر خط میخی داریوشی را، گرچه در روابط فرهنگی - سیاسی داخلی هخامنشی نیز وسیعا کاربرد داشته، نادیده می گیرند و از یاد می برند که بی استعانت از خط و زبان

ایلامی، خط محدود و نوساز میخی داریوشی، قابل فهم نبود و اگر همه جا در کتیبه های اصلی هخامنشی، خط داریوشی را با خط کهن ایلامی و بابلی همراه می بینیم، جز این نیست که خلاف امروز، آن خطوط آشنا و کهن، خط جدید داریوشی ناشناس را قابل خواندن می کرده اند. این عالی ترین کلید برای رد اصالت کتیبه هایی است که تنها با خط داریوشی نشان می دهند و ابزاری است تا به سادگی، همراه ادله های تکمیلی دیگر، جااعلان بودن کتیبه های تک زبانه هخامنشی و به ویژه چهارکتیبه همسان منتسب به اردشیر سوم را اعلام کنم که معرفی نامه و کروئولوژی آن سلسله است. درعین حال چنین واقعیتی قطعاً به این معنا نیست که تمام کتیبه های سه زبانه هخامنشی را اصیل بدانیم. این مطلب و مبحث بسیار آموزنده ای است که به خواست خدا در ادامه، با تفصیل تمام ارائه خواهم کرد.

«هنر هخامنشی، هنر رسمی قلمرو هخامنشی است که برای توجیه و تحلیل حکومت، به دستور پادشاه خلق می شد. به همین دلیل، از هنر معماری تا هنر در ابعاد کوچک، باید خواسته پادشاه را از هر جهت، هم در حوزه هنر و هم در محدوده خصوصی وی برآورده می ساخت. تبدیل اندیشه به اثر هنری، وظیفه کارمندان درباری عالی رتبه ای بود که مستقیماً تحت نظارت پادشاه به عنوان راس هرم قدرت قرار داشتند. هنرمندان و پیشه وران مشغول به کار، احتمالاً از مناطق مختلف سرزمین پهناور هخامنشیان اعزام می شدند. گذشته از هنر درباری، اطلاعاتی نیز درباره هنر زندگی روزمره مردم عادی به دست ما رسیده که حجم آن ها چندان قابل توجه نیست، چرا که خانه ها معمولاً از خشت خام ساخته می شد و از آن که در مکان های مسکونی انتظار کشف یافته های جالب توجه نمی رود، معمولاً این بخش ها در کاوش های باستان شناسی از خاک بیرون آورده نمی شوند... اشیاء مربوط به زندگی روزمره، که در کاوش ها به دست می آیند، شامل سفال های کاربردی و ابزار پیشه و سلاح، که از نظر پژوهش های مردم شناختی حائز اهمیت اند ولی از جنبه هنری ارزش چندانی ندارند». (اریکا بلایتروی، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، مقاله هنر هخامنشی، ص ۲۰۹).

حتی اگر بر یافته ها و دست ساخته های جدیدی که هنر هخامنشی قالب کرده اند، مهر اصالت زنیم؛ باز با مراجعه به مختصات آن ها و منطبق با برآورد بلایبتروی، ارزش هنری ندارند و فقط نمونه هایی از تولیدات صنعتی و هنری اقوام و بومیان ایران کهن است که به سود هخامنشیان مصادره کرده اند. بلایبتروی معترف است نمونه های این هنر به تبعیت از فرامین و امیال شاه و به دست کارمندان درباری تهیه می شد. این توصیف از زبان یک کارشناس هنر، با معنای فقدان کامل نشانه های خلاقیت هنری و انزوای کامل حکومت، در هر زمانی برابر می شود؛ زیرا خروج نخبگان فرهنگی از نمایشات اقتدار هر مجتمع سیاسی، به معنای منفور بودن آن مرکزیت است. بلایبتروی در عین حال تذکر می دهد که در میان نمونه های یافت شده در محیط های زندگی عادی و عمومی، اشیاء ارزشمند دیده نشده که اگر این هستی بی جلای مردم معمول در دوران هخامنشی را، با دست ساخته های مصرفی شکوهمند منازل مردم ماقبل هخامنشی، چون تجمع های جیرفت و سیلک و حسنلو و مارلیک و تل باکون و شهداد و شوش و ایلام مقایسه کنیم، معلوم می شود احتمالاً مردم در آن زمان، فرصت ابراز هنر در زندگی روزمره را، به سبب ستیز مداوم و مستمر با متجاوزان هخامنشی اجیر یهودیان نداشته اند!

این دو ظرف را چنان سمبل هنر هخامنشی و با ارزش ترین اشیاء به

یادگار مانده از آن دوران می دانند، که ریتون با نقش شیر را، هم بر روی جلد و هم داخل کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران چاپ کرده اند! اما این ها دو ظرف صنعتی نوسازند که کم ترین اثری از خلاقیت هنری، از آن دست که در گاو سفالین و یا عقاب بشقاب زیویه دیده می شد، بر خود ندارند. دیگر مراجع رسمی معرفی هنر هخامنشی آن ها را به هیچ شمرده و در زمره مجعولات مسلم ذکر کرده اند.

«با توجه به وفور آثار فلزی موجود در بازار عتیقه طی قرن بیستم، فشارهای وارده از جانب دلان آثار باستانی، مجموعه داران و موزه ها و همچنین کمی آثار به دست آمده از حفاری های رسمی، موضوع جعل آثار فلزی ایران باستان برای کلیه موزه ها امری عادی به شمار می آید... سه نمونه شیء ساخته شده از طلا که عبارت اند از یک جفت دستگیره حیوان نما و ساگری که انتهای آن به شکل سر قوچ است، در گذشته به عنوان نمونه هایی از فلز کاری هخامنشی منتشر شده اند. این نمونه ها به احتمال زیاد از ساخته های دنیای نوین امروز بوده و در واقع جعلی اند... کمی پس از انتشار متن کتیبه به وسیله ی هرتسفلد، صحت آن مورد تردید واقع شد و به دنبال این موضوع سایه ای از شک و تردید این چهار ظرف را فرا گرفت که به همین خاطر به ندرت این ظروف نقره در مباحث مربوط به فلز کاری دوره هخامنشی عنوان می شدند» (س. گانتر و پل جت، فلز کاری ایران، ص ۲۷ و ۳۲ و ۹۳)

مثلا در کتاب بالا که یک بررسی کم و بیش جدی از فلز کاری پیش از اسلام ایرانیان است، هرچند به روال معمول و بدون ارائه دلیل، غالب نمونه های موجود از ظروف هخامنشی و اشکانی و ساسانی را تایید می کند، اما به دو دست ساخته فوق کم ترین اشاره ندارد. پرسه ای در بازار باسমে سازان توریستی در سراسر شرق میانه، از قاهره تا اسلامبول و اصفهان و شیراز و دهلی، هزاران نمونه از این ظروف به اصطلاح هخامنشی و به تر از آن ها را به خریدار عرضه می کند، زیرا صنعتگران این باسمه ها قرار نبوده و اصولا قادر نیستند تا حیوانی با گرافیک جاودانی و جادویی، چون آن پیکره

مفرغی کلورز گیلان بیافرینند و یا حتی کپی کنند. نمونه ظروف بالا را می توان حداکثر ابراز مهارت در انجام سفارش نزد کپی کاران و باسمه سازانی دانست که در همه جا ریخته اند. با این همه اجازه دهیم سازندگان کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران، خود شرح و تفسیر این ظروف را بر ما مکتشوف کنند.

ریتون به شکل سرشیر: همدان، غرب ایران مرکزی، ۵۰۰-۴۵۰ پ.م. زر: بلندی ۲/۲۲ سانتی متر، قطر کف، ۵/۱۹ سانتی متر، قطر دهانه، ۸/۱۲ سانتی متر، وزن ۸۹۲ گرم. تهران، موزه ملی. شماره شی: ۱۳۲۱. به این جام قیف مانند با شیارهای افقی و تزئین گل لوتوس و نخل و پیچکی در دور دهانه، با ۱۶ گل لوتوس، در جلوی بدنه یک شیر بالدار متصل شده است. شیر نشسته نیز مانند جام کاملاً سالم است و فقط پدیدگی های کوچکی بین شیارهای بینی و سبیل های شیر دیده می شود. یال های ظریف تجریدی شده دارای ردیف های متعدد جعدهای قلاب مانندند. بدن شیر به موهای شکم که کمی به طرف بالا تاب دارند ختم می شود. در بین ساق پاهای پیشین به سمت جلو دراز شده در زیر، یک مثلث با رئوس نوک تیز، نشان دهنده پشم های انتزاعی شده اند. بال ها در بالای پاها قرار گرفته و توخالی و از دو ورقه زرین به هم لحیم شده اند و فقط در قسمت جلو به دقت کار شده اند، بال ها دارای دو ردیف پره های ریز ظریف و سه ردیف پره های بلند هلالی اند. در دهان باز شده شیر، زبان نصب شده است. در پشت آن سوراخ آب ریز وجود دارد که دیده نمی شود. این شی نفیس از هنر زرگری هخامنشی احتمالاً متعلق به ظروف تشریفاتی شاهانه بوده است. ریتون های فلزی متعددی از دوره هخامنشی یافت شده که در آن ها نیز مانند این نمونه، معمولاً جام به سر یک حیوان شاخ دار یا یک شیر متصل شده است. یک نمونه قابل مقایسه در موزه متروپولیتن، نیویورک وجود دارد: جام زرین با چهار ردیف شیار افقی، و بالاتنه یک شیر بدون بال با شیوه انتزاعی مشابه سر و یال ریتون ما، نصب شده است». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۲۲۲)

این شیء نوظهور و توخالی و کم ضخامت و دربرابر آسیب های زمانه

بی مقاومت، که معلوم نیست پس از ۲۵ قرن، از طریق چه معجزه ای چنین سالم مانده، در زمره بی هویت ترین اشیاء اصطلاحاً هخامنشی است که بر هیچ گزارش کشف اتکاء ندارد و فقط اشاره کرده اند که اخیراً در همدان یافته اند! شاید این جام از نظر فنی و هنری بی ارزش و محصول لحیم کاری چند قطعه ورق زرین چکش و قلم خورده را بر سر چهار راهی در همدان و یا در پستوی زرگر خانه ای از کارگاه های جعل یهودیان یافته باشند، اما مسلم است صلاحیت عرضه به عنوان یک شیء تاریخی - باستانی را ندارد و با هر کاسه و جام دیگری که در هر مغازه قلم زنی شهرهای توریستی و غیرتوریستی آشکارا می فروشند، از نظر دوران شناسی تاریخی و ارزش گذاری هنری برابر است. اهل فن نیک می دانند ارائه چنین ظروف بی هویتی، که در هر بررسی قابل اعتنا، جدی گرفته نمی شوند، به عنوان عالی ترین مظهر هنر هخامنشی، در یک کتاب و نمایشگاه رسمی، خلاف اصول باستان شناسی و اکتشاف که هر یافته بدون گزارش کشف را فاقد صلاحیت ارائه به عنوان مستند تاریخی می داند، خود به ترین دلیل بر دست تنگی و ناچاری و نیز فقدان نمونه های هنر هخامنشی است، زیرا اصولاً چنین هنر مستقلاً در فاصله کوتاه حضور مخرب آن ها در شرق میانه و در برزخ کم از پنجاه ساله آغاز هجوم آنان، تا اجرای پوریم، که جز داستان تجاوز و مقاومت در آن جاری نیست؛ فرصت شکل گیری مجزا و معین نداشته است.

«از تخت جمشید و دیگر شهرهای هخامنشی مانند همدان، تعدادی ظروف تزیینی غیرکاربردی بدست آمده که برخی دارای کتیبه است و می توان تاریخ دقیق آن ها را تعیین کرد. یک ظرف زرین ساده با نوشته ای از خشایارشا، شامل نام و عنوان او به زبان پارسی باستان، ایلامی و بابلی نو، در اکباتان، اقامتگاه تابستانی شاهان هخامنشی کشف شد. معلوم نیست این ظرف هدیه ای از سوی پادشاه به یکی از درباریان شایسته، یا متعلق به ظروف مخصوص ضیافت خشایارشا بوده است. یک ریتون که در همان منطقه کشف شده، فاقد نوشته بوده و بسیار با شکوه تر از ظرفی است که نام

خشایارشا بر لبه آن کنده کاری شده است. اصالت ظروف زرین به دست آمده مورد تردید است، تاریخ گذاری این ظروف فقط با توجه به شکل و سبک هنری تصاویر آن ها امکان پذیر است.» (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۲۱۳)

اوضاع کنونی در ارزیابی ظروف طلا و نقره منتسب به هخامنشیان صورتی بس مضحک دارد، زیرا اصالت آنان را با نقوش و حجم و فرم آن ظروفی تطبیق می دهند و تعیین می کنند که در حجاری پلکان های آپادانا آمده و چون می دانیم آپادانا یک بنای نیمه کاره است که به سبب بروز پوریم به خود رها شده و به طور قطع چنان دیدارهایی که در سینمای پاتل پله های آپادانا نمایش داده می شود، هرگز در عالم واقع رخ نداده و چنان هدایایی که سنگ نگاره های سکوی آپادانا ادعا می کند، مطلقاً رد و بدل نشده، پس روشن است ظروف جعلی کنونی را، به سبب مشابهت کامل، از نمونه های خیال پردازانه در حجاری صحنه بار عام آپادانا ساخته اند! ظرف طلای نوشته دار سمت چپ، که در تصویر بالا همراه با آن جام بی هویت آمده، از نظر توضیحات فنی و دوران شناسی تاریخی، چنان حقیر و فقیر و غیر قابل اعتنا است که تنها زیر لب و بدون ارائه آدرسی دقیق می گویند آن را هم در همدان یافته اند! قالب زدن این ظرف کاملاً معمولی و فاقد ظواهر ساخت کهن، به عنوان هنر هخامنشی، که باز هم معلوم نیست با چه ترفندی از آسیب زمانه مصون مانده و نمی گویند در کجای همدان یافته اند و چرا هخامنشی می شناسند، چندان دشوار بوده، که ناگزیر از قول خشایارشا، همانند تازه به دوران رسیده ها، در کنار ظرف، که نباید به دید یک امپراتور بیاید، به تقلید یادداشت پشت جلد دفتر مشق نوآموزان تازه به مدرسه راه یافته، نوشته اند: این جام من است! توسل ایران شناسی شایسته تمسخر کنونی به این شگرد کودخانه، چنان شگفتی آور است که جز با ناگزیری تام و تمام، در تمسک به هر دست ساخته و داستان نو، برای صاحب هنر شمردن هخامنشیان توضیح دیگری ندارد و اگر در منابع کنونی در باب کتیبه

و نشانه های هخامنشی، اعم از کنت و شارپ و لوکوک، متن آمده بر این کاسه قلابی را نمی بینیم، از آن است که در آن کلمات، نامی از خشایارشا نیست تا هم ساخت و هم انتساب و هم سخن از آن اقامتگاه دیده نشده فصلی هخامنشیان در همدان و اصولاً نام گذاری بر همدان به عنوان یک شهر هخامنشی، مجموعاً به یک کیت و پکینگ کامل دروغ تبدیل شوند! آیا ناشران و متن پردازان کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» واقعا تا این حد بیرون از مبانی موضوع قرار دارند یا صحیح تر این که بگوییم تاریخ ایران باستان، از مبدا تا مقصد، جز بافته ای بد سلیقه و ناشیانه از تار و پود دروغ نیست؟!

«وقایع آغاز سلسله ساسانی، علی رغم پژوهش های نو، در پرده ابهام قرار دارد. ساسان نیای بزرگ آنان که نام خود را به این سلسله داد، احتمالاً موید موبدان در معبد آتشکده آناهیتا در استخر واقع در تخت جمشید و بر طبق روایات افسانه ای از اخلاف مستقیم هخامنشیان بود. فرزند وی پاک نیز همین منصب را در معبد آناهیتا در استخر داشت. پارس، مرکز سابق سرزمین هخامنشی، در آن زمان توسط شاه زاده ای محلی اداره می شد که لقب شاهی داشت و سکه به نام خود ضرب می کرد، ولی تحت حاکمیت پادشاهان اشکانی بود. پابگ علیه این «پادشاه کوچک» قیام کرد و خود پادشاه پارس شد. پابگ، فرزند ارشد خود شاپور را به عنوان جانشین و وارث تاج و تخت خود برگزید ولی برادر جوان تر وی اردشیر، از پذیرش برادرش به عنوان پادشاه سر باز زد. اما پیش از آن که این مسئله به جنگی بین دو برادر بیانجامد، شاپور با «بصیرت ایزدان» در حادثه ای به وسیله سنگ های یک آوار کشته شد». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۲۹۷)

باز سازی داستان های مربوط به ایران پس از پوریم از این قماش و در مجموع نمایش نامه بی سر و تهی است که حتی بازیگران حاضر در صحنه آن نیز زبان یکدیگر را نمی فهمند. آن ها ابتدا همه چیز را در چنان پرده سوراخ سوراخ ابهام می پیچند که از درزهای آن ریز ترین مطالب، بی نیاز به ادله و اسناد، قابل دیدار می شود! از شغل

ساسان خبر می دهند، می دانند که از پشت هخامنشیان بوده، نام و شغل فرزندش را نیز ضبط کرده اند و با کمال تعجب در این جا حادثه ای را لو می دهند که مختص ساسانیان کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران است! زیرا می خوانیم یکی از آن ایزدان عاقبت اندیش، برای ممانعت از نزاع میان دو برادر، بر سر تخت و تاج، برادر شاپور نام را، به ضربه سنگ می کشند. در این صورت دیگر نمی دانیم نویسنده کتیبه های نقش رستم و صاحب آن مجسمه داخل غار و ضرب کننده سکه های نقره با نام شاپور مقتدر و آن نقش برجسته ها که صاحب صورت را شاپور معرفی کرده اند، چه کسی بوده، تا تمام پیوندهای تاریخی ساسانی از همان ابتدا در هم بریزد. حالا می خواهند نمونه هنر این سلسله ساسانی را، که آغاز موجودیت آن بر چنین افسانه وحقه بازی و دروغ هایی استوار است، معرفی کنند!

این هم به اصطلاح دو شاه کار هنر ساسانی که در صفحات ۳۲۴ و ۳۲۵ کتاب ۷۰۰۰ سال هنرایران آورده اند. تنگ و بشقابی قلم خورده با کمی شاخ و برگ و علف و چند مرغ و جوجه پراکنده و دو رقااصه نیم برهنه و چند قایق و ماهی و فرشته و دیگر حیوانات درهم و برهم و همین. این تنگ و بشقاب به ترین نشانه است که قدرت تخیل تجریدی نوسازندگان این ادوات مصرفی ظاهرا درباری، چندان علیل بوده، که حتی در تجسم صحنه آرایی های اشرافی نیز درمانده اند!

اگر این لوازم در دربار ساسانی مصرف می شده، پس امپراتوران آن، سلیقه ناپخته پست و عوامانه داشته اند، زیرا اندک نشانه ظهور هنر در این تنگ و بشقاب و نظایر دیگر آن نمی بینیم و به تصاویری شبیه اند که در مسابقات نقاشی کودکان زیر ده سال عرضه می شود و چنان که بیاید حتی مفسر این تنگ و بشقاب هم نمی داند این اشیاء بدون هویت را تاثیر گرفته از چه چیز بدانند و چنان شرح پریشانی، مثلا در باب شیر و پلنگ و تعداد متغیر رقاچه ها از خود می بافد که بی شک در عداد مهمل نویسی های برجسته جهان از کار درآمده است. این جا هم برابر الگوی اشیایی که ساخت آن را به دوران پس از پوریم می کشانند، این دو شیء، فاقد گزارش و محل دقیق کشف است! زیرا اگر وجب به وجب خاک ایران را تا عمق صد متر بکاوند هرگز قادر نخواهند بود دست ساخته ارزشمندی از بومیان نایاب ایران، به دنبال اقدام پوریم تا قرون اخیر بیابند و به اسلوب کتاب هنر دربارهای ایران ناگزیر به سفارش تابلوهای مینیاتور می شوند.

«تنگ با نقش رقاچه ها: کلاردشت، (انتقال از موزه گلستان به موزه ملی ایران، تهران)، سده ۷/۶ میلادی. سیم، بخشی زراندود. بلندی ۵/۲۵ سانتی متر، قطر ۱۴/۲ سانتی متر، قطر دهانه ۶/۳ سانتی متر، وزن ۹۳۸/۶ گرم. تهران، موزه ملی. شماره شی: ۲۵۰۰.

این تنگ با بدنه ای تخم مرغی شکل و گردن کوتاه جام مانند، با لبه برگشته و شیاردار است. در طرف انتهایی تنگ، دو سوراخ آبریز در دهان دو شیر به حالت تمام رخ، تعبیه شده است. در دو طرف لبه بالایی تنگ، دو سوراخ دیده می شود که برای نصب دسته بر روی تنگ بوده است. نقش برجسته ها به روش چکش کاری ایجاد شده است. زمینه زراندود است. در زیر دهانه ظرف بقایای مثنی به خط پارسی میانه که به روش سوزن کاری ایجاد شده، دیده می شود. در صحنه ۴ رقاچه زن در جا پیکره دیواری، نقش شده اند. جا پیکره های دیواری از چهار ستون با تزئینات به شکل برگ تشکیل شده، پایه و بدنه ستون را گل ها و شکوفه هایی شکل داده اند. از یک بدنه ستون، برگ و شاخه های مو، به صورت پیچک

نشان داده شده که قسمت بالای تاق هلالی شکل را می سازند. هر دو رقاصه صورت را به طرف دیگری برگردانده و تشکیل یک جفت را داده اند. آرایش موی سر آن ها کاملاً هنری، با گیس های بافته بلند و گردن بندهایی با آویز قطره شکل، نشان داده شده است. لباس بلند و تنگ رقاصه ها از پارچه ای ظریف ساخته شده و اجزای بدن را در زیر آن می توان تشخیص داد. بر روی شانه و دست آنان پارچه ای حمایل شده و در دستان خود شاخه های گل، **ظروف کوچک نذری و حیواناتی را نگه داشته اند.** در زیر پاهای آنان نیز حیوانات مختلفی مانند ببر، قرقاول و کبک دیده می شود که ترکیب آن ها یادآور صحنه ای بهشتی است. در بالای ستون ها، در گوشه های تاقی ها، دو رقاصه و دو نوازنده نشان داده شده اند. انتهای زیرین تاقی دو ردیف برگ دیده می شود که دور بدن یک موجود افسانه ای بالدار، که در کف ظرف قرار گرفته، نقش شده اند. در قسمت بالای ظرف، بر روی شانه، رشته ای از برگ های نوک تیز سرنیزه مانند با یک حلقه برآمده ی کنده کاری شده دیده می شود. اجزا تزئینی مشابهی بر روی تنگ دیگری از سده هفتم میلادی که در موزه بوستون نگهداری می شود، وجود دارد. نقش دختران رقاصه در زیر تاقی، بر روی تنگ ها و ظروف ساسانی، موضوعی بسیار رایج بوده و با آیین ایزد بانوی ایرانی باروری، آناهیتا، ارتباط می یابد. اما درباره این که آیا دختران رقصنده بر روی ظرف سیمین ساسانی، خود آناهیتا یا کاهنان آیین آناهیتا هستند، بحث های زیادی وجود دارد. این نظریه نیز مطرح شده که احتمالاً این صحنه ها مربوط به جشن های مختلف فصول سال اند که روزهای معینی در تقویم زرتشتی به آن ها اختصاص یافته است. گذشته از آن باید به ویژگی های دیونوسوسی این تصاویر اشاره کرد: رقاصه ها، شبیه کاهنان دیونوسوس اند. همچنین پسر بچه برهنه، ساقه مو و حیوانات وحشی نیز در آیین دیونوسوس، نمادهای آشنایند. بر روی یک تنگ ساسانی مربوط به سده ۸/۷ میلادی که در گالری هنری فریرنگهداری می شود، دیونوسوس با عصای مخصوص و یوزپلنگ نشان داده شده است. البته موزاییک های بیشاپور که توسط هنرمندان رومی - سوری به دستور شاپور اول ساخته شده نیز به وضوح با تصاویر دنیای دیونوسوس مربوط اند.

این آثار هنری نشان می دهند که آیین یونانی دیونوسوس در ایران در زمان ساسانیان نیز به حیات خود ادامه می داده و به هر شکل با آیین آنها **مخلوط شده بوده است**. در انتها اشاره مختصری به تصویر سیمرغ در کف تنگ داریم که جزو یکی از نقوش شاخص هنر ساسانی محسوب می شود. بر روی یک ظرف آب بزرگ که در پاولوگا در اوکراین کشف شده ولی البته قطعا منشا ایرانی داشته و به سده ششم میلادی منسوب شده. سیمرغ به عنوان نقش اصلی در بدنه ی ظرف نشان داده شده است. تصویر این پرند افسانه ای بر روی صفحات گچ بری و نیز بر روی نقوش پارچه های ابریشمی ساسانی آن گونه که در اشکال و نقش برجسته های تاق بستان دیده می شود. نقش بسته بوده و بعد از دوران ساسانی نیز به کرات از این طرح الگوبرداری شده است.» (۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۳۱)

آن شاپور اول که خواندیم در آغاز سلسله، به صلاح دید ایزدان عهد ساسانی و برای حفاظت امپراتوری نوپا از پراکندگی و اختلاف، پیش از رسیدن به منصب سلطانی، به ضربه سنگ کشته شده بود، در شرح این تنگ بی هویتی که می تواند در هر زمان و مکان و با دست هر زرگر نیمه حرفه ای ساخته شده باشد، ناگهان زنده و سلطان می شود تا هنرمندان رومی و سوری را برای ساخت موزاییک هایی با تصاویر دنیای دیونوسوس یونانی به بیشابور فراخواند!!! آیا این بیانات برخاسته از جنون محض، بد عاقبتی و رسوایی و سرگردانی دروغ گویان را اعلام نمی کند؟!

«**بشقاب با نقش ماهی گیران**: رشی، گیلان، سده ۶-۷ میلادی.

سیم، بخشی زرانود. دهانه ۲۰/۵ سانتی متر، بلندی ۴/۱ سانتی متر، وزن ۵۳۸/۱۸ گرم. تهران، موزه ی ملی. شماره شیء: ۴۱۵. در زیر بشقاب یک پایه حلقوی به قطر ۷ سانتی متر و بلندی ۲/۱ سانتی متر، لحیم شده است. روی بیرونی بشقاب، صاف و دارای خوردگی زیاد است. نقوش برجسته روی بشقاب با کنده کاری زمینه ایجاد شده و فقط مدال کوچک در وسط بشقاب، جداگانه ساخته و به آن افزوده شده است. زمینه ی نقش برجسته، زرانود است. هنرمند، داخل بشقاب را مانند دریایی به تصویر در آورده که پر از ماهی،

اردک و موجودات افسانه ای است. در لبه بیرونی، در چهار راس دو قطر عمود بر هم دایره، یک قایق با دو ماهیگیر دیده می شود. برخی از ماهیگیرها، پاروهای بلندی برای به حرکت درآوردن قایق و برخی قلاب یا نیزه یا تور برای شکار ماهی در دست دارند و ماهی ها در سبدهایی آویخته به پشت ماهیگیران یا درون قایق نگهداری می شوند. ماهیگیران بالاتنه ای برهنه دارند و فقط یکی از آنان به طور کامل لباس پوشیده و کلاهی نوک تیز بر سر دارد. در بین قایق ها پسرچه های برهنه ای نقش شده اند که خرامان بر روی سطح آب می لغزند و حالتی افسانه ای به تصویر می بخشند. وجود چهار موجود افسانه ای بالدار که به عنوان حیواناتی چون قوچ، اسب، شیر و بز کوهی، با بدن ماهی تصویر شده و به صورت دایره ای، دور مدال مرکز بشقاب قرار گرفته اند، این حالت افسانه ای را تشدید می کند. بر روی مدال، یک کبک دیده می شود که یکی از نقوش رایج در اواخر دوره ساسانی است. ترکیب صحنه از نظر تعداد و ترکیب اجزا منفرد، ترتیبی کاملاً مشخص و به وضوح قرینه است. این نقش تا آن جا که می دانم در هنر فلزکاری ساسانی منحصر به فرد است، حتی اگر اجزا منفرد صحنه در نمونه های مشابهی از هنر فلزکاری یا دیگر اشکال هنر درباری ساسانی یافت شود». (موزه ملی ایران، ۷ هزار سال هنر ایران، ص ۳۳۰)

اگر باستان پرستان ما ذره ای حساسیت و غیرت ملی فراهم کنند، باید انتساب این بشقاب باغ وحش را به سلاطین ساسانی منکر شوند، زیرا نشان می دهد اجداد نام آور آنان، که گویا با رومیان می جنگیده اند، چنان که در این سینی مصور است، ماهی ها را با چوب چوگان صید می کرده اند! سمبل کاری مفرضی که در ساخت این بشقاب به کار رفته، حاکی است سفارش دهندگان این گونه ظروف واقعا بازاری، برای تولید آن به جاعلین جا خوش کرده در اروپای شرقی تا شیراز، دستمزد اندکی می پرداخته اند تا جایی که کبک مرکزی بشقاب، به جای نقش اندازی یکپارچه، بر فلز لحیم شده است! اگر کسی آن پیکره بی نظیر گاو مارلیک را در خیال نگه داشته و با نقوش این بشقاب باسمه ای بسنجد، بر او معلوم می شود که حتی

اگر این ظرف را اثری ساسانی بدانیم، چه افول خوفناکی در برداشت از هنر، میان سازنده دیرین آن پیکره گاو، با صنعتگر این سینی بد نقش و مملو از صورتک های بی ارتباط و پراکنده رخ داده است! آشنایی با دو شیء اصطلاحاً ساسانی زیر، ثبت شده در صفحات ۳۲۹ و ۳۳۱ کتاب رسمی ۷۰۰۰ سال هنر ایران نیز برای ملاقات کامل با نمونه هایی از رسوخ شیادی در ایران شناسی نوع یهودی، بسیار کار ساز است. کوزه کوچک ترشی سمت راست راه، که در همه جای جهان و در اندازه های متنوع یافت می شود، و این یکی را حتی نمی دانند از کجا پیدا کرده اند، در زمره هنر ساسانی به ثبت رسانده و در نمایشگاه اروپا در دید مردمی از همه جا بی خبر قرار داده اند! از ابداعات بسیار قابل توجه در ساخت این کوزه ساسانی، چنان که در شرح زیر می خوانید، نوارهایی در بدنه آن است، حاصل گردش چرخ سفالگری، که ناشیگری نوسازنده این ظرف ضخیم را نشان می دهد!

بی شک و از آن که متن و شروح کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» را کارشناسان هنر اروپا نوشته اند، از مطالبی که خواندید و آن چه در زیر می آید، به آسانی معلوم می شود که این حضرات بلند آوازه، یا

چیزی از مفهوم هنر نمی دانند و یا سرگرم تدارک حقه بازی های معمول کنیسه در این باره اند!

«ظرف با دو دسته: محل کشف نامعلوم دوره ساسانی، سده ۸/۶ میلادی. سفال با لعاب سبز. بلندی ۲۰/۵ سانتی متر، قطر ۱۱/۵ سانتی متر، دهانه ۹/۵ سانتی متر، تهران، موزه ملی. شماره شی: ۴۰۳۹. این ظرف دو دسته، دارای یک پایه حلقوی، بدنه ای شکم دار با شیارهای برآمده بر روی آن، شانه مدور و گردنی استوانه ای، بلند و پهن است که با گوشه ای تیز به یک نوار پهن در زیر لبه پهن انحنادار جلو آمده متصل شده است. دسته های خمیده در دو طرف بر روی شانه قرار گرفته و در بالا به گردن وصل شده اند. شکل ظرف که برگرفته از الگوهای یونانی است در ظروف لعابدار پارتنی نیز بسیار رایج بوده و از این اشکال در دوره ی ساسانی نیز برای ساخت ظروف استفاده فراوان کرده اند. البته در این دوره این اشکال در ظروفی با ابعاد بزرگ تر و با هماهنگی کمتر مورد استفاده قرار گرفته اند، همان گونه که در این ظرف نیز مشاهده می شود. پایه ظرف کمی پریدگی دارد، بخش هایی از لبه بالایی ظرف مرمت شده است. در زیر لعاب سبز - آبی بر روی سطح شکم ظرف به وضوح می توان خطوطی را که در حین ساخت ظرف بر روی چرخ سفال گری پدید آمده، مشاهده کرد. این ظرف احتمالاً در سده پنجم یا ششم میلادی ساخته شده است.» (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۳۴)

نکته اساسی هنوز این جاست که از آن ریتون طلایی هخامنشی تا این کوزه لیته ساسانی، آدرس محل حفاری و شماره کشف ندارند، در رده اشیاء تاریخی قرار نمی گیرند و بی استثنا، آن محصولات که به عنوان هنر ایران دوران پس از پوریم تا پایان ساسانیان، در کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» نمایش داده شده، برخلاف آن چه از دست ساخته های ممتاز بومیان ایران پیش از پوریم دیده ایم، فاقد گزارش و محل دقیق کشف و در نتیجه به عنوان مستندات تاریخی به قدر بال مگسی قابلیت رجوع ندارند و اگر کتاب رسمی ۷۰۰۰ سال هنر ایران ناگزیر به عرضه این آثار ناشناس و بدون صاحب شده، پس چنان

که بارها گفته ام، بدانید علی رغم این افسانه های رنگین در موضوع تاریخ ایران باستان، تاکنون هیچ اثری از حضور سازنده انسان، در فاصله ی پوریم تا طلوع اسلام در ایران دیده نشده است. زیرا باور کردنی نیست خالقین آن سفال های مارلیک و سیلک و کلاردشت و شوش، که زبان از بیان کاربرد هنر در طراحی و ساخت آن ها عاجز است، دو هزاره بعد، چنین کاسه کوزه های مسخره بی ارزشی، آن هم به تقلید از یونانیان و غیره ساخته باشند که اندک ردی از نما و اندیشه هنرمندانه در آن ها نمی بینیم.

«ظرف شیشه ای: محل کشف نامعلوم. سده ۳-۴ میلادی. شیشه: بلندی ۲۷/۸ سانتی متر، قطر دهانه ۷ سانتی متر، قطر پایه ۷ سانتی متر. تهران، موزه ملی. این ظرف با لبه مدور و صاف، با بدنه عمودی که به سمت پایین انحنادار می شود، دارای پایه توخالی مخروطی است که یک صفحه مسطح گرد در زیر آن دیده می شود. شیشه شفاف به رنگ سبز روشن و ته رنگ زرد، دارای حباب های هوا به بزرگی سر سنجاق و کمی بزرگ ترند. لایه پایین پوسته شده، در بعضی قسمت ها دارای هوازگی به رنگ شیرینی، روشن و با جلای رنگین کمانی است. تزیینات عمودی به صورت نوارهای بلند به رنگ سبز روشن با برآمدگی و فرو رفتگی های موجی شکل سبز روشن و قهوه ای روشن اند، دو نوار کوچک افقی سبز روشن بر گردن ظرف که یکی از آن ها در بالا دارای نوارهای عمودی است، دیده می شود. قسمت هایی از تزیینات از بین رفته اند. در موزه شیشه کرنینگ، یک ظرف تقریباً مشابه وجود دارد. لیوان های بلند با دیوارهای تقریباً عمودی و موازی و لبه کمی به بیرون برگشته، احتمالاً در ایران از نوع قدیمی تر لیوان هایی با بدنه شیشه ای کلفت مشتق شده است. یک نمونه، جام بلندی از منطقه گیلان است که تاریخ آن بین سده اول و سوم میلادی است و بر روی آن به تناوب نوارهایی با تزیینات تراش دار مدور و یا به شکل دانه برنج دیده می شود. اما در ظروف رومی، جام هایی با دیوارهای عمودی موازی معمول نبوده است. شاید لیوان های مشابه در شرق مدیترانه با پایه بلند و تزیینات «طناب های مارپیچ» را بتوان با این ظروف

مقایسه کرد. احتمالاً نوع کوچک تر و مسطح، مانند دو لیوان موجود در موزه شیشه کرنینگ که محل کشف هر دو آن ها نامعلوم است را نیز بتوان جزو این ظروف به حساب آورد. یکی از این ظروف که در سده های ۴/۳ میلادی تاریخ گذاری می شود، در زیر پایه دارای یک شماره ثبت است. ظرف دیگر مربوط به سده سوم میلادی است. گلدان های با دیواره های عمودی موازی یافت شده در گور شماره ۸ در سودان، که مربوط به سده سوم میلادی است نیز شباهتی با این ظروف دارند، البته آن ها کمی بزرگ تر بوده و دارای نقوش مروارید شکل در لبه و تزیینات تراش داده شده اند. نوارهای تزیینی موج دار افزوده، از ظروف میان رودان در سده های سوم و چهارم میلادی شناخته شده اند. این نکته می تواند به عنوان مبنایی برای تاریخ گذاری این لیوان در اوایل دوره ساسانی، مورد استفاده قرار گیرد». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۳۴)

این تفاسیر و حواشی فریاد می زند که نمی دانیم این لیوان را کجا، چه کسان و در چه زمان ساخته اند، اما وقاحت بی پایان یهودیانی که درباره تاریخ و فصول هنری ما مطلب نوشته اند، به اندازه ای است که با این همه ابهام، شیء ناشناس و بی شناس نامه ای را که محل کشف آن را هم نمی دانند، در زمره آثار ساسانی بیاورند! در این صورت و با این اسلوب، انتساب هر لنگه کفش کهنه ای که در زباله دانی بیابیم به ساسانیان و یا هر قوم و قبیله دیگر، آسان خواهد شد! اینک و درحالی که به استثنای تولیدات یونانی، از دورانی که با حماقت فوق عالی، روزگار اشکانیان می گویند، حتی یک نمونه دست ساخته انسانی ندارند که بتوانند با اسناد و گزارشات سالم، فرآورده ای در فاصله پوریم تا طلوع اسلام در ایران معرفی کنند، به آسانی و بار دیگر مدعی می شوم که بر اساس رد گیری نمونه های تولید در ایران، می توان بی ذره ای تردید اعلام کرد که ماجرای پلید پوریم، چرخه زندگی انسانی و هستی ممتاز شرق میانه را در این گهواره تمدن بشری متوقف کرد، کودک سالم در حال رشد درون آن را ربود و چنان که در تورات آمده، «بر صخره ها کوبید».

۴۴. بررسی کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران

در این مباحث جدید، که با عنوان «ایران شناسی بدون دروغ» عرضه می شود، مقصود رسیدن به این پذیرش نهایی است که از اجرای پروژه پلید پوریم تا طلوع اسلام، آثار حضور مجرد آدمی، و به دنبال اسلام تا دوران اخیر، نشانه ای از حضور قدرتمند و نوساز انسان مولد در جغرافیای ایران دیده نمی شود. حاصل رسیدگی و رد ادعاهایی که به صور گوناگون و با عرضه انبوهی مدارک مجعول و ناممکن و بدون نشانه، می کوشند تا ایران پس از اسلام را نیز، همانند دوران باستان، تاثیر ناگرفته از رخ داد پوریم و مملو از توانایی های متنوع معرفی کند، سرانجام به چنان نتایج حیرت آوری خواهد رسید که همانند زلزله عظیم حقیقت، برساخته های برآمده از دروغ را از زمین منطقه ما پاک خواهد کرد و تا آن مرحله هنوز یادداشت های پرشمار دیگری در پیش است که به مدد الهی در نصب آن ها سریع تر خواهم بود.

پیش از این، مختصراً با گستره بی پایان اندیشمندی هنرمندانه و قدرت تولید ماورای استادانه و دست رسی به تکنیک های فوق عالی، به خصوص در طراحی اولیه خیال انگیز و در صنعت نوب و آلیاژ بندی و قالب گیری و ریخته گری فلز و ساخت سفال و زینت آلات زنانه ممتاز، در شرق میانه ماقبل پوریم، در محدوده بس کوچک یک یادداشت و بلاگی و ارائه معدودی تصویر آشنا شدیم و آن گاه معلوم شد هیچ نمونه غیر مجعول نداریم و نمی شناسیم که تولید آن را بتوان به دوران معروف به «ایران باستان» منتسب کرد و اینک به پس از طلوع اسلام در ایران وارد می شوم تا اثبات شود فقدان زیر بنای ضرور، در اثر آسیب عمیق پوریم، ارتباطات اقتصادی و سیاسی و فرهنگی را چنان ناممکن کرد که ایران اسلامی نیز تا هزار سال در تمدن و فرهنگ جهان نمایش حضور ندارد و تا سه قرن پیش، اثری از تحرک و تجمع و تولید و توزیع در اقتصاد، ردی از مدیریت مسلط

سیاسی و به طور طبیعی تظاهری از نمایشات فرهنگی، جز جعلیاتی آمیخته به وهم دیده نمی شود و از آن که مباحث قبل را بر پایه یک منبع رسمی کشوری قرار دادم، ادامه آن را نیز بر اساس داده های همان منبع، یعنی کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران دنبال می کنم و در این مرحله ضرور می بینم اضافه کنم این کاتالوک و کتاب، از نظر انتخاب تصاویر و تهیه متن، کاملاً از دخالت و اختیار مراکز ایرانی خارج بوده و به خصوص سردبیر و مسئول آن، میثائل آلام و الیزابت هرمان هر دو از یهودیان مشهور و مشغول به این گونه امورند!

«اگرچه اسلام به عنوان یک مذهب، از هنر برای ترویج اندیشه خود به اندازه ای که مثلاً مذهب مسیحی یا مذهب بودایی از آن سود برده، به خصوص به دلیل ممنوعیت شمایل نگاری مقدسین، استفاده نکرد، اما اسلام در معماری و در خلق آثار هنری توسط هنرمندان تأثیری به سزا داشته و حتی اگر یکی از اولویت های هنر اسلامی در یگانگی و وحدت هنری آن نهفته باشد، نمی توان آن را با تک شکلی اشتباه گرفت: هنر اسلامی در مناطق مختلف، خود را از جنبه های گوناگون به اشکال مختلف نشان می دهد. در بین این مناطق ایران، در کلی ترین مفهوم آن، بی شک یکی از مناطق رهبری کننده است.» (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۳۷، مقاله ماریا ویتوریا فونتانا، با نام هنر اوایل دوره اسلامی)

این که مترجم و یا مولف این نوشتار، اسلام را از آغاز نه دین، که مذهب معرفی می کند، نشانه روشنی بر انگاره های سرسری این گونه بررسی های آبی است و رقیق تر از آن، مطلبی است که قلمزن متن فوق در باب رهبری ایرانیان در رشد پدیده های هنری، صنعتی مسلمین ادعا می کند! پس از این اظهار نظر است که خواننده تهییج می شود تا با نشانه ها و نمونه های قابل لمس و دیدار و اثبات کننده این سرکردگی ایرانیان در هنر اسلامی، آشنا شود.

«پس از دوران اولیه اسلام که سال هایی پر از جنگ و نبرد بود، در دوران فتح و فیروزی، فرهنگی نو متبلور گردید که جای گزین ارزش های پیشین نشد بل محتوا و اشکال بیان آن ها را، تا جایی

که مفید به نظر می رسیدند، پذیرفت. دو محدوده فرهنگی وسیعی که اسلام، از ابتدا با جنگ و سپس با برنامه ریزی - بازسازی، با آنان ارتباط برقرار کرد، در غرب فرهنگ بیزانسی و در شرق فرهنگ ساسانی بود». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۳۷، مقاله ماریا ویتوریا فونتانا، با نام هنر اوایل دوره ی اسلامی)

چند سطر بالا، که برابر معمول و این بار به بهانه شناخت هنر ایران دوران اسلامی، مشغول ساخت صحنه های جنگ و ستیز و شمشیر کشی در شرق و غرب جهان اسلام است، در وجه دیگر و بی توجه به آثار معماری کهن اسلامی، نظیر مسجد بنی امیه در دمشق، قصد دارد تا هنر اسلامی را به طور عموم وامدار همسایگان بگوید و مسلمین را کپی کشان دارایی دیگران بشناساند. در یادداشت پیشین با آن نمونه هایی آشنا شدیم که بر سبیل تفنن و بدون ارائه ادله فنی و باستان شناختی، هنر ساسانی خوانده شده اند: تنگ و بشقاب های بی نوشته و نشان، که حتی یکی در حوزه ایران نبوده و پیش تر آوردم که گیرشمن، آن اصطلاحا معروف ترین هنر شناس دوران باستان ایران، ظروف فلزی بی دلیل ساسانی را، یافته هایی در کوه اورال خوانده بود و برای تغییر ذائقه در شیوه های نشاط، مناسب می بینم با متن زیر هم آشنا شوید که به «لاف در غربی» بسیار نزدیک شده است.

«سیمگران ظرف های گران بها می ساختند و همراه با زرگران، زینت آلات گوهر نشان برای مردان و زنان ثروتمند و نیز اشخاص عادی می پرداختند. چندین ظروف نقره از دوران ساسانیان هنوز موجود است که در موزه بریتانی، ارمیتاژ لنینگراد، کتاب خانه ملی پاریس و موزه هنری متروپلیتن نیویورک نگاهداری می شود. نقوش این ظروف همواره مرکب است از تصویر شاهان و اصلمندان در شکار و در آن ها حیوانات با ذوق و کام یابی بیش تری رسم شده اند، تا انسان ها. سکه های ساسانی، مثلا سکه های شاپور اول، گاه در زیبایی با سکه های رومی برابر بود. حتی کتاب های دوران ساسانی را می توان جزو آثار هنری به شمار آورد. بنا بر روایات، هنگامی که

کتاب های مانی را در ملاء عام می سوزاندند، قطعات طلا و نقره جلد آن ها ذوب می شد و بر زمین می چکید. مواد اولیه قیمتی در اثاث خانه دوران ساسانی نیز به کار می رفت. خسرو اول یک میز طلای گوهرآگین داشت. خسرو دوم برای ناجی خود امپراتور مادریکیوس میزی از کهربا ساخت که با پایه های طلای گوهر نشان استوار بود». (علی اکبر سرفراز، بهمن فیروزمندی، باستان شناسی و هنر دوران تاریخی، ص ۳۰۱)

حتی قصه شاه پریان نیز چنین ساده انگارانه برای کودکان تعریف نمی شود. این جا و بدون ارائه گوشه ای از پایه آن، چنان از میز طلای گوهر نشان خسرو اول گفته اند که گمان می رود کتاب شان را بر همان میز نوشته باشند و امپراتوری از روم را معرفی می کنند که از پرسش درباره او، از بیم آن که به سبب شباهت نام، بی محابا مدعی وابستگی خونی او به مادها در ایران شوند، در می گذرم، اما به هیچ بهایی زیر بار این ادعا نمی روم که شاپور اول به صلاح دید ایزدان با سنگ کشته شده را، در این جا صاحب سکه هایی برتر از نوع رومی آن بدانند! اگر اثبات می شود که در دورانی دو هزار ساله در اندازه سنجاق سری ابداع و اهتمام هنری، به سبب عواقب و اثرات بنیان کن پوریم صورت نگرفته، پس آن اسامی که به هر صورت در باب هنر ایران باستان و یا هنر ایران اسلامی سخن ساخته اند، دانسته و نادانسته و خواسته و ناخواسته در خدمت منافع یهود بوده، تا ماجرا و عوارض و آسیب های پوریم را مخفی نگهدارند.

«تاثیر الگوهای ایرانی بر روی هنر آغاز اسلام هم در محدوده معماری و هم در حوزه هنرهای زیبا، فوق العاده بوده است. تلاش هایی که در ایران انجام می گرفت همه با نوسازی ساختار جدید دولتی در زمان عباسیان و مراسم و آیین هایی که لازمه حکومت آنان بود، ارتباط داشت. هنر آغاز اسلام در محدوده ایران مرهون نهضت های هنری مختلف پیش از اسلام ایران، از دوره هخامنشی تا زمان ساسانیان است». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۲۸، مقاله ماریا ویتوریا فونتانا، با نام هنر اوایل دوره اسلامی)

در همین یادداشت خواهید دید که از هزار سال نخست هجری، هنوز یک کاسه آب و یا قاشق چای خوری در ایران نیافته ایم و می دانیم تنها معماری قابل مشاهده بومی از آن دوران دران، قلای خشت و گلی بر بلندی کوه ها است و آن گاه در متن بالا با این ادعا رو به روییم که الگوهای ایرانی در معماری و صنایع ظریفه تأثیری فوق مهم در هنر اسلامی داشته است! آیا تلقین کنندگان چنین ماورای دروغ اعجاب آوری، چه لذتی از انتشار اطلاعات از بنیان و به کلی بی پایه، در هستی ایرانیان می برده اند؟ اگر اظهار این سخنان را از روی نادانی و بی خبری بیانگاریم، از آن که چنین مطالب بیگانه با واقعیت را، کارشناسان عالی مقام مسائل ایران در اروپا گردآوری کرده اند، پس سرپای این ایران شناسی حی و حاضر را باید با شیلنگ پرفشار شست و به صورت صفحه سفیدی برای بازنویسی عالمانه درآورد و اگر عامدانه و آگاهانه دروغ گفته و نوشته اند، پس ایران شناسی موجود را باید که دشمن همه چیز ایرانیان بدانیم.

با این دو تصویر که از صفحات ۳۴۱ و ۳۴۴ کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران

برداشته ام، به حوزه معرفی نمونه های هنر پس از اسلام ایران وارد می شویم، که انوار درخشانی از حقیقت را به راه خواهان آن می تاباند. کتاب در توضیح مربوط به تصویر دست راست، در صفحه ۳۴۰ به کوتاهی نوشته است:

«تصویر ۴: پارچه ابریشمی، از صومعه سن ژوس سورمر، سده دهم میلادی، موزه لوور، بخش اسلامی، شماره شیء، ۷۵۰۲. یکی از شاه کارهای هنری منسوجات اسلامی، احتمالاً محصول یک کارگاه بافندگی ایرانی در این زمان است. این اثر از ابریشم و کتان است که امروزه در مجموعه بخش قدیمی صومعه سن ژوس سورمر نگه داری می شود. این پارچه بر اساس نوشته روی آن، مربوط به نیمه اول سال ۹۶۱ میلادی است. بر روی پارچه دو جفت فیل چهره به چهره دیده می شوند و بر نوار حاشیه، نقش ردیفی از شتران باختری بافته شده است. درباره پارچه های دوره آل بویه بحث ها و مناقشات فراوانی وجود دارد. در اوایل دهه هفتاد، نتایج سال یابی کربن ۱۴ نشان داد برخی از این نمونه ها تقلبی اند.»

بار دیگر با همان حکایت دیرین مصادره هستی دیگران، برای پوشاندن چاله پر ناشدنی ناشی از قتل عام پوریم مواجهیم. این جا هم قطعه پارچه ای با متن عربی را که می گویند در صومعه ای در جنوب فرانسه یافته اند، با ردالت لازم در زمره هنر ایرانیان در قرن سوم هجری، فهرست می کنند! آیا همین نمونه کوچک نشان نمی دهد که اینان قرینه ای برای اثبات هرگونه حضور مردم ایران در جهان اسلام، تا پیش از سه قرن اخیر در اختیار ندارند؟ اشارات مختصر مندرج در توضیحات سر درگم بالا زیر لب تلقین می کند که پارچه بازمانده محصولی از کارگاه های نساجی دوران آل بویه است، اما در همان حال از نقش فیل و شتران باختری! بر روی آن می گویند. چنین پارچه ای با فیل و شتر و متن عربی را، اگر اساساً در زمره جعلیات یهودیان نباشد، معلوم نیست چرا مثلاً نه در مصر، که در جنگل های شمال ایران بافته شده اند؟!

«تصویر ۷: صفحه اول یک نسخه از مقامات حریری. دوره مملوکان

مصر. ۱۳۳۴ میلادی. وین، کتاب خانه ملی. اتریش بخش نسخ خطی. درانتها باید گفت سهم ایران نه فقط در ایجاد و گسترش هنر اوایل اسلام از اهمیتی به سزا برخوردار بود، بل همچنین نقش ایران در هویت بخشیدن به هنر اسلامی دوران های بعد نیز ابعادی قابل ملاحظه دارد. یک نمونه قابل توجه در این باره، صفحه اول یک نسخه دست نویس «مقامات حریری» از دوره مملوکان مصر است که از ترکیب تمام رخ صحنه، حالت کلاسیک و رسمی شاه زاده بر تخت نشسته که در دایره افراد قرار گرفته و دو پیکر بال دار که شالی بر روی سر شاه زاده نگه داشته، معلوم است». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۴۱)

این هم شرحی، که برگی از کتاب «مقامات حریری» را معرفی می کند، از متون پیچیده و درهم فشرده به زبان عرب که به کلی با این تصویر، که محضری از صورت های مغولی است، بیگانه می نماید زیرا تدوین مقامات حریری را به قرن ششم و پیش از حضور مغول در ایران می دانند! اما قدرت تشخیص کار شناسان هنر اروپا را دریابید که ایرانی بودن این برگ کاغذ رنگ شده را بر شیوه «بر تخت نشستن شاه در دایره افراد متعدد» قرار داده است! آیا طریقه ای دقیق تر و منطبق تر از این مسخره بازی متعفن، برای آشنا شدن با هویت و حضور ایرانیان سراغ نداشته اند و آیا چنین اطوارهای مضحکی در تدوین مطالب جدی، جز از تنگ دستی مفرط در یافتن حداقل مصالح لازم برای بافتن دروغ نام دیگری می گیرد؟!

اینک سراغ این دو شیء برویم که تصویر آن‌ها در صفحات ۳۵۰ و ۳۴۹ کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» درج شده است. یک تنگ و سینی ظاهراً نقره که بر آن‌ها مثلاً با خطوط زینتی قرون اولیه اسلامی، برای دارنده آن‌ها، تعارفاتی حاوی آرزوهای برکت و سعادت و سلامت و از این قبیل حک شده است. محل یافتن این دو شیء نیز معلوم نیست و بر گزارش کشف اتکا ندارد. زمانی که شرح و تفسیر بر این دو نمونه را در کتاب «۷۰۰۰ سال هنر ایران» می‌خوانیم، هم از وقاحت برآوردندگان کتاب حیرت زده می‌شویم و هم اندک تردیدمان در این برداشت مرتفع می‌شود که باستان‌شناسی خودی و غیر خودی، از ایران اسلامی تا قرون اخیر، همانند دوران معروف به ایران باستان، هیچ شیء قابل عرضه و اعتنا ندارد!

«تنگ با نوشته ای به خط کوفی: آذربایجان؟ سده دهم هجری.»
 نقره با تزیینات کنده کاری و قلم سیاه. بلندی ۲۶ سانتی متر. قطر ۱۲ سانتی متر. قطر دهانه ۶/۶ سانتی متر. وزن ۳۶/۹۴۳ گرم. تهران، موزه ملی. شماره شیء ۴۱۷۸. این تنگ بدنه ای گلابی شکل دارد که بر روی پایه ای کوتاه و به بیرون برگشته قرار گرفته است. دهانه به شکل یک چراغ روغنی ناودانی شکل ظرف، از ویژگی آن محسوب می‌شود. دو نوار موازی افقی با متنی به خط کوفی با تکنیک قلم سیاه، تنگ را زینت بخشیده است. در بیرون دو باند، یک نوار طنابی شکل به صورت برجسته دور تا دور ظرف را پوشانده است... این تنگ متعلق به یک سرویس ظروف منحصر به فرد با سبک‌های مشابه در موزه تهران است. بر روی برخی اشیاء این مجموعه نام امیر ابوالعباس ولکین یا والچین یا والجیر نوشته شده است. امیری به این نام در تاریخ ایران شناخته نیست، اما در آذربایجان فردی به نام ولکین در منصب کارمند درباری زندگی می‌کرده است... چنین ظرفی برای پیش کش به مهمان در نظر گرفته می‌شد. در دوره بحران اقتصادی یا قحطی، این ظروف گنجینه‌های با ارزشی بودند که امکان تبدیل آن‌ها به سکه‌های رایج وجود داشت. آن چه گفته شد می‌تواند دلیلی بر ناچیزی نمونه‌های باقی مانده و یافت شده باشد». (موزه ملی ایران، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۴۷)

تفسیر مختصر شده بالا بر این تنگ، که تقریباً با نوشته های مربوط به سینی مجاور آن، به خصوص در باب محل کشف و تاریخ ساخت، برابر است، از نخبه ترین نشانه هایی است که ما را به هدف خود در اثبات این مدعا نزدیک تر می کند که باستان شناسی جهان هیچ شیء قابل اعتنا در دست ندارد که ساخت آن را به هزاره اول طلوع اسلام در ایران منتسب کند. کتاب، گرچه آذربایجان را محل کشف این ظرف می گوید، اما در مقابل آن، به نشان عدم اطمینان علامت سؤال گذارده است. در متن سینی کنار ظرف آب، کتیبه ای حکاکی شده است: «ال امیر ابی العباس ولکین بن هارون مولی امیرالمؤمنین» و چون این دو ظرف را متعلق به یک سرویس تشخیص داده اند، پس مالک تنگ را همان مالک سینی گرفته اند و گرچه بلافاصله اذعان می کنند در تاریخ ایران چنین حاکمی شناخته نیست، اما از آن که درگوشه ای از آذربایجان ونمی دانیم از چه دوران و چه گونه، حقوق بگیری به نام ولکین یافته اند، پس بی توجه به عنوان امیرالمؤمنین حکاکی شده در ظرف، شیء را به او پیش کش می کنند، تا از این راه ابلهانه و پر پیچ و خم، سرانجام این ظرف در جزییات وابسته به هنر عرب را، متعلق به دربارهای بی نشان آذربایجان بدانند! آیا این کارشناسان با عظمت هنر ایران، دچار صرع سیاه نیستند؟! آن گاه به تاریخ گذاری هر دو ظرف، یعنی قرن دهم هجری می رسیم، که با ظواهر شیء هماهنگ نیست، زیرا در قرن دهم هجری، که دوران شکوه زبان فارسی می گویند، علی القاعده نباید به چنین اسلوبی در ساخت و به چنان خطی از عرب رجوع کرده باشند. وانگهی در قرن دهم هجری، آن هم در آذربایجان که خیزگاه شاه اسماعیل صفوی خون ریز گفته اند، یافتن حاکمی با نام ولکین و لقب امیرالمؤمنین نباید چندان سهل و ساده باشد! از این مسیر است که قاطعانه مطمئن می شویم تنظیم کاتالوگ «۷۰۰۰ هزار سال هنر ایران» حاصل کار ناشی و ناشایست ترین هنر شناسان تاریخ ایران است، هرچند در این باب هیچ فاصله ای میان تدارک کنندگان این کتاب و گیرشمن و

هر شخص و نام دیگری که درباره هنر ایران فرضی گذارده و حرفی زده، وجود ندارد، زیرا تا ۲۲ قرن پس از اجرای پوریم در ایران، به علت فقدان انسان، شیئی نساخته اند تا شناخت آن به کارشناس هنر و متخصص عتیقه جات محتاج شود! و بالاترین حد شیادی این مفسران هنر، در انتهای شرح بالا و در جایی ظهور می کند که قصد توضیح نایابی نظایر چنین ظروفی را دارند: می گویند چنین ظروفی را پس از برچیدن سفره به مهمانان می بخشیده اند تا به هنگام تنگ دستی به سکه تبدیل کنند! این منظر که میهمانان دربار، هنگام خروج از بارگاه سلطان، هریک سینی و تنگ و کاسه و قاشق و ابریق و بشقابی سیمین زیر بغل زده باشند، چندان طرب انگیز است که می توان به حساب مسخرگی مطلق و ذاتی این مفسران و کارشناسان یهودی تاریخ و هنر ایران گذارد، اما باید بپرسم این میهمانان، با هدایای منضم به سفره چه کرده اند که نمونه دیگری از آن ها نمانده است؟!

تصویر دو بشقاب بالا و سمت راست ردیف زیرین را، که از صفحات ۳۵۵ و ۳۶۰ و ۳۶۱ کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران برداشته ام، حاصل کار سفالگران قرن سوم هجری در نیشابور و بشقاب سمت

چپ ردیف پایین را اثر دست سفال سازان عراق معرفی کرده‌اند و از آن که تقریباً ساخت تمامی سفال‌های سده‌های نخست اسلامی در ایران را به نیشابور نسبت می‌دهند تا شابور و شهرش را در تاریخ سر پا کنند، دو یادداشت بعد را به معرفی سفال‌های نیشابور و گستره حقه بازی در معرفی این تولیدات اختصاص داده‌ام تا به اجرای شیادی همه جانبه در مندرجات این مطالب و عرضه تصاویر آن واقف شوید و اشاره کنم از چه روی سازندگان آن سفال‌های کهن پیش از هخامنشی، که در طراحی و تولید، اعجاب هنر شناسان امروز دنیا را برانگیخته‌اند، در قرن سوم هجری، چنین محصولات از همه بابت معیوبی را بیرون داده و در رسامی شاخه گل و رعایت حجم و پرسپکتیو پرنده، این همه به قهقرا رفته‌اند؟ بدین ترتیب درست تر این که تکرار کنم وسعت و سبوعیت قتل عام پوریم پایه‌های دانایی و صنعت و هنر را در جغرافیای شرق میانه از بیخ و بن و برای لااقل دو هزاره ویران کرد! اما سخن این است که همین بشقاب و ده‌ها نظیر دیگر، که برای عرضه آن‌ها موزه اختصاصی ساخته و کتاب‌های تجملی چاپ کرده‌اند، به دلایلی که عرضه خواهم کرد، یکسره ساخت جدید و مجعول‌اند. بدین ترتیب با قاطعیت تمام بار دیگر توجه می‌دهم که هیچ موزه‌ای در جهان دست ساخته‌ای از ایران اسلامی تا چند قرن اخیر در اختیار ندارد، که با ادله سالم زمان بندی آن قابل اثبات باشد. آیا کتاب «هنر دربارهای ایران» سودآور را به یاد دارید که هنر دوران اسلامی ایران را از معرفی مینیاتورهای باز هم قلبی مغولان آغاز کرده بود؟!

۴۵. اختراع نیشابور کهن

سرانجام خواهم نوشت از چه راه ملتی را چنان به دامن افسانه و دروغ پرتاب کرده‌اند، که برای شناخت بدیهی ترین مراتب حیات و

حرکت هم، از آن که وجود نداشته، مجبور به قبول شبه شاه نامه هایی در مباحث گوناگون اند و بی هراس از صاحبان سخن و اندیشه، کلاف مطالب را چنان به هم پیچیده اند که دعوت به بازبینی، برای یافتن چهره اصلی پدیده ها و جست و جوی ابتدای نخ نیز، جرم محسوب می شود و هر عنصری، حتی آثاری از خرابه های شهری کهن، صاحب هویت معینی نیست مگر قصه بدون اساسی گرداگرد آن را بلند مرتبه و دور از دسترس کرده باشد! به این دلیل اگر طلب کنی مخروطه های تخت جمشید، از نظر معماری و قدمت، کارشناسی شود، یا به کنکاش در احوال و اثبات شخص سلمان فارسی روند، یا واقعیت استقرار مراکز تجمع شهری در ایران ماقبل قرون اخیر را مسلم کنند، از آن که حاصل این تلاش ها، افشای حقیقت است، دستپاچه می شوند، به وزوز و زمزمه می آیند، عزای بزرگان نداشتته را می گیرند، متجاوز به حریم و حرمت شمرده می شوی و با التماس و تمسخر و تهدید و فحاشی و دوباره شماری همان شواثب شلم شوربا، می کوشند مزاحم سر برنیاورد، خواب تیره و ظلمت اندیشه ملتی برنیاشوبد و روشنی نگیرد. در این باب تابوها چنان فراوان و صاحب حشمت و فرند که گاه از صاحب خلقت نیز فراتر انگاشته می شوند. چنان که من باب مثال، سخن گفتن ماورای روال، از آثار و احوال و قیل و قال های حافظ نیز با ارتکاب ارتداد و استحقاق لعنت برابر است. زیرا آنان که برای هر دوره چندین پیامبر سخن سرا مبعوث کرده اند، تا همچون عروسک بی تحرکی که ضبط شده ای را مکرر می گوید، ملتی فاقد پیوندهای اقتصادی و سیاسی و تاریخی را، در قرون اخیر، با ملات فرهنگی و در ابیات غزل ها و قصیده ها، تصنعا به یکدیگر بچسبانند و با تیرک و عصای شعر سرپا نگهدارند، نیک می دانند که جان مایه و مضمون آشکار و مکتوم شعر فارسی، دهن کجی ولجاجت با آیات قرآن و سست کردن پایه های عقلانیت دینی است، که حتی در این بیت ظاهرا معصوم و مظلوم و قدسی مرتبت حافظ نیز کمین کرده است:

عشق ات رسد به فریاد گر خود به سان حافظ،
قرآن ز بر بخوانی در چهارده روایت

پس قرآن قدیم و قویم، که خداوند حفاظت آن را ضمانت کرده، در این بیت، قاطعانه و به تصریح حافظ، که می گویند از بر کننده قرآن، صاحب لسان غیب و بی خطا در سخن بوده، با چهارده روایت و نه حتی قرائت، هویت می گیرد و عشق مجرد توصیف ناشدنی، که شیفتگی به پول هم طیفی از آن و اغلب بیان سرپوشیده و خجالتی میل و سکس است، به جای قرآن و خداوند منان، راه گشا و فریاد رس آدمی می شود. برداشت یک نوجوان پیشاپیش شیفته حافظ شده، از همین بیت، چنان ویرانگر ایمان اش به قرآن است که سعی سازندگان حافظ و دیوان اش را به اجر لازم می رساند و اگر بگویم که شعر فارسی، از مقام خیام تا مولانا و دیگران، برابر برنامه ای معین، جز مقابله با دین و التجای به خرافات وظیفه ای به دوش نبرده و نمی برد و مثلاً مولانا، که این روزها جهان را با تصنع و تبلیغ، از آوای او آکنده اند و در کلیساها هم چندی است مولانا می خوانند، ظاهراً حق دارد و هنر می کند و اسرار می گشاید، اگر می سراید:

ما ز قرآن مغز را برداشتیم،
پوست را پیش خران بگذاشتیم

چنان که این سخن مولوی نیز عرضه تخفیفی دیگر در قبول و قرائت قرآن است و چون بررسی پوست خر خور قرآن، که مولانا می گوید، کدام آیه است و خران کیان اند، فراوان کهنه اندیشان نشئه پسند، به خروش می روند که در و دیوار نان دانی ما، که بر آن نام مفاخر ملی می گذارند، فرو می ریزی و همین است که این خیل شاعرکان وصله ساز برالفاظ، یازده سال پس از انتشار کتاب کبیر «مگر این پنج روزه» هنوز با بهت زدگی و بهانه جویی به یکدیگر می نگرند و همانند مرغان تازه تخم، لاینقطع قیل و قال می کنند که: قد قد و قار قار و وای وای! و هنوز هم، رسیدن به رتبه شاعری مقام دار در

ایران، از آن دست که می شناسیم و هنرشان تحقیر دین است، با ره گیری همان شبه اندیشه موزون و ماموریت مخصوص شعر فارسی میسر است که در اساس به سایه بردن قرآن، یاد آوری بی حاصلی ایمان، دعوت به برتری مجرد جان و کسب لذت فراوان است و آن گاه که این زمزمه را به ده ها نحوه و نطه از زبان صدها نام نا شناس و به عمد بزرگ شده، از کودکی در گوش ها به تکرار گفته اند، هر یک از ما لاجرم محصول آن بذر فرهنگی شده ایم، که در پنهان، نظارت و حتی عبادت خداوندی را مزاحم می بیند و به جای عقل، به معجزه عشق، این واژه بی ریشه از فرط تکرار، جادونما حواله می شویم، که در تمام ترانه ها به نعره و عشوه بیان می کنند و نمی توان گفت که به تصادف در قرآن عظیم رد پای ندارد:

از صدای سخن عشق ندیدم خوش تر،
یادگاری که در این گنبد دوار بماند!

اینک چین های کراحت را بر بینی سطحی اندیشان فراوانی جمع شده می بینم که، با بساط کردن بی سروته چند بیتتی از خراطی درآمده حضور خود را اعلام می کنند و به به و چه چهی از معتادان نو محاسن تازه از راه رسیده تحویل می گیرند و تا کوک کردن دوباره خویش، با قطعه و غزلی تازه، سرخوش می مانند. همان کسان که سخنان بی قافیه صریح و هشدار دهنده و هشیار کننده حوصله شان را سر می برد، حال شان را به هم می زند و از کوره به درشان می برد و این آمیب و انگل خزنده و بی خاصیت و مخرب شعر فارسی، چنان که از طریق این همه دفتر بی معنا و صفحات ادب و احساس مجلات و مدتی است و بلاگ های پر گل و ریحان و بلبل و پروانه و رنگ و جفنگ، باخبر می شویم، نخستین بیماری فرهنگی است که بر ذهن هر نو لغت خوانی چنگ می اندازد که در جای خرد ورزی و عقلانیت آزاد، روز و شب در ابیاتی این چنین، به دنبال هویت و صلاحیت و اندازه گیری افتخارات خویش می گردد.

پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت،
آفرین بر نظر پاک خطا پوش اش باد!

چه گمان دارید؟ اینک پیش نماز کل فارس، بر گور سراینده این بیت، که تربت و نه مقبره نام داده اند، تبرکا مسائل دین می گوید و معتقد و مومن ترین خانواده های ایران، که خداوند را در هر لحظه ناظر و مواظب بندگان خویش می بینند و در میان شان از صاحبان فرهنگ زمان تا مادر بزرگی حاضر است که نیم بیش تر روز و شب را بر سجاده می گذرانند، در مواقع تنگی، در جای خداوند، به سراینده بیت بالا متوسل اند، که بوی یهودیت و تلمود می دهد، پاسخ پیچیدگی های زندگی از دیوان او می جویند و به سوی دفتر اشعارش مقدم بر قرآن، دست تمنا بلند می کنند و این همه در حالی است که تا قریب دو قرن پیش، چنان که پیش تر تاریخچه آن آوردم، هنوز دیوان شعری به نام حافظ نبود و تا قرن گذشته مردم معمول اهل کتاب هم او را نمی شناختند، جزوه ای از او در خانه ای نگهداری نمی شد و خریداری نداشت و ابزار این رسوخ، روشن فکری خیال باف ماست که گاه به صورت موظف و گاه متحیر و مرعوب، منحصرأ به شعر خوانی و شعر خواهی و شعر شناسی و شعر سرایی مشغول است، عالی مقامان شان در حمله به پایه های اسلام و ایمان، از هر خاج و ستاره به دستی پیشی گرفته و حافظ را از آن روی خواسته و خوش داشته و رواج داده و می دهند که «کفر» می گفته است!

بهشت عدن اگر خواهی بیا با ما به می خانه
که از پای خم ات یکسر به حوض کوثر اندازیم!

آیا این دعوتی صریح نیست و آیا به راستی در قرن هشتم هجری و به زمان حافظ نیز برداشت و معنای کوثر در قرآن مبارک را همانند سال های اخیر، حوض می گرفته اند؟! آیا در این راز عجیب نباید تأمل کرد که شعر فارسی چوب دست و عصایی است برای کوفتن بر فرق هر اندیشه ای که ضرور بدانند و هیچ صاحب منبر و مسند و

محفل نیست که نتواند شعر فارسی را برای استحکام خواسته خود، در هر زمینه که باشد، چون دستک محافظت و تقویت به کار برد؟!!

«نام نیشاپور به گوناگون صوری در تاریخ آمده است. به شهادت نامه پهلوی، شهرستان های ایران شهر، در اسناد جغرافیایی ایران کهن، شاهپور اول زاده ی اردشیر در خراسان پادشاهی تورانی به نام پهلپزک یا پالزهاک یا پالچیهاک را شکست داد و کشت و در همان آوردگاه نیوه شاپور یا کار نیک شاپور را بنیان نهاد که قله ی فرمان روایی ولایت ابرشهر یا سرزمین ایرنیا، که طایفه ای کوه نشین و چادر زی از سلاله ی داهه بودند، گردید». (فریدون گرایلی، نیشاپور، شهر فیروزه، ص ۳)

این چند کلامی، نمونه و کوتاه، از آن حکایت است که گفتم: نیشاپور را نه در جست و جوی خاک و عوامل و عناصر و بازمانده های بر زمین، که باید در میان کلمات کتاب های ناممکن، به روایت آدم های ناموجود از سلسله های ناشناخته و قبایل مفقود، بیابیم. این سراپای داستان شناخت پیشینه ایرانیان، در تمام سطوح است که کلامی درست در باب آن در جریان نیست، انبانی اوهام است که مغز آدمی را پوک می کند و به پذیرشی ناگزیر و از سر گریز و می دارد و نیشاپور کهن در این میان یک الگو و شاخص است که عظیم ترین محصول آن شهر، عرضه قریب یکصد و پنجاه نام در عرصه فرهنگ و در رده های مختلف علوم قدیم است، که جز دو سه نامی در دوران جدید، نزدیک به مطلق آن ها دروغ اند و از سران این بزرگان تازه ساز، عتیق نیشاپوری و عطار و خیام اند که چون بقیه، غالباً محدث و مفسر و شاعر و صوفی و سلسله دار و یا در حلقه درویشان اند.

«و نیشاپور را شاپور بنا کرد و در آغاز «بنا شاپور» بود، پس «با و الف» را بیافکنند و الف به «با» بدل کردند و نیشاپور شد. فرزند هرمزد پادشاه استخر که از ملوک بلند همت و با تدبیر و آگاه دل و سایه ی همای دولت اش بر تارک شرق و غرب گسترده بود، شهر نیشاپور را در کران مرز کهن دژ بنا نمود و به اطراف شهر چهار

دروازه به گونه ای بود که بامدادان خورشید از هر چهار به درون شهر می شد و شامگاهان بیرون می رفت. امام حاکم فرموده و آن شهری است که تا ابد پایدار است. هنگام حفر خندق گنجی پیدا شد که هشتاد خروار زر بود بر عامه تققد کردند. از این جاست که می توان پذیرفت شهری در این دیار پیش از هر مزد هم وجود داشته، چه گنج بازمانده تمدن و فرهنگ کهن تر است». (فریدون گرایلی، نیشاپور شهر فیروزه، ص ۴)

ملاحظه کنید نیازهای شناخت یک شهر در فرهنگ ملی ما را، که گویی نه با سنگ و خاک و آب و خشت و گل، بل با معجزات و خرق عادات بنا کرده اند تا نادیده تسلیم طلسم آن شویم. این جا هنوز برگگی از نقل قبل عبور ناکرده، آن شاپور فرزند اردشیر به شاپور فرزند هر مزد تغییر نسل می دهد و حتی کسی متعرض نشده که با رسم الخط پیشنهادی بالا نیز، از «بنا شاهپور»، نیشاپور بیرون نمی آید و ساخته نمی شود، زیرا تمام حواس خاصان قصه دوست ما مشغول اعجاب ذوق زده در باب آن نیشاپور بی بدیل زمین است که چهار مشرق در صبح و چهار مغرب در شامگاه داشته است و بی ذوق و وطن و غیرت ملی و پشت کرده به اجداد خردمند شمرده می شود، اگر کسی بر قصه هایی بدین شیرینی و خیال نوازی، که تنها حصه ما از جهان بوده، سؤال گذارد و یاد آوری کند که افق های این دنیای پیش چشم، جز یک شرق و غرب ندارد!!! و آن گاه بنگرید مولف کتاب نیشاپور شهر فیروزه را، که نخست و چنان که سهمی از آن گنج به او داده باشند، قول ناشناسی به نام حاکم را، بی چون و چرا می پذیرد، تا مدعی شود نیشاپور حتی از زمان ساسانیان نیز کهن تر بوده است

«حدود بیست سال قبل تصمیم گرفتم زندگی پر ماجرای زادگاه ام نیشاپور را، از بدو تولد تا امروز به رشته ی تحریر درآورم و به پیشگاه فرهنگ این سرزمین تقدیم کنم. شب های زیاد با این پیر کهن سال خلوت کردم و در بزرگ ترین گورستان تاریخ، که به قول حبیب السیر: هزار هزار و هفتصد و چهل و هفت هزار هزار، سوای

عورت و اطفال اش در خشم نا به کاران مغول کشته شدند، در معبد مردانگی به ستایش آن زنان و مردان سترگ اش نشستیم که خاک نیشاپور را با خون خویش گل گون کردند». (فریدون گرایلی، نیشاپور، شهر فیروزه، ص سه)

این همان سایه شعر سرکشیده در اغراق و بی مهار و ضابطه است که برسطور این نثر پوسیده ی بی اساس نیز سنگینی می کند. قلم داری که با چنین باور و احساسی به حیطة ی مقدس تحقیق وارد می شود، آیا کتابی جز «نیشاپور شهر فیروزه» بیرون خواهد داد که بر سراپای آن رنگ تصورات و تعصب و افسانه می بینیم و سوراخ سوزنی مستندات معتبر، جز همان مکتوبات و مجعولاتی ندارد که چون نمونه بالا برای نیشاپور میلیون ها میلیون نفوس و ساکن بر می شمارد؟! ارقامی که همانند آن گنج ۸۰ خرواری و لشکر ۵ میلیونی خشایارشا در حمله به یونان، چون مخدر بر ذهن عوام، کارگر می افتد چنان که صاحب خرد را به کراهت و کینه می کشاند. مگر تصور کنیم نه حبیب السیر و نه گرایلی مفهوم ریاضی هفتصد و چهل و هفت هزار هزار را نمی دانند.

«پاره ای تذکره نویسان و تاریخی مردان را گمان رفته است که تندیس ستمبر پیکر از شاپور اول در نیشاپور وجود داشته است. همسان پیکره ای که از وی در کازرون فارس به پای بوده است. چنین می نماید که شاید نشان گونه ای چون سنگ تراشیده شاپور نمای کازرون در این شهر وجود داشته است و آن ها که بی ذوق و خشن بودند و از تمدن و هنر مایه ای نداشتند این تنواره را نیز مانند پیکره ی کازرون شکسته باشند تا به زعم خویش شهر و مردم نو اعتقاد آن را از شر شیطان آدمی زاده ای که از فرط گناه و خطا مورد خشم و نفرت خدا قرار گرفته و سنگ شده است برهاند.» (فریدون گرایلی، نیشاپور شهر فیروزه، ص ۶)

این همان خیال پروری تاریخی است که غالب روشن فکران مانده در خماری ما، به هر روز چندین پیکره از حب آن را به کام می اندازد تا

از حال خوش خویش خارج و به دیدار واقع امور در جهان اطراف مجبور نشود. نخست در گمان، برابر الگوی کازرون، که لابد همان سنگ پاره تازه تراش ساکن غار شاپور در تنگ چوگان را می گویند، تندیس ستر از شاهی که مستند اثبات ندارد، در شهری که هنوز موجودش نکرده اند، بر پا می کند و باز به تبر سرکج خیال آن را می شکند تا سر انجام ناسزای یهود ساخته را روانه ی حال و مناسب احوال عرب مسلمان پیکره شکن بداند که: بی ذوق و خشن و بی هنر و تمدن بودند و پیکره را گناه کاری سنگ شده از غضب الهی می انگاشتند! این عاقبت آن کتاب خوانده در اساس موظف به حفاظت از حقیقت است که در حال حاضر، چون مترسک، تنها جالیز شخم خورده و تخم ریخته ای را می باید که در آن فقط خیار دروغ های کنیسه و کلیسا سبز می شود.

«نیشاپور در زمان طاهریان پایتخت شد و عبدالله بن طاهر در بیرون شهر سرایی بساخت که دارالامان اش نام کردند و لشکریان هر یک بر گرد آن بنایی بکردند و شهری پدید آمد که شادیاخ خوانده شد. بعد آلب ارسان آن را مرمت کرد و بر پای ماند تا پایان سلطنت سنجر به دست غزان ویران شد به هر حال زمانی نیشاپور را به نام شادیاخ هم می گفتند. شادیاخ اول محله یا دهی بود چنان که ابوالفداء گوید: «از جمله ی آن چه به نیشاپور منسوب است شادیاخ است بر در نیشاپور چون دیهی است که به شهر پیوسته باشد و دارالسلطنه آن جاست و سوگمنده امروز اثری از شادیاخ نیست. اما آرامگاه پیر بزرگ خانقاه عرفان ایران، عطار و تربت کمال الملک در همان نقطه ای است که در قدیم بدین نام خوانده می شده است و در جنوب شرقی نیشاپور امروزی است که روزگاری نوشاپور، نیوشاپور، نیو شاه پوهر، دندی شاپور، نیسافور، نسافور، نشاور، نشاپور، نسیایا، نسیایا، نیسه فور، نیکه فور، ابرشهر، ابرشهر، برشهر، به شهر، شاد کاخ، شادیاخ، سمنچور و در زبان عرب سمنگور نامیده می شده است.» (فریدون گرایلی، نیشاپور شهر فیروزه، ص ۱۰)

مطایبه ای از این شیرین کارانه تر نشنیده بودم که عرب برای حذف

حرف چ، که لسان اش بدان نمی گردد، در لغت «سمنچور» آن را به «سمنگور» با حرف گ بدل کند که باز هم لسان اش بدان نمی گردد!!! چنین است که می گویم تمام ذخیره موجود زبان فارسی از شعر و نثر و سیره و حدیث و تفسیر و تاریخ و فلسفه و فسون، که به زحمت بسیار، در قرون اخیر، با عنوان میراث مکتوب کهن جعل کرده اند، یکسره بر تصورات و تلقینات و زمینه چینی های معین اسلام و عرب ستیز بنا شده و تنها موجب شکاف و شقاق بین مسلمین بوده است. چنان چه اگر از نیشاپور ماقبل صفوی برعین زمین پس مانده خشتی نمی یابیم، در مقابل بر کاغذ و کتاب و در منقولات پر اعوجاج این و آن، که چون اشباح بی نشان و شمایل اند، نیشاپوری می شناسیم که از فرط اشتها و عظمت به بیست نام مختلف خوانده می شده است!!! این هم از آن اشتهاها است همانند سپردن منصب بنیان گذاری اصول حقوق بشر، که یهودیان به کورش خراب کننده ی مادر شهر جهان، بابل خردمند، نسبت داده اند!

«اگر سیاح اسپانیولی کلاویخو که به دربار تیمور گورکان می رفته است ناسخته و بی دلیل بل از روی هوی گفته باشد نیشابور از بخش های حکومت ماد بوده است. چرا که دامنه ی فرمانروایی مادها هرگز از مرزهای ری فراتر نرفت و نیشابور را تا آن جا فاصله بسیار است. و تا همدان نیز بسیارتر بنابراین سفرنامه یا دفتر خاطرات کلاویخو پایه و مایه ای علمی و تحقیقی نمی تواند در این مورد داشته باشد اما چون پذیرفتیم که آب و خاک نیشابور از هم آغاز که جستجوگران مرتع و چشمه سار به دنبال سرزمین های مستعد می گشته اند می توانسته نظرها را جلب کند، شگفت نیست که دسته ای از نژاد کهن آریایی مادها یا پارت ها را هم در دامن خویش جای داده باشد. چرا که بطلیموس حکیم تاریخ نگار و جغرافی نویس باستان که شهره آفاق است و نام اش بر زبان روزگار جاری، و در گوش ایام طنین انداز است، در کتاب ملحمه گفته است: «مدینه نیشابور به طول هشتاد درجه و خمس و عرض سی و نه درجه از اقلیم چهارم خارج و در اقلیم پنجم داخل». گرچه بیش تر

مورخان بعدی نیشابور را از بلاد اقلیم چهارم می دانند که به جای خود خواهم گفت». (فریدون گرایلی، نیشاپور شهر فیروزه، ص ۱۴)

نمی دانیم چرا گرایلی از سخن کلاویخو، که نیشاپور را از حواشی امپراتوری ماد ناشناس شمرده، به خشم آمده و چرا کسی که قتل عام میلیون ها نفر در نیشاپور به دست مغول را می پذیرد، در سخن کلاویخو به دنبال پایه و مایه ی علمی می گردد! ولی برای شناخت کلاویخو کافی است به سفر نامه اش رجوع کنید که می نویسد ۶۰۰ سال پیش وارد تهرانی شده، که عمر تاریخی و جغرافیایی آن کم تر از دویست و پنجاه سال است؟! و خنده ساز تر از این نیست که گرچه گرایلی نمی تواند نیشاپور عهد ساسانی را به ثبت برساند، اما می داند که بطلمیوس در ۲۰۰۰ سال پیش جای دقیق آن را در اقلیم عالم تعیین کرده است! از این طریق خرد پسندان به تماشای سیاه چاله عمیقی می روند که یهودیان برای حفر آن کلنگ قلم را به دست هر یونانی و رومی و ارمنی و هندی و ایرانی موهومی، تا دورترین ایام، بی اعتنا به قاعده ی امکان، سپرده اند!

«مساجد مهم نیشابور: اهم عمارات نیشابور در این سالیان مساجد و کتاب خانه های این شهر است. نخست مسجد عبدالله عامر که وی آن را بر جای آتشکده قهندز ساخت و یزید فرزند مهلب بر آن مناره ساخت و دیگر مسجد جامع بزرگ و مقصوره بزرگ که به قول الحاکم بدون شک و خلاف، آن را ابومسلم سردار معروف خراسان بنا نهاد و مساحت آن سی جریب است و هزار ستون دارد و شصت هزار نفر یک بار در آن اقامه نماز می بندند و در آن آب های روان و حوض های ژرف وجود دارد... منبر این مسجد در تمام خراسان بی نظیر و همانند ندارد و آن را هم ابومسلم در این مسجد بر پای داشته است و مناره ای که ابومسلم در این جامع ساخته بود کوتاه می نمود و از ارزش مسجد می کاست در زمان منصور فرزند طلحه برادر زاده عبدالله طاهر آن را خراب کردند و منار سترگ و رفیعی ساختند و تزیین و تذهیب کردند و جالب این که از سایه این مناره در فصول مختلف سال بر قواعد هندسی

ساعات روز معلوم می شد. اما در آن مناره به مرور ایام خلی پدید آمد و اندکی فرونشست و کژگونه شد و عمر و لیث صفاری در عهد خویش آن را ویران کرد و مناره ای دیگر ساخت و نام خویش بر آن نقش کرد و خمارتکین که بعدها بر این شهر دست یافت مناره ای بر آن مسجد افزود و شهرت آن دو مناره چنان بود که کسی همسان آن ها را در دیگر ولایات ندیده بود و مزد استادانی که آن مناره ها را ساختند بیش از دو هزار مثقال طلا شده بود و چنان استوار ساخته شده بود که به هیچ طوفان سهمگین خلی نمی دید گرچه جناب بود... دیگری مسجدی بود که صحابه رسول خدا هنگام فتح نیشابور در آن ساخته بودند در محلی به نام شاهنبر و آن جا نماز گذارده بودند که مسجدی متبرک بود و صحابه پیامبر بزرگوار خدای، سنگی بسیار قوی و درشت را به بازوی خود بدان مسجد آورده و به علامت قبله نصب کرده بودند و مسجدی نیز در جوار منزل خدام سلطان امام رضا که آن حضرت در آن مسجد هنگامی که در نیشابور اقامت داشت نماز کرده بود قرار دارد و در شمال ابنیه تاریخی و کهن مسجدی معروف به مسجد روی کوه و همچنین مسجد باب معمر که در میان دو مقبره این شهر وجود دارد و مسجدی که گویند هانی فرزند قنبر در آن مدفون است و اخلاف وی نیز در نیشابور به سر می بردند. مسجد رجاء بن معاذ بن مسلم که در شهر است و مسجد دروازه قهندز نیز شهرت عام دارد و گویند که صحابه در آن مسجد نه ماه عبادت کرده اند و مساجد دیگری نیز هست چونان مسجد سراء معار و مسجد امام یحیی متصل به سرای بستان، مسجد ابن حرب، مسجد ایوب الحسن، مسجد جمش، که بسیار متبرک است و از اجابت دعا در این مسجد عجایب و لطایف بسیار بر زبان مردم است و دیگر مسجد مطرن، که بر کران بازار است چندان وسعت دارد که هزار کس در آن نماز می گزارند که غزان در سال ۵۴۸ هجری آن را ویران کردند و آتش زدند و بسیاری از مردمی که در آن جا پناهنده شده بودند به تیغ بستند و همچنین مسجد پرآوازه جامع منیعی که آن را بزرگ مردی از اہم فقها و علمای نیشابور قرون چهارم و پنجم به نام ابوعلی حسان فرزند سعید منیعی بنا کرده است... از مساجد معروف دیگر مسجد محمد فرزند عقیل که مسجدی بزرگ بود و مرکز تجمع

علما و فقها به شمار می آید و گفته اند که موید آی به سردار معروف سنجر سلجوقی در سال ۵۵۶ هجری هنگامی که شافعیان و علویان درگیری و برخورد داشتند به خواست شافعیان به خاطر دشمنی که با علویان داشت آن را ویران کرد و کتاب خانه معروفی داشت. **مسجد خباز** که مدرسه خبازی نیز خوانده می شد و ابو عبدالله خبازی فقیه مشهور در آن تدریس می کرد. و **مسجد باب معقل** یا **مسجد عقلا** که مسجد بازار طعام فروشان بود و این مسجد در شادیاخ قرار داشت و بسیار معروف بود و آن را عبدالله فرزند ابراهیم بابویه عمارت کرده بود. گویند این مسجد را **غزان** در اواخر سنجر خراب کردند و کتاب خانه آن پنج هزار جلد کتاب در انواع علوم داشت که وقف بر طلاب بود و طعمه آتش **غزان** شد مسجد کسلان که حوضی متبرک داشت و بسیار بزرگ بود. **مسجد دیز** که آن را صحابه رسول خدا ساختند و طلبه علوم دین در آن به فراگیری شرعیه اشتغال داشتند آن را نیز **غزان** ویران کردند و مساجد **حیره** و **ملقباد** که مسجد کهن یا عتیق نامیده می شود و گویا این مسجد دومین که در محله **ملقباد** بوده و عتیق نامیده می شده به نام **ابوبکر عتیق** فرزند محمد نیشابوری دانشمند و عالم عهد سلجوقی که تفسیرش معروف است ساخته شده بود و این دو محله به هم پیوسته است و **مسجد ابو عبدالله مطوعی** و **مسجد احمد فرزند حاج ابوالقاسم** که مساجدی بزرگ بود و دیگر **مسجد زمجار** که در محله **زمجار** قرار دارد و آن را اصرم فرزند غیاث ساخته است. و **مسجد حاکم** که آن را یکی از حکام نیشابور به نام ابو اسحاق بنیاد نهاده است. و نیز **مسجد شیخ ابو محمد عبدالله جوینی** از بزرگان قرون چهارم و پنجم در آن تدریس می کرده است. **مسجد ابوتراب عبدالباقی مراغه ای** و همچنین **مسجدی** که **قاضی صاعد** معروف به **کمال الدین** در آن حلقه درس داشته است و **مسجد ناصحیه خوانده** می شد و در مقدمه ترجمه رساله **قشیریه** از قول الغافر روایت کرده است... لیکن در نهایت این مبحث سخن این که به روایت گوناگون ۱۱ تا ۱۸ مدرسه را به عهد خلفا نسبت داده اند مربوط به شافعی های بوده است که **غزان** خراب کرده اند و یا **حنفیان** ریشه کن ساخته اند و مدارس نیز حنفیان داشته اند که به دست **شافعیه** ویران شده است... و نیز کتاب خانه مسجد جامع

منیعی نیشاپور که آن را نیز با مسجدش ابوعلی حسان فرزند سعد نیشاپوری از بزرگان قرن پنجم بنا کرده بود و این کتاب خانه بسیار بزرگ و معتبری بود و کتاب های بسیار نفیسی در آن نگهداری می شد. سوگمندان این کتاب خانه و کتب ارزنده و مهم آن نیز در شعله خشم و جهالت غزان سوخت و نابود شد...» (فریدون گرایلی، نیشاپور شهر فیروزه، ص ۲۴۲-۲۵۴)

از این همه مسجد و مدرسه، که در شبستان یکی از آن ها، شصت هزار به جماعت نماز می گزارده اند و اگر به هر نماز گزار دو متر فضا ببخشیم، شبستان این مسجد به مساحت ۱۲ هکتار می شده، هزار ستون سنگی و سی جریب مساحت داشته و نیز از آن بیست مسجد کهن دیگر، هرگز و هیچ کدام به قدر خشتی دو نیمه و سنگ پاره ای، اثری بر جای نمی بینیم، زیرا که یا غزان سوزانده اند و یا حنقیه و شافعیان خراب کرده اند!!! پس گرایلی بگوید که این همه اطلاعات دقیق در جزییات را از کدام نشانه استخراج کرده است؟ برای رسیدن به واقع امر و آن چه را که امروز در برابر چشم داریم و حتی گرایلی آن را مانده هایی از ادوار نه چندان دور، یعنی از زمان صفوی می داند، مناسب است نیشاپوریان و ما پس از عبور از این مساجد و مدارس افسانه ای، که یک کاشی ساده ی مانده از محراب یکی از آن ها هنوز پیدا نکرده ایم، به همان تنها مسجد نیشاپور و مانده از دو قرن اخیر بسازیم، که پس از دو سه بار مرمت، هنوز در نیشاپور بر سر پا و قابل دیدار است.

«شهر دیر سال نیشاپور با آن که بارها ویران شده و ساختمان ها و کاخ های آن واژگون گشته و هر لحظه به شکلی این بت عیار برآمده و جلوه کرده و باز تغییر شکل داده است، باز هم کم و بیش از ادوار نه چندان دور نشان ها و یادگارهایی دارد هنوز هم در آن بناهایی است که چندین نسل را خاک کرده و باز ایستاده و استوار بر جای مانده است و امروزه از نفایس و ظرایف ارجمندی به شمار می آید. که در نظر اول توجه تازه وارد را به خود جلب می کند گرچه بعضی از این ساختمان ها از نظر قدمت پشتوانه ای ندارد و چون

آرامگاه خیام و کمال الملک نوساز به شمار می آیند. باز هم به خاطر این که مقبره ای چون تربت خیام چند بار جا عوض کرده تا امروز رسیده، ارزش خاصی دارد و آرامگاه بزرگوار چیره دست نقش آفرینی چون کمال الملک هم اعتبار و ارجش به فرداها پیوند می خورد. از این روی اگر نه هم با رعایت تقدم، پیرامون هر کدام از ماندگارا و یاد بوهای دیرینه سخنی می گوئیم». (فریدون گرایلی، نیشاپور شهر فیروزه، ص ۳۱۴)

ظاهرا ناآرامی آن خیام ناشناس، که از میان رباعی های به نام او ساخته شده بیرون می زند، به رفتارهای پس از مرگ او نیز سرایت کرده و به اعتراف گرایلی می شنویم که چندین بار در زیر زمین جا به جا شده و تعویض مقبره کرده است گرایلی به روشنی می نویسد که مانده معماری های تاریخی که در حال حاضر در نیشاپور قابل دیدار است، برخی به کلی نوبنا و برخی عمری چند نسله دارد و متعلق به ادوار تاریخی دور نیست. مایه ی اعجاب گرانی است که در نیشاپور کنونی جز همان مسجد را نمی بینیم که در عهد شاه عباس ساخته اند و سرگذشتی شنیدنی و عجیب دارد.

۴۶. سفال های نیشاپور، ۱

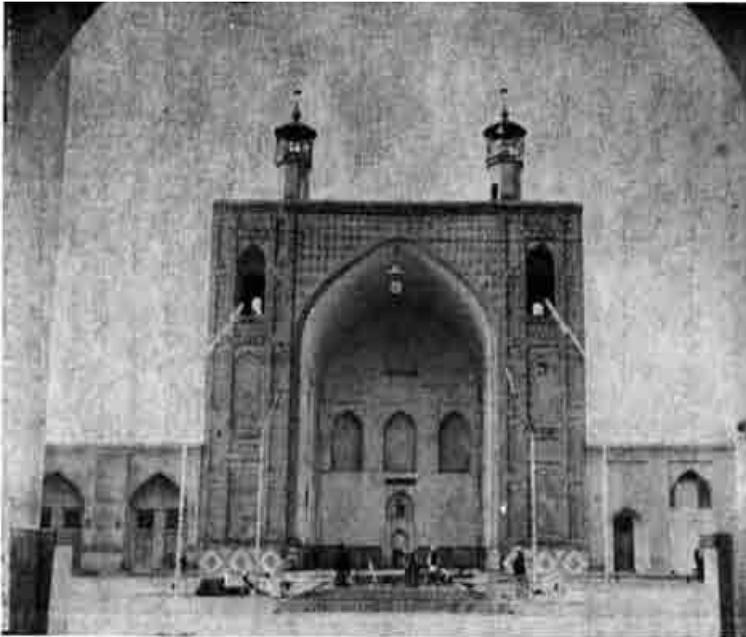
دنبال کردن دقیق و حوصله مند این مقدمات، به درک و هضم مطالب آتی، که با دانش و سرنوشت هر ساکن این سرزمین مربوط است، بسیار کمک خواهد کرد. اصرار من به ورود و تامل در جزئیات، برای جا انداختن و اثبات این کلیت پایه است که اقدام و اجرای بی رحمانه پروژه پوریم، به طورکامل، هستی و حیات بومیان کهن ایران را به گونه ای برچید که نخستین آثار تجمع و تحرک و تولید و تمدن دوباره در این سرزمین را، بیش از دو هزار سال پس از آن اقدام پلید شاهد می شویم. از جمله این نشانه ها، عدم تشکل اجتماعی، به صورت شهرهای کوچک و بزرگ و نبود مراکز و نمونه های تولید و

لوازم و نیازهای توزیع، مانند کارگاه و بازار و کاروان سرا و حمام و آب انبار و پل و سد، تا دوران اخیر است و این مهم چندان قابل اعتناست که از مسیر پی گیری آن، از جمله در باب نیشاپور، با توجه به انبوه جعلیات موجود در موضوع این شهر، به گستره توطئه ای واقف می شویم که قصد نخست آن، بی گسست و ممتد کردن مصنوعی مراحل رشد و تمدن ایرانیان، با هدف پوشاندن آثار نسل کشی کامل پوریم است که با کمال وقاحت و به عنوان بی نمک ترین شوخی تاریخ، آغاز شکوفایی تمدن در این منطقه را، از زمان مجریان پوریم، یعنی عصر هخامنشی می دانند، دورانی که عینا و عملا با افول کامل هستی درخشان ایران کهن همزمان است! در یادداشت پیش با خبر شدیم که درباره ابنیه و آثار دیرین درنیشاپور، جز مشتی افسانه خلاف عقل و امکان، از جمله دروازه های چهارگانه شهر، که هر صبح و شام خورشید را از هر چهار مدخل به شهر می بردند و شبانگاه از همان مسیر بیرون می فرستادند، مسجدی با ۱۲ هکتار شبستان و نظایر بسیار دیگر آشنا شدیم و اینک ضمن بررسی تنها مسجدی که از زمان پیدایش واقعی نیشاپور بر جغرافیای ایران، یعنی دو قرن پیش ساخته اند و هنوز در نهایت بی اعتنایی و غریب ماندگی بر سر پاست، نگاهی هم به تولیدات مجعول و نوساخته ای خواهم انداخت که غالبا به صورت سفالینه و سکه های ضرب نیشاپور از قرون مختلف معرفی می کنند تا در پایان مسلم شود که نیشاپور نیز همانند شیراز و کرمان و رشت و اصفهان و تبریز و مشهد و دیگر شهرهای بزرگ ایران، تا قریب دو سه قرن پیش بر زمین نبوده است.

«مسجد جامع: این مسجد تاریخی از روزگار سلطان حسین بایقرا آخرین امیر صاحب تاج و تخت تیموری به جا مانده و آن را بزرگوار مردی به نام پهلوان علی کرخی فرزند بایزید که مقبره وی نیز در این مسجد است، ساخته و تاریخ بنای آن را به سال ۸۹۹ هجری نوشته اند. عرض مسجد ۷۷ متر و طول آن ۹۴.۵ متر و مساحت کل

به اضافه ۴۴ متر مربع جلو آمده جنوب مسجد ۷۳۲ متر مربع است که ۴۵۹۵ متر مربع آن زیر بناست و در بزرگی رو به شمال دارد.» (فریدون گرایلی، نیشاپور شهر فیروزه، ص ۳۱۴)

گرچه تاریخ گذاری ادعایی فوق مستندی در مسجد ندارد ولی حتی اگر همین اطلاعات نادرست در باب این تک مسجد نیشاپور را بپذیریم، باز هم بنای آن با آغاز دولت اصطلاحاً صفویه همزمان و با

تصویر تنها مسجد نیشاپور، با مناره، به نقل از صفحه ۳۱۷ کتاب گرایلی

فرض قدیم شمردن این شهر، معلوم می شود که مردم نیشاپور در هزاره نخست طلوع اسلام، به مسجد نیاز نداشته و نساخته اند و عجیب تر، رفتاری است که ساکنان نیشاپور با همین تک مسجد نوساز شهر خویش روا داشته اند:

« این تصویر، که شبستان اصلی مسجد جامع نیشاپور را نشان می دهد رو به درب شمالی واقع شده و همان طور که در عکس ملاحظه

می شود دو مناره در طرفین قرار دارد که متاسفانه امروز وجود ندارد. وجود مناره به عقیده من بر عظمت و ابهت مسجد می افزاید و اصولاً سبک ساختمان وجود مناره را ایجاد می کند. اداره اوقاف که مناره ها را برجپیده تاکنون به فکر درست کردن آن نیفتاده و امیدوارم هرچه زودتر مناره هایی زیبا زینت بخش این اثر تاریخی گردد و اقدامات عمرانی دیگر در جهت زیبا نمودن آن به عمل آید و به خصوص کتاب خانه بسیار محقر آن را توسعه دهند کتاب خانه مسجد جامع نیشاپور بسیار کوچک است و محلی برای وضو گرفتن مومنین ندارد. حوض وسط مسجد برخلاف اصول بهداشتی است حاجی بلالی مؤذن پیر مسجد که عمرش را وقف خدمت به مسجد نموده و چند هفته بعد از گفتن این مطالب زندگی را وداع گفت با شور و حرارت زیاد از من می خواست که نواقص را منعکس کنم خواسته های منطقی وی و مردم با ایمان نیشاپور اقتضا می کند که تحولی شایسته در وضع مسجد به وجود آید با توجه به حفظ جنبه باستانی آن. اما در طرفین درب ورودی شمالی مسجد همان طور که به آن اشاره کرده ام کتیبه هایی از شاه عباس وجود دارد که در طرفین نصب شده و این اشتباه را برای چند سیاح خارجی به وجود آورده که ناخوانده قضاوت کرده اند که بنای مسجد متعلق به شاه عباس اول است. (فریدون گرایلی، نیشاپور شهر فیروزه، ص ۳۱۸)

گرایلی کتاب اش را نزدیک انقلاب و در میانه سال ۵۷ منتشر کرده و بدین ترتیب معلوم می شود که اداره اوقاف یکی از دولت های محمد رضا شاهی، مناره های مسجد نیشاپور را، بدون علم کردن جانشین و بی مواجهه با مخالفت مومنین شهر، به کلی برجپیده است! این عجیب ترین اقدام و دخل و تصرفی است که بدون ثبت توضیحی در باب آن، نسبت به مسجدی در جهان اسلام صورت گرفته و آن گاه که می خوانیم مسجد نیشاپور حتی محلی برای وضو ندارد، اندکی از اوضاع این شهر و علت اشتهاش به مرکز تجمع یهود در سده های اخیر باخبر می شویم، از کار عطار و خیام و سنایی و عتیق و ابوالفتح و ابوحفص و قشیری قلبی و از این قبیل، سر در می

آوریم. آیا جست و جوگری را می شناسید که در اسناد اداره ی اوقاف بگردد، علت تخریب مناره های این مسجد را بیابد، تا بفهمیم چه نقص و احتمالاً نقشی در این مناره ها بوده است که اداره اوقاف، که قاعدتا باید تعمیر کننده مساجد کشور باشد، فرمان تخریب ابدی این دو مناره را صادر کرده است؟!

تصویر تنها مسجد نیشاپور، پس از حذف مناره و گل دسته آن،
به نقل از صفحه ۳۱۹ کتاب گرایلی

مقایسه ای میان این دو تصویر از تک مسجد نیشاپور، تصرفات بیش تر، از جمله در بالاترین رواق های کوچک دو سمت ورودی اصلی و نیز مدخل شبستان های دو سوی آن و تغییر در جزئیات دیگری را نشان می دهد. با این همه غرض اصلی از گشودن این همه مبحث ظاهرا اضافی در موضوع تک مسجد نیشاپور این که آشکار کنم نه

فقط از نیشاپور کهن پیش و پس از اسلام، تا همین اواخر، کم ترین نشانه ای در عرصه فعلی شهر باقی نیست، بل هنوز هم نیشاپور را نمی توان شهری با مشخصات کامل اسلامی شناخت و چنان که ظواهر و نمایشات بیان می کند، گویا این شهر را فقط برای معرفی آرامگاه های خیام و عطار و نوساخته های ملوس و متجددی چون مقبره فضل بن شاذان از همراهان امام هشتم و چند بنای از نظر تاریخی گم راه کننده و نوساز دیگر، چون قدمگاه و امام زاده محمد محروق از قرن دوم هجری و مقبره سعید بن سلام مغربی از قرن چهارم بر پا کرده اند؛ زیرا در تنها مسجد آن، حتی نمی توان وضو گرفت و خواندید بی اعتنایی به بنا، جگر موزن و متولی آن را خون کرده بود. به راستی چنین می نماید که ساخت این تک مسجد نیشاپور را، به مردم آن شهر تحمیل کرده باشند!

این همه مقدمات را گذراندم که در تعقیب آن مبحث اصلی پیشین، علامات دیگری بیاورم دال بر این که در هزاره نخست دوران اسلامی نیز، همانند روزگار معروف به ایران باستان، به قدر بشقابی نشانه های تجمع و تمدن و تولید نیافته ایم و هر آن چه را با چنین شناس نامه ای معرفی می کنند، یکپارچه جعل جدید و هدفمند است و از آن

که دیدیم در نیشاپور آثاری از تجمع آدمی و بقایایی موجود نبود که بتوان علائمی از رخ داده های تاریخی شناخت و دانستیم که تک مسجد نیشاپور عمری کوتاه تر از سه، بل دو و حتی یک قرن دارد، اما در صفحه ۳۶۶ کتاب رسمی «۷۰۰۰ سال هنر ایران»، با تصویر سمت راست و شرح بی معنا و سرهم بندی زیر مواجه می شویم، از وسعت دروغ سازی جاهلانه مراکز ایران شناسی بین المللی شگفت زده می مانیم.

«چراغ مسجد: نیشاپور، سده دهم میلادی، شیشه نباتی رنگ و شفاف با حباب های هوا، تزیینات موجی شکل افزوده از شیشه قهوه ای تیره. بلندی ۱۶ سانتی متر. قطر ۵/۳۲ سانتی متر. قطر دهانه ۲/۹ سانتی متر. تهران موزه ملی. شماره شیء، ۲۱۹۲۹. این چراغ با گردن کمی مایل، شانه های کوتاه، دیواره بلند مورب، و پایه به شکل صفحه گرد، در بدنه بیرونی در امتداد حاشیه دارای چهار حلقه و دو دسته است که یکی از دسته ها در بالا دارای محل تکیه برای انگشت شست است. در داخل چراغ یک شمعدان لوله شکل وجود دارد. یک نمونه مشابه که دارای حلقه های آویز و تزیینات کم تری است، نیز در موزه اسلامی در تهران نگهداری می شود... پیندر ویلسون معتقد است که چراغ هایی به این شکل، پیشگامان قندیل های بزرگ منقوش با لعاب و زر اندود مساجداند که در دوره مملوکان در سوریه و مصر تولید می شده اند». (موزه ملی، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۶۸)

گرچه این حباب چراغ هم، همانند دیگر اشیایی که اعلام می شود در گستره ایران پس از پوریم یافته اند، فاقد گزارش کشف است، ولی احتمالاً غزان و مغولانی که به نیشاپور در و دیوار را درهم کوبیده، مساجد و محلات را خراب کرده و میلیون میلیون جنازه به جای گذارده اند، در عین بی اعتنایی به بنای اصلی مسجد، از سر دل سوزی و برای جبران قتل و حقارت و بی اصالتی اشیاء ایرانی هزاره نخست اسلامی در موزه های و جهان، از آسیب زدن به این چراغ پرهیز کرده اند و چون بنا بر روایات کنونی می نویسند سگ ها و گربه های نیشاور نیز قتل عام شده اند، عمده مشکل مورخ این است

که چنین جای شمع ملوس و نازنینی را برای رساندن به موزه ملی ایران، در آن زمان به دست چه کسی سپرده و چه گونه تاکنون به سلامت مانده است؟ با این همه، چراغ مسجد خواندن این شیء گلدان شکل، که اندازه و ابعاد آن از یک لامپ متوسط زمان ما بزرگ تر نیست و دسته های آن استفاده به صورت آویز و در ارتفاع سقف را تداعی می کند، حیرانی دیگری می آفریند که اگر در میان این آویز و قندیل کوچک شمعکی بکارند و به سقف فرستند، که بازتاب نور کرمک شب تابى را هم نخواهد داشت، مثلاً برای روشنایی آن شبستان ۱۲ هکتاری مسجد ابومسلم به نیشاپور قرن دوم هجری، چند هزار از این گونه چراغ ها ضرور بوده است؟! چنین است که مصادره این دست ساخت شیشه ای نیز، به سود تولید و تمدن ایران اسلامی، با بن بست مواجه می شود و چون هنوز مسجد کهنی در نیشاپور نیافته ایم تا با نادیده انگاری و به نحوی این چراغ را بر سقف آن بیاویزیم، پس ناگزیر آن را برای سازندگان اصلی اش در سوریه و یا مصر پس می فرستیم! نظیر همین داستان را درباره تنگ سمت چپ، در کتاب ۷۰۰۰ سال هنر ایران آورده اند، با این تفاوت که گرچه نویسنده متن کتاب، تنگ را و البته باز هم بدون گزارش کشف، یافته ای از ری معرفی می کند، اما خانم زهره زحفر نامی، که در آغاز کتاب او را امین اموال لرستان می شناساند، در پاورقی ذیل شرح این تنگ، به اعتراض تذکر داده است:

«محل کشف این تنگ گنبد کاووس در استان گلستان است و اطلاعات

متن صحیح نیست». (موزه ملی، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۳۶۸)

اگر یک کتاب رسمی دولتی، در موضوع اشیاء تاریخی، که در تدوین آن قریب پنجاه متخصص زبده ایرانی و فرنگی همکاری کرده اند، در حالی که از متن آیین نامه های اکتشاف در باب فاقد ارزش تاریخی بودن اشیاء بدون گزارش کشف باخبرند، ناگزیر می شوند کتابی را با تصاویر این همه شیء ناشناس و بی گزارش کشف، پر کنند و برای خود رسوایی بخرند، پس بدانید غرض اولیه و اصلی از تدوین

چنین کاتالوگ هایی پوشاندن این حقیقت مسلم تاریخی است که از پس قتل عام پوریم، تا همین اواخر در ایران، جامعه پویایی که توان عرضه علائم حضور متمدنانه و نمونه تولید داشته باشد، ظهور نکرده است. مثلاً خانم زحفر هم نمی گوید بر اساس کدام گزارش کشف، چنین برافروخته، این تنگ را دست ساخته ای از حوزه گلستان می داند، اما از مجموع این درهم ریختگی، با وسعت آشفتگی در ایران شناسی موجود خبردار می شویم که کتابی رسمی و بین المللی را که برای معرفی آثار ملی ایران در اروپا و به شرح نویسی هنر شناسان جهان ساخته اند، جا به جا به ویراستاری و رفع اغلاط کلان نیازمند دیده اند تا بپرسیم چرا از آغاز، کتاب را همین ویراستاران ظاهراً از همه چیز آگاه تدارک ندیده اند تا معلوم شود هرگز مرکز ملی برای این گونه امور نداشته و هنوز هم نداریم و به تبعیت کامل از کسانی ناگزیریم که از آغاز برای ایجاد انحراف در اندیشه تاریخی و مدار هویت شناسی مردم ما تاریخ و ادبیات و باستان شناسی فاقد اساس فراهم کرده و سخت مواظب و نگران اند که مبدا سطری بدون کسب مجوز آن ها به اطلاع عموم رسانده شود؟

حالا بار دیگر به این دو دست ساخته سفالین ایران پیش از پوریم و

شرح آن ها توجه کنید که باز هم از صفحات ۱۷۸ و ۱۷۹ همان کتاب «۷۰۰ سال هنر ایران» برداشته ام:

«ظرف سه قلو بر روی یک پایه: تپه مارلیک، گور ۳۸. ۱۰۰۰ یا ۱۲۰۰ پیش از میلاد. سفال: ۲۵/۲۵ سانتی متر، پهنا ۱۵/۵ سانتی متر، قطر دهانه ۷/۳ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شیء: ۸۱۱۷/۲۵۱۱۷. شماره کاوش: ۵۷۶ مارلیک. ظرف سه قلو از سفال خاکستری رنگ روشن با روکش ظریف خاکستری، صیقلی و تقریباً سالم است. پایه شکسته و وصالی شده و یک قسمت کوچک در لبه دهانه مرمت شده است. پایه مخروطی به وسیله چهار میله سفالی باریک به سر جام های ظریف به شکل زنگوله وصل شده است. این ظرف احتمالاً از روی الگوی لاله های وحشی ساخته شده که در آغاز بهار در دره های شمالی مارلیک می رویند.» (موزه ملی، ۷۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۸۱)

می بینید که مجدداً به معرفی اشیاء واقعی و دست ساخته های بومیان ایران پیش از پوریم بازگشته ایم که گزارش کاوش، محل کشف دقیق و اسناد مسلم باستان شناسی دارند. عمر این شیء، که به نظر می رسد درست ارزیابی نشده، لااقل ۳۵۰۰ تا ۴۰۰۰ سال پیش از زمان ماست. اگر احتمالاً امروز، در نظر استاد کاری سفالگر، طراحی و اجرای این گلدان مرکب، که در آبدان مشترک اند و می توانند با سه نوع دسته گل مختلف تزیین شوند، کار ساده ای بنماید؛ پیشنهاد می دهم در تقلید از این نمونه، دست و پایی کند تا پس از مدت ها تلاش ناموفق دریابد که چه شیرین اندیشی در زیبا سازی و حجم شناسی متوازن و هنرمندانه در طراحی این پدیده نادر و چه کوشش فنی ممتاز استادانه در ساخت و انتخاب مواد آن به کار رفته است. بی شک اگر صنعت سفال و سرامیک و چینی سازی امروز ایران، با رعایت نقوش بدنه و لعاب مناسب و در ابعاد و حجم و رنگ مختلف، از عهده پیاده کردن این طرح جادویی شگفت انگیز برآیند و در جای این همه صورتک، که از داریوش قصاب بومیان ایران و ستون های از آغاز نیمه ساخت تخت جمشید در بازار و برای عوام

ریخته اند، بتوانند این الگوی آرایش و تلطیف محیط کار و زندگی را از هنر ذهن و دست بومیان ایران کهن رواج دهند، به فصل تازه ای از ظروف گل آرایبی با بازار مصرفی بزرگی خواهند رسید. و اگر کسی در همین گلدان موجود، با شگردهای کامپیوتری، دسته گل هایی همنشین از نظر رنگ قرارداد و در محیط وب با اشاره به منبع الهام آن به بیننده عرضه کند، بی گمان با فضای آرام و زیبای زندگی در محیط های انسانی پیش از پوریم ایران آشنا تر خواهیم شد.

«ظرف با لوله ناودانی شکل: تپه مارلیک، گیلان. ۱۲۰۰-۱۰۰۰ پیش از میلاد. سفال: بلندی ۱۸ سانتی متر، درازا ۳۶ سانتی متر، قطر ۱۸ سانتی متر. تهران، موزه ملی. شماره شی: ۱۳۴۱-۲۵۲۹۰. شماره کاوش: ۱۱۰۲ مارلیک. ظرف کروی شکل با لوله آبریز دراز از سفال خاکستری بسیار ظریف، صاف و صیقلی شده ساخته شده است. در سوی دیگر دهانه ظرف، روبه روی لوله ناودانی شکل دراز، یک نوار با خطوط نقطه چین کنده کاری شده است. این نقوش احتمالاً نشان دهنده دم یک حیوان است. به این ترتیب می توان خود ظرف را به شکل یک حیوان فرض کرد. سه ردیف خطوط نقطه چین در زیر دهانه ظرف و چهار ردیف در زیر لوله ناودانی شکل کنده کاری شده است. ظروفی با اشکال مشابه در گورستان تپه مارلیک، در بسیاری از گورها، به عنوان اشیاء همراه جسد، یافت شده اند.» (موزه ملی، ۷۰۰۰ سال هنر ایران، ص ۱۸۹)

این شرح ظرف دست چپ در تصویر قبل است. این جا نیز با همان هماهنگی و همان تناسب حیرت انگیز و استادانه و کم نظیر مواجهیم که در آثار پیش و به خصوص در آن گوزن و گاو مارلیک و کلورز دیده بودیم، با این تفاوت که در این ظرف، حجم ها و گرافیک کلی کار نرم تر و البته نواندیشانه تر است، خمره کوچک بدنه به دمی بسیار ظریف و مرصع ختم می شود، که قرینه ای برای آن در حیات وحش نمی بینیم و گویی دم آرایش شده گاوی را بر شکم عنکبوتی وصل کرده باشند. نقش اندازی این دم آراسته، که با شکم برآمده

بدنه در تضاد است، گرچه بیننده را در شناخت مقصد طراح ناتوان می‌کند، اما در مجموع انعکاس زیبا شناسانه مطلوب و مرموزی دارد. در مقابل، منقار آن حواصیل، که به جای لوله نصب شده، در تمامی اجزاء و در کلیت خویش، چندان طبیعی و جان دار و برابر اصل می‌نماید که گویی در حال بلعیدن دشوار طعمه ای است و به نحوی ضرورت آن شکم برآمده را توضیح می‌دهد. بازی شگرف سازنده با دو پدیده عینی و ذهنی و کنار هم قرار دادن و تلفیق جان مایه ای شناخته، با هویتی بیگانه، سرانجام به خلق چنان اثر ماندگار و متوازنی منجر شده که چشم از دیدار آن سیر نمی‌شود. اگرگمان دارید عرضه دوباره این نمونه های اجرایی فوق ممتاز و فرانسوی از هنرمندان ایران کهن ماقبل پوریم، بی هدف و مخل و مطول است، پس به تصویر ۶ بشقاب اصطلاحاً نیشاپوری که می‌گویند از قرن سوم و چهارم هجری است و به مطالب مربوطه بیش تر توجه کنید، که اندکی از حجم دروغ برنامه ریزی شده ای را که در تخریب ذهنیت امروز ما در باب هستی کهن ایرانیان به کار برده اند، باز سازی می‌کند.

«با طلوع دین مبین اسلام، هنرهای مختلف به ویژه هنر سفالگری از اهمیت خاصی برخوردار شد و سفالگران با ابتکارات جدید، پیروی از شیوه های هنری گذشته و سنت های محلی و الهام از آیین نو، صنعت سفال سازی را در بسیاری از مناطق این سرزمین پهناور به حد اعلای شکوفایی رسانیدند. تکامل هنر سفالگری اسلامی سال های متمادی به طول انجامید، در این رهگذر مراکز سفال سازی متعدد هر یک با برخورداری از ویژگی های خاص در اکثر شهرهای ایران پدید آمد، که در این بین شهرهایی چون کاشان، ری، جرجان، سلطانیه و به ویژه نیشاپور، از اهمیت بیش تری برخوردارند و سفالینه های اسلامی متعلق به سده های سوم تا هفتم هجری قمری، غالباً در این مراکز ساخته شده است.» (عبدالله قوچانی، کتیبه های سفال نیشاپور، از انتشارات موزه رضا عباسی، ص ۴)

در زیر فقط ۶ تصویر از ۱۴۰ بشقاب سفالی قلابی را می‌بینید، که تولیدشان را به قرون سوم و چهارم هجری در نیشاپور نسبت می‌

دهند و مشخصات آن‌ها را در کتابی اختصاصی با نام «کتیبه‌های سفال نیشاپور» ردیف کرده‌اند. کتاب نه فقط اجرای یک شگرد رسوای چند وجهی و برنامه ریزی شده، برای حقنه کردن حضور شهری صاحب تولید در قسمتی از ایران، در قرون نخستین هجری، به نام نیشاپور است، بل اهداف گوناگونی را دنبال می‌کند که درک آن موجب اعجاب هر خردمند دوران‌دیش خواهد شد. پیش از ورود به تحلیل تصاویر کتاب «کتیبه‌های سفال نیشاپور» تنها متذکر می‌شوم که اگر از مجعول و نوساز بودن بشقاب‌های این کتاب نیز صرف نظر کنیم و گفته مقدمه نویس آن را بپذیریم که تولید این سفال‌ها را نشانه «اعتلای شیوه‌های گذشته و سنت محلی سفال‌سازی ایران» می‌شناساند، در حیرت فرو می‌رویم که چه گونه این بشقاب‌های به اصطلاح نیشاپوری را، که در تمام سطوح معیوب و بی ارزش است، تکمیل شده آن گلدان چند قلو و ظرف با منقار حواصیل و آن گاو مارلیک و یا بشقاب‌های بی نظیر و پنج هزار ساله سیلک در نزدیکی همین نیشاپور امروز بدانیم؟ به گمان من کتاب «کتیبه‌های سفال نیشاپور» خود سند جان داری در اثبات رخ داد پلید پوریم است که در صورت کهن شمردن این بشقاب‌ها هم، ناگزیریم نو سفال‌ساز و صنعتگر ایرانی قرن سوم و چهارم هجری را، مشغول تولید سفال از مبدا صفر بیان‌کاریم. آن گاه علت این توقف مطلق و پس رفت وسیع توانایی تولید در سراسر شرق میانه را، جز بنیان برافکنی عام، درنسل کشی کامل پوریم، با چه حادثه دیگری می‌توان توضیح داد؟!

بشقاب ۷۹

بشقاب ۱۳۲

بشقاب ۱۴۰

این تصویر سه بشقاب به شماره های ۱۴۰، ۱۳۲ و ۷۹ در کتاب «کتیبه های سفال نیشاپور» به عنوان تولیدات قرن سوم و چهارم هجری آن شهر و باز هم ادعایی فاقد اسناد و گزارش کشف است. نقش اندازی بسیار ابتدایی بر زمینه های این بشقاب ها از یک بازی ولنکارانه بی معنی و بدون اسلوب خبر می دهد، که از نقص مطلق و مهیب برداشت هنری در نزد سازنده حکایت می کند. بر حاشیه بشقاب ۱۴۰ چهار بار نوشته اند: «الاناة قبل الرای، پیش از اظهار عقیده بیندیش» و بر بشقاب های ۱۳۲ و ۷۹ آمده است: «الوفاء عزیز، وفا کردن مطلوب است». به این بحث وارد نمی شوم که ادای چنین نصایحی بر بشقاب غذا خوری، چندان مهمل و مضحک است که به تنهایی سر هم بندی بودن آن ها را آشکار می کند، زیرا در یادداشت بعد در همین باب مطالبی می آید که خشم را از این همه شرارت سازندگان این دست ساخته های قلبی، درآدمی شعله ور می کند. خط های استفاده شده و اسلوب تحریر حروف در این سه بشقاب، که ظاهرا مربوط به یک زمان و یک حوزه تولید است، به کلی با هم و با توانایی های تحریر در زمان ساخت ادعایی آن، بی ربط اند و در عین حال و از آن که نوشته بشقاب ۱۴۰ پاک شده، پس بدون شک معلوم می شود سفالگران قرون سوم و چهارم هجری در نیشاپور هنوز لعاب اندازی نمی دانسته اند، حال آن که شیوه نصب روکش لعاب بر سفال های چرخ ساز، در نمونه هایی بسیار ممتاز، از دو هزاره قبل از میلاد، در سراسر شرق میانه شناخته بوده است.

بشقاب ۶۴

بشقاب ۸۸

بشقاب ۱۰۰

و این هم تصویر سه بشقاب دیگر به شماره های ۱۰۰، ۸۸ و ۶۴ از همان کتاب و باز هم بدون هرگونه گزارش کشف، منتسب به تولیدات قرن سوم و چهارم هجری در نیشاپور. بر هر سه بشقاب آمده است: «عمل الاخول، ساخت اخول»، که اعلام می کند این بشقاب ها محصول یک کارگاه و زمان است. احتمالا این اخول به جای پوست، بر کف بشقاب های تولیدی اش، تمرین خط می کرده، زیرا اسلوب نگارش آن ها برابر نیست. مثلا زائده انتهایی در پرچم حرف لام بشقاب ۸۸، به سمت راست و همان زائده در بشقاب ۶۴ به سمت چپ چرخیده است؟! چنین خطایی در نظر اهل فن، به تنهایی قلبی و نوساز بودن مطلق این دست ساخته ها را اثبات می کند، زیرا ابراز چنین تغییراتی در اسلوب نگارش خط عرب قرون اولیه اسلامی، اگر نه ناممکن، لاقبل به گذشت زمان طویل نیازمند بوده است. در ساخت این بشقاب ها نیز چرخ سفالگری به کار نرفته، ضخامت و سطوح لبه ها یکسان نیست و در مجموع از چنان تولید ابتدایی و بی اسلوبی حکایت می کند که اگر به جای اخول بودم از امضا گذاردن بر این تولیدات بی بها شرمنده می شدم! حیرت آور این که نقوش و خطوط بر سطح این بشقاب های غالبا بدون لعاب، از گذشت زمان و تاثیر آب و هوا، تخریب نشده و نوپدید و سالم و شفاف اند!

اینک اندکی شهامت نواندیشی و قدرت سنجش و اندک مایه ای از خرد و دوری گزیدن از گمان های متعصبانه لازم است تا بدبین ترین اشخاص نسبت به این تحقیقات را قانع کند که حتی اگر این بشقاب ها را اصل هایی مانده از قرن سوم و چهارم هجری بدانیم، پس به طور قطع تولید کنندگان آن ها، به خصوص در طراحی تکنیک، نمی توانند با تجارب سازندگان آن نمونه های شگفت انگیز مانده از مردم پیش از فاجعه پوریم مرتبط باشند. زیرا آن هنرمندان و صنعتگران مجرب و نخبه و صاحب نظر و ظریف و وسیع اندیش، تا آخرین نفر، در قتل عام گسترده و سفاکانه پوریم نابود شده و آموخته ها و تجارب بی بدیل شان را همراه خود به گور برده اند. بدون شک این بشقاب های

ظاهرا نیشاپوری، با فرض قدمت، به روشنی اعلام می‌کنند که به دست کسانی در آغاز راه استفاده دوباره از صنعت سفالگری، بدون چرخ و با امکانات فنی ناچیز و محدود ساخته شده‌اند. چنین واقعیت ملموسی، آن ادعای تفننی را که سفال‌های فرضی نیشاپور، صنعت و هنر سفالگری کهن ایران را اعتلا بخشیده به مطایبه خنک و بی‌خردانه‌ای، شبیه‌تر کرده است.

۴۷. سفال‌های نیشاپور، ۲

بدین ترتیب با آن نیشاپور واقعی آشنا شدیم که آثار قابل دیدار و بر زمین مانده آن چنین بود: تک مسجدی ۲۰۰ ساله و چند بنای یاد بود و مقبره و قدمگاه و امام زاده منتسب به مجهولان یا نام آورانی از قرن دوم هجری تا قاجار، که تمامی آن‌ها را در تحولات نمایشی سده اخیر بالا برده‌اند و اگر در نیشاپور بقایایی کهن‌تر از آن مسجد نمی‌یابیم، تا بر آن شرحی بنگاریم و ادعایی بگذاریم، در عوض، مفسران نوپنداری را صاحبیم که در بافت رسن دراز توهم استادان!

«در طی سده‌های سوم و چهارم هجری قمری، همزمان با حکومت سامانیان در ایران، دیگر شهرهایی چون سمرقند و بخارا، همراه با نیشاپور، از مراکز مهم هنری جهان شرق شناخته شده‌اند. شناخت اهمیت سفالگری نیشاپور با کاوش‌های موزه متروپولیتن در سال‌های ۱۳۱۸-۱۳۱۵ و سپس مرکز باستان‌شناسی ایران در سال ۱۳۴۳ در منطقه مذکور پدیدار شد و در طی کاوش نمونه‌های ارزنده‌ای از ظروف سفالین همراه با کوره‌های سفالگری کشف گردید. این یافته‌ها تعدادی ظروف یک رنگ، رنگارنگ، نقش‌کنده، لعاب‌پاشیده با نقوش زرد قالب زده و معروف‌تر از همه نوع سفالینه‌های دارای نوشته‌ی قهوه‌ای تیره بر روی زمینه سفید یا شیری همراه با لعاب پوشش‌گلی و تزییناتی با نوشته‌های کوفی تزیینی را دربر می‌گیرد». (عبدالله قوچانی، کتیبه‌های سفال نیشاپور، مقدمه یوسف کیانی، ص ۵)

اینک برای ما ارزیابی این گفتارهای بی اساس و مبتنی بر خیال پردازی های معین و برنامه ریزی شده در باب ایران پس از طلوع اسلام آسان است و می دانیم حتی اگر انتساب مکان و زمان تولید آن سفال ها را بپذیریم، که در تصاویر یادداشت پیش آمد و الگوهای بیش تر و کم ارزش تر و مشکوک تری را هم خواهید دید؛ پس آن دست ساخته ها فریاد می زنند که در نیشاپور قرن سوم و چهارم، صنعت فرضی سفالگری شایسته دریافت عنوان پست ترین مدارج تولید در شرق و غرب جهان بوده و این ادعا که بتوان نیشاپور را، به سبب عرضه آن دست ساخته های پست، مرکز مهم هنری در مشرق زمین شناخت، عوام فریبی و نادرست نویسی هدمند وگمراه کننده و لااقل از روی نشناختن مطلق مسائل و مقامات فنون و هنر است.

«چه گونگی و نحوه نگارش و متن نوشته های کوفی بر روی ظروف سفالین و به ویژه ظروف ساخت نیشاپور برای کارشناسان هنرهای اسلامی همواره مورد پرسش بوده و به طور کلی در این زمینه تحقیقات کامل و جامعی که جواب گوی تمامی ابهامات باشد، به عمل نیامده و فقط در موارد معدودی اقدام به خواندن نوشته های کوفی گردیده است. نویسنده کتاب کتیبه های سفال نیشاپور ضمن بررسی ارزشمند خود در طی پنج سال تلاش و کوشش پی گیر موفق به خواندن ۱۴۰ نوشته بر ظروف سفالین نیشاپور از مجموعه موزه های ایران باستان، رضا عباسی، آبکینه و سفالینه های ایران، چندین مجموعه خصوصی خارج از کشور شده و در پاره ای موارد نیز به علت عدم دسترسی به منابع اصلی از طریق بررسی کتب به این مهم دست یافته است.» (عبدالله قوچانی، کتیبه های سفال نیشاپور، مقدمه یوسف کیانی، ص ۵)

این روال معمول در تحقیقات کنونی ایران شناسی، در تمام رده ها و زمینه ها است که بدون کاوش های لازم و کافی، وارد اظهار نظرهای دهان پرکنی چون ادعای فرهنگ و صنعت و هنر ممتاز ایرانیان در قرون آغازین هجری و در اندازه ای می شوند که دنیای نوپای اسلام

را، بدون مدد نخبگان ایران، افلیج و زمین گیر بگویند، آن هم در حالی که حداکثر ادله و علائم ابراز حیات در سراسر ایران در همان زمان را، همین سفال‌های ابتدایی جاعلانه بی اسلوبی معرفی می‌کنند که به کار اثبات ناتوانی مطلق سازندگان آن می‌آید!

مقدمه نویس کتاب، به گونه مبهمی می‌گوید که سفال‌های کتاب اش حاصل اکتشافات هیئتی از موزه متروپولیتن در ۷۰ سال پیش است و تاکید می‌کند که نمونه‌ها را از موزه‌ها، مجموعه‌های خصوصی و کاتالوگ‌های مختلف جمع‌آوری کرده است، در حالی که در شرح سفال‌ها، آن‌طور که در متن و مختصات آن‌ها می‌خوانیم، در هیچ موردی اشاره به گزارش کشف شیء نشده و می‌رساند که چنین اطلاعاتی در اختیار او نبوده و تیری در تاریکی رها کرده است. وانگهی مورخ می‌پرسد اگر نیشاپور را بر اساس نام شهر، باید یک محل استقرار کهن ساسانی بپنداریم و قبول کنیم که در آن شهر، بزرگ‌ترین آتشکده زردشتی، با نام «بورجاین مهر» شعله‌ور بوده، پس هیئت موزه متروپولیتن به جای این بشقاب‌های اسلامی چرا یکی از آن کاسه و کوزه‌های نقره اصطلاحاً ساسانی را در نیشاپور نیافته است؟!

«۴۲. بشقاب، منقوش به رنگ قهوه‌ای تیره بر زمینه سفید در زیر لعاب شفاف. قطر دهانه: ۲/۳۷ سانتی‌متر. محل نگهداری: موزه سنت لوئیس، میسوری، شماره ی ۵۱/۲۸۳. نیشاپور، قرن سوم یا چهارم هجری. متن کتیبه کوفی: التدبیر قبل العمل یؤمنک من الندم. تفکر پیش از انجام کارها تو را از پشیمانی باز می‌دارد.» (عبدالله قوچانی، کتیبه‌های سفال نیشاپور، ص ۱۰۴)

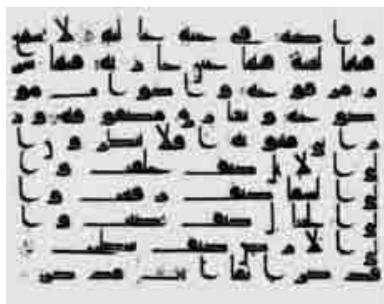
کتاب «کتیبه‌های سفال نیشاپور»، همه جا همین متن یونیفورم و ثابت را، برای عرضه اطلاعات ۱۴۰ نمونه سفال کتیبه دار نیشاپور به کار برده که جز در اندازه و رنگ و محل نگهداری، تغییر دیگری نمی‌کند، تمام سفال‌ها را ساخته‌هایی از قرن سوم و چهارم هجری می‌گوید و توضیح نمی‌دهد که ساکنان پیش از قرن سوم و پس از قرن

چهارم هجری به نیشاپور، چرا به سفال سازی عنایتی نکرده یا آن را کنار گذارده اند؟! چنین تاریخ گذاری مهمل غیر منطقی و نایابی نشان می دهد که آن ها به جای نیشاپور، خزینه باسمة سازی مستقر در زیر زمین های اورشلیم را کاوش و مطالب دریافتی از خاخام ها و کشیشان را در جای شرح آن نصب کرده اند!

«اینک مختصراً ترجمه ای از گزارش هیئت اعزامی موزه متروپولیتن آمریکا را درج می کنم: از گزارش هیئت اعزامی این طور به نظر می رسد هیئت نام برده بیش تر در آثار قدیم به خصوص دوره ساسانی توجه داشته و اگر حفاری در اطراف نیشاپور نموده و اشیایی به دست آورده اند به این واسطه بوده است که هیئت مزبور می خواسته در اطراف شهر قدیمی نیشاپور که به دست شاپور اول و یا شاپور دوم ساسانی ساخته شده بود، کاوش نمایند ولی در ضمن کاوش اشیایی به دست آمد که ابداً مربوط به دوره قبل از اسلام نبود و اثری از شهر نیشاپور قبل از اسلام و دوره ساسانیان به دست نیامد». (خلیفه نیشاپوری، تاریخ نیشاپور، مقدمه، ص لط)

حتی اگر برای چنین مأموریت هایی اعتبار رسمی قائل شویم که افراد هیئتی را در دوران مداخلات آزاد در محوطه های باستانی ایران، مأمور می کنند تا به اصطلاح تر و چسبان، به موضوع معینی سر و صورتی مشخص دهند؛ پس بر مبنای نتایج همین عملیات گانکستری، باید کسی تصمیم بگیرد این نام قلبی من درآوردی و جدید التاسیس نیشاپور را محو کند، که بنیادی در دروغ پردازی و تحمیق و تفرقه و تولید ابهامات ضد اسلامی و برهم زنده وحدت ملی و منطقه ای را نیز صاحب است و بر اساس هویت اسلامی آن، که حتی حقه بازان مراکز ایران شناسی و کلاشان موزه های غربی نیز ناگزیر برآن صحنه گذارده اند، یک نام مناسب و جدید برای این شهر انتخاب شود که با قرائن موجود و به اقتباس از شهر قلبی دیگری با عنوان «صد دروازه»، پیشنهاد می کنم شهر «تک مسجد» بنامیم!

«در این تحقیق عبارات نقش گرفته و افرادی که آن ها را نوشته اند، مورد اشاره قرار گرفته است و یکی از نتایجی که به دست آمده بررسی شیوه نگارش است که به نظر محقق از وسیله ای شبیه به شابلون امروزی برای کتابت استفاده گردیده است و در کم تر موردی کتیبه ها با دست نوشته شده و از همین طریق خطاطان یا سفالگران در نوشتن حروف قادر بودند از حروف واحدی برای نوشتن چند حرف کمک بگیرند، مانند حرف «واو» که به جای حرف «ف، ق، م» و حرف «دال» که به جای «ذال و کاف» نوشته شده است. این شیوه نگارش همچنین در کتابت قرآن های متعلق به آن دوره که عموماً بر پوست آهو بوده نیز به کار گرفته شده و تصاویر شماره های «الف» و «ب» از دو قرآن مختلف نیز شواهدی بر این گفته اند». (قوچانی، کتیبه های سفال نیشاپور، مقدمه کیانی، ص ۵)

تصویر ب

تصویر الف

برگرفته از ص ۶ کتاب کتیبه های سفال نیشاپور

به جای ورود به جزئیات مطالب بالا، که حد عوامانه بودن آن، از اشاره به همان قرآن های بر پوست آهو نمایان می شود، که هنوز سطر نوشته ای بر این گونه پوست دیده نشده و جز شائبه جاری به کوچه و بازار نیست، ولی برای این که بدانید بی پروایی این قبیل محققین در انتقال نادانی خود به خواننده تا چه حد است، تنها بر همان دو نمونه قرآن نویسی توجه کنید که مقدمه نویس کتاب «کتیبه های سفال نیشاپور» به آن ها رجوع داده و به عنوان شواهد، بر اساس آن ها مدعی است که نوشته هایی با سود بردن از همسان

نویسی حروف به روش استفاده از ابزار شابلون بوده است! متن پاره قرآن نوشته «الف»، بخش انتهایی از آیه ۴۰ سوره نحل و ابتدای آیه ۴۱ از همان سوره با این کلمات است: **ن نقول له کن فیکون. والذین هاجروا فی الله من بعد ما ظلموا.** آیا در این نوشته واضح قرآنی هیچ واوی را به کار رفته در جای ف و ق و م و یا دالی را به جای ذال و کاف می بینید، هرچند دال و ذال عربی جز نقطه ای بر فراز یکی، که در قرون نخست اسلامی شناخته نبود و نصب نمی شد، نباید تفاوت ظاهری داشته باشند؟! و به همین ترتیب است متن پاره قرآن نوشته «ب» که از آخرین لغت آیه نهم تا آخرین لغت از آیه بیست و یکم سوره غاشیه است: **راضیه. فی جنة عالیه. لاتسمع فیها لاغیه. فیها عین جاریه. فیها سرور مرفوعه. و اکواب موضوعه. و نمارق مصفوفه. و زرابی مبنوثة. افلا تنظرون الی الابل کیف خلقت. و الی السماء کیف رفعت. و الی الجبال کیف نصبت. و الی الارض کیف سطحت. فذکر انما انت مذکر.** در این جا چه می بینید؟ واوی به کار رفته در جای ف و ق و م و یا دالی به کار رفته در جای کاف؟! آیا در این متن حتی دو واو و یا دو الف را پیدا می کنید که در مقیاس نگارش با شابلون همسان باشند؟! پس سر و کار این مردم ناچار و مظلوم را با چنین محققینی می بینیم که در اندازه تشخیص تفاوت میان شابلون نوشته و دست نگاشته معمول هم نیستند، اما به باب تولید و هنر ایران قرون نخست اسلامی و کتیبه های سفال های اصطلاحاً نیشاپوری وارد می شوند، با اظهاراتی که در اساس بر نادرست بودن عمومی این کلاشی ها، دانسته و نادانسته سرپوش می گذارند!

«مجموعه کتاب «کتیبه های سفال نیشاپور» معرف ۱۴۰ ظرف نوشته دار ساخت نیشاپور است. کتیبه ها شامل احادیثی از حضرت محمد (ص)، کلمات قصار حضرت علی (ع) و همچنین گفته ها و روایاتی از بزرگان علم و ادب است که در دوره قبل از اسلام و اوایل دوره اسلامی می زیسته اند. در مجموع گفته ها: ۳ حدیث از حضرت محمد

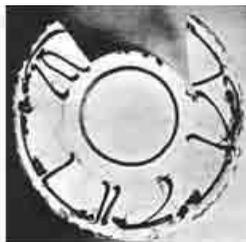
(ص)، ۱۱ جمله از کلمات قصار حضرت علی، ۲ ضرب المثل از حاتم طایی، ۱ ضرب المثل از عبید الابرص، ابوالفرج المخزومی و جابر بن رالان السنسی، ۱ ضرب المثل از اکثم بن صیفی، ۱ ضرب المثل از یحیی بن زیاد و ۴۰ ضرب المثل از گوینده های ناشناس...». (عبدالله قوچانی، کتیبه های سفال نیشاپور، مقدمه یوسف کیانی، ص ۷)

ظرف ۳۲

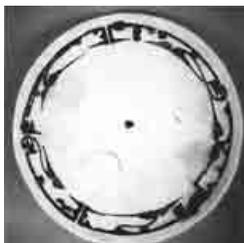

ظرف ۱۹

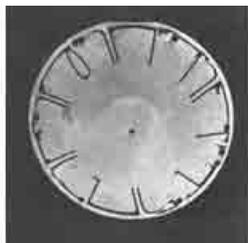

ظرف ۱۲۳

بر ظرف ۱۲۳ این حدیث از پیامبر آمده: «الحياة شعبة من الايمان و الايمان في الجنة. حیات شعبه ای از ایمان و ایمان در بهشت است». بر ظرف ۱۹ این حدیث پیامبر ثبت است: «الطاعم الشاكر بمنزلة الصائم الصابر، خورنده ای که شکر می کند چون روزه داری صبور است». بر ظرف ۳۲ و یک ظرف دیگر به شماره ی ۱۱۵ این حدیث از پیامبر ثبت است: «من کثر کلامه، کثر سقطه. بسیار گو، بسیار خطا نیز خواهد بود».

ظرف ۲۰

ظرف ۳۰

ظرف ۱

بر ظرف شماره ۱ و هفت ظرف دیگر، به شماره های ۲۱ و ۳۵ و ۵۰ و ۶۳ و ۹۱ و ۱۰۹ و ۱۳۱ این سخن قصار از امام علی آمده: «الحر حر و ان مسه الضر، آزاده آزاده می ماند گرچه در سختی به سر برد». بر ظرف شماره ی ۳۰ و چهار ظرف دیگر به شماره های ۴۲ و ۵۷ و

۷۵ و ۱۱۶، این سخن قصار امام علی آمده است: «التدبیر قبل العمل یومنک من الندم، تفکر پیش از عمل از پشیمانی باز می دارد».
 بر ظرف شماره ی ۲۰ و چهار ظرف دیگر به شماره های ۳۹ و ۴۶ و ۷۶ و ۱۲۹، این سخن قصار امام علی آمده است: «اشرف الغنی ترک المنی، بالاترین توانگری گذشتن از آمال است».

ظرف ۱۸

ظرف ۳۳

ظرف ۵۷

بر ظرف شماره ۵۷ و یک ظرف دیگر، به شماره ۱۱۹، این سخن قصار از امام علی آمده است: «الصبر مفتاح الفرج، شکیبایی کلید گشایش مشکلات است».

بر ظرف شماره ی ۳۳ و دو ظرف دیگر به شماره های ۴۴ و ۸۱، این سخن قصار امام علی آمده است: «الرزق مقسوم و الحرص... روزی مقرر شده و حرص...».

بر ظرف شماره ی ۱۸ و دو ظرف دیگر به شماره های ۷۱ و ۱۲۲، این سخن قصار امام علی آمده است: «الحرص علامة الفقر، حرص نشانه ی تهی دستی است».

ظرف ۱۴

ظرف ۸

ظرف ۲

بر ظرف شماره ی ۲ این سخن قصار از امام علی آمده است: «من کساء الحیاء ثوبه خفی عن العیون عیبه، کسی که با شرم و حیا خود

را بپوشاند، عیوب اش دیده نمی شود».

بر ظرف شماره ۸ و یک ظرف دیگر به شماره ۱۰۷، این سخن قصار امام علی آمده است: «من صبر قدر من قنع قدر، هرکه صبر و قناعت کرد توانا شد».

بر ظرف شماره ۱۴ و دو ظرف دیگر به شماره های ۲۵ و ۱۰۲، این سخن قصار امام علی آمده است: «من ایقن بالخلف جاد بالعطیة، هر کس به پاداش الهی معتقد باشد، گشاده دست است».

ظرف ۲۶

ظرف ۲۳

بر ظرف شماره ۲۳ این سخن قصار از امام علی آمده است: «یقال قد خاطر من استغنی برأیه، بی نیاز از مشورت با دیگران خود را به خطر می افکند».

بر ظرف شماره ی ۲۶ این سخن قصار از امام علی آمده است: «یا طالب الدنیا والموت یطلبه، ای جوینده دنیا که مرگ در طلب توست».

بر هر اهل فنی عیان است که هیچ یک از خطوطی که بر این ظروف قرار داده اند، هویت دیرین شناخته شده ندارد و جز بازی لوطی منشانه و ولنگارانه و کج و کوله نویسی های شیادانه به قصد کهنه وانمود کردن آن ها نیست و مطلقا فاقد اعتبار فنی و فرهنگی است. ۲ حدیث از پیامبر را بر چهار سفال و ۱۱ جمله قصار از امام علی را بر ۳۲ ظرف نوشته اند و بقیه ضرب المثل ها را نیز بر ۹۷ ظرف دیگر! این جا نتیجه آن دراز نویسی ها در باب تاریخ و موجودیت کنونی نیشاپور ظهور می کند. آیا متوجه مقصود شدید؟ در نیشاپور، که

نخستین مسجد آن را دویست سال پیش ساخته اند، چنان که می گویند و می نمایانند، ۱۰۰۰ سال قبل، کاسه و بشقاب هایی مصرف می شده، که بر آن ها احادیث پیامبر و سخنان قصار امام علی ضبط بوده است! آیا ساده و روان و ارزان تر از این می توان برای نیشاپور و احادیث پیامبر و سخنان قصار امام علی مستندات محکم کهن ساخت؟! زیرکی در تدارک این اشیاء با ظاهر اسناد، که دلیل مجعول بودن آن ها در همان تاریخ نیشاپور و میلیون ها کشته به دست مغول و دروازه های چهار افقی و مسجد با شبستان ۱۲ هکتاری قدیم و مسجد نوبنیاد آن نهفته؛ در عین حال آفریننده سئوالاتی است که از مسیر آن ها وظیفه هر محقق و مسلمانی معلوم می شود، که ستیز با این شگردهای شیادانه پر از خطوط انگشت یهود است.

نخست باید بپرسم اگر بر ظروف غذا خوری مردم نیشاپور در قرن سوم هجری اندرز و امثال عربی می نوشته اند، پس نیشاپور در همان اوائل اسلام به طور کامل با فرهنگ و زبان عرب آشنا بوده و آن را پذیرفته است، پس این مفسران و عارفان و شاعران فارسی نویس نیشاپور، چون عتیق و عطار و خیام، در حالی که بشقاب سفره شان هم به زبان عرب با آنان سخن می گفته، چه گونه توانسته اند چنین فارسی یگانه پر دنگ و فنگی بنویسند و آن را در کجا و از طریق چه ظروف دیگری آموخته اند؟ چرا در نیشاپور لااقل بشقاب و کاسه ای با نصیحتی به زبان فارسی نمی یابیم و مهم تر این که گرفتم نیشاپور در قرون آغازین اسلامی این همه سفال فاضل داشته، پس سفال های فاضلانہ تبریز و رشت و اصفهان و شیراز و اهواز و قزوین همان زمان را کجا و چه گونه بیابیم؟! آن گاه سئوال کنم آن حدیث و قصار نویس بر این همه کاسه و بشقاب، در شهری بدون مسجد و مدرسه و طبیعتا خطیب و مدرس، دانش خود از کدام مرجع به یاد داشته و اگر در یک جست و جو ۱۴۰ بشقاب سالم حاوی اندرز و احادیث به دست آمده و وجود بشقاب های ساده و بدون مکتوبات مدرسوی، برای بی سوادان و عوام و مردم عادی نیز

قابل تصور است، پس باید در نیشاپور قرن سوم و چهارم هزاران بشقاب از همه نوع در خانه ها به گردش باشد، آن گاه مورخ می پرسد چرا از چنین شهر بزرگی، که بشقاب های شان را به جای منبر و مکتب خانه گرفته اند، یک قاشق غذا خوری نیافته ایم؟! و پاسخ آن نیز به مطایبه معلوم است و احتمال می دهم خورندگان از چنین ظروف گران قدر فرهنگی، از بیم آن که مبادا در حال مطالعه بشقاب و کاسه خود، به هنگام تناول، قاشق را به چشم خود فرو برند، با دست غذا می خورده اند! این شگرد بی نظیر که به جای مساجد و مکتب و مدرسه، مردم شهری را بر نوشته ظروف آشپزخانه بنشانند، در عصر ما نیز می تواند الگو و راه نمای مناسبی برای سازمان های ناموفق مبارزه با بی سوادی قرارگیرد تا از این شیوه مرضیه، تبعیت و تقلید کنند. الا تصور این صحنه که اگر نوآموزان با پس و پیش کردن محتوای ترید و برنج و گوشت ظرف خویش، به دنبال ادامه متن یک سخن قصار و نصیحت حاتم طایی بگردند، علاوه بر ظاهر مسخره، ممکن است به شیوع زخم معده نیز در جامعه دامن زند و بالاخره اگر سخنان قصار منتسب به امام علی در نیشاپور کهن چنان مورد استقبال اهالی بوده که بر این همه ظرف غذا خوری بنویسند، پس بی شک نیشاپور هزار سال پیش را، نه بر اساس مساجد و مقابر و مدارس و حوزه های علمیه، بل به دلیل وجود چنین ظروف انحصاری، باید مرکز جهان تشیع شناسایی کرد، مطلب مهمی که مورخان زمانه از آن غافل مانده و درس ظرف های کتیبه دار نیشاپور را به درستی درک نکرده اند!

۴۸. بررسی مقدماتی کتیبه داریوش در بیستون، ۱

به دنبال آن مقدمات، که در قالب مقایسه کیفیت تولید قبل و بعد از قتل عام پوریم، به قصد اثبات آثار و تبعات مخرب و منفی آن نسل کشی

گذشت؛ اینک اجازه می طلبم خلاصه و گزیده ای از دو مطلب دیگر، از قسمت چهارم کتاب ساسانیان را، که فرصت انتشار نیافت، بیرون کشم و به عنوان زیر ساخت محکمی برای مباحث مربوط به پوریم، در ادامه عرضه کنم و در آغاز بگویم صاحب این گفتار، به باز اندیشی آزاد و خروج از جمود تعصب ندا می دهد، دکانی برای انتشار خویش نگشوده و به راه کلام سوارانی نمی رود که بر زین تریبونی می نشینند، جماعتی مغروق در سکوت، مرعوب دکوربندی رنگین و نمک گیر پذیرایی را، به مدد الفاظی جمع کرده از همه جا، به مخدر سخنی در علوم و فنون و فلسفه و ادب و مذهب و منطق و الهیات و عرفان و تصوف و شعر و شاعری، معتاد می کنند، تا از تعقل و قدرت سنجش خویش دست کشند و به اصل و بحثی، مگر از قول و زبانی معین، توجه نکنند. در این جا اندک اندک، گوشه پرده هایی کنار می رود که نگاهی به فضای درون آن، تمایل به تجسس مستقل را تحریک و آتش کنجکاوای را تیزتر می کند. چنان که می خواهم به باز بینی سریع ولی عمیق و بی سابقه ای از متن کتیبه بیستون داریوش دعوت کنم که به دنبال آن و به مدد الهی، سرسخت ترین دشمنان داده های نو در موضوع تاریخ ایران را، بیش از این به انزوا خواهد راند و در جای خود خواهد نشانند. در آغاز بگویم روال این بررسی برافراشتن منفرد هیچ سندی نبوده، پیوسته تسلسل و تایید مجموعه ای از عوامل و آثار و اسناد متواتر را دنبال کرده و از آن که اهمیت اثبات رخ داد پلید پوریم و تبعات و عواقب ضد تمدنی آن، در واقع به معنای باز گرداندن تمام دانش آموزان و اساتید مدرسه تاریخ جهان به کلاس اول است، پس به نظر می رسد کاوش زوایای عامدانه پنهان مانده نشانه های آن رخ داد پلید، که کار عظیم و بس دشواری است، به خصوص برای اقتناع آن گروه که به دلایل متفاوت و مختلف، علاقه ای به برملا شدن حقیقت ندارند، ضرورتی دست اول و تعیین کننده دارد. به همین دلیل اتلاف وقت برای اثبات صحت نقطه به نقطه هرسند تاریخی عبث است، زیرا به جز قرآن، بر صحت

مطلق هیچ مکتوب تاریخی اعتباری نیست و این نه ادعایی متعبدانه، که محققانه است. از این منظر، گرچه نخستین اشاره تاریخی به حادثه پوریم را در ضمیمه و ذیل تاریخی تورات و در کتاب استر خوانده ایم، اما توسل به دیگر اسناد و آثار، می تواند درستی و یا نادرستی هر بخش از ادعاهای مندرج در آن کتاب را معلوم کند و از این منظر و به گمان این محقق یکی از اصلی ترین اسناد در موضوع حادثه بنیان برافکن پوریم، توجه به گوشه هایی از داده های مندرج در کتیبه بیستونی داریوش است، که باز هم مانند همیشه از دید دیگر بررسان کتیبه پنهان مانده و برای نخستین بار برای قضاوت کارشناسانه، با مدد الهی در چند یادداشت پیاپی عرضه می کنم.

در تصویر کلی، پس از تورات و گل نبشته بابلی کورش، کتیبه داریوش در بیستون، سومین سند شناخت و آشنایی با دار و دسته هخامنشی شمرده می شود. دسته بندی و ارزش و عنوان گذاری بر این سه سند، بخش تاریخی و مطالب ذیل تورات را، اسناد مقدماتی گل نبشته بابلی کورش را متن ظهور و کتیبه بیستون را مهم ترین سند اصلی حضور هخامنشی معرفی می کند؛ زیرا حصه قابل تأیید و غیر جااعلان خرده کتیبه های بعد، در این جا و آن جا، منتسب به داریوش و یا دیگر سران هخامنشی، چنان که بررسی خواهم کرد، نه فقط بسیار مختصر و معدود است، بل عمدتاً جز تکرار بخش های معینی از همان کتیبه بیستون نیست. دیگر اهمیت کتیبه بیستون در این است که با برشمردن اجداد حکومتگر داریوش، پیشینه تاریخی و حضور دراز مدت جغرافیایی برای هخامنشیان می تراشد، چنان که کتیبه منتسب به داریوش سوم، در ضلع غربی بنای نیمه کاره و به خود رها شده تچر، پسینه و دنباله سلاطین هخامنشی پس از داریوش را معرفی می کند و از آن که درستی ادعاهای اجداد ساز داریوش، در کتیبه بیستون، قابل اثبات نیست و نوکنده و مجعول بودن کتیبه داریوش سوم هم، چنان که به مبحث آن وارد خواهم شد، محرز است؛ پس اطلاعات موجود درباره امپراتوری هخامنشی، لاقلاً

نظران بی غرض تاریخ ایران و جهان را از قید دروغ‌های موجود، حول محور و موضوع هخامنشیان، آزاد می‌کند و آن‌چه را که اینک در این یادداشت برجسته می‌کنم، شناسایی پوریم از طریق دنبال کردن داده‌های قومی، اسامی مناطق و مراکز جغرافیایی، اطلاعات تقویمی و نام‌های اشخاص در کتیبه بیستون است. از این پس نقل‌های مربوط به مبحث جاری را از کتاب کم‌تر تبلیغی «کتیبه‌های هخامنشی» بر می‌دارم که کاری از «پیر لوکوک» فرانسوی و از اساتید نواخته در موضوع هخامنشیان است که به نظر می‌رسد نسبت به تبلیغات کنیسه، از آن‌که ظاهراً یهودی نیست، تعهد کم‌تری نشان داده و با این قید و در تمام موارد، اسامی خاص را ضرورتاً از متن اصلی سنگ نبشته و برابر قرائت مستقیم کتیبه آورده، به ترجمه مصطلح و تصور شده آن‌ها اعتنایی نداشته‌ام، زیرا مثلاً برای تایید و تبعیت از بازگرداندن واژه «اوژه» در کتیبه، به «ایلام»، مبانی و مستندات قابل قبولی موجود نبود.

«داریوش شاه می‌گوید: این‌ها مردمانی هستند که پیرو من اند، به خواست اهوره مزدا، من شاه آن‌ها شدم: پارسه، اوژه، بابیروش، ثورا، اربایه، مودرایه، تی‌بی‌دریه‌یا، سرد، یئونه، ماد، ارمینه، کت پتوکه، پارثو، زرنکه، هرایوا، وارزمی، باختریش، سوگود، گندار، سکه، تته‌گوش، هروواتیش، مکه. روی هم ۲۳ مردم». (پیرلوکوک، کتیبه‌های هخامنشی، ص ۲۱۸).

بعدها و در کتیبه‌های دیگر داریوش، که تایید صحت تمامی آن‌ها با قرائنی، که خواهم گفت، به کلی غیرممکن است؛ این لیست ۲۳ قومی، از جمله در کتیبه مقبره، ، تا ۳۰ قوم و خشایارشا در سنگ نبشته مطلقاً نوساخته و مجعول و سرگردانی که می‌نویسند در میان خاک‌های تخت جمشید و نسخه دیگری از آن را میان خرابه‌های پاسارگاد! یافته‌اند، تا ۳۲ قوم افزایش می‌یابد، که در میان آن‌ها سه نوع به اصطلاح سکایی: سکا تی‌بی‌پردریه، سکا هئومه و رکا، سکا تیگر خئودا و اقوام دیگری به شرح زیر اضافه شده‌اند: اسه‌گرته،

هیندوش، دها، سکودر، اکئوفچیا، پوتایا، کوشیا و کرکا. با این همه در متن کتیبه بیستون، اضافه بر این سرزمین ها و اقوام، مثلا در بند دوم ستون دوم، از خطه و مردم «مرگوش» یاد می شود که علیه داریوش جنگیده اند.

اینک و از هیچ مسیر نمی توان اقوام برشمرده در کتیبه های هخامنشی را شناسایی کرد و ترجمه و تعبیرهای موجود، از آن قبیل که مثلا پوتایا را لیبی، کوشیا را حبشه، اوژه را ایلامی، مودرایه را مصری و یا مرگوش را مرو دانسته، فاقد هر نوع ادله و یا حتی قرینه مستقیم و قابل ادراک و پاره ای از آن ها اشتباه فاحش و واضح است و به همین ترتیب و به استثنای ترجمه بابیروش به بابل، که مدارک تایید کننده ای از جمله همراهی با نام نبوکد نصر دارد، آن چند قوم نام برده در کتیبه ها، که شباهت هایی در اسامی با اقوام کنونی این خطه، چون اربایه و ارمینه و وارزمیه دارند، نمی توان دلیل همسانی هویت آن ها گرفت و بر همین اساس نام پارسه در کتیبه های هخامنشی را با هیچ منطق و مدرکی نباید خطه و مردم کنونی فارس و ضمام پر هیاهوی تاریخی - فرهنگی آن ها دانست، زیرا تا دو سه قرن پیش، کسی از معنای لغت فارس و اطلاق آن به سرزمین و یا قومی در ایران، با خبر نبوده، این الصاق هم همانند بسیار دیگر، کاملا تازه ساز و جدید است، چنان که یافتن کم ترین رد پا و علائم مادی استقرار شهری با نام شیراز، پیش از حضور کریم خان در تاریخ و جغرافیای ایران، میسر نیست! زیرا تا قرون اخیر سرزمین و قوم و زبانی به نام فارس و فارسی در ایران شناخته نبوده است

بدین ترتیب کتیبه بیستون به حضور اقوام متعدد، در شرق میانه اعتراف دارد، که از پس فهرست خشایارشا، با هویت تاریخی و مکان جغرافیایی آنان ناآشناییم و شناخت برخی، از جمله بابلیان و آشوریان و ایلامیان، تنها به مدد اشارات تورات میسر بوده است. در واقع اطلاعات درباره این اقوام، که زمانی از زبان داریوش واقعیت و وجود داشته اند، اینک بدان جهت از حافظه تاریخی و جغرافیایی

انسان پاک شده است، که قتل عام پوریم حامل وناقلی از میراث آن ها باقی نگذارد!

اسامی زیر در آن کتیبه نیز، به عنوان راه نمای شناخت قوم و اشخاص و جغرافیا، کاربرد ندارند و اشاره احتمالی داریوش به سرزمین آن ها هم، از آن که مفهوم مکان معینی را نمی گیرد و هدایتگر مطلبی نیست: داریوئوش، وشتاسپه، ارشامه، آری یا رمنه، چش پش، کورئوش، کبوجی یه، بردی یه، گئوماته، اثرینه، اوپدرمه، ندیتبئیره، ائینه ایره، نبوکدرچره، نبونئیته، مرتی یه، چیچخرائیش، ایمنیش، فرورتیش، خشتریته، اووخشتره، ویدرنه، دادرشیش، وئو میسه، چیثرتخمه، تخمسپاده، فراده، وهیزداته، ارتوردیه، ویوانه، ارخه، هلدیته، ویدفرنا، وایسپاره، اوتانه، سوخره، گئوبرووه، مردونی یه، ویدرنه، بگابینگه، بگ بوخشه، داتوهیه، اردومینش، وهئوکه، اتمئیته و اسکونخه. تمام این نام های به کلی ناشناس و در فرهنگ جاری امروز، بی معنا و بدون کاربرد، چنان که متن کتیبه بیستون معلوم می کند، به دوران هخامنشی در حوزه های مختلف، مصطلح و جاری و حاوی معنی بوده است. نام هایی که پس از آن سلسله و درست تر بگویم، پس از پوریم، ناگهان و به کلی از فرهنگ عمومی حذف می شوند و تا امروز کسی را نمی شناسیم که در تمام شرق میانه و در طول زمان پیش و یا پس از اسلام، که جوشش دوباره حیات در غرب اسلامی آغاز می شود، از چنین نام هایی برای خواندن خود و یا فرزندان و خانواده اش سود برده باشد. تاریخ و فرهنگ منطقه ما، بیرون از اشارات کتیبه بیستون، دیگر چش پش و اثرینه و ندیتبئیره و چیچخرائیش و وهیزداته و گئوبرووه و سوخره و اسکوخه را نمی شناسد و این اسامی، شخص و چیزی را به یاد کسی نمی آورد.

اینک در سراسر ایران نام و واژه ای را، اعم این که بر شخص و شیء و حیوان و اجزای طبیعت و غیره نهاده باشند، منطبق با خطاب های کهن نمی بینیم، به طور مطلق کلمات جاری در تمام عرصه های

هستی و حیات، نمای قدیم ندارند و یافتن نشانه ای بر سنگ و چوب و پوست و چرم از دوران ماقبل اسلام، که در آن از اسامی امروز آدمیان و غیر آدمیان، نبات و جماد و امکانه مندرج در کتیبه بیستون استفاده شده باشد، ناممکن است. آیا هخامنشیان، با فرهنگ و هستی پر نشانه ماقبل خویش در منطقه ما چه کرده اند که با ورود آنان دیگر کمترین اثری از آن، حتی در اندازه تکرار کاربرد نام اشخاص هم به جای نیست؟ این حقیقتی است که نام بودا و کنفوسیوس در شرق دور، نام داود و سلیمان و موسی در بین النهرین و نام زئوس و کوه المپ، به طور پیوسته در ذهن بشر جای داشته و بر زبان آدمیان جاری بوده، اما فرهنگ و تمدن انسانی حتی یک نام از یادگارهای ایرانیان پیش از پوریم، به یاد نمی آورد که ۱۵۰ سال پیش از کتیبه بیستون استخراج کرده باشند! چنان که تنها آن اسامی تاریخی و جغرافیایی بین النهرین، چون نبوکد نصر و نبونئید و بابل و آشور و ایلام و شوش، باقی مانده و قابل شناسایی است که ارتباط آن ها با تاریخ و سرگذشت یهود، ذکر نام شان را در بخش تاریخی تورات ناگزیر کرده است.

کتیبه بیستون اطلاعات جغرافیایی و اسامی دیگری، به صورت نام مناطق و شهرها و دژها و رودها و کوه ها و ماه های سال منتقل می کند که اینک مفهوم تمامی آن ها از منظر تاریخی و جغرافیایی و فرهنگی و زمان شناسی و تقویم، مطلقا تاریک است و راهی برای رمزگشایی حتی یکی از داده های زیر نمی یابیم: منطقه ای به نام ییثی یا اووادا، کوه ارکدریش، ماه وی یخنه، ماه گرمپده، ماه باگیادئیش، دژ سیکینووتیش، ناحیه نسایه، تیگره، که در کتیبه گریز گاه ندئیتئیره شناسانده و امروز دجله ترجمه می شود، و در اساس هم نمی دانیم که چیست؟ ماه اثری یادبیه، شهر زازانه نزدیک اوفراتو، که باز هم تعلق آن معلوم نیست، ماه انامکه، سرزمین مرگوش، شهر کوگنکا، شهر ماروش، سرزمین کمپنده، دهی به نام زوزه در ارمینه، ماه ثورواهره، دژ تیگره در ارمینه که لاقل دجله

خواندن تیگره و یا ارمنستان کنونی دانستن ارمینه در کتیبه بیستون را ابطال می کند، دژ اویمای باز هم در ارمینه، ماه تأییدگرچیش، سرزمین ایزلا، سرزمین آئوتی یاره، شهر کدرش، ماه ادوکنئیشه، شهر اربئیرا، سرزمین ورکانه، شهر ویشپه اوزاتیش، ماه اثری یادیه، شهر تاروا، سرزمین یائوتی یا، شهر یدایا، شهر اووادائچییه، سرزمین دوباله و بالاخره ماه ورکزنه. اطلاعات مانده از پس زمان خشایارشا، یعنی پس از اجرای پروژه پوریم، دیگر نشانی از این شهرها و دژها و کوه ها و مناطق جغرافیایی و اسامی تقویمی نمی دهد و همانند نام اشخاص و اقوام، هیچ کس تعبیر آشکار ساز و یا آدرس قابل شناخت بر این کلمات نگذارده است. تمام این مطالب و احوال، قطع کامل و یکباره و غیرقابل انتقال آثار و فرهنگ مجموعه ای از اقوام را اثبات می کند که در زمانی معین و به طور همزمان از صحنه حضور مادی تاریخ غایب شده و از مظاهر تولید و رشد باز مانده اند. آیا چه حادثه ای، جز پوریم، می تواند موجب محو سراسری و همه سویه ساکنان کهن شرق میانه و ایجاد چنین خلاء و نسیان پر دامنه ای در شناسایی هویت و فرهنگ کهن آنان، تا اندازه مفقود شدن مطلق نام اشخاص نیز شده باشد؟

اگر چنین اسامی قومی و شخصی و مکانی را که اینک در ذهن تمام ساکنان شرق میانه گنگ و بی معناست، زمانی ابزار انتقال اصلی ترین معانی و شناسایی شخص و قوم و مکانی بوده است، پس باید بپذیریم بدون واقعه بنیان برافکن پوریم، لااقل ایرانیان کنونی با زبان دیگری جز آن چه امروز مصطلح است، سخن می گفتند و نام های دیگری بر خود داشتند. این یک فرض باز سازی ناشدنی ولی میبخت ذهنی درخشانی است که از طریق آن نوساخته و بی ریشه بودن زبان فارسی جاری به سهولت اثبات می شود.

«داریوش شاه می گوید: این مردمان که از من پیروی می کنند، به خواست اهورامزدا بندگان من بوده اند، به من خراج می دادند آن چه از طرف من به آن ها گفته می شد، خواه شب بود یا روز، آن ها آن

را می کردند». (پیرلوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۱۸).

بی اعتنا به صحت و سقم این ادعای داریوش، آن چه قابل ادراک و اقبال است و فهم آن نیاز به تجسس مخصوص ندارد، همین ابراز وجود نوع هخامنشی است که داریوش، پس از برشماری نام اقوام کهن ساکن این سرزمین، که با تولید هنرمندانه و نگاه لطیف آنان به دنیای اطراف، پیش از این آشنا شده ایم و پس از نقر کتیبه بیستون ناپدید و محو می شوند؛ اذعان دارد که اقوام و بومیان ایران را بنده خود کرده، تا شبانه روز از او اطاعت کنند و خراج پردازند! این که باستان ستایان احمق ما خود را از سلاله این مردک فرهنگ کش و خون ریز و بنده ساز و باج گیر می دانند و تبارشان را با افتخار به قلع و قمع کنندگان هستی کهن ایرانیان می بندند، از عجایب ابداعات در حوزه قدرت یهودیان در تولید فرهنگ، برای مسخ تصورات تاریخی این جماعت است.

«داریوش شاه می گوید: در میان این مردمان مردی که وفادار بود من او را پاداش می دادم، کسی را که خائن بود او را تنبیه می کردم به خواست خدا این مردم قانون مرا گرامی می داشتند و بنا بر آن چه به آنان گفته می شد، به همان ترتیب عمل می کردند». (پیرلوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۱۹).

اینک برای ما منظور از این دومین قانون هنوز پا برجای متجاوزین، آن جا کاملاً آشکار است که داریوش می گوید: تسلیم شدگان به بندگی و بردگی، پاداش می گیرند و قیام کنندگان برای آزادی، تنبیه می شوند! داریوش در همین نقل نیز متوسل به دروغ است زیرا تلقین می کند که مردم قانون او را گرامی داشته، از وی اطاعت کرده اند و آن گاه که به شورش های متعدد و مقاومت های پیاپی علیه خود، که همه جا با حمایت عمومی همراه بوده، در همین کتیبه اعتراف می کند؛ اندازه عوام فریبی و وارونه گویی عامدانه او در موارد معین و مخصوص آشکار می شود، که نشانه های روشنی از آن را به زودی خواهید خواند.

۴۹. بررسی مقدماتی کتیبه داریوش در بیستون، ۲

سایه های دروغ در کتیبه بیستون چندان غلیظ است که راوی، یعنی داریوش را هم از انبوهی آن در هراس می بینیم و از آن که مطمئن است ادعاهای غیرممکن و بی پایه اش را، مردم زمان و آیندگان نیز باور نخواهند کرد، در شرح کوتاه و فهرستواره ای از ۱۹ نبردش در حوزه های مقاومت، به التماس از خوانندگان کتیبه می خواهد تا او را دروغ گو و گزافه باف پندارند

«داریوش شاه می گوید: این آن کاری است که من کردم. به خواست اهوره مزدا، در یک سال، پس از آن که شاه شدم، ۱۹ نبرد کردم، به خواست اهوره مزدا، من همه ی آن ها را درهم کوبیدم و ۹ شاه را دستگیر کردم... داریوش شاه می گوید: این اقوام شورشی شده بودند، دروغ آن ها را شورشی کرد، به گونه ای که آن ها به سپاه دروغ گفتند، آن گاه اهوره مزدا آن ها را در دست من گذارد، من با آنان به خواست خود رفتار کردم... داریوش شاه می گوید: این آن کاری است که من به خواست اهوره مزدا کردم، این کار را تنها در یک سال کردم، تویی که زین پس، این کتیبه را خواهی خواند، باشد که آن چه را کردم تو را باور شود، نیندیش که این یک دروغ است، من داوری اهوره مزدا را خواهانم که این درست است و دروغ نیست، تنها در یک سال این کارها را کردم، داریوش شاه می گوید: به خواست اهوره مزدا باز هم چیز دیگری هست که من کرده ام، اما در این لوح سنگی نوشته نشده است به این دلیل که مبادا آن چه من کرده ام به باور زیاد آید، در نظر کسی که بعدها این کتیبه را می خواند مبادا که او نتواند آن را باور کند مبادا بیندیشد که دروغ است. داریوش شاه می گوید: شاهان پیشین، هر تعداد که بودند، آن قدر که من کار کردم کار نکردند، به خواست اهوره مزدا تنها در یک سال این کارها را کردم. داریوش شاه گوید: اکنون آن چه من کردم باید تو را باور آید. آن را پنهان مکن و به دیگران بگو. اگر پنهان نکنی و به دیگران بگویی، اهوره مزدا دوست تو بادا، خاندان تو افزون بادا و زندگی ات دراز باد». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، صفحات ۲۴۵ تا ۲۴۸)

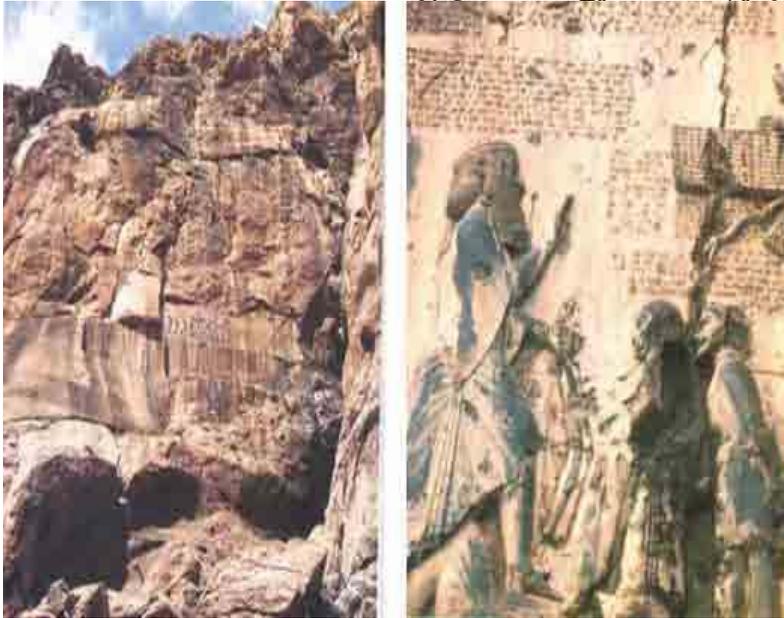
روان شناسی و روان پریشی داریوش و تسلط به گوشه ای از داستان امپراتوری بی بهای هخامنشی، از طریق بررسی این متن، ممکن می شود. معلوم نیست به کدام دلیل داریوش می خواهد با اصرار به تاریخ بقبولاند که او کار ۱۹ نبرد و دستگیری ۹ سردار مخالف را در یک سال به پایان برده و تقریباً التماس و حتی تهدید می کند که مردم زمان او و آیندگان ادعای بی خردانه اش را بپذیرند و آن را دروغ نگیرند و برای تاکید در توانایی و نخبگی های خویش، ابعاد کوشش های یک ساله اش را حتی بیش از شرح ۱۹ نبرد قید می کند و اشاره دارد که از آن رو تمام ماجرا را بیان نمی کند، که نگران ناباوری دیگران است!!! حتی برای قبولاندن گفته های اش به سوگند متوسل می شود، قضاوت را به داوری اهوره مزدا می سپرد و سرانجام برای کسانی که در صحت گفتار او شک نیاورند، ادعیه خیر پاداش می فرستند!!!

این اصرار و تاکید و تحمیل کودکانه، هنوز در حالی است که کتیبه بیستون بر چنان بلندی دور از دسترس حک شده است، که خواندن آن تا امروز هم، بدون تدارکات فنی وسیع و بسیج صخره نوردان و بستن داربست ممکن نیست! تصور موکدم این است که چون کاتبان وابسته به اقوام مغلوب، باخبر بوده اند که داریوش، خواندن نمی دانسته، چنان که خود در بند بیستم ستون چهارم همین کتیبه تایید می کند، انتقام جویانه و با نگارش این گونه مضامین او را تمسخر کرده اند! چرا که نمونه های دیگری از چنین الدرهم های قلدر منبشانه و خود بزرگ بینی های مختص عقب ماندگان، در دیگر سنگ نبشته های داریوش نیز دیده می شود.

«داریوش شاه می گوید: اهوره مزدا هنگامی که این زمین را آشفته دید، آن گاه آن را به من داد، مرا شاه کرد، من شاه هستم. به خواست اهوره مزدا او را دوباره سر جایش گذاردم. آیا هرگز تو می اندیشی این مردمی که داریوش شاه داشت، چه تعداد بودند؟» (داریوش، کتیبه مقبره در نقش رستم، به نقل از لوکوک، ص ۲۶۲)

در این جا داریوش گمان دارد که خداوند، از فرط ناتوانی، زمینی آشفته را به او سپرده، تا پس از تعمیر، دوباره در جای خود بگذارد!!! شباهت و یکسانی بیان، میان کتیبه بیستون که ورودی، و نیز کتیبه مقبره، که خروجی داریوش از تاریخ است، در عین مغایرت با نوع بیان مثلا کتیبه سنگ بنای شوش، ، چندان حیرت انگیز و ابهام آفرین است که گمان نمی رود این کتیبه ها را به زمان حیات داریوش و از زبان و قول شخص واحدی ساخته باشند. در عین حال ابهامات در باب درک علت حک کتیبه مفصلی در بلندی دشوار عبور و بی گذرنده بیستون، شاید هرگز گشوده نشود. آن چه را می توان به یقین دریافت این که تدارک کتیبه بیستون یک عمل بی توجیه، غیر ضرور، صرفا نمایشی و مسلما برای جلب توجه آیندگان بوده است، زیرا زمانی که شخص داریوش هم از خواندن متنی به خط تازه ساز خود عاجز بوده، پس به سختی در آن زمان خواننده ای به تعداد انگشتان یک دست می یافته است. آیا بیان بی لگام بیستونی داریوش و به ویژه بی پروایی او در قبول اقدام به کثیف ترین شکنجه های نوع ابوغریبی، حقه ای است که یهودیان نسبت به دستمزد بگیران پیشین خویش، پس از پایان پروژه پوریم و بی نیازی به آنان سوار کرده و برای انتقال آدم کشی قوم خود به دوش داریوش هخامنشی، تدارک دیده اند؟! نشانه های چندی، اجرای چنین توطئه نهایی از سوی یهودیان، برای گم راه و سرگردان کردن تاریخ شرق میانه را، تایید می کند، هرچند علائم بیش تری بر ستیز پیاپی و ناموفق داریوش با نیروی مقاومت اقوام، در سراسر منطقه و عدم توانایی نهایی و حتی شکست و قتل او در جریان این نبردها، صحه می گذارد و اجرای پوریم برای ممانعت از شکست نهایی، که با نابودی کامل قوم یهود برابر می شد، بزرگ ترین نشانه آن است. این ها مسائل فرعی بسیار جذابی است که راه گشایی به جزئیات آن، مستلزم ورود دوباره و این بار غیر تبلیغاتی، عالمانه و آکادمیک به اسناد باقی مانده از هخامنشیان و در راس آن ها مندرجات تورات، گل

نیشته کورش، کتیبه بیستون و سنگ نیشته های مجعول و غیر مجعول هخامنشی است؛ اسناد و علائمی که از آغاز دوران جدید و به محض کشف، یهودیان با وسواس تمام، اختیار اداره و تفسیر و توضیح آن ها را به دست گرفتند و این خود قرینه ای است بر این که اصحاب کنیسه از برملا شدن مراتبی در میان این اسناد، از آن نوع که به همت این تحقیقات، بخش عمده ای از آن و به ویژه رسوایی پوریم، رمز گشایی شد، نگران بوده اند.

موقعیت آسنه در کتیبه بیستون، نفر اول مقابل داریوش.
کتیبه ای ظاهرا مناسب مطالعه ی فرشتگان آسمان!

با این همه، کتیبه داریوش در بیستون، میراثی گران بها و تک برگ پر ارزشی است که به نحو غیر منتظره ما را با منظره ی بدون گستره، اما بی نهایت زیبا و غنی از هستی و سرنوشت سردارانی از میان اقوام ایران کهن آشنا می کند که دلیرانه علیه تسلط هخامنشی، برای حفظ استقلال خویش جنگیده اند، خشن ترین و وحشیانه ترین شکنجه ها را تحمل کرده و سرانجام جان باخته اند.

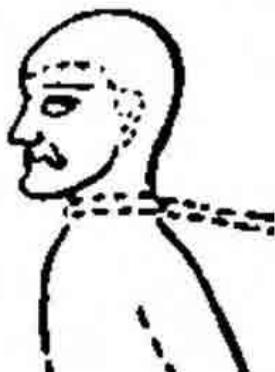
تاریخ سازی کتیف یهودانه، این سرداران کهن مقاومت و مردان رزمنده ای را که بی هراس و لجوج علیه توطئه ی ربی ها در اعزام آدم کشان هخامنشی به شرق میانه جنگیده اند، در گمان مردم بسیاری در همین سرزمین، شورش و پیرو دروغ معرفی می کند و این نوشته و بلاگی، پس از قریب ۲۵۰۰ سال، نخستین بیانیه ستایش از این نمونه های شجاعت است که مانند بسیاری دیگر، مظلومانه و در رده گم نامان، قهرمانی کرده، بدون یاد آوری و تجلیل تاریخ، مظلومانه از جان خویش گذشته اند.

این عکس دسته جمعی اسیران در راه مرگ، که هر یک را سردار مغلوبی از میان اقوام کهن ایران گفته اند، تنها یادگاری است که تاریخ از شمایل مردم ایران پیش از پوریم می شناسد، که حتی نام شان در هستی مردم این منطقه ادامه نیافت و از سرزمین و اهلیت شان جز خطابی غالباً نامعین خبر نداریم، که به زمان داریوش مصطلح و معلوم بوده است. شاید کسانی بگویند نمونه های مصور مردم زمان هخامنشی در نقوش پله های تالار آپادانا در تخت جمشید نیز آمده است. اینک بر خردمندان مسلم است که بنای تالار آپادانا هرگز به

اتمام نرسیده، چنان مراسمی که آن نقوش القا می کند، هرگز برگزار نشده، آن مردم به آن مرکز نیامده و هدایایی به دربار هیچ کس نبرده اند. بنا بر این آن نقوش تصویری و شق و رق و بزک کرده و غیر واقعی، ملاک شناخت طینت و رخسار بومیان ایران کهن نیست، اما با دلایل کامل می دانیم که داریوش با مقاومت منطقه ای رو به رو بوده و علی رغم موفقیت هایی، چنان به آستانه شکست نزدیک شده، که کنیسه تنها چاره نجات قوم یهود از خشم عمومی مردم این خطه را، قتل عام و نسل کشی برنامه ریزی شده و کامل بومیان توانای ایران و بابل تشخیص داده است. بدین ترتیب، این صف سرداران مغلوب، تنها نمونه دیداری ممکن از ساکنان قدیم این سرزمین است که هجوم هخامنشی و سرانجام قتل عام پلید پوریم اجازه نداد تا نسل خود را ادامه دهند. مطمئناً هر یک از روندگان در این صف را، باید سنبلی از پیشگامان مبارزه با دروغ و اختناق و تجاوز در ایران گرفت و هرکس دیگر را که با چنین سیمای مغرور، در هر زمان و مکان تاریخ پرنج آدمی، چشم در چشم دشمن، حقانیت آرمان خواهی خود را با نثار خون و تحمل شکنجه اثبات کرده است، باید ادامه همین سلسله و از تبار مجازی همین چند چهره باقی مانده از بومیان فداکار ایران کهن گرفت. به یقین حجاران کتیبه بیستون که طبیعتاً از میان مردم مغلوب بوده اند، در ثبت چهره بی هراس این سرداران مغلوب داریوش، شیرین کاری کرده و به شرحی که به خواست خدا خواهد آمد، مایلم گمان کنم حجار این پائل جاودان، در تصویر حالت استقرار و صورت اسیران، در عین امانت، ملاحظاتی را به سود آنان در نظر داشته است. می خواهم برای تجلیل از این رزمندگان ایران کهن، پس از این همه قرن، تا آن جا که در شمایل سنگی آنان مصور است، نگاهی به مختصات این سرداران کبیر مبارزه با داریوش جنایت پیشه بیاندازم و تذکر دهم که آگاهی های کنونی از مندرجات کتیبه بیستون و میان رسامی این جا و آن جا نادرستی بیرون آمده، که مراکز ایران شناسی ارائه داده و تا کنون از

متن برسنگ مانده این کتیبه ها باخبر نیستیم و نمی دانیم اگر باز خوانی رسمی و جدی حروف مانده بر سنگ، در کتیبه های بیستون را آغاز کنیم چه چیز سالمی از رسامی های کنونی آن متن باقی خواهد ماند؟!

این تصویر آسنه اهل اوژه است. نفر اول صف بسته شدگان به طناب، که در تابلوی کامل اسیران، موقعیت استقرار او در برابر داریوش را دیده اید و ظهور و شرح مقاومت و ماجرا و عاقبت او، در کتیبه بیستون چنین شرح شده است.

«داریوش شاه می گوید: هنگامی که گئوماته مغ را کشتم، مردی به نام آسنه، پسر اوپدرمه، در اوژه شورش کرد. او به مردم گفت: در اوژه من شاه هستم. سپس مردم اوژه شورشی شدند. آن ها به طرف آسنه رفتند و او در اوژه شاه شد. آن گاه من یک اوژه ای را فرستادم آسنه را زندانی کردند و به سوی من آوردند. من او را کشتم». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، صفحات ۲۲۴ تا ۲۲۵)

در اصل کتیبه، صورت این آسنه اوژی خرد است و بازسازی قلمی آن، مردی با جمجمه ای نسبتا کشیده و قدی اندکی کوتاه تر از دیگران را نشان می دهد که موهای تنگ به سر چسبیده، چشمان و دماغی کوچک، چانه برجسته و لبانی نازک دارد و با سینه پیش داده، دستان از پشت بسته و طناب بر گردن، مستقیم به مقابل خود و احتمالا به صورت داریوش می نگرد، که درست در برابر او قرار

دارد. این مطلب از آن جا مسلم است که نفرات دیگر صف به علت از پشت بسته شدن دست ها، اندکی شانه ها را خم کرده اند، اما بدن آسنه کاملاً کشیده و راست است تا بتواند به صورت داریوش که از او بلند تر تصویر شده، نگاه کند. لباس بلند نوار دوخته و آراسته ای، همانند پوشش داریوش، به تن دارد، که او را در ردیف برجستگان و احتمالاً اشراف قرار می دهد و می نماید که دست های او را محکم تر از دیگران بسته اند. شرحی که داریوش بر مراتب مقاومت او می آورد، برای ستاینندگان سلسله هخامنشی بسیار رسوا کننده است. زیرا معلوم می کند مردم اوژه در انتظار رهبر و سرداری برای پیوستن به او و مقابله با داریوش بوده اند، چرا که داریوش در کتیبه اش اعتراف دارد که مردم اوژه از شورش آسنه استقبال کرده و او را رهبر خویش گرفته اند و اضافه می کند به محض دست رسی به آسنه او را کشته است. مترجمین کتیبه، اوژه را ایلام می دانند، اما سفال و صورت آسنه شباهت معینی با مردم کنونی هیچ قسمتی از ایران ندارد و بدین دلیل باید قبول کرد که گرافیک و ظاهر صورت بومیان پیش از پوریم ایران، با مهاجرینی که پس از اسلام به این سرزمین کوچ کرده اند، شباهت و تطابق آشکاری نداشته است.

این ندینتبییره ی بابلی است. نفر دوم از صف اسیران، که ظاهراً کلاه چسبانی به سر دارد که تخریس دندانماند بخش چسبیده به پیشانی، نمای موی مجعد را دارد، گرچه آغاز رستگاه مو، چندان

نزدیک به کمان ابرو است که طبیعی نیست. داریوش شرح مقاومت و ماجرا و عاقبت او را در کتیبه بیستون چنین بیان کرده است.

«یک مرد بابلی به نام ندینتبییره، پسر آینایره، در بابل شورش کرد، او به مردم چنین دروغ گفت من نبوکودرچره، پسر نبونید هستم. آن گاه تمام مردم بابل یکپارچه با ندینتبییره همپیمان شدند و بابل شورش شد او خود شهریاری بابل را به دست گرفت. سپس به بابل به سوی ندینتبییره رفتم که خود را نبوکودرچره می خواند، سپاه ندینتبییره دجله را در اختیار داشت، سپاه در آن جا بود، و آب ها قابل کشتیرانی بودند، آن گاه، من سپاه را بر مشک ها گذاردم، بخشی را بر پشت شتر سوار کردم، برای دیگران، اسبان را آوردم، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، از دجله گذشتیم، در آن جا، سپاه ندینتبییره را کاملاً شکست دادم، ۲۶ روز از ماه آسیادیه گذشته بود، بدین سان ما نبرد کردیم. داریوش شاه می گوید: سپس، من به بابل رفتم، ولی آن گاه که من هنوز بابل را نگرفته بودم، یک شهر به نام زازانه، در کنار فرات، ندینتبییره که خود را نبوکودرچره می خواند بدان جا آمد، با سپاه، برای نبرد با من، آن گاه، ما نبرد کردیم، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، سپاه ندینتبییره را کاملاً شکست دادم، بقیه در آب انداخته شدند، آب آن ها را برد، ۲ روز از ماه انامکه گذشته بود، ما بدین سان نبرد کردیم. آن ها به سوی رودخانه فرار کردند، و رودخانه آن ها را برد، ما نبرد کردیم، روز دوم از ماه تبتو، همه آن ها را کشتیم و هیچ زنده ای بر جای نگذاشتیم. داریوش شاه می گوید: آن گاه، ندینتبییره فرار کرد با تعداد اندکی از سواران، او به بابل رفت، آن گاه من، خود به بابل رفتم، به خواست اهوره مزدا، هم بابل را گرفتم و هم ندینتبییره را، سپس ندینتبییره را در بابل کشتم. داریوش شاه می گوید: در همان زمانی که من در بابل بودم، این ها مردمانی بودند که علیه من شورش شدند: پارس، اوژه، مادا، آثورا، مودرایا، پارثوا، مرکوشا، ساتاگوش، سکا». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، صفحات ۲۲۴ تا ۲۲۷)

اگر نبرد داریوش فقط با ندینتبییره، بنا بر شرح فوق، چند ماهی به طول کشیده، پس چه گونه مدعی می شود ۱۹ جنگ را در یک سال به

پایان برده است؟! در عین حال پی یر لوکوک می نویسد که متن به زبان بابلی کتیبه، مرگ ندینتبییره را، گونه دیگری تعریف کرده است:

«آن گاه ندینتبییره فرار کرد با چند تن از سربازان اش بر پشت اسب. او به بابل رفت آن گاه با یاری اهوره مزدا هم بابل را گرفتیم هم ندینتبییره را. در بابل تیر به مقعد ندینتبییره و بزرگانی که با او بودند فرو کردم. تمام ۴۹ نفر را کشتم. این آن کاری است که در بابل کردم.» (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۲۷).

بی پروایی داریوش در اعتراف به جنایات جنگی کثیف مرا به این گمان می برد که کتیبه بیستون گزارشی به کنیسه بوده است! در این جا نیز با تصاویر و مشخصه های یک جنگ آزادی بخش مواجهیم، پرچم دار و پیش تازی که ندای مقاومت را در میان قومی مغلوب سر می دهد، بزرگانی که گرد آواز دهنده جمع می شوند و مردمی که از او حمایت می کنند. آن چه در پایان شرح داریوش از جنگ با ندینتبییره در کتیبه بیستون ثبت است، به روشنی معلوم می کند که به محض این که اقوام در حال مقاومت منطقه، از درگیری داریوش با مبارزی توانا با خبر می شده اند، با جنبش گروهی، سردار بومی در حال جنگ با داریوش را حمایت می کرده اند که با کمال تعجب و علی رغم فضای کلی کتیبه، در این مورد پارسیان را نیز در زمره شورش کنندگان علیه داریوش پیدا می کنیم؟! آیا چه هنگام کار بررسی ملی این کتیبه آکنده از دروغ و به خصوص بررسی دو واژه پارس و آریا در آن به انجام خواهد رسید؟! در کتیبه صورت ندینتبییره به استثنای قسمت گوش، کاملاً سالم مانده است. شباهت بسیار زیاد او به شیوخ و عشیره نشینان عرب کنونی، با آن دماغ عقابی و ریش پیش آمده، مرا وا می دارد بر امکان قبلاً طرح شده درمدخل درخشان آکدمی، بیش تر بایستم که قوم عرب، با زنده نگهداشتن زبان و خصائل قدرتمند و خرد پذیر تمدن و مردم بابل، میان نجد، از بقایای گریختگان موفق سرزمین اکد، پس از شبیخون خونین پوریم بوده اند، که با رد پای حضور آنان تا آتن قدیم نیز آشنا شده ایم. چنان که مورخ هنوز

نتوانسته است کم ترین بقایای ادامه حیات از اقوام کهن ایرانی به دنبال ماجرای هولناک پوریم بیابد و مطمئن است رسوخ و سکونت دراز مدت یهود در ایران، امکان جمع آوری دقیق تر اطلاعات را برای آن ها فراهم کرده و در نتیجه در روز نیاز، ضربه سخت تر و بنیان بر افکن تری بر اقوام و بومیان ایران کهن وارد آورده اند. تصویر ندینتیر در کتیبه بیستون مرد بلند قد پهن شانه ای است که اراده و استقامت از نگاه او می بارد و چشمان درشت و ابروان بلند و ادامه دارش، بر صورتی کشیده و پر هیمنه، اتکای او را به خون و نژادی قدرتمند معلوم می کند. حتی اندک نشانه ای از ترس و واهمه و پریشانی و تسلیم در چهره اش نمی بینیم و چنان می نماید که گویی داستان از پشت بسته و قرار گرفتن در آن رشته طناب، بر ابهت و وقار او افزوده است. گرده و گردنی ستبر و لبانی فشرده و پر گوشت دارد، که بخشی از آن به زیر سیلی به قاعده و لبخندی سخت ناآشکار، پنهان مانده است. شال پهن پیچ خورده ای بر کمر و ردای نه چندان بلند و نیم آستینی بر تن دارد. در مجموع هنوز هم گمان می کنم شمایل عمومی این رزمنده بابلی، با مشخصات مردم امروز نجد، مکه و مدینه، بسیار نزدیک است. باید به این چهره های سنگی که برابر ماموران یهود در ۲۵ قرن پیش به بهای زندگی و خون خویش ایستاده و مقاومت امروزی مردم بین النهرین، در مقابل اسرائیل در فلسطین و عراق و لبنان را بنیان گذارده اند، احساس خضوع و احترام کرد.

۵۰. بررسی مقدماتی کتیبه داریوش در بیستون، ۳

باور کنید شرح نویسی بر این چهره های سنگی آرام، که هیچ کدام کم ترین اثر واهمه، در برابر دژخیمی چون داریوش، بر چهره ندارند، بدون ابتلا به هیجان و خشم، دشوار است. تصویر سنگی بیستون

گرچه فقط ۹ برگ دارد، اما کتابی است که بیش از تمام وراجی های تاکنون، ماجرا و موجودیت هخامنشیان جانورمنش را روشن می کند و تاریخ درست و بی نقاب ایران کهن را باز می گوید. آن ملنگ هایی که دو دیو معروف هخامنشی، کورش و داریوش را، با بزک دروغ، مشاطه کرده و فرشته وانموده اند، اینک که آن سرخاب و سفیداب ها از رخسار داریوش شسته و شاخ های پوشانده اش نمایان می شود، به اصطلاح سم بر زمین می کوبند و افسار می گسلند. این را هم بنویسم اگر خواهیم با متن شرح و بسط کتیبه بسنجیم، پس این صف اسیران بسته به یک طناب، تصویری سمبلیک است، زیرا به تشریح داریوش، این سرداران، هر یک در میدان و سرزمین و زمانی جداگانه مغلوب و کشته شده اند، اما می توان چهره های آن ها را، که تنوع قومی قابل قبولی دارند، واقعی شناخت، زیرا اگر سیمای این سرداران را هم، مانند در یک رشته طناب قرار دادن آن ها نادرست بگیریم، پس به تر این که کتیبه بیستون را نیز از اسناد مطالعات هخامنشی خارج کنیم.

پیش از دنبال کردن مطلب مربوط به صف اسیران و برای استحکام مبحث بالا و نمایش دیگری از گستره جعل در مستندات موجود، که

ایران شناسی جاری را به لجنزاری بویناک و نمایشگاهی از حقه بازی و دروغ و شیادی بدل کرده، توجه دیدار کنندگان را به عکس بالا جلب می‌کنم، که حجاری پر کاری از خدای قلابی و معروف زردشتیان است، که فراز کلاه او، نقش شمش الهه خورشید در بین النهرین قرارداد، نقشی که از استل‌های نارامسین تا سنگ نگاره‌های بابل و شوش به دفعات تکرار شده و نمایه یکی از باورهای محکم بین النهرین و ایران غربی، یعنی نزد بابلیان و ایلامیان است. اینک در فرهنگ منطقه، این نام گذاری کهن شمش که به صورت شمس محفوظ مانده، خود به میزان لازم قابل تامل است، اما این یادداشت را برای عطف نظر به مطلب دیگری آورده‌ام که حاوی حقیقت خوفناکی است: نقش این گردونه خورشید فراز اهورای کتیبه بیستون جعل جدید است و با بریدن دقیق سنگ و حذف نقش پیشین، شمش جدید را در جای نقش قدیم نشانده‌اند! این نوع برش و جا گذاری سنگ که در تصویر می‌بینید، کم‌ترین ربطی به نشانه‌های مرمت ندارد و جز تعویض و جای‌گزینی کلاه بردارانه، نام دیگری نمی‌گیرد.

مورخ می‌پرسد در اصل کهن کتیبه، فراز کلاه این اصطلاحاً اهورا

مزدا چه صورت و نقشی حکاکی بوده است، که در دوران جدید باید از دید صاحبان نظران، پنهان می ماند: **منورای یهودیان و یا ستاره داود؟!** آیا دیدار و دقت در این جعل و حقه بازی آشکار، برای آقایان و خانم های کارشناس میراث فرهنگی ما این همه دشوار بوده است که در باب آن جز سکوت نشنیده ایم؟! واگر فرض کنیم این نخبگان و تحفه ها چنین دست بردگی روشن و بی ابهامی را در این همه سال ندیده و به آن توجه نکرده اند، پس شاید جز انتظار برای دریافت مطلب نو از مراکز غیر ملی و چشم دوختن به دهان ایران شناسان وابسته به کنیسه و کلیسا، در موضوع دیگری تخصص ندارند!!!

اینک به بررسی خود باز گردم و به ادامه تحلیل حالات اسیران ثبت شده در کتیبه ی بیستون پردازم که عالی ترین مدرک شناخت بنیان مسائل و موضوعات پیش آمده در عهد هخامنشیان و نیز پیش زمینه استوار و آماده ای در اثبات رخ داد پلید پوریم است.

این فرورتنی مادی است. سومین نفر از صف اسیران، با موهایی صاف که در دنبال به صورت گیسویی به هم بسته، در آمده است. اگر فشردگی و رستگاه بسیار کوتاه موهای او را حاصل استفاده از نوعی سربند و کلاه ندانیم، پس ناگزیر نتیجه می گیریم که حصه ای از بومیان ماقبل پوریم، موهای بسیار پر پشت و رام و با رستگاهی نسبتاً نزدیک به ابرو داشته اند. حالتی که در کم تر جمع امروزی

ایران قابل دیدار است. داریوش شرح مقاومت و ماجرا و عاقبت این فرورتیش مادی ذکر شده در کتیبه بیستون را چنین بیان می کند:

«مردی به نام فرورتی، اهل ماد، در سرزمین ماد قیام کرد، او این چنین به سپاه گفت: «من خشتریه، از خاندان هوخستره هستم»، سپس، سپاه ماد که در کاخ بودند علیه من شورش کردند، سپاه به سوی فرورتی رفت، او در سرزمین ماد شاه شد». داریوش شاه می گوید: «سپاه پارس و ماد که با من بودند اندک بودند، آن گاه، من سپاهی فرستادم، یک پارسی به نام ویدرنه، بنده من، او را سردار ایشان کردم، با آن ها چنین گفتم: «بروید مردم ماد را که مرا نمی خوانند در هم بکوبید»، آن گاه، ویدرنه با سپاه اش رفت، هنگامی که سرزمین ماد را گرفت، شهری به نام مارو، در سرزمین ماد، در آن جا با مادها نبرد کرد، کسی که نزد مادها رهبر بود در آن زمان در آن جا نبود، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، سپاه من کاملاً سپاه شورشیان را شکست داد، ۲۷ روز از ماه انامکه گذشته بود، بدین سان نبرد کردند، سپس، سپاه من، کاری نکردند. مردمی به نام کمپنده، در سرزمین ماد، در آن جا منتظر ماندند تا من به سرزمین ماد رسیدم». داریوش شاه می گوید: «آن گاه، من از بابل دور شدم، به سرزمین ماد رفتم، آن گاه که من به سرزمین ماد رسیدم، شهری به نام کوندورو، در سرزمین ماد، در آن جا، فرورتی که خود را در سرزمین ماد شاه می خواند، با سپاه اش به سوی من، برای نبرد رفت، آن گاه ما به نبرد پرداختیم، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا من کاملاً سپاه فرورتی را شکست دادم، ۲۵ روز از ماه آدوکنیشه گذشته بود، بدین سان ما به نبرد پرداختیم». داریوش شاه می گوید: «آن گاه، فرورتی با اندکی از سواران اش گریخت، مردمی به نام رغا، در سرزمین ماد، او تا آن جا رفت، آن گاه من سپاهی را دنبال او فرستادم، فرورتی دستگیر شد، به سوی من آورده شد، بینی، گوش ها، زبان او را بریدم و یک چشم اش را درآوردم، بردرگاه من، او در زنجیر نمایش داده شد، تمام مردم او را دیدند، سپس، در اکباتان تیر به مقعد او فرو کردم و در دژ، در اکباتان، به دار آویختم». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ۲۲۸، ۲۲۹ و ۲۳۳)

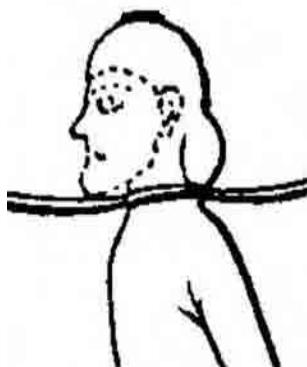
فرورتی چندان بلند قامت نیست و شانه های عریضی ندارد. با آن

ریش بلند، که همانند گیسوان اش رام و افتاده است، تقریباً هیچ چیز او، به مردم امروزی سرزمین کردستان، همانند نیست. آرامش چهره و فرم دماغ بسیار با قواره و نیز ابروان خوش فرم و پر پشت تر از سرداران دیگر، صورت او را به متفکر یا رهبر مذهبی شبیه تر کرده است، زمین را نگاه می کند و گویی سرگرم نوعی مکاشفه است، اما کم ترین اثر خود باختگی و خوف در این شمایل بس دوست داشتنی دیده نمی شود. آستین لباس اش بلند است و کمر بند ساده نه چندان عریضی بر کمر دارد. وحشیگری اختصاصی داریوش درباره ی او و خراب کردن این صورت مهربان و ملکوتی، با بریدن گوش و دماغ و درآوردن چشم، که تا این جا درباره دیگران اعمال نشد بود، درهم ریختگی، بی توازی و روان پریشی داریوش را نشان می دهد که تحمل دیدار وقار و تناسب چهره چنین سردار خوب صورتی را نداشته است. آیا گمان کنیم شخص داریوش کریه منظر و نسبت به صورت های زیبا حساس و دچار عقده بوده است؟! به هر حال تا همین جا و بر مبنای گزارش کتیبه بیستون کاملاً معلوم است که مردم هیچ حوزه جغرافیایی در شرق میانه کهن، مانند در زیرکلید سیاسی نظامی این جانور سفاک را خوش نداشته اند! در مورد کشتن فرورتی و همراهان او نیز، لوکوک شرح کوتاه دیگری بر مبنای متن بابلی کتیبه آورده که خواندنی است:

«من کاملاً سپاه فرورتی را شکست دادم. بیست و پنجمین روز از ماه نیساننو گذشته بود بدین سان ما به نبرد پرداختیم ۳۴۴۲۵ تن از آن ها را کشتیم و ۱۸۰۱ نفر را زنده گرفتیم». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۳۳)

اگر همین آمار را اساس بررسی برای دست یابی به وسعت مقابله بومیان ایران با داریوش بگیریم، پس شورش های علیه او عمومی و در اندازه جمعیت یک منطقه بوده است، زیرا بعید است حتی یک کلان شهر دوران باستان بیش از هزار خانوار متوسط، یعنی چهار هزار نفر را دربر گرفته باشد. بنا بر این یا باز هم این آمار و اعداد

داریوش ساخته قلبی است و یا ندای مقابله با داریوش مردم حوزه بزرگی را به خود می خوانده و پا در رکاب می کرده است.

این مرتیه از فارس است. چهارمین نفر از صف اسیران، با همان موهای صاف و با همان دنباله بسته شده موهای فرورتنی که در بالا آمده بود. داریوش شرح مقاومت و ماجرا و عاقبت این مرتیه فارسی را چنین بیان کرده است.

«داریوش می گوید: «مردی به نام مرتیه، پسر چینچخری، در شهری به نام کوگنکا، در پارس، از آن جا برخاست، در اوژه شورش کرد، او نیز این چنین به سپاه گفت: «من ایمنی، شاه اوژه هستم». داریوش شاه می گوید: «در این زمان، من کاملاً نزدیک اوژه بودم، آن گاه، مردم اوژه از من ترسیدند، مرتیه را که رهبرشان بود گرفتند و او را کشتند». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۲۸)

شرح فوق در باره مرتیه، کوتاه و آشفته است. کتیبه او را مردی از فارس می شناساند که در اوژه قیام کرده است!! مقاومت او به درازا نمی کشد و به نظر می رسد میان مردم اوژه، که درست نمی دانیم کجا بوده، پایگاه وسیعی نداشته است تا آن جا که کتیبه می نویسد اهالی اوژه او را دستگیر کرده و کشته اند. آیا ناشناس بودن او برای مردم اوژه موجب عدم جلب اطمینان لازم شده است؟ صورت مرتیه، کاملاً خرد شده و غیر قابل شناخت است، اما طرح و نوار اندازی لباس و به خصوص زائده گشادی که به جای آستین، دست های او

را پوشانده و با لباس داریوش کاملاً همسان است، تعلق او به جایگاه اشراف را اثبات می‌کند. از رخسار او تنها دماغی مستقیم و کوچک و نوک تیز دیده می‌شود که در تلفیق با گیسوان رام و صاف و ریش چرخی او ارجاع هویت مرتبه به منطقه نیمه کویری و گرم فارس را دشواری می‌کند، هرچند می‌توان شرایط اقلیمی به اصطلاح فارس کهن را با اوضاع کنونی آن یکسان ندانست و نتیجه گیری نهایی درباب واژه فارس درکتیبه بیستون را، به ادامه این یادداشت‌ها موکول کرد.

۵۱. بررسی مقدماتی کتیبه داریوش در بیستون، ۴

لکه ننگی که بر سیمای ایران شناسی دست ساخت یهودیان نشاندم و تعویض نقش کهنی را، با لوگوی شمش، دردوران جدید، نشان دادم و آشکارترین مارک و مهر جعل را بر اوراق ایران شناسی موجود گذاردم تا معلوم شود باقی و برجا ماندن آن نقش کهن، در رسوایی کامل تاریخ نویسی نوع کنیسه و کلیسایی ایران چندان موثر بوده است که تلاش فوق طاقت برای حذف و جا به جایی آن، در چنان ارتفاع هولناکی را موجه و ضرور دیده اند! آیا در جای این «شمش» وصله شده کنونی، کدام نشانه دینی و قومی و اعتقادی دیگر نشسته بود، که خود را به چنین تعویض بس دشوار، مجبور دیده اند؟! ساده ترین و سالم ترین پاسخ این سؤال، از آن که سراپای ایران شناسی موجود را در قبضه و انحصار یهودیان می‌بینیم، این است که گمان کنیم باقی گذاردن نقش کهن فراز کلاه به اصطلاح اهورا مزدا، تنها می‌توانست مستندی علیه تلقینات موجود درباره تاریخ ایران و نشانی از حضور آنان در آثار دوران و دولت هخامنشی باشد.

توجه به نکات زیر معلوم می‌کند که قطعاً درجای شمش کنونی، نقش کهن تری قرار داشته است، زیرا گمان افزودن این نقش، در دوران کهن، نیازی به این معرق تراشی و جا گذاری بسیار دشوار و معیوب

این یک کتیبه و نگاره کهن از شلمانصر سوم است، که «یاهو»، پسر «عمری»، پادشاه اورشلیم در برابر او به خاک افتاده است. به موی سر و ریش و لباس شلمانصر سوم و به آن نشان اهورامزدا و گردونه خورشید در این حجاری نگاه کنید تا به وسعت تقلید از تمدن بین النهرین، در نمایشات هخامنشی پی ببرید.

جز نمودار به اصطلاح اهورامزدا در بیستون، دیگر سمبل های معدودی که از مرد بال دار در مقابر هخامنشی و در تخت جمشید تراشیده اند، فراز کلاه مرد سرنشین بال ها افزوده ای نیست! این مطلب، حتی اگر فرض را بر کهن بودن این تبدیل و یا تغییر بگیریم، بر پیچیدگی شناخت علت و صله کردن سمبل «شمش» بر اهورا مزدای بیستون می افزاید و تنها به این حدس میدان می دهد که شاید اهورامزدای داریوش و خشایارشا، با یکدیگر تفاوت هایی داشته اند !!!

در آن ارتفاع را نداشته و افزودن هر نقشی، بر سطح صاف سنگ، در زمان نقر کتیبه بی هیچ زحمتی میسر بوده است، پس چنین جا سازی دشواری، از نظرگاه فنی، تنها زمانی غیر قابل اجتناب می شود، که موضوع تعویض در میان باشد و نه تغییر.

اگر دیگر نمادهای بال دار به اصطلاح اهورامزدا، که بسیار اندک است و تنها در چند مقبره و دیوار و درگاه تخت جمشید دیده ایم، چنین نقش و نمایه فراز کلاه را ندارند و حضور داریوش در مجموعه تخت جمشید و بسیاری از کتیبه های او نیز، چنان که بررسی خواهیم کرد، قابل تایید نیست و اگر این نقش را قدیمی بگیریم، پس منطقی نتیجه می شود که آن اهورا مزدا ی بال دار زمان داریوش، که نقش شمش را بر تاج خود قرار داده، باید به باور دیگری جز زردشتیگری تازه ساز کنونی متعلق بوده باشد!!! این درست است که موارد دیگری از وصله کردن سنگ برای پوشاندن عیوب، در آثار آن روزگار نیز در گرفته دیده شده، اما انجام چنین تعمیراتی چنان به استادی انجام که هم اینک و پس از این همه زمان، غالباً تشخیص موضع وصله به سختی ممکن است، اما با اندک دقتی در این تکه اندازی فراز کلاه اهورامزدا درمی یابیم که در این مورد، احتمالاً به سبب دشواری عملیات، کار جا گذاری وصله را بسیار ناشیانه و شلخته وار انجام داده اند، به صورتی که قالب گیری آن دقیق و با سطح اصلی سنگ همرو نیست و در زمان جا اندازی، اطراف وصله و حتی قسمت بالای کلاه به اصطلاح اهورا مزدا را، خرد کرده اند، چنان که آثار مانده از این خرد شدگی بر بالای کلاه و نیز قسمت زیرین گردونه شمش، کاملاً تازه است! امری که به تنهایی جدید بودن تعویض نقش فراز اهورا مزدا ی بیستون را اثبات می کند.

در این چند حجاری بین النهرینی، شاهد کاربرد وسیع و مکرر نقش شمش در بین النهرین و شوش بودیم و دیدیم تمام اجزاء هویت هخامنشی، از موی سر و ریش و گل و عصای دست و بخور دان و اهورا مزدا و خدمه پرده دار و خط و زبان و منشی و حجار و آجر پز

این تصویر را از یادداشت قبل برای سهولت رجوع، دوباره منتقل کردم تا ملاحظه کنید بخشی از تخریب کلاه و لوگوی شمش، ناشی از جا زدن دشوار و شتاب زده لوگو، کاملاً نوریخته است و به ناهمواری لوگو نسبت به سطح اصلی سنگ دقت کنید که در لبه پایینی سمت راست، حتی سایه اضافی ایجاد کرده است. با این همه و حتی اگر این تعویض مارک را کهن نیز بیانگاریم، آن گاه سؤال بی پاسخ تاریخی دیگری سر بر می آورد که بر مبنای چه سیاست و صلاح و مصلحتی، پس از داریوش، به حذف شناسه اصلی و تاج گونه فراز اهورا مزدا، رای داده اند؟! سئوالی که تا زمان ادای پاسخی روشن، برای اهورامزداي مورد پرستش زردشتیان جدید الظهور، ناگزیر دو هویت کاملاً جداگانه تعریف می کند و می تراشد.

این هم کتیبه آرامی بار راکاب در زنجیرلی، همان نیلوفر در دست و موهای فر زده سر و ریش و خدمه مگس پران به دست و نقش اهورا مزدا و گردونه خورشید و غیره، که یکی از منابع برداشت تمام اجزایی را معرفی می کند که اصطلاحاً و از فرط تنگ دستی، هنر هخامنشی تبلیغ می کنند!!!

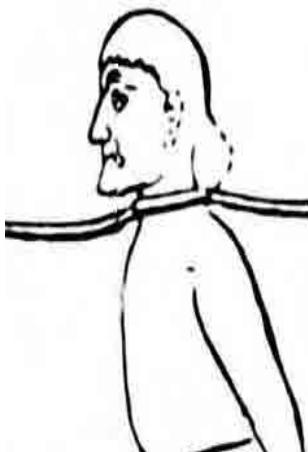

در سمت راست این دو حجاری ممتاز، اسرحدون را می بینید با مجموعه ای از لوگوی باورهای بین النهرین و از جمله گردونه خورشید. سمت چپ، نقش آشور نصیرپال دوم است با تمام آرایه هایی که داریوش حتی عصای دست اش در حجاری تخت جمشید را، از او قرض گرفته است!!!

این هم گردونه ی خورشید بر فراز چهره ی خدایی از شوش، در سمت راست و در سمت چپ، حجاری صورت ملی - شنیپاک با شمشلی بر فراز کلاه باز هم از شوش.

وقالب گیر وخشت زن وغیره که در هرجا مصور و مسطور کرده اند، عاریه است و امپراتوران بی نشان هخامنشی، نمایه های دیگران را، با ژست های قلابی متفرعنا، به خود بسته اند! چنان که در پله های بنای نیمه تمام آپادانا، سینمای مضحکی از تصاویر سنگی، با این مضمون و داستان بر پرده است که گویا ملل مغلوب برای آنان هدیه می برده اند؟! آیا به جا نیست سرانجام خود را از زیر این آوار دروغ بیرون کشیم که یهودیان به صورت واریز دیوار شکسته ای، با نام تاریخ ایران باستان، بر پیکره این مردم سرازیر کرده و راه نفس کشیدن آزاد را بر آنان بسته اند؟!

باری به دیدار از کتیبه بیستون و شناسایی نقش قهرمانان ایران کهن بازگردم. تصویر بعد از چیژتخمه ساگارتی، نفر پنجم در صف اسیران است و گرچه نمی دانیم ساگارات نام کدام قسمت ایران کهن بوده، اما این شمایل سرداری خوب صورت و بسیار جوان است که نبرد علیه تجاوز داریوش در قسمتی از این سرزمین راهدایت می کرده است.

بینی مردانه، با خطوط و زوایای به قاعده، ابروان قوس دار، چهره شاداب، چشمان درشت و بشاش، اسکت صورت استوار، لبخند

دزدیده و آرامش مومنانه ی آشکار، سیمای او را در حد الهه ای بی عیب و قهرمانی از جان گذشته نشان می دهد که استقرار در صف اسیران، بر ابهت او افزوده است. اینک بخوانیم که داریوش در باب او چه گفته است:

«داریوش شاه می گوید: «مردی به نام چیژتخمه، یک اسگرتی، بر ضد من شورش کرد، او به مردم چنین گفت: «من در اسگرتی شاه هستم، از خاندان هوخشتره»، سپس، من سپاهی پارسی و مادی فرستادم، یک ماد به نام تخمسپاده، بنده من، او را سردار سپاه کردم، با ایشان چنین گفتم: «بروید، این مردم یاغی را که مرا نمی خواهند درهم بکوبید»، آن گاه تخمسپاده با سپاه به راه افتاد، با چیژتخمه نبرد کرد، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، سپاه من سپاه شورشیان را شکست داد و چیژتخمه را دستگیر کرد، او را به سوی من آوردند، آن گاه، من بینی و گوش هایش را بریدم و یک چشم اش را درآوردم، در درگاه من، او زنجیر شده به نمایش گذاشته شد، تمام مردم او را دیدند، سپس در اربئیلا تیر به مقعد او فرو کردم». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۳۴)

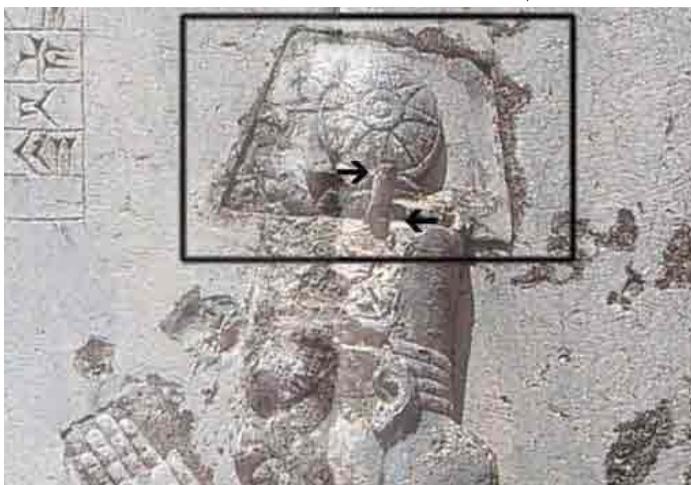
چند مطلب در این شرح، موجب حیرت بسیار است. نخست شباهت کامل سفال صورت این چیژتخمه اسگرتی با فرورتنی مادی پیشین، که در عین حال با شباهت دیگری در ادعای هر دو، در این باب که از پشت هوخشتره اند، توأم می شود و گرچه برش عمیق فرهنگی ناشی از قتل عام پوریم، اینک از هوخشتره و اسگرتی و ماد و فرورتنی و چیژتخم و این قبیل اسامی، چیزی به یاد روزگار ما نمی آورد، اما بنا بر این مقدمات داریوش نگاشته، ناگزیریم اسگرتی را بخشی از ماد و یا ماد را قسمتی از اسگرتی بدانیم زیرا نام هوخشتره برای مردم هر دو منطقه، محرک خیزش علیه داریوش بوده است. این که سرداران نوخاسته از میان اقوام ایران کهن، که قصد سازمان دادن دفاع و مقاومت علیه داریوش داشته اند، خود را به اسامی معینی، از نبوتیید بابلی و ایمنی ایلامی و هوخشتره مادی و اسگرتی و حتی بردیا پسر کورش منتسب و متصل کرده اند، نشان می دهد مردم مستقر در این مناطق مقاومت و خیزش، نسبت به مسئولان سیاسی مقدم برداریوش،

دیدگاه مثبتی داشته، بازگشت به آرامش روزگار آنان را آرزو می کرده و تبعیت از بستگان شان را واجب می شمرده اند و اگر مطابق و بر مبنای آن چه اسناد یهود هم پذیرفته و پیش تر بررسی کرده ام، فرزندان کورش، کمبوجیه و بردیا را نیز، خلاف پدر، در موضع مخالفت با یهودیان بگیریم، پس تمام این ایستادگی علیه داریوش را، می توان ستیزه با حضور یهود گرفت. آن گاه به عجیب ترین وجه اشتراک در باب این دو قهرمان ایران کهن، چیژ تخمه اسگرتی و فرورتنی مادی می رسیم که سرنوشت یکسان و پر از انتقام جویی و درنده خویی است که داریوش در باب هر دو نفر به صورت کندن چشم و بریدن گوش و دماغ و نمایش بدن مثله و صورت بدشکل شده آن ها به مردم و سرانجام، نشاندشان بر تیر اعمال می کند! آیا در این جا هم خوب صورتی چیژتخم را محرک داریوش روان پریش در این وحشیگری ابوغریبی بگیریم یا او را نسبت به مدعیان پیمودن راه هوخشتره نامی، که از پیشینه تاریخی او، جز همین ذکر کتیبه بیستون خبری نداریم، سخت گیرتر بدانیم؟! در این صورت آیا مردم سرزمین ماد و اسگرتی، خلاف توهم کنونی که مهد پرورش کورش نوشته اند، از سرسخت ترین دشمنان کورش و داریوش و به طور کلی مهاجمان هخامنشی شمرده نمی شوند؟!!!!

۵۲. بررسی مقدماتی کتیبه داریوش در بیستون، ۵

پس از مدت ها مکاشفه سرانجام هم نتوانستم به ماهیت دقیق و کامل این زائده سنگی فلش خورده و انگشت مانند پی ببرم که چون میخ و «گوه» در انتهای نقش شمش فرو کرده اند، با اضافات بلند بیرون مانده. ظاهر نقش نشان می دهد هنگام کوبیدن این گوه، بخشی از کلاه اهورامزدا را تخریب کرده اند. این زائده سنگی سایه دار و بلند، که بخشی از دایره بیرونی شمش را در قسمت پایین قطع کرده،

احتمالا به عنوان حائلی برای ممانعت از برگشت و ایجاد استحکام در وصله سنگ به کار برده اند که بیان واضح دست کاری نو در لوگوی بالای اهورامزداي کتیبه بیستون است. باید فرصت دیگری برای دیدار از بیستون بجویم تا به نحوی از کار این «گوه» سر درآورم و تا آن زمان اگر کسی پیش قدم شد و رمز این زائده سنگی را گشود، دیگران را بی خبر نگذارد. اما هنوز برای باز کردن سایر اسرار و درک درس های مضبوط در این سنگ نگاره، باید به نکته بس شگفت آور دیگری پردازم، که جای تامل بسیار دارد:

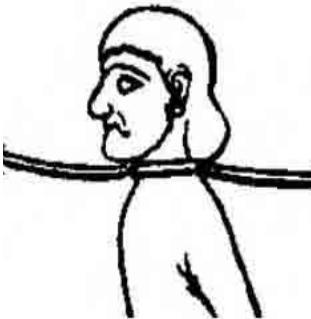

به سنگ لوله ای شکل سایه داری که مانند یک گوه در زیر لوگوی شمش کوبیده شده دقت کنید که ادامه آن دایره بیرونی نقش شمش را بریده است! وجود این گوه و جا زدن ناشیانه آن، به خوبی تعویض جدید این نقش را اثبات می کند.

اگر مسلّم است که تصویر مردان به یک طناب بسته شده، در بیستون سمبلیک است و اگر لاقط بخش مربوط به نحوه مقاومت و مبارزه و مرگ این سرداران را از مطالب کتیبه باور کنیم، پس سرنوشت غم بار هر یک از آن ها در زمان و مکان و نحوه و روندی متفاوت رقم خورده و اگر طبیعی بدانیم که حجاران این کتیبه ها و نگاره ها مدتی

پس از پایان ماجرا مشغول نقش اندازی شده اند، پس چه گونه و بر مبنای چه منبعی جزییات چهره این اسیران را بر سنگ آورده اند؟! زیرا اگر حفظ نام و تعلق قومی و منطقه ای را ممکن بدانیم، آن گاه مشخصات تصویری آن ها از چه راه به حجار منتقل شده است؟ بی شک نمی توان گروهی سنگ تراش را در موقعیتی قرار داد که قبلا با این نفرات دیدار کرده باشند، ولی شاید بتوان گفت علاوه بر منشیان و یادداشت برداران، تصویرگران و صورت سازانی نیز هنگام مجازات، از چهره این سرداران بر پارچه و پوستی گرته برداشته اند و هر چند هیچ نمونه ای از آن ها به دست نیامده، اما ضرورت وجود چنین نقاشان چیره دستی با سند این همه حجاری ممتاز و شاه کارهای چهره پردازی در سراسر شرق میانه و مصر و دیگر مراکز تجمع دنیای کهن، از یونان و روم باستان تا خاور میانه و چین و هند و خاور دور مسلم است و وسواس بیان وقایع مهم، از طریق ثبت و مصور کردن بر سنگ و سفال و غیره، چندان همه گیر و وسیع بوده، که مثلا چینیان وجود نظم درلشکری را، با ساخت نمونه های سفالین هزاران سرباز در اندازه طبیعی و با تمام جزییات دیداری، مجسم کرده اند، اما عجیب است که این به اصطلاح امپراتوری هخامنشی، جز تقلید کودکانه از نمایشات بین النهرین و تکرار و برداشت از چند نقش مختصر و متعلق به منابع دیگران، مستند سنگی و سفالی دیگری در آن به اصطلاح ۱۲۷ ایالت زیر نگین خویش ندارد و فرضا خشایارشا و داریوش به صرافت نیفتاده اند که به جای در رسن کشیدن این چند سردار مقاومت، که شرح نفرت عمومی از هخامنشیان را باز می گوید، مثلا از آن لشکر کشی های دریایی پنج میلیون نفره، به یونان و پیروزی و شکست های شان برای یاد آوری ابهت و ایستادگی خویش به تاریخ، یادگاری باقی گذارند تا ایران شناسان امروز مجبور نباشند با توسل به ده ها تفسیر یکی قلبی تر از دیگری، اشاره به این یا آن حادثه مربوط به جنگ و صلح ایران و یونان را از نقاشی یک کوزه بی هویت بردارند! مورخ معتقد است

کتیبه پردازی داریوش در بیستون و رجز خوانی او و فرزندش برای سرکوب چند قوم محلی آزاده و آرام اندیش و هنرمند و در عین حال پرهیز از ایجاد اسناد اثبات کننده اقتدار منطقه ای خود، از آن روست که سراپای این احتشام مفقود هخامنشی، چنان که به زودی و با خواست الهی بررسی خواهم کرد، جز جرقه حادثه کوتاه مدتی در شرق میانه، برای اجرای ماموریتی از جانب خدای یهود نبوده، که ناکامی در اجرای آن، بر اثر مقاومت گسترده مردم مورد هجوم قرار گرفته، سرانجام با انجام پروژه پلید پوریم، خاتمه یافته است! پس به تجسس برای شناخت اسیران داریوش در بیستون بازگردم.

این صورت و هیزداته و همانند مرتیه که پیش تر شرح حال اوگذشت، اهل فارس است. ششمین چهره از میان صف اسیران. موها و دنباله بسته شده و حالت پف آلود و پهن صورت این وهیزداته و لباس و کفش و زائده بالاپوش اش، که در جای آستین به کار رفته و نقوش حاشیه های لباس و حتی کمربند او با آن فارسی دیگر، مرتیه، همانند است. بنا بر اظهار کتیبه و چنان که پیش تر خواندیم، مرتیه گرچه اهل فارس بود ولی در اوژه قیام کرد که مکان جغرافیایی هیچ یک را به درستی نمی دانیم و خواندیم که عدم اطمینان مردم اوژه به مرتیه، و شاید هم به سبب انتساب به فارس، موجب شکست و دستگیری و تحویل او به داریوش شد. اما داستان

وهیزداته بسیار مفصل و طولانی و آموزاننده است. او چنان که در کتیبه به شرح آمده، در قسمت های مختلف فارس کانون های مقاومت علیه داریوش به پا کرده و خلاف مرتبه مورد استقبال وسیع نظامیان و مردم فارس قرار گرفته است! اما پیشاپیش بخوانیم که داریوش نحوه و مراحل و عاقبت به اصطلاح شورش او را چه گونه شرح می دهد:

«داریوش شاه می گوید: «مردی به نام وهیزداته، شهری به نام تاروا در سرزمین یاوتیا، در پارس، او از آن جا برخاست، در پارس شورش کرد، برای دومین بار، او چنین به سپاه گفت: «من بردیا هستم، پسر کورش»، آن گاه، سپاه پارس که در کاخ بود، و پیش از این از یدایا آمده بودند، علیه من شورشی شدند، سپاه به طرف وهیزداته رفت، او در پارس شاه شد. داریوش شاه می گوید: «آن گاه سپاه پارس و ماد را که با من بودند فرستادم، یک پارسی به نام ادتوردیه، بنده من، او را سردارشان کردم، باقی سپاه پارس در پی من به سرزمین ماد آمدند، سپس، ارتوردیه با سپاه به پارس رفت، هنگامی که به پارس رسید، شهری به نام رخا، در پارس، در آن جا وهیزداته، که خود را بردیا می خواند، با سپاه برای نبرد، به سوی ارتوردیه رفت، سپس، آنان به نبرد پرداختند اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، سپاه من کاملا سپاه وهیزداته را شکست داد، ۱۲ روز از ماه ثورواهره گذشته بود، بدین سان آن ها به نبرد پرداختند. داریوش شاه می گوید: «آن گاه، وهیزداته با تعداد اندکی از سواران گریخت، او به پایشیا هوادا رفت، از آن جا سپاهی را جمع کرد، و باز یک بار، به سوی ارتوردیه راه افتاد برای نبرد، کوهی به نام پرگه، در آن جا آنان نبرد کردند، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، سپاه من کاملا سپاه وهیزداته را شکست داد، ۵ روز از ماه گرمپده گذشته بود، بدین سان آنان به نبرد پرداختند، وهیزداته را دستگیر کردند، و مردانی را که وفاداران اصلی او بودند دستگیر کردند». داریوش شاه می گوید: «آن گاه، این وهیزداته و مردانی را که وفاداران اصلی او بودند، شهری به نام هوادچییه، در پارس، در آن جا تیر به مقعدشان فرو کردم».

داریوش شاه می گوید: «این آن کاری است که من در پارس کردم». داریوش شاه می گوید: «این وهیزداته، که خود را بردیا نامید، سپاهی را به ارخوزی فرستاد، یک پارسی به نام ویوانه، بنده من، ساتراپ در ارخوزی، علیه او، و او مردی را سردارشان کرد، او به آنان چنین گفت: «بروید، با ویوانه و سپاهی که داریوش را شاه می خواند بجنگید»، سپس این سپاهی که وهیزداته فرستاده بود به سوی ویوانه، برای نبرد، به راه افتاد. دژی به نام **کاپیشکانی**، در آن جا آنان نبرد کردند، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، سپاه من کاملا سپاه شورشی را شکست داد. ۱۳ روز از ماه انامکه گذشته بود، بدین سان آن ها نبرد کردند». داریوش شاه می گوید: «باز هم یک بار دیگر شورشیان گرد هم آمدند، برای آغاز نبرد به سوی ویوانه رفتند در سرزمینی به نام **گندوتوه** در آن با آنان به نبرد پرداختند. اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، سپاه من سپاه شورشیان را کاملا شکست داد. هفت روز از ماه ویخنه گذشته بود، بدین سان آنان به نبرد پرداختند. داریوش شاه می گوید: «آن گاه این مرد که سردار این سپاه بود که وهیزداته در برابر ویوانه فرستاده بود، با تعداد اندکی سوار گریخت، او به راه افتاد، دژی به نام **ارشاده**، در ارخوزی، تا آن جا رفت، سپس ویوانه با سپاه در پی آنان رفت، در آن جا او را گرفت و مردان را کشت که وفادار اصلی او بودند. داریوش شاه می گوید: «آن گاه این مردم از آن من شدند، این آن کاری است که من در ارخوزی کردم». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، صفحات ۲۳۸ تا ۲۴۳)

این طولانی و دامنه دارترین شرح مقاومت در برابر داریوش است، که به عنوان جذاب ترین شوخی تاریخ هخامنشی، معلوم می کند که مردم فارس هم با حمایت های متوالی از سرداری به نام وهیزداته و دیگر فرماندهان سپاه که او انتخاب می کرده، در سرزمین فارس با بر پا کردن شورش، نفرت شان از داریوش را اعلام کرده اند! همین جا بگویم مشخصات این سرزمین پارس، که داریوش در کتیبه آدرس می دهد، با فارسی که اینک می شناسیم هیچ قرابتی ندارند! زیرا کتیبه نام شهرها و مناطقی چون یائونیا، یائودا، پائیشیاووادا،

تاروا، پرگه، هواديجيه، کاپيشکاني، گندوتوه، و ارشاده را در پارس بر می شمرد که همانند اسامی مناطق و سرزمین های دیگر، در حال حاضر قابل شناسایی تقریبی هم نیست و این دلیل واضحی است که قتل عام پوریم، مراکز تجمع آن منطقه ای را هم که داریوش فارس می شناخته درهم کوبیده است، چنان که سازندگان تخت جمشید را در حین کار قتل عام کردند و موجب شدند که آن مجموعه ابنیه تاکنون نیز نیمه کاره و به خود رها شده بماند. بعدها و به خواست خداوند سخن نهایی را درباره مجموعه تخت جمشید خواهم نوشت تا معلوم شود اگر هیچ مرکز سیاسی پس از خشایارشا وسوسه نشده تا آن ابنیه نیمه تمام را به پایان برساند و مورد استفاده قرار دهد خود دلیلی است که وسعت و عمق عواقب ضد تمدنی پوریم، به طول ۲۲۰۰ سال و تا دوران اخیر اجازه نداده است در این سرزمین، مراکز تجمع و تولید و توزیع و مدیریت سیاسی قدرتمندی شکل بگیرد تا این یا آن سودای فرهنگی و اشرافی و از جمله تکمیل و بهره برداری از ابنیه نیمه تمام تخت جمشید را در سر بپروراند.

مطلب بدیع در مورد وهیزداته این که او خود را بردیا فرزند کورش خوانده است و تمام مردم و به قول کتیبه، حتی سپاهیان اهل فارس که در کاخ داریوش بوده اند، بلافاصله به وهیزداته پیوسته اند! اگر نام بردیا برای مردم و حتی سپاهیان کاخ داریوش چنین جذاب بوده که موجب برپایی شورش و بلوای عمومی بر ضد داریوش شود، و اگر می دانیم تاریخ یهود بردیا و کمبوجیه را عناصر ضد یهود و بخت النصرهای ثانی خوانده، پس سرپای این مقاومت ها در واقع علیه استیلای پنهان یهودیان بوده، که نیزه داران داریوش را رهبری می کرده اند و حضور ناشناس و آنوسی مسلک همین یهودیان در همه جا و به احتمال، حتی در میان نزدیکان سران مقاومت، موجب عدم موفقیت کامل سرداران ستیزه با داریوش، علی رغم این همه جان فشانی شده است. همین مطلب از زاویه ای دیگر نشان می دهد که میان سلاله داریوش با کورش بنیان گذار، جز خصومت و ستیزه

برقرار نبوده و چنان که همه جا ثبت است، داریوش عنصری یهودی است که برای بازگرداندن استیلای از دست رفته یهود در میان قبیله و فرزندان کورش، به کودتای هفت نفره برق آسا دست زده که به مرگ فرزندان کورش و انتقال قدرت به او انجامیده است. اما هنوز داستان وهیزداته نکته قابل اندیشیدن دیگری نیز عرضه می کند که چرا داریوش علی رغم این مقاومت طولانی و دامنه دار و خطرناکی که وهیزداته با توسل به نام بردیا به راه انداخت، چنان که در مورد فروری و چیژتخمه مرتکب شد، دستورمثله وبد شکل کردن وهیزداته را نداده است؟!

این تصویر ارخه باز هم بابلی است. نفر هفتم از صف اسیران، که همان کلاه چسبان ندینتبییره بابلی، یا همان موهای مجعد به هم فشرده را به سر دارد. داریوش شرح مقاومت و ماجرا و عاقبت او را در کتیبه بیستون چنین بیان کرده است.

«داریوش شاه می گوید: «در آن هنگام که من در پارس و سرزمین ماد بودم، برای دومین بار، بابلیان علیه من شورش کردند، مردی به نام ارخه، یک ارمنی، پسر هلدیته، در بابل شورش کرد، مردمی به نام دوباله، از آن جا به مردم چنین دروغ گفت: من نبوکودرچره، پسر نبونید، هستم، آن گاه، بابل بر من شورش کرد، به سوی ارخه رفت، بابل را گرفت، او شاه بابل شد. داریوش شاه می گوید:

سپس من سپاهی را به بابل فرستادم، یک پارسی به نام ویندفرنه، بنده من، او را سردارشان کردم، به آنان چنین گفتم: بروید، با این بابلیان که مرا نمی خواهند بجنگید، سپس ویندفرنه با سپاه به بابل رفت، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، ویندفرنه بابلیان را شکست داد و آن ها را زنجیر بسته آورد، ۲۲ روز از ماه آراهسمه گذشته بود، بدین سان، ارخه را دستگیر کرد که به دروغ خود را نبوکودرچره می نامید، و همچنین مردانی را که وفاداران اصلی او بودند، من تصمیم گرفتم: ارخه و وفاداران اصلی او در بابل تیر به مقعدشان فرو شود. این آن کاری است که من کردم.» (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ۲۴۳ تا ۲۴۵)

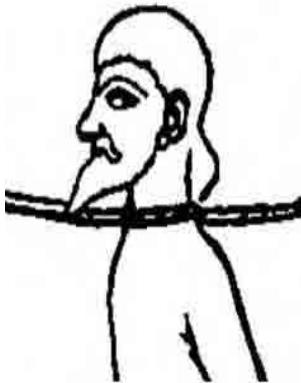
پی یر لوکوک در توضیح این بخش از کتیبه دو شرح مهم آورده است. نخست می نویسد ارخه و هلدیته نام ارمنی نیست و از عقل هم به دور است که یک ارمنی ما قبل تولد مسیح در بابل وبدون مواجهه با بی اعتنایی عمومی، خود را از پشت نبونئید بداند و نیز از آن که پیش تر نیز نام تیگره را به عنوان موضعی در ارمینه خوانده ایم، منطقی است ارمینه را نیز مانند دوباله و زازانه، جایگاه و حوزه ای در سرزمین بابل بدانیم و بپذیریم موضوع خطه ای با نام ارمینستان در زمان هخامنشی، منتفی است. این نام را جاعلین کنیسه و کلیسایی مسائل تاریخ شرق میانه، با سوء استفاده از شباهت تلفظ، همانند دو سه نام دیگر، از آن روی به عهد کهن کشانده اند، که به روایت های یکی دو مورخ ارمنی نیز، همانند مورخان قلبی یونانی و رومی، برای اخذ تاییدیه و تراشیدن ناظر برای تاریخ هخامنشی دست ساخت خویش نیازمند بوده اند. در عین حال لوکوک با مراجعه به متن بابلی کتیبه، از نحوه مرگ ارخه و یاران اش شرح مفصل تری دارد، که خواندنی است:

«گروه هایی که همگی شورشی بودند، روز بیست و دوم از ماه آراهسمه، آن ها نبرد را آغاز کردند، در آن حال، ارخه که دروغ می گفت که: من نبوکد نصر پسر نبونید هستم، دستگیر شد و بزرگانی که با او بودند با او دستگیر شدند. من تصمیم گرفتم که ارخه و

بزرگانی را که با او بودند روی تیر نوک تیز بگذارند. آن گاه ارخه و مردانی که وفا داران اصلی او بودند، در بابل تیر به مقعدشان فرو شد. در کل کشتگان و بازماندگان سپاه ارخه ۲۴۹۷ تن بودند.» (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ۲۴۴)

۲۴۹۷ نفر تنمه یک سپاه آزادی خواه را، داریوش در بابل بر تیرهای تیز می نشانند. آیا این نوع مجازات از نظر رفتار شناسی نشان نمی دهد داریوش بیمار روانی و لذت برنده از شکنجه های جنسی بوده است؟! در موضوع ارخه نیز، با همان اطلاعات همخوان با موضوع بابل، که درباره ندینتبییره آمده بود، رو به روییم. ارخه نیز خود را فرزند نبوتیید معرفی می کند و بلاد رنگ مردم به او می پیوندند و به رهبری برمی گزینند. این شور آزادی خواهی آشکار، از توحش مطلق هخامنشی و بی اقبالی عموم نسبت به آن ها حکایت می کند و میزان جان بازی داوطلبانه برای بازگشت به دوران ماقبل هجوم دست نشانندگان یهود را باز می گوید که تا آخرین نفر و واپسین نفس، سرداران خویش را تنها نگذارده اند.

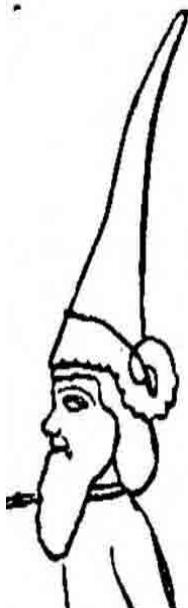
صورت ارخه هم در کتیبه، به استثنای قسمت گوش، کاملاً سالم مانده است. شباهت بسیار زیاد او به شیوخ امروزی و عشیره نشینان عرب و نیز به ندینتبییره شگفت انگیز است و آن گاه که این شباهت را در جزء جزء پوشش این دو نیز، به صورت همان ردای نیم آستین و کمر بسته ای پهن و پیچ خورده می بینیم، می پذیریم که تصاویر این اشخاص، مانند حجاری های نمایشی پله های آپادانا، بر سبیل تفنن و تصور و خیال پروری نیست و تا حد یک عکس رسمی و مدرک جرم در پرونده هخامنشی قابل تایید و نگهداری است. در این جا نیز همان صورت نیمه گوشت آلود، امتداد بلند ابرو، چشمان درشت، دماغ عقابی، ریش پیش آمده، و لبان گوشتالود نیم پوشیده در زیر سبیل را ناظریم، جزاین که ارخه از ندینتبییره اندکی کوتاه تر و جوان تر و به همان میزان خشمگین تر است و خطوط چهره او نفرت بیش تری نسبت به داریوش را منعکس می کند.

این فراده مرگوشی است که باز هم نمی دانیم نام کدام منطقه است. هشتمین سردار در صف اسیران بسته به طناب. لباس ساده بدون نقش با دامنی بلند و کلوش و کمر بند معمولی باریکی دارد. موفقیت بس استادانه حجار، در نمایش نگاه مغرور و محکم و کج کلاهانه و پوزخند پرتمسخر فراده، در این نقش برجسته، از بدایع حجاری است و از همدلی حکاک با قربانی، که پیش تر به اشاره آوردم، خبر درست می دهد. بینی به قاعده و تیرک دار و متوازن او حالت نگاه پر سطوت و بی اعتنا و تحقیر کننده و هیچ انگارش با آن گردن به عمد کشیده را، محافظت و تقویت و به تبار آزادگانی ملحق می کند که جز برای ستیزه در مسیر حق زاده نشده اند. اما نخست ببینیم داریوش درباره او و مقاومت و سرانجام اش چه نوشته است:

«داریوش شاه می گوید: «سرزمینی به نام مرگوش علیه من شورشی شدند، مردی به نام فراده، اهل مرگوا را رهبر خود کردند، آن گاه، من یک پارسی به نام دادرشی را به مقابله او فرستادم، بنده من، ساتراپ در باختریا، با او چنین گفتم: «برو، سپاهی را که مرا نمی خواند درهم بکوب»، سپس، دادرشی با سپاه به راه افتاد، او با مرگوشیان نبرد کرد، اهوره مزدا مرا پایید، به خواست اهوره مزدا، سپاه من کاملاً سپاه شورشی را شکست داد، ۲۳ روز از ماه آسیادیه گذشته بود، بدین سان آن ها به نبرد پرداختند». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۳۷)

نمی دانیم این شرح کوتاه درباره فراده چرا به آدم کشی و مثله و بر نیزه نشاندن ختم نمی شود. ظاهرا این کوتاه گویی را نمی توان بر کمبود فضا درکتیبه مربوط کرد، زیرا در فضای فراز سر فراده هنوز برای نوشتن بیش تر، جای خالی دیده می شود. تنها نکته قابل بحث در این جا خوش خیالی و ساده انگاری و هیروت بافی مترجمین و شرح نویسان بر احوال این کتیبه است. آنان که مشتاق اند دست های داریوش فارسی را تا ثریا دراز کنند، در این جا و به نشان حضور او در آسیای میانه، مرگوش را مرو و باختریا را بلخ ترجمه کرده اند. به شرط عمر و امکان و مدد الهی به زودی و در یادداشت های بعد تکلیف این شبهه پراکنی های از سر نادانی را روشن خواهم کرد.

سرانجام این نهمین نفر در صف اسیران نقش شده در کتیبه بیستون است. داریوش درباره اعمال و عاقبت او شرحی در کتیبه نیاورده و تنها به کوتاهی فراز سر او نوشته اند: **این سکوخته از سکا است.** به نظر می رسد داریوش برای بافتن داستان و حماسه های سرکوب

درباره اسیران دچار بی حوصلگی شده، از شرح و بسط درباره سکوخه صرف نظر کرده و یا انبان داستان سرایی های اش به انتها رسیده است. به راستی جزییات مدارج مندرج در کتیبه بیستون را نشانه های دیگر تایید نمی کند و تنها با خبر می شویم که داریوش در محاصره مقاومت منطقه ای به دور خود می چرخیده و بی کسب نتیجه به این سو و آن سو می تاخته است. قرائنی با قدرت اثبات می کند که داریوش نیز مانند کورش، در نخستین سال های ورودش به صحنه ستیزه با مردم منطقه احتمالاً در یکی از این نبردها جان باخته است. اما اینک فقط از چهره این سکوخه درشگفتم که شمایل این سکایی، که باید با سفال و صورت مغولان ترسیم شده باشد، چه گونه مانند قاضی القضاات باشتین در سریال های تلویزیونی و تصاویر فتحعلی شاه حجاری شده است؟! شاید هم کسانی بر خود بیالند که سکاها با این شمایل، همان آریایی های از آسمان افتاده بوده اند، اما درست تر این که بر مبنای تلقینات ایران شناسان اکثراً شاید و نادان، از «سکا» های مندرج در کتیبه بیستون یک قوم موهوم ساکن ماوراء النهر نسازیم.

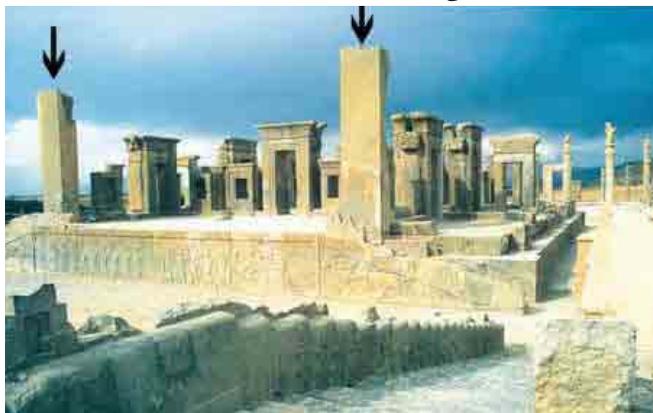
۵۳. کتیبه جعلی بر جرز شرقی رواق تچر

بی شهامتی و بزدلی، اساس اقامت آدمی در واپس ماندگی و ابراز مداومت در نادانی است. کسانی که از دیدار با حقیقت می هراس اند، به گذراندن امور با مواجب دروغ عادت کرده اند و چون خود را آریایی، همان مبهم ترین قوم زمین و دارنده امپراتوری پیشدادی و هخامنشی و اشکانی و ساسانی می دانند، به ذوالقرنین و سلمان فارسی دل خوش اند، گمان دارند پس از اسلام به همت طاهریان و صفاریان و سایه هایی با نام ابومسلم و استادسیس و بابک با مسلمین جنگیده اند، دچار این توهم اند که سلطان محمود هزار سال

پیش، ۱۹ بار به هندوستان لشکر برده، تا بتکده ای را خراب کند و در حالی که کاروان سرایی در هزاره نخست اسلامی نساخته اند، این جا را گذرگاه تجارت ابریشم جهان می گویند و چون در بطون خویش بی بنیه اند، برای ابراز وجود به تیرک های پوسیده اوهایمی از قرون و هزاره ها تکیه می زنند و اگر شمعک کورش و داریوش و فرهاد اول و یزدگرد دوم و فردوسی و حافظ و خیام و مولانا را از زیر هستی شان بیرون کشیم، بر زمین می غلطند، در آسمان معلق می شوند، کلامی برای عرضه ندارند و جرات نمی کنند بیاندیشند که بیان دلکش بودن هوا و سرکش بودن یار و ناگهان از در آمدن دلدار، به بالین عاشق زار، حتی اگر با کلامی معادل اعجاز هم عرضه شود، نه فقط اعتبار تمدنی برای هستی و هویت مردمی گریخته بر قلاع و قلعه های کوه نمی سازد، بل خردمند را از سر تفریح، دچار این سرگشتگی می کند که در سرزمینی فاقد حمام، یار مسلمان برای رفتن به دیدار و یا برگشت از وصال، کجا شست و شو می کرده است؟! آیا عجیب نیست خطبا و علمای ما و آنان که از حرفه و انبان این گونه سخنان نان می خورند، از صاحب کرسی دانشگاه و شبه روشن فکر نشست گردان هفتگی در تلویزیون و اداره کننده منبر و مجلس و موعظه، از فرط ناداری نظر، سخن امروز را هم، به زبان دیروز از صاحبان دیوان و شعرا، بیان می کنند؟! حالا کسانی که بی ترنم غزل خواب نمی کنند و دکان نمی گردانند، دندان به هم می سایند و خط و نشان می کشند که پورپیرار علیه مفاخر ملی ما علم افراشته و دمی هم گمان ندارند که سازندگان این سرگرمی غزل، ربایندگان گوهر از کودکی به ازای آب نبات اند! جواهر ایران کهن و شرق میانه که در پوریم بر زمین کوبیدند و نابود کردند و در جای آن، چند مینیاتور رنگین و دفتر شعر آهنگین، با سود بردن از شگرد و شیوه های جعل، در جای آن نشانده اند، تا عواقب مصیبت بشری پوریم آشکار نشده باشد!

می خواهم پیش از مبحث صفویه، به مطالبی وارد شوم که نوری تازه

بر زوایای مباحث پیشین بیافکند و مروری دیگر بر مدخل اصلی این گفتارها شود که: شرق میانه تا زمانی که نیزه داران هخامنشی به عنوان بازوی نظامی یهود به این خطه سرانزیر نشده بودند، گاهواره تمدن آدمی بوده و مقاومت جمعی اهالی آن، برابر هجوم هخامنشی، سرانجام یهودیان را، در توطئه ای از پیش طراحی شده با نام پوریم، به اجرای چنان نسل کشی عام متوسل و مجبور کرد که از زمان آن جنایت کامل، تا سه قرن اخیر، به درازای ۲۲۰۰ سال، اثری از تجمع و تمدن و تولید در ایران دیده نمی شود، زیر بنای اقتصادی و سیاسی و به طور طبیعی مظاهر فرهنگی مفقود است و آن چه را در این باب مدعی اند، از الف تا یا و بی استثنا، مجعول و نامحتمل است و برای عبور از این مقدمات، نخست به رد کرونولوژی و زمان شناسی موجود در باب هستی هخامنشی پردازم، مطلبی که اساس و زنجیره دروغ پردازی های کنونی را از هم می گسلد و اثبات می کند که جهان هرگز شاهد شکل گیری یک مجتمع سیاسی متمرکز، با نام امپراتوری هخامنشی نبوده است.

این تصویر امروزین محوطه تچر، یعنی کاخ منسوب به داریوش اول است، که پس زمینه اصلی عکس را می پوشاند. در دو سوی رواق ورودی بنا، دو ستون بلند حمال برپاست که با فلش نمایش داده ام و تمام این یادداشت مفصل و مصور، گرد ماهیت و احوال این دو

ستون رواق می گردد. زمان تسلط داریوش اول را، احتمالاً به مدد اسطراب، ۳۶ سال، از ۵۲۲ تا ۴۸۶ قبل از میلاد گفته اند و نوشته اند کار ساخت مجموعه تخت جمشید، از بالا بردن کاخ او آغاز شده است. امروز می توانیم با ده ها دلیل و مستند معماری و فنی و ارائه گواهی آگاهان و نخبگان، مقتدرانه و مسلماً اثبات کنیم بنا سازی این مجموعه کوچک سنگی، حتی بدون بازسازی های آمده در عکس، نیمه کاره رها شده، هرچند فرزند داریوش بر کتیبه **xpc** در جرز غربی سمت چپ همین رواق، به آیندگان اطمینان داده باشد پدرش کار ساخت این بنا را تمام کرده و صاحب خانه شده است!

«اهورا مزدا ایزد بزرگ است، که این زمین را در این جا آفرید، که آسمان را در آن بالا آفرید، که مردم را آفرید، که شادی را برای مردم آفرید، که خشایارشا را شاه کرد، یگانه شاه از بسیار، یگانه فرمانروا از بسیار، من خشایارشا هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان با تبارهای بسیار، شاه این زمین بزرگ تا دوردست، پسر داریوش شاه هخامنشی، خشایارشا شاه بزرگ می گوید، به خواست اهورا مزدا، داریوش شاه، پدرم، این هدیش را ساخت». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۰۳)

جای شگفتی است که فرزند سازنده ساختمانی، با بافتن دراز آسمان و ریسمان درباره خویش و گذر از مقدماتی مطول و به شهادت طلبیدن خداوند آفریننده کائنات، نزد آیندگان ضمانت سپارد که پدرش صاحب خانه بوده است! میزان مسخرگی مقصود در این کتیبه به حدی است که آدمی را دچار استیصال می کند! آیا چنین یادآوری بی معنا، بر دیوار ملک پدر، خود دلیل نوپدید بودن این متن، با منظوری که خواهم نوشت، شمرده نمی شود؟

«داریوش شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، پسر ویشتاسپه هخامنشی، که این تچره را ساخت». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۷۰)

چنان که می خوانید، درعین حال، سازنده اصلی بنا، داریوش اول، در

گوشه دیگری از همین بنا و بدون خطابه دراز مقدماتی، اعلام می کند بنا را، که بر آن نام تچره می گذارد، ساخته است و از آن که فرزندش همین بنا را به نام هدیش شناسانده، پس نخست بپرسیم یاد آوری مجدد و موکد خشایارشا بر ساخته شدن بنا به دست پدر، با وجود یادداشت پیشین صاحب بنا، چه ضرورتی داشته و چرا نام گذاری داریوش بر بنا را تعویض کرده است؟! آیا تمام این مراتب بی اساس و غیر لازم و درهم و مغشوش، ظواهر توطئه ای را با هدفی نو آشکار نمی کند؟! و سرپای این ماجرا زمانی صورت کامل فکاهی به خود می گیرد، که اینک با ده ها سند فنی یقین داریم نه فقط کار ساخت این تچر و یا هدیش، بل سراسر عرصه تخت جمشید، هرگز به اتمام نرسیده است!!!

این قدیم ترین عکسی است که از محوطه جنوب غربی تخت جمشید، پیش از خاک برداری ها به دست داریم. در قسمت بالای تصویر، بنای تچر به قول داریوش و هدیش به قول خشایارشا را می بینید که ستون شرقی مدخل رواق آن، که علامت فلش خورده است، از قسمت پایین شکسته و بیش از قریب یک متر ارتفاع ندارد.

در این دو تصویر قدیمی نیز، موقعیت این دو جرز مدخل رواق کاخ منسوب به داریوش دیده می شود: جرز سمت چپ یا سمت غرب، کامل است و جرز سمت راست و یا سمت شرق را شکسته و کوتاه شده می بینیم که بر بالای آن فلشی قرار داده ام.

این عکس نیز از نخستین تصاویری است که پس از خاک برداری های اولیه از همان محوطه گرفته اند. جرز فلش خورده سمت راست هنوز به صورت شکسته دیده می شود و در میان حیاط، پلاک سنگی بزرگ مربع و مسطحی افتاده، که باز هم فلش خورده و خود پایه مبحث دیگری است، رسوا کننده ایران شناسی سراپا شیادی و دروغ، که به مدد الهی بدان خواهم رسید. رجبی در پاورقی ۲ صفحه ۱۱۲ کتاب سفرنامه نیبور با ارجاع به همین عکس نوشته است:

«در طرفین ایوان کاخ داریوش، دو پایه سنگی وجود داشته، که از این دو پایه، پایه غربی هنوز پا برجاست و نیمی از پایه شرقی به داخل حیاط افتاده است.»

چرا نوشتن دروغ درباره معمول ترین مسائل ایران باستان برای این حضرات تا به این حد سهل و آسان شده است؟! آیا در میان مانده های پراکنده بر زمین، در اطراف آن جرز شکسته، یا در حیاط، کم ترین اثری از بخش خرد شده جرز می بینید و قطعه ای از اصل سرنگون شده جرز، برای وصالی دوباره باقی و برجا است؟ عکس بالا مدرک محکمی است که اثبات می کند آرایه های کنونی در کنار پله های شرقی حیاط تچر، در دوران اخیر جا گذاری شده که این جا تنها اثر مختصری از آن ها بر جاست.

در تصویر سمت چپ، جرز کوتاه را وصله زده و با سنگی به کلی ناهم رنگ و نوساز و با سیمان و خاک سنگ، کوشیده اند تا قرینه جرز سمت چپ محوطه رواق را بسازند. در تصویر سمت راست، محل اتصال قسمت کهنه با بخش نوساز، بزرگ نمایی شده تا به قدرت وصله کردن امور در تخت جمشید آگاه شوید و دو گانگی رنگ سنگ، پس از وصله دوباره جرز را مشاهده کنید.

این دو عکس نیز دو نما و از دو زاویه مختلف، از محل وصالی چند

رنگ و تفاوت ماتریال در قسمت زیر و بالای جرز شرقی ایوان کاخ منتسب به داریوش اول را ارائه می دهد. بدین سان در منظر هیچ صاحب اندیشه ی معمول نیز کم ترین تردیدی در این امر باقی نمی ماند که جرز سمت شرق مدخل رواق کاخ داریوش اول، از محل شکستگی به بالا، به کلی تازه تولید است و حتی از ابعاد دقیق جرز سمت چپ رواق کاخ هم تبعیت نمی کند.

اما شگفت تر از این، در عرصه حقه بازی و چشم بندی جهان رخ نداده است که بر قسمت تازه ساز همین جرز وصله خورده، کتیبه ای به سه زبان نقر کرده اند! سازندگان کسری های شکسته این جرز، چون از نزدیکی محل قبر خشایارشا با خبر بوده اند، احتمالاً روح او را برای حک کتیبه تازه به خانه قدیم پدر دعوت کرده اند! کم ترین سودی که از این شیادی مملو از وقاحت بی کرانه نصیب مورخ و محقق می شود این که به مردم و اهل فن تذکر دهد و بقبولاند که تدارک و حکاکی هر متنی به زبان های میخی داریوشی و بابلی و ایلامی، برای مراکز ایران و شرق شناسی آلوده کنونی، مثل خوردن آب هندوانه است. مطلبی که در ادامه این یادداشت ها بسیار به کار خواهد آمد.

«Xpc خشایارشا/ پرسپولیس: سه زبانه، در سه نسخه، نسخه a روی ستون عمودی غربی رواق کاخ داریوش، فارسی باستان ۱۵ سطر، عیلامی ۱۴ سطر، اکدی ۱۳ سطر، نسخه روی دیوار مرزی جنوبی صفا که کاخ روی آن قرار گرفته است. هر تحریر ۲۵ سطر. نسخه روی ستون ویران شده شرقی رواق، تعداد سطرها

برابر با نسخه a ، اما تقسیم بندی سطرها اندکی متفاوت است.»
(رولاند. ج. کنت. فارسی باستان، ص ۳۷۸)

باید برای یافتن مردمی عوام، که بتوانند مانند این دست پروردگان دانشگاه های کنیسه و کلیسای غرب، ذهن و عقل و فهم و آگاهی آدمی را به تمسخر بگیرند، گرد جهان بگردیم و به احتمال زیاد هیچ کس را در مقیاس شیدای آنان نیابیم. اینک سؤال دیگری طرح می شود که سلاطین بلند مرتبه هخامنشی، که می گویند دانش و حکمت و اندیشه و آزادی و قدرت بیان را برای نخستین بار به مردم منطقه ما پیش کش کرده اند، از چه رو در ادای مطالب، دچار تنگی موضوع بوده اند، که غالباً یک سخن بی ارزش و واحد را بارها و به دفعات در این گوشه و آن گوشه به تکرار بر سنگ کنده اند؟! آیا زبان آن ها جز ستایش مکرر خویش و تذکر سلسله مراتب آباء و اجداد خود، به مطلب دیگری نمی گشته و توان دیگری نداشته است؟!

۵۴. کتیبه های سرپل ذهاب

مصمم بودم در بخش دوم زنگ تفریح این یادداشت ها، «دانش نامه آثار تاریخی فارس» را از حرف آ و از مدخل آب انبار بررسی کنم تا معلوم شود چه گونه این شناس نامه دشوار صادر شده برای سرزمین پر طول و عرض فارس، دانسته و نادانسته، داده ها و ادعاهای مرا در این باب تایید می کند که از مبدا پوریم تا قرون اخیر، به علت برش عمیق ضد تمدنی ناشی از نسل کشی بی منتهای پوریم، آثاری از تجمع و تمدن و تولید و توزیع در سراسر ایران و از جمله فارس به دست نیامده و ایمان دارم فراهم آوران این ظاهرا دانش نامه، در شرایط داشته های امروز، یعنی پس از ارائه مدخل های جدید «ایران شناسی بدون دروغ»، هرگز چنین کتابی را به بازار عرضه نمی کردند، تا مطالب ارائه شده درمقالات این وبلاگ، از زبان و قلم خودشان، مستند نشود. آیا شگفت آور نیست که مدخل

نویسان همین دانش نامه، در عین اعتراف به این که در شیراز ماقبل زنده یک خانه مسکونی قابل ذکر سراغ ندارند، اما قادرند برای خود نمایی و سورچرانی درباره حافظ و سعدی سخن برانند و بر سر و روی یکدیگر و بر پیشانی و چشم و گوش ملتی شیریه بمالند، بی این که پیشاپیش قدمت شیراز را تعیین کرده باشند!

«آرامگاه شاه شجاع: شاه شجاع فرزند مبارزالدین محمد بن امیر مظفر بود و سلسله وی (آل مظفر) جانشین اتابکان فارس گردید. وی در سال ۷۸۶ ه. درگذشت. آرامگاه اش در شیراز و در شمال غربی حافظیه و در بلوار هفت تن قرار دارد. شاه شجاع قبل از مرگ وصیت کرده بود که جسد وی را در زمین های مصلی و در جوار قبر شیخ محمود قطب الدین به امانت دفن کنند تا توسط امیر اختیار الدین کرمانی جنازه را به مدینه برده، در آن جا به خاک سپارند. پس از مرگ وی به دلیل اختلافاتی که بین جانشیان او به وجود آمد، وصیت او عملی نشد و در همان جا باقی ماند. بعدها در زمان کریم خان زند و در سال ۱۱۹۲ ه. ق یکی از درباریان به نام میرزا محمد کرمانی متخلص به ظفر که از نوادگان شاه شجاع محسوب می شد، در صدد ساختن بقعه ای بر روی قبر و تجدید بنای آرامگاه برآمد، ولی فرصت و زمینه لازم برای تحقق این امر فراهم نشد و چون سنگ قبر شاه شجاع را برده بودند، به دستور کریم خان، سنگ تراشیده شده و مرغوبی بر روی قبر نصب شد و بر روی آن با خط نستعلیق عالی این عبارات در ۲۱ سطر نوشته شد: «هو الحی الذی لایموت. هذا مدفن السلطان العادل البازل المرحوم المغفور شاه شجاع المظفری و وفاته فی سنه ست و ثمانین و سبعمائه من الهجره کما قال العارف السالک شمس الدین محمد حافظ علیه الرحمه حیف از شاه شجاع! و تجدید مزاره فی شهر ربیع الثانی ۱۱۹۲».

«در سال ۱۳۳۸ توسط انجمن آثار ملی، گنبدی از کاشی های فیروزه ای بر روی قبر وی ساخته شد. این گنبد بر ۴ ستون استوار است و فضای داخلی آن کاشی کاری و معرق کاری شده است. بنای آرامگاه بر روی یک صفحه که سه پله از سطح زمین اختلاف ارتفاع دارد، تأسیس شده است و از چهار گوشه آن چهار ستون مایل با سنگ های سفید، به گنبد آبی رنگ آن متصل می شود. گنبد به

وسيله كادر بندى ها به ستون ها متصل شده است. ۴ كتيبه شامل تاريخ بنا و اشعارى از شاه شجاع و حافظ نيز در درون گنبد و چهار كتيبه از اشعار حافظ كه در مدح شاه شجاع سروده بود، در قسمت بيرونى گنبد و به خط نستعليق بر روى كاشى نوشته شده است». (دانش نامه آثار تاريخى فارس، ص ۳۵)

برخورد با مطلب بالا، در بخش آرامگاه های آن دانش نامه، وادارم كرد ابتدا اين حاشيه مرتبط با يادداشت تفريحي قبل، كه تجمع آدمى و مركز سياسى در شيراز را تنها از زمان زنديه اثبات مى كرد، مقدم بگيرم و از مدخل آرامگاه شاه شجاع در دانش نامه موصوف به عنوان سندی همه جانبه سود برم كه پهنای بی کران مصیبت هایی را مستاحی می کند كه به صورت بيابانی از دروغ و توطئه، مردم ما را در آن سرگردان كرده اند. نخست اين كه از فرط حيرت، تعادل معمول خويش از دست دهيم و بپرسيم اين چه ضرورت است كه سلطانی از آل مظفر را، هر چند به شيراز منزلگاه و سرپناه ندارد، صاحب گورى كنيم كه سنگ نام اش را به زمان زنديه و گنبد آن را در عهد رضا شاه بنا كرده اند! آيا گورها صلاحيت و استحكام بيش ترى برای ماندگارى دارند، يا دربارها و حمام ها؟! احتمالا دفن كندگان شاه شجاع از آن كه به همت انفاس قدسيه حافظ با خبر بوده اند كه به عهد ما از حوالی قبر آن سلطان، بلوار هفت تنان خواهد گذشت و شاه شجاع و حافظ در مكان آخرت همسايه خواهند شد، صلاح را در دفن آن سلطان! میان بیابان های اطراف شيراز ديده اند و نه فى المثل در صحن شاه چراغ كه مى نويسند از قرن سوم هجرى آماده چنين پذيرايی هایی بوده و اگر پاسخ بخواهيم كه بزرگان عزادار شيراز، پس از دفن آن شاه مورد خطاب و عنايت حافظ، وليمه پس از دفن ميت را در کدام خانه صرف كرده اند، جز زير آسمان پاك جايی برای نشان دادن ندارند! معلوم است در چنين دست تنگی مفرطی، گرد آوران اين دانش نامه و نه دائره المعارف، ناگزيرند به نام شاه شجاع و بدون ارائه اصل، وصيت نامه بسازند و

به بهانه ارادت به یک مجهول دیگر، بنویسند که او خود مایل بوده است موقتا در بیغوله های خارج شهر دفن شود! و چون اثبات مدفن، دست کم نیاز به ارائه سنگ قبری همزمان دارد، آن گاه سارق قهاری اختراع می کنند تا پیش از کریم خان، سنگ قبر شاه شجاع به دوش، عازم محله یهودیان شیراز برای فروش آن باشد و بدین شگرد، پلاک تازه تراش قبر شاه شجاع، در زمان زندیه، رسمیت بیابد و بر آن متنی را بخوانیم که نه فقط آن شاه، که حافظ دیوان در بغل نیز بی نیاز به خانه و دربار و طویله و انبار، حضور تاریخی و ادبی بیابند! از دیدگاه این محقق ساخت چنین مقبره ای برای شاه شجاع پیش و بیش از این که کوششی برای ثبت حضور فیزیکی و هستی سیاسی آن شاه مفقود الاثر حاضر در ابیات و اشعار باشد، ساخت سندی برای اثبات موجودیت حافظ است! بی چاره این مردم بازچه پنداشته شده که ...

مقبره سوپر مدرن و حسرت برانگیز شاه شجاع در شیراز

نگاهی به این قبر ملوس و مدرن و سفینه شکل شاه شجاع بیاندازید، که نوع دیگری از نظائری چون مقبره ابوعلی سینا و خیام است. برای سازندگان این قبر جای افسوس است که نمی توانند سندی از واحدهای برج های تازه سر برآورده شیراز را هم، که به این قبر بیاید، به نام آن سلطان غازی و غیور صادر کنند تا زندگی و مرگ او به شیراز مسجل شده باشد! اما خانه گور نیست که هر از راه

رسیده ای دستی بر رخسار آن برد و سنگ تاریخ و قبه ای به دل خواه بر آن بگذارد، چنان که هر زمان بر پیرایه های گور حافظ می افزایند و مقرر است میدان اش را بسی فراخ تر بگیرند تا خرافات و مشغولیات عوامانه در اعماق بیش تری نفوذ کند و علافان بیش تری را به خود بخواند! در وضعیت فعلی پاسخ به این سؤال که چرا از این شاه شجاع که حتی روزی را بدون جنگ با پدر و برادر و حاکم اصفهان و آذربایجان و غیره نگذرانده، خنجر و شمشیر و کارد آشپزخانه و قاشق غذا خوری و نعل و تازیانه اسب و سیخونک الاغی به دست نیامده، بسیار آسان می نماید، زیرا منصفانه است قبول کنیم از سلطان بی خانه و سر پناه، که چون کارتن خواب های کنونی پیوسته در هوای بهشتی شیراز، زیر آسمان گذران می کرده، نمی تواند لوازم منزل به جای مانده باشد! این است گوشه ای از آن ستیز متعفن و مضحک که در دو سه قرن گذشته با عقل و منطق و آگاهی ملتی به راه انداخته اند و مدعیان آگاهی و علم امروز هم، همان اراجیف مجعول و تازه ساز را در دافش نامه ها، بدون اندک تاملی در این گونه تولیدات بی صاحب و بها، تجدید تولید می کنند؟! اگر در شرایط و با عوامل کنونی نمی توان حضور تاریخی - سیاسی شاه شجاع و به طور کلی شیراز دور تر از سه قرن پیش را واقعی کرد، پس کسی از میان شیراز و غیر شیرازیان قد علم کند و برای زمانه بنویسد آن تاریخ نویسان آل مظفر و شاعرانی که از دست سلاطین آن سلسله جام طلا می گرفته اند، مطلب خود را در زیر کدام سقف می نوشته و از روزگارشان جز همان دفاتر شعر، که در هر زمان می توان نوشت، چه مانده است؟ وگرنه بدانید که تمام این حضور اقتصادی و سیاسی و فرهنگی بر کاغذ، که تا مدخل قاجار برنوشته اند، با باد شک و نقد روئیده خواهد شد. اینک ماجرای این فاجعه عظیمه فرهنگی و تاریخی و هویت شناسانه را که به عنوان رخ دادهای هزاره نخست پس از اسلام، برای مردم ما نویسانده اند، چنین خلاصه کنم: تا آن جا که به مواد و عوارض

مادی و قرینه های باستان شناختی، برای اثبات نوسانات اقتصادی و سیاسی تاریخ این سرزمین، از مبدا پوریم تا دو، سه قرن اخیر مربوط می شود، دست همگان خالی است و چیزی به چشم نمی خورد، ولی برای هر قرن، چند مصلح اجتماعی و دانشمند و مورخ و شاعر و کتاب نویس و حکیم به ما بخشیده اند تا در جای کاروان سرا و بازار و حمام و آب انبار و دیگر مظاهر مادی تاریخ به کار بریم! این همان قرار دادن لرزان و بی دوام هرم حیات ایرانیان، بر تیزی راس آن است و نشان می دهد ظاهرا گردش امور تاریخ، در اقلیم ما، خلاف قواعد دوران، معجزه وار و برای عبرت صاحب نظران، پیوسته از رشد فرهنگی آغاز شده است!!!

دوستانی مرا وادار کردند به عنوان حاشیه، در باب دو سنگ نگاره بالا، یعنی کتیبه های سر پل نهاب، که بی هیچ مایه و مدرکی به نقوش آنوبانی در دوران تمدن لولوبئی مشهور شده، توضیح بیش تری بیاورم. نوشته های نقش سمت راست در تصویر بالا قابل خواندن نیست و متن و نوع خط کتیبه سمت چپ نیز منتشر نشده و پذیرش های کنونی، در زمره شایعات افواهی، مبتنی بر گمان و باز هم برای گم کردن رد پای پوریم است. هیچ یک از این دو نقش علائم و اعتبار رسمی و خصوصیات کتیبه های کهن را ندارند و در هر دو حجاری، مهاجمان شمایل و آرایش و البسه ماموران حرفه ای را بر خود نبسته اند. شرح کتیبه سمت راست را در ایران شناسی بدون

دروغ شماره ۱۷ آورده ام و در باب شرح کتیبه سمت چپ نیز می توان گفت با کاری خام و آماتور رو به روییم که رخ داد ایلغاری خشن را ثبت کرده است. در تصاویر سمت چپ مرد مهاجم فاقد ژست ها و وقار معمول سرداران و حاکمین حاضر در نقوش کهن است. کمانی را ناشیانه بر دوش گرفته و با دستی چماق و با دست دیگر تبری برداشته است. زن مقابل او، که حلقه اتحاد به مرد عرضه می کند، بر کتف خود مقداری وسایل نظامی می برد که در ظاهر تبر و تخماق هایی کوچک اند. آن چه جای تامل دارد، نقش ستاره چهار پری است که برفراز سر مرد در کتیبه سمت چپ و همان نقش بر گردن آویز مهاجم کتیبه سمت راست قرار دارد. متعلق کردن نقش این ستاره به نمایه های شناخته شده بین النهرین آسان نیست و نظیر دیگری ندارد، مگر این که آن را نمایه نخستین و قدیمی ستاره داوود بگیریم، به خصوص که زن و مرد کتیبه سمت چپ را نیز می توان الگوی تمثیلی استر و مرد خای برپا کننده پوریم گرفت. در این کتیبه نیز نکته مهم، پوشش سر تمامی اسیران با نوعی کلاه است که در مورد نخستین اسیر، سقف مسطح و تاج گونه دارد تا به این ترتیب مقام او میان دیگر اسیران متمایز و ممتاز شده باشد. به گمان من هر دو نقش سر پل زهاب، گزارشی شتاب زده و آماتور از ماجرای پوریم است که محل حکاکی دور از دید و غیر قابل دست رس آن، نشانه است مردمی در کوه پناه گرفته و سرانجام جان به در نبرده، کوشیده اند اجرای سفاکی ویژه ای را برای آیندگان ثبت کنند. اگر کتیبه بیستون را گزارش رسمی و با شکوه تجاوز داریوش به بومیان منطقه بدانیم، کتیبه های سر پل زهاب گزارش غیر رسمی و مردمی و با صراحت بیش تر و نمایشی عریان تر از اوباشگری همان متجاوزین و در سطح پوریم است.

حالا به موقعیت جغرافیایی کتیبه به اصطلاح آنوبانی و به آن مغاره هایی توجه کنید که معمولا از داخل به هم مرتبط اند و قابل پذیرش است مامن موقت فراریانی شده باشند، که در میان آن ها حجارانی

صاحب مسئولیت نیز بوده اند، کسانی که در حال گریز و در آن شرایط دشوار محیط، که استقرار ساده بر آن تیغه سنگی را نیز هولناک می کند و بی شک با حداقل لوازم، وظیفه گزارش و ثبت اوضاع عمومی را فراموش نکرده اند. هر صاحب خرد معمول نیز در می یابد این کتیبه و نیز نوع حجاری و موقعیت بسیار دور از دست رس آن، تنها برای اعلام به آینده و از سوی یک نیروی کم توان آماده شده و از هیچ سمت و با هیچ دلیل نمی تواند ابزار ابراز قدرت از سوی حاکمی در بین النهرین معرفی شود که حجاری های آن ها، چون تابلوهای کلاسیک زمان ما باشکوه و ارزشمندند!

اما هنوز نکته ای باقی است: در ۸ تصویری که این جا و آن جا از کتیبه به اصطلاح آنوانی درپل زهاب دیده ام، علی رغم برخی بدذوقی

ها در گرته برداری، همه جا نقش فراز سر مرد، ستاره ای ۴ پر است، که امروز در آرم اتحادیه ی نظامی اروپا، ناتو، نیز منعکس می بینیم. با اشاره هایی از جمله از زبان «کوستلر»، شاید بتوان مدعی شد که این ستاره چهار پر نخستین نما و الگوی ستاره ی داود نزد یهودیان بوده است. اما در تصویر سمت چپ، همین کتیبه را می بینیم که کودکان نان خور کنیسه، به خیال خود برای محور رد پای تعویض ستاره فراز سر اهورا مزدا در حجاری بیستون و ایجاد اغتشاش، به جای ستاره چهار پر، جاعلانه ستاره هشت پر شمش را قرار داده اند! آن ها و اربابان شان ظاهرا به دشواری و پس از بی آبرویی کامل بین المللی در خواهند یافت که آن دوران سروری بر مستندات مربوط به ایران و اسلام و شناخت شرق میانه، بدون بازگشت سپری شده و امروز کم ترین تحرک آن ها زیر نظر جوانان و مردم هوشیار و بد بین شده منطقه می گذرد.

پس اینک به بررسی خویش از تخت جمشید بازگردم. بار دیگر بنویسم که تعیین تکلیف با تخت جمشید نخستین مایه دانایی درباب تاریخ ایران است. زیرا تمام دروغ و حقه بازی و شالتاق و شارلاتانی و شیادی ها در این موضوع، از این مخروبه ها آغاز می شود و ویران کردن اطلاعات موجود درباره این مجموعه، چنان که پیش تر هم اشاره آوردم، لگدی به آجر نخستین است تا جور چینی ناشیانه کنونی درباره تاریخ ایران را یکی یکی برهم خراب کند، منظری نو از هستی و هویت عمومی این خطه بسازد و پرده از قتل عام پوریم و عواقب ضد تمدنی آن بردارد، که تحقق آرزوهای بشری را، لاقلاً یک هزاره به تعویق انداخت. شناسایی بی تعصب و دقیق تخت جمشید، در عین حال به معنای آشنایی درست با آن مجموعه هخامنشی است که بنیان گذاران تمدن و توانایی و سازمان دهندگان موجودیت ملی ما معرفی شده اند و بر مبنای شنیده های تاکنون، پایه گذار تخت جمشید را باید داریوش هخامنشی بشناسیم. مطلبی که به اراده الهی، در یادداشت های بعد بطلان مطلق آن را اثبات خواهم کرد.

۵۵. بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۱

کسانی گلایه دارند مباحث جاری که پنجره هایی نو برای نظاره می گشاید و به اندیشه های نو میدان بروز می دهد، سنگین تر از آن است که هر دو سه روز مدخل تازه ای بر آن افزوده شود و می گویند یا یادداشت ها را برای تدارک فرصت گفت وگو در محافل و مجامع و رسیدگی به اسناد آن، به هفته ای یک نصب، تقلیل دهم و یا در میان دو یادداشت به مقوله دیگری بپردازم که به نوعی زنگ تفریح حساب شود. هرچند گمان دارم تفریحی شیرین تر از به جوش آوردن دیگ غضب باستان پرستان و کهنه اندیشان نیست که با ارائه هر مدرک و استدلال تازه علیه دروغ، خود را به دفاع و مواظبت از آن پلیدی ها حریص تر می یابند و مصداق کامل خطاب در آن دسته از آیات قرآن اند که از باقی ماندگان در انکار، علی رغم هر سخن نو و دلیل روشنگر می گوید و متذکر است که فقط صاحبان خرد معانی را درک می کنند و می پذیرند: **انما يتذکر اولوا الالباب**، با این همه شاید بتوان با یک تیر دو نشان زد و مباحث جنبی و جدید و نه چندان دور از مطالب جاری را نیز در این یا آن یادداشت نو گنجاند.

این عنوان کتاب نسبتاً حجیم در قطع بلند و تازه منتشر شده ای است که در یک جمله می توان چاپ شناس نامه ای نو، برای مردم پر افاده فارس گرفت. تدارک این کتاب، چنان که دوردور در جریان سعی آن بوده ام، به کم ۱۵ سال زمان برده، از امکانات میراث فرهنگی و دانش نامه فارس بهره گرفته و به نوعی تمام دارایی و ممکنات و مدارک تاریخی و فرهنگی استان و خطه فارس را، در هر زمینه و زمان، که

یافته اند، از ریز و درشت، با بزرگ نمایی های معمول این گونه تولیدات منعکس می کند و چون از تمایلات تهیه کننده کتاب با خبرم، که فارس ستای متعصبی است، و می دانم فرصتی را در این دانش نامه برای معرفی شیفته وار این قوم برتر ایران! از دست نداده، می خواهم به بخش هایی از این مجموعه، که به کار بررسی های این وبلاگ آید و از فیلترینگ مناسب و متعصبی گذشته است، نظر اندازم تا معلوم شود به حقیقت فارسیان از چه زمان در این سرزمین پدیدار و صاحب نام شده اند؟! برای این کار محتویات چند سرفصل معمول، شامل خانه، مدرسه، مسجد، کاروان سرا، بازار و حمام ها را، که در این دانش نامه تاریخی فارس منعکس است، با نیم نگاه نقادانه، بررسی کنم تا ضمن کوشش برای درمان این ورم فارس محوری دردناک برای مردم و خردمندان ایران، مصداقی مطمئن بر این حقیقت مطلق قرار دهم که پوریم، مظاهر تمدن و هستی مردم سراسر ایران را، تا ۲۲۰۰ سال پس از اجرای پروژه آن، منقطع کرد و برابر اسنادی که «دانش نامه آثار تاریخی فارس» منعکس می کند، تا زمان زنده، سرزمینی به نام فارس و شهری با نام شیراز نبوده است.

«عمده عناصر اصلی فضاهای خانه های شیراز عبارت اند از: ورودی، سردر، حیاط، اتاق ها (یک دری، دو دری، سه دری، پنج دری، شاه نشین، گوشوار و ارسی)، تالار و ایوان، زیر زمین، حوض خانه و راهرو. تزیینات این خانه ها نیز معمولا شامل ارسی ها، کارهای سنگی، تزیینات کاشی معقلی، مقرنس کاری، گچ بری، نقاشی بر روی سقف های چوبی، تزیینات آجر کاری، سرستون های مقرنس کاری و ایجاد ستون های چوبی و سنگی است. خانه های قدیمی باقی مانده در فارس عمدتا شامل خانه های دوران قاجاریه و پهلوی می شوند، اما برخی از خانه ها نیز از بناهای باقی مانده دوران زنده است که به اختصار معرفی می شوند». (دانش نامه آثار تاریخی فارس، صفحه ۲۲۷)

آن گاه کتاب نام و مشخصات ۴ خانه از دوران زنده و ۲۰۰ خانه قابل ذکر از قاجار و پهلوی را آدرس می دهد که شرح آن ها مفصل و

غیرضرور است. بدین ترتیب جست و جوگران و محققین و مدخل نویسان دانش نامه فارس، که غالباً بومی و محلی اند، در شیراز عنبر سرشت، اثری از بقایای حضور حتی یک خانواده اشرافی، در شیراز ماقبل زندیه نیافته اند! بنا بر این روا نیست در موجودیت دربارهای پر تنعم دوران حافظ و سعدی و اصولاً حضور جغرافیایی و تاریخی شهری به نام شیراز، پیش از آغاز دوران جدید مشکوک شویم و تا زمانی که دلایل کافی برای رد شک خود ننشیده ایم، با صدای بلند اعلام کنیم که حافظ و سعدی و کسان دیگری در این ردیف، که برخاستگانی از فارس می شمردند، بازساخته ای برای بهره برداری معین و متنوعی است که باز شکافی آن را به زمان مناسب دیگر موکول می کنم و گرنه ناگزیر باید تصور کنیم سلاطین عظیم الشان و نیز ساکنان شیراز، از جمله سعدی و حافظ، به زمان خود، در فضای باز و در آغوش طبیعت دل گشای فارس می خفته اند!

باری، این هم زنگ تفریحی که دوستان طلبیدند، پس کار نگاه خود به تخت جمشید را دنبال کنم. بدین ترتیب کتیبه ای سه زبانه را در جلو خان منزل منتسب به داریوش یافته ایم که بی تردید حد اکثر عمر حک آن در پنج دهه اخیر بوده است! آیا در این پایتخت با عظمت هخامنشی کتیبه های دیگری را هم همین اواخر حک نکرده اند؟!

این تصویر را در یادداشت پیش هم با قصد نمایش جزوهای دو سوی رواق خانه داریوش دیده بودید و اینک به مجموع این پلان سمت جنوب از خانه داریوش توجه می دهیم که همه چیز را در جای

خود پاک و پاکیزه چیده اند. پله هایی عریض و وسیع و بلند، در سمت راست عکس با آرایه هایی چشم نواز در دوسوی آن، و دیواری در مقابل که با تصاویر و کتیبه هایی از زبان خشایارشا پوشانده اند. اگر خشایارشا چنان در خانه پدر صاحب اختیار است که بر جرزهای ورودی و بر دیوارهای حیاط آن، به نام سلطان و طبیعتا پس از مرگ پدر، یادداشت می نویسد، پس محقق می پرسد به کدام دلیل و مصلحت و عاقبت اندیشی، داریوش صاحب خانه، سطوح سالم بنای خود را برای نوشتن فرزندش خالی گذارده است؟! این همان گام نخست برای انتقال ما به این نقطه است که اصولا مجموعه ابنیه ی تخت جمشید پس از رخ داد پلید پوریم نیمه کاره و به وضعیت کنونی به خود رها شده، در زمان آغاز ساخت این مجموعه، داریوش دیگر زنده نبوده، احتمالا در برخورد با اقوام بومی ایران نابود شده و اثری از حضورش در تخت جمشید، مگر به سعی جعل دیده نمی شود. کوشش برای اثبات این مطالب بسیار هیجان انگیز، به آن سبب است تا ثابت شود حداکثر حیات سیاسی- نظامی دار و دسته آدم کش هخامنشی در شرق میانه، از کورش تا پوریم، نمی تواند بیش از قریب سی سال بوده باشد و نیز معلوم شود اسناد منتسب به سلاطین پس از خشایارشا در هر جا مدعی یافتن آن اند، جعل محرز است و بالاخره این که از جمله برابر متن تورات، اجرا ماجرا و پروژه پوریم، به زمان خشایارشا رخ داده است. کافی است این عکس و عکس بعد را با هم و با تصویر امروزی محوطه جنوبی

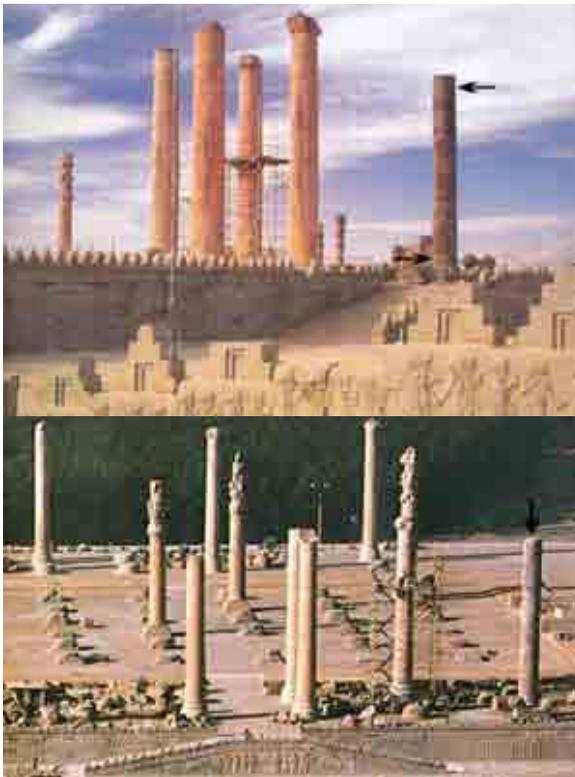
کاخ داریوش مقایسه کنید. در عکس بالا همان جرز نیم شکسته را در جای خود می بینید، در حیاط تچر قطعه سنگ خام تراش نخورده ای از زیر خاک بیرون آمده، که با فلش نمایش داده ام و حکایت روشنی از محوطه ای نیمه تمام و در حال کار عوامل بنایی را بیان می کند و اثری از پله هایی نیست که در تصویر زیر و در عکس رنگی ابتدای این مبحث دیده می شود. در میان خاک های سمت راست، اجزایی از قطعات منقوش را پراکنده اند که موقعیت استقرار آن ها طبیعی نیست و نمی تواند از زیر آوار بیرون کشیده شده باشد و اگر گمان کنیم پله های عریض و بلند سمت شرق در زیر خاک مانده، باید ارتفاع آوار را بسی بیش از این عکس بگیریم. وانگهی این آواری کوبیده در زیر باد و باران ۲۵ قرنه نیست، خاک منتقل شده ای است با پاره هایی از سنگ های حجاری شده در میان آن و کسی توضیحی ندارد که پلاک بزرگ و مسطح سنگی در عکس زیر را، که در تصویر قبل نیست، از کجا به این محوطه کشانده اند؟ بدین ترتیب حیاط جنوبی تچر را از همه سو می توان یک جور چینی کثیف، برابر آن چه در پاسارگاد صورت داده اند، تلقی کرد و از منظر باستان شناسی کاملاً بی ارزش گرفت.

چنین رفتارهای خود سرانه در سراسر مانده های باستانی ایران، که جا به جایی و تغییر هویت و تخریب یکصد و پنجاه هزار متر مربع از آثار ایلامی تخت جمشید، بخش کوچکی از آن است، که به آسانی

برآمدن صفویه، ۵۵، بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۱، ۵۳۵

اثبات می کند بقایای آثار باستانی ایران ابزاری سیاسی با قصد تاریخ و هویت سازی قلبی برای ایرانیان، پوشاندن ردپای فاجعه پوریم و بالاخره زمینه چینی برای ایجاد مطالبات و مناقشات ملی و احساس کینه، نسبت به یونانیان و مقدونیان، ترکان و اعراب است که مسبب تخریب تمدن منطقه و علی البدل پوریم قرار داده اند. سمت پر زور این حقه بازی، ایجاد نفرت نسبت به مسلمین، تولید اختلاف در میان مسلمانان و ایجاد غبار بر چهره بس پاکیزه اسلام است.

حالا به این دو عکس از محوطه ی تراس سمت شرق، در تالار بزرگ آپادانا نگاه کنید، که در کارتن سازی های کودکانه ای چون «شکوه تخت جمشید»، محل برگزاری جشن های بزرگ و احضار ملت های دست نشانده برای تقدیم هدایا و مالیات گفته اند. آخرین ستون سمت

راست، که فلش زده ام، سراپا سنگ خام تراش نخورده و حتی شیار اندازی نشده است. درعکس زیر هنوز قطعات تراش نخورده دیگری بر زمین است و در هر دو عکس تنها آخرین قطعه زیرین، به عنوان الگوی تراش قلمه به ارتفاع تقریبی نیم متر شیار اندازی شده است.

اگر گمان می کنید اجرای چنین پروژه های عوام فریبانه و تزریق این معجون دروغ به رگ ملی مردم فریب خورده ما به سهولت و با هزینه اندک صورت گرفته، پس مجموعه داربست بالا را تماشا کنید که برای حذف و یا تصحیح همان ستون تراش نخورده در آپادانا بر پا کرده اند و می بینید علاوه بر داربست، گرداگرد ستون را هم پرده استتار کشیده اند! سؤال این است در پس این پرده، مشغول به چه کاراند و قرار است بر سر این ستون کاملاً مغایر با دیگر نمونه ها چه بلایی بیاورند؟! در سمت راست عکس و در فضایی که به کاخ نیمه تمام داریوش سوم معروف است، ستون شفاف و تراش خورده و برپای دیگری را می بینید که با فلش نمایش داده ام. در آن جا نیز گرداگرد ستون، داربست بسته اند و حاصل آن که امروزه این ستون را در آن محوطه نمی بینیم! آیا در پس این نقل و انتقال ها چه مقصدی پی گیری می شود؟ بی شک همراه این دستگاه و تدارکات پر هزینه، بنا بر نیاز، کارشناسانی هم دعوت می شوند تا با دروغ بافی، بر سر مردم این ملک، شیره تاریخی بمالند! آن چه به وضوح دیده می شود این که ارتفاع ستون برابر نیست و عکس بالا قطعه ای

اضافه دارد که با فلش نشان داده ام. آیا چنین مخارجی را کدام دستگاه جز میراث فرهنگی ایران پرداخت می کند و آیا مفهوم میراث فرهنگی در سرزمین ما کمک به ایجاد فضایی است که با جعل و تخریب و تعویض، سکوت تاریخی ما را ببوشانند، اهورا مزدا بپروراند، ایران باستان را بر دوران اسلامی ارجح شمارند و ترک و عرب ستیزی و هزار بیماری بی درمان فرهنگی و تاریخی و هویت خواهی را رواج دهند؟! آیا مگر سازمان میراث فرهنگی کشور نیست که باید در برابر گزارش کارشناسان نظام مهندسی ایران، در باب نیمه ساخت بودن تخت جمشید حساسیت نشان دهد و آن را قبول و یا رد کند؟ اگر کارشناسان میراث، چشم و گوش بر ابواب نیاز به بازنگری در مظاهر و مفاهیم تاریخ ایران بسته اند، آیا مگر جز این تعبیر می شود که آقایان علاقه ای به شناسایی حقیقت و بیان آن به مردم ندارند و تنها در اندیشه باز ماندن دکان خویش اند؟!

اگر تصاویر پیشین برای به هوش آوردن کسانی که خود را به کری و کوری می زنند کفایت نمی کند، پس به این عکس برداشته در ابتدای مراحل باز ساخت تخت جمشید دقت کنید که محوطه تالار آپادانا را نشان می دهد. در این جا قلمه ستون بر زمین افتاده ای را می بینید که به طور واضح و بی نیاز به توضیح، شیار اندازی آن نیمه تمام است و یکی از حضرات بس کاردان باستان شناس از

دانشگاه های کنیسه و کلیسای غرب چهره مغموم، مشغول تدارک بیرون بردن این نیمه ستون از محوطه آپادانا است. این عکس تنها نمایش از این پاره ستون لو دهنده است که بی مباحث کش دار، اثبات می کند اجرای کار در مجموعه تخت جمشید حد اکثر بیش از بیست درصد پیشرفت نداشته و این مقدار در کاخ آپادانا کم تر از ده درصد بوده است. مدت هاست کسی از سرنوشت این نیم ستون خبر ندارد و اگر تکه تکه و در محیط های مورد نیاز پخش نکرده باشند، پس باید سراغ آن را زیر سقف سوله ای گرفت که به عنوان مخفیگاه دور از انظار، برای انجام آزادانه شیادی های هیئت حفاری تخت جمشید، حتی پیش از ورود به محوطه سرپا کرده اند. پس کسانی که با وجود آگاهی از این گونه تصاویر و انبوهی مدارک و حقایق دیگر، که نیمه تمام ماندن ابنیه آن سکو را، به سبب رخ داد پلید پوریم اثبات می کند؛ در کارتن «شکوه تخت جمشید» در باب برگزاری جشن در این سالن بی ستون نقالی کرده اند، جز دشمنان آگاهی ملی و دست نشانندگان مراکز ایران شناسی یهود نشان نام دیگری نمی گیرند!

واین تصویر دیگری از همان ستون که از صفحه ۱۰۷ کتاب «بررسی و مرمت در تخت جمشید» به قلم تلایا برداشته ام و دعوت می کنم

شرح و توضیح تلیا، عالی مقام ترین مرمت کار تخت جمشید بر این تصویر را نیز بخوانید تا معلوم شود کار این حضرات نه مرمت، بل بزک یک مخروبه نیمه کاره و به خود رها شده و جا زدن آن به عنوان یک تالار بار عام بوده است:

«بیکره ۹۰. تخت جمشید. تالار آپادانا. سومین قطعه ستون مورد تعمیر در ایوان شرقی از زمین برداشته شده و روی قطعه دومی نصب گردیده است. اکنون کار ایجاد قاشقی ها (شیار اندازی) بر روی سنگ های الحاقی و حجاری آن ها با قلم دنداندار باقی مانده است». (تلیا، بررسی و مرمت در تخت جمشید، صفحه ۱۰۷)

شاید با این اعتراف تلیا، کاسه های داغ تر از آش هم بپذیرند که ستون های تالار آپادانا نیز نیمه تراش بوده و از این پس برای اجرای جشن های سده و نوروز داریوشی، تالار کهن دیگری را اجاره کنند و آدرس دهند که لااقل سقفی داشته باشد!

۵۶. بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۲

مقدمه ابتدای این یادداشت ها، می تواند حساسیت های مثبتی را میان مشتاقانی برانگیزد که فهم و فرصت کافی برای پی گیری این مطالب را دارند و در حوزه های معینی علاقمند به تحقیق می شوند. مثلا چند شب پیش برای چندمین بار در قریب یکی دو ماه گذشته، شبکه اول سیما، در ساعات پس از نیمه شب، مستندی درباره مسجد جامع اصفهان نمایش می داد. فرصت مناسبی بود تا معلوم شود هر منبع و مدرک و مانده معماری معمّری در ایران، ابزار دست جاعلانی فاقد انصاف و رحم برای ایجاد انحراف در ذهن تاریخی مردم ما شده است. گوینده معروف فیلم که کارش از باستان پرستی و این گونه تعصبات گذشته و به قول کسی، مهر نمازش، اگر بخواند، قطعه

سنگی برداشته از اطراف قبر کورش است، لجوجانه مصر بود به بیننده بقبولاند مسجد جامع اصفهان سیر تکاملی را، که شاید از نظر کسانی سیر سقوط نیز بنماید، از آتشکده به مسجد، در زمانی قریب به دو هزار سال طی کرده است!!! من این مسجد و چند مسجد کهن دیگر از جمله مسجد جمعه یزد و مسجد کبود تبریز و چند بنای دیگر را، به عنوان نمونه، در سال هایی نه چندان نزدیک و یا دور، با حوصله کامل دیده ام و می دانم که بر دیوار هیچ یک از این مساجد، دیوار و یادگار نوشته ای از زایر و رهگذر و نماز گذار و پرسه زنی، به فارسی و یا عربی، با تاریخ نوشته ای مقدم بر دو قرن پیش و یا ماقبل قرن دوازدهم هجری، ندیدم. حالا مخالفان حقیقت برای تولید یادگارهای جعلی به سراغ دیوارهای بقایای معماری مساجد نروند و با ماژیک، یادگاری قرن دومی نویسند و لااقل این قدر بدانند که در قرون گذشته ماژیک نبوده و با خود قلم نی و مرکب کهنه نما فراهم کنند که نزد دوستان جهودشان فراوان یافت می شود! حالا از هر علاقمندی دعوت می کنم در جغرافیای آشنا و بومی خود، در سراسر ایران، دیوارهای ابنیه قدیمی را به دنبال قدیم ترین تاریخ بر یادگاری ها بکاوند و اگر خط نبشه ای دورتر از ۲۵۰ سال پیش نبود، از خود بپرسند چه پیش آمد که در قرن دوازدهم هجری ناگهان رفتار آدمیان به این سو متمایل شد که نام خود را بردیوارهای سالم و یا شکسته ابنیه قدیم برای یادآوری تاریخ به جلوه درآورند؟! شاید مردم قدیم، یا سلامت میراث فرهنگی را بیش تر رعایت می کرده اند، یا خطی برای نگارش نداشته اند و محتمل تر از همه این که از میان ابنیه ای که اینک کهن وانمود می شوند، کم تر نمونه ای، واقعا تاریخ سه قرن پیش داشته است، تا کسانی بر آن یادگار ماقبل آن دوران بگذارند. خصوصا که موضوع جعل و حک و دست کاری در کتیبه های سردر و تعویض کاشی و گچ بری، مبحث دیگری است که اندک اندک زمان ورود به آن ها نزدیک می شود. **فمال هؤلاء القوم لایکادون یفقهون حدیثا.**

پس سرگرمی قبلی خود را پی بگیرم که بازبینی «دانش نامه آثار تاریخی فارس» از منظر تطبیق با نوداده های تاریخی در این وبلاگ است وگرچه پیشاپیش، کلیات مطلب، در سطح این سرزمین مستندا بیان شد، اما از آن که بیش و پیش از همه صاحب اداهای فارس در برابر این مدخل ها رو ترش کرده اند، مناسب می دانم مدارکی را در برابرشان بگذارم که خود به رنج سالیان فراهم کرده اند تا بدانیم اگر این داده های خود را می پذیرند، پس از چه باب برتری و بالندگی نسبت به دیگر اقوام این ملک را ادعا می کنند و اگر نمی پذیرند پس بدانند در سطح استان و سرزمین فارس، با این همه شیرین سخن که ظاهراً در ذخیره دارند، فعلاً انجمن و مرکزی پیدا نمی کنند که بتواند به هویت تاریخی و البته ادبی پارسیان سر و سامان دهد و به آنان دیرینه ای دورتر از دوران زندیه ببخشد!

«آب انبارها خود به گونه های مختلفی تقسیم می شوند. گونه هایی هم چون آب انبارهای خصوصی که عمدتاً در زیر ساختمان یا در زیر سطح حیاط ساخته می شوند. آب انبارهای عمومی که عمدتاً بناهای بزرگی هستند که توسط حکام و والیان و خیرین و برای استفاده عمومی در شهرها، روستاها، دژها، بیابان ها و میان راه ها ساخته شده اند. آب انبارهای شهری که در مراکز محله های شهر، در کنار اماکن مذهبی، آموزشی، رفاهی و تجاری ساخته شده اند. آب انبارهای روستایی که عموماً در میدان مرکزی روستاها ساخته شده اند و دارای معماری ساده ای هستند. آب انبارهای قلعه ای که بسیار ساده و اغلب به صورت حوض های سرپوشیده اند. آب انبارهای میان راهی که غالباً در مسیر جاده های کاروان رو و در کنار کاروان سراها ساخته شده اند و مخازنی استوانه ای و پوششی گنبدی دارند. آب انبارهای بیابانی که عموماً در میان بیابان های خشک به منظور سیراب کردن دام ها ساخته شده اند.» (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۱۱)

این دانش نامه که به زیر ذره بین تحقیق کوچانده ام، هفت نوع آب انبار را از یکدیگر تفکیک می کند و می نویسد یکی را مردم معمول

در خانه ساخته اند، دومی را که بناهای بزرگی است حکام و والیان و خیرین برای استفاده عموم در شهر وروستا و میان راه فراهم کرده اند، نوع سوم، جنب مساجد و مدارس و مراکز تجاری ساخته شده اند، چهارم هم نوع روستایی آن است، پنجم مخصوص قلاع و به صورت رو باز بوده، ششم را میان راه ها و کنار کاروان سراها تدارک دیده اند و بالاخره نوع بیابانی آن که احشام از برکت آن سیراب می شده اند. با این قبول و قرار، به شمارش و زمان و محل ساخت آب انبارهای استان فارس بر مبنای فهرستی بپردازم که «دانش نامه آثار تاریخی فارس» عرضه کرده است، تا بر همه و ابتدا بر مدعیان زعامت در فارس معلوم شود بر مبنای متن و مطالب دانش نامه ای که خود تدارک دیده اند، اگر تاریخ گذاری ها را نیز معتبر و مستند بگیریم، تا دوران معروف به صفوی، در سراسر فارس خانه ای نبوده تا آب انبار خصوصی بخواهد، حاکم و والی و خیری نداشته اند، که آب انبار عمومی بسازد، مراکز مذهبی و آموزشی و رفاهی و تجاری نساخته اند، تا کنارشان آب انبار علم کنند و بالاخره در راه های فارس، کاروان سربایی علم نبوده، تا در گوشه ای از آن، آب انباری تدارک ببینند.

«آب انبار آقا: از آب انبارهای بزرگ لار است که در محله پیرغیب شهر قدیم لار و در جهت جنوب شرقی بقعه میر علی بن حسین شهریار قرار گرفته است. تاریخ ساخت این بنا مربوط به دوره صفوی است.» (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۱۲)

این جا غمزه معنایی بس دل چسبی پدیدار می شود و آن این که اگر راه کنار یک بنای مذهبی یا غیر مذهبی در دوران جدید، یعنی، در سه قرن اخیر، صفویه به بعد، آب انباری بیابیم؛ پس اصل بنا نیز با تاریخ ساخت آب انبارش همزمان می شود، زیرا وجود چنین مراکزی را نمی توان یک روز هم بی نیاز به آب انبار تصور کرد و اگر بر طبق جست و جوی مدخل نویسان دانش نامه فارس، هیچ نوع آب انباری، تا زمان صفویه در فارس بنا نشده، پس نمی توان ساخت ابنیه ای

ذاتا و ماهیتا نیازمند به آب انبار و از جمله مساجد و امام زاده های واجب الزیاره و تنظیم شیراز را به دوران ماقبل آب انبارهای آن منتسب کرد!

«آب انبار دهن شیر: از آب انبارهای دوران صفویه در شهر لار است که در ضلع شرقی ورودی بازار قیصریه واقع شده است.» (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۱۳)

هنگامی که دانش نامه می نویسد آب انبار دهن شیر در ورودی بازار قیصریه لار به زمان صفویه ساخته شده، محقق و به خصوص در این گونه مباحث متکی به شک، مشتاق می شود بداند آیا ساخت آب انبار و بازار آن همزمان بوده است؟ و لاجرم به مدخل بازار در دانش نامه آثار تاریخی فارس مراجعه می کند تا با دانش نخبه ای مواجه شود که سرهم بندی بودن و بازیچه پنداشتن همه چیز از نظرگاه این مدونین را معین و آشکار می کند.

«بازار قیصریه لار: در شهر لار، در مرکز شهر و در محلی به نام قیصریه ساخته شده است. این بازار که از بازارهای قدیمی شهر لار است، به گفته نخبه لاری در سال ۸۱ هجری قمری، توسط یکی از حکام لار ساخته شده است. این بازار بر اثر زلزله ای در اوایل هزاره دوم هجری قمری ویران شده و تنها بخش مرکزی آن باقی مانده و پس از تسخیر لار در زمان شاه عباس صفوی و به دستور وی توسط حاج قنبر بیک نوالقدر جهرمی باز سازی شده است. سبک معماری به کار رفته در این بازار همانند بازارچه بزرگ اصفهان و بازار وکیل شیراز است.» (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۷۲)

به راستی که تمام خصوصیات یک دانش نامه به خود رها شده را در این کتاب جمع کرده اند. کسبه بازاری در قرن اول هجری، تا زمان شاه عباس صفوی تشنه مانده اند، تا سرانجام مردی از جهرم، پس از تسخیر لار به وسیله شاه عباس! به دستور سلطان فاتح صفوی، در مدخل آن بازار، آب انباری به سبک دوران زندیه! بسازد و تجار و کسبه را از تشنگی برهاند! این هم یک حکایت حسن

و خسین دیگر در موضوع مسائل تاریخ ایران. امان از این زلزله های پاک برانداز، که همانند اسکندر و عرب و مغول، پیوسته مدد کار و جانشین پوریم و علی البدل کمبود اسناد برای جاعلان تاریخ ایران بوده است!

«آب انبار های سید جعفر: از آب انبارهای قدیمی لارند که در مسیر غربی شهر قدیم لار و در محله کورچون قرار دارند. تاریخ ساخت این دو آب انبار که به فاصله کمی از یکدیگر قرار دارند، مربوط به دوره صفویه است.» (دانش نامه ی آثار تاریخی فارس، ص ۱۴)

دانش نامه آثار تاریخی فارس، به همین نحو قریب پانزده آب انبار و برکه را در سراسر آن منطقه بر می شمارد که هیچ یک هویت پیش از صفویه ندارند. این اوضاع سرزمین تشنه ای است که جز به مدد ذخایر پلکانی آب، در کاروان سراهای میان راه، عبور از هیچ شهر به شهر دیگر آن در ایام ماضی میسر نبوده است. پس بر اساس آن چه خود قبول دارند، فارسیان، مقدم بر صفویه، آب انبار و تا زمان زندیه خانه شهری نداشته اند و این هنوز به آن شرط است که برای آب انبارهای صفوی خوانده شده، از تدوین کنندگان دانش نامه آثار تاریخی فارس، مستند معتبر طلب نکنیم!

با نمایش عکس بالا که به عنوان لوحه شماره پنج در کتاب تخت جمشید اشمیت چاپ کرده اند، بار دیگر و برای اثبات این نکته که بنای تخت جمشید پس از مرگ داریوش آغاز شده و اثری از او در آن مجموعه دیده نمی شود، به تخت جمشید باز می گردم و توجه

می دهم درعکس بالا، که در آغاز خاک برداری ها از منظر هوایی تخت جمشید برداشته اند، بنای محقر داریوش معروف به تچر را می بینیم که در قسمت شمال آن و جایی که با سه فلش پوشیده شده، چیزی جزمحوطه ای تراس مانند و خالی از هرگونه عوارض معماری نیست. این ایوان بزرگ بدون بقایا و آرایه و ستون و درگاه و غیره، به ترین نشانه بر نیمه کاره ماندن ساخت به اصطلاح خانه داریوش است.

«ایوان کاخ داریوش: سقف ایوان بر فراز هشت ستون استوار می شده لکن نه در ایوان و نه در قسمت های دیگر کاخ داریوش اثری از بدنه و سرستون باقی نمانده است. ممکن است تصور کرد که بدنه و سرستون ها از سنگ نبوده بل از چوب بوده است ولی مشاهدات ما وادارمان می کند که در این گونه موارد جانب احتیاط را از دست ندهیم. فقط یک پایه ستون سنگی چهارگوش دو پله ای در قسمت شرقی ایوان مشاهده شد که ممکن است این سنگ را از قسمت دیگر تخت جمشید و فی المثل از بنایی که از طرف پرفسور هرتسفلد در قسمت جنوبی صفا حفاری شده و پایه ستون های مشابه دارد به این محل آورده باشند». (اشمیت، تخت جمشید، ص ۲۲۱)

با اعتراف اشمیت، که در ایوان شمالی کاخ داریوش اثری از بقایا بر جای نیست و می خواهم آن حدس او را دنبال کنم که آن چه در حال حاضر در آن ایوان دیده می شود، حاصل نقل و انتقال هایی است که برای فریب بازدید کنندگان از این جا و آن جا جمع آوری کرده اند.

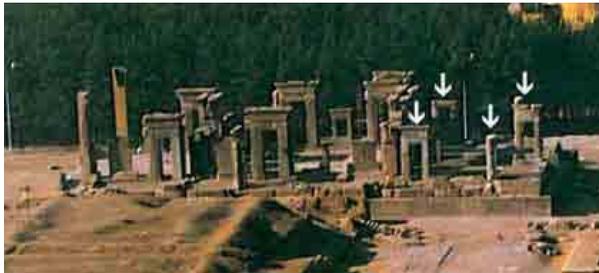

این تصویر نزدیک جبهه شمالی تچر است که در آغاز خاک برداری و

از زاویه زمینی گرفته اند و پس از بلوک های کرسی چینی و عبور از فضای خالی تراس، به دو سنگ دروازه افقی و یک قاب پنجره بزرگ، که همگی فلش خورده اند، در جهت غربی- شرقی بر می خوریم که نخستین عوارض بنای تچر از سمت شمال است.

در این نمای نزدیک تر، از جبهه شمالی تچر، باز هم جز بلوک های بزرگ کرسی چینی، فضای خالی تراس و سرانجام همان دو دروازه ورودی و تک قاب پنجره شرقی - غربی را نمی بینیم که در یک ردیف اند و هیچ عارضه ساختمانی دیگر، مقدم بر آن ها، میان بلوک های کرسی و این دروازه ها و قاب پنجره قرار ندارد.

اما در این عکس و درست در همان محوطه خالی تراس، در حال حاضر و از زمان جشن های شاهنشاهی، ظهور ناگهانی سه ارک و طاق نمای سنگی و یک ستون و جرز مجرد فلش خورده با استقرار شمالی - جنوبی را شاهدیم، که گویی از آسمان تخت جمشید بر

تراس قبلا خالی خانه داریوش باریده اند! شگردی که تنها باستان شناسان غرب از نحوه اجرای آن باخبرند و تنها امثال تلیا می توانند بر این گونه حقه بازی های رسوا، نام مرمت بگذارند و تنها کودکان پیش دبستانی مجتمع فرهنگی اورشلیم قادرند برای این گونه حقه بازی ها هورا بکشند! آیا این حضرات شعبده باز چنین خرگوشانی را از کدام گوشه کلاه شامورتی بازی خود بیرون آورده اند؟!

این یکی از آن سه ارک نسبتا کوچک است که ناگهان میان تراس کاخ تچر سبز کرده اند. این ارک ها را از ابنیه معروف به معبد فراته دار برداشته اند، که در آن کتیبه هایی به خط یونانی در ستایش زئوس در سمت جنوب غربی، خارج از سکوی تخت جمشید و نزدیک به دیوار جنوبی آن یافته اند. در حال حاضر کم ترین اثر و یادگاری از آن معابد فراته دار بر جای نمانده و مجموعه بقایای آن را یا همانند این ارگ به تراس خانه داریوش و یا مانند سنگ ها و زیر ستون ها و نقش برجسته ها، به پاسارگاد منتقل کرده اند.

«محوطه جنوبی خارج صفه تخت جمشید مشتمل بر ویرانه های ابنیه عهد هخامنشی است و این امر از بقایای ساختمانی همونوع بناهای تخت جمشید که از آن جمله تا اوایل قرن نوزدهم میلادی یک ستون نیز سرپا مانده بود هویداست. تا آن جا که می دانیم وصف ساختمانی این ابنیه در هیچ کجا ذکر نشده، ولی ما می توانیم لاقلاً نقشه آن ها و بلندی دیوار کنگره دار حیاط و پلکان را نمودار سازیم.» (اشمیت، تخت جمشید، ص ۵۵)

توانستیم بر وسوسه نصب مجدد این نقل قول هرتسفلد در باب معبد یونانی بیرون از صفه تخت جمشید، غلبه کنم که هر خردمند دور اندیشی از طریق خواندن آن به سادگی در می یابد که چه بی مایگان پلید طینتی را، با القاب دروغین و مضحک پروفیسوران عالی مقام، به عنوان باستان شناس و مفسر تاریخ ایران به ما قالب کرده اند!

«در پای صفه تخت جمشید معبدی بنا شد. معبد یونانی نبود. در آن ایزدان کهن ایرانی پرستش می شد. با این همه در کتیبه نذورات معبد، که به زبان یونانی نوشته اند و نه فارسی باستان و یا فارسی میانه، به جای اهورامزدا نوشته اند زئوس مجیتوس و به جای میترا نوشته اند آپولن و هلیوس و به جای آناهیتا، آرتیمیس و آتنه.» (هرتسفلد، ایران در شرق باستان، صفحه ۲۸۱)

آیا این سخنان، لایق دریافت عالی ترین نشان شیادی نیست و آیا اسباب شرمندگی روشن فکری ایران در قرن اخیر نمی شود که چنین مهملاتی را بی اندک تغیر و پرخاش پذیرفته اند؟! باری مقصود از چنین بررسی های مقدماتی این که یادآور شوم در پس بخشی از آن چه در ظاهر تخت جمشید دیده می شود، از کتیبه و حجاری و ستون شیار دار و ارک های سنگی و غیره، چنان که بررسی خواهم کرد، یک حقه بازی و جعل آشکار پنهان است که با نمونه های بسیار اندک آن آشنا شدید. در حقیقت تخت جمشید واقعی، که می توانست موجب غروردل بستگان به تمدن ایران کهن پیش از هخامنشی باشد، همان ۱۵۰ هزار متر مربع بنای خشتی و زیگوراتی مانده از ایلامیان بود، که شیادان غربی، درآمده به لباس باستان شناس، از بیخ و بن

برچیدند و آن چه را اینک با صرف هزینه های بسیار، چنان آراسته اند که بر بیننده اثر گذار باشد، جز یک طراحی تازه اجرا شده، در مجموعه مخروبه هایی نیمه کاره و به خود رها شده نیست.

۵۷. بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۳

بدین ترتیب تا همین جا و از قول و قلم کاوشگران محلی، جمع آمده در کتاب «دانش نامه آثار تاریخی فارس» با اوضاع اجتماعی سرزمین مشهور به فارس، چنین آشنا شدیم که تا قرون اخیر، خانه مسکونی و آب انبار نداشته است! از منظر دوران شناسی و استنتاجات عاقلانه و مفروضات معین و مسلّم، از آن که خطه فارس عمدتاً خشک و بیابانی و به ذخیره آب برای مصارف مختلف محتاج است، پس بدون آب، فاقد قدمت تاریخی و آثار حیات عمومی می شود، ابزار و امور عرض اندام و ادعای حضور را از دست می دهد و از آن که دانش نامه آثار تاریخی فارس، مدخل کارگاه های کهن را ندارد و نمی تواند داشته باشد، چرا که در فارس، چون سراسر ایران، هیچ مرکز و نمونه تولید، از مبدا پوریم تا سه قرن اخیر نیافته ایم، پس به مدخل بازار در آن دانش نامه سری می کشم تا معلوم شود انتظار بازیافت و برخورد با بازاری قدیم تر از دوران مشهور به زندیه نیز، در سرزمین پارس نامیده شده، بی هوده و عبث است.

«بازار: بازار که محل داد و ستد و اجتماع است، به مجموعه های مختلفی اطلاق می شود که علی رغم دارا بودن ویژگی های زمانی، مکانی و ساختاری متفاوت، در همگی آن ها داد و ستد جریان و به سبب مرکزیت اقتصادی و مالی نقش ویژه ای در جامعه دارد. بازار سابقه چند هزار ساله در تمدن ایران و جهان دارد. از همان هنگام که انسان موفق به تولید محصول بیش از نیاز خود گردید و به فکر مبادله آن با دیگر محصولات و تولیدات مورد نیاز خود افتاد، مراحل شکل گیری بازار آغاز شد. برای این منظور ابتدا فضاهای بازی در

مجاورت روستاهای بزرگ به این کار اختصاص دادند که در فصولی از سال و به تدریج در روزهایی از هفته، محل اجتماع، داد و ستد و مبادله منطقه می شد. سپس با گسترش جوامع و مبادلات، زمان، مکان، شکل و ساختار آن نیز دچار تغییرات و تحولات تکاملی گردید و به تدریج از حالت موقت به دائمی و از وضعیت فاقد سرپناه و معماری به ساختارهای معماری متشکل و دائمی تبدیل گردید. در برپایی بازارها، سنت برآمده از تاریخ در بهره گیری از فضا و همچنین میراث مبتنی بر ساختارهای شهری کهن نقشی مهم بر عهده داشته است». (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۶۹)

بدین ترتیب و با این تعریف، که در دانش نامه مورد نظر می خوانیم، بازار پدیده اجتماعی - اقتصادی کهنی است که با پیدایش شهر، از صورت تدارک موقت در هوای آزاد، به سازه و مرکزی پایدار و دائم و مسقف بدل می شود که بنای آن با دیگر سنت های هر شهر و مرکز تجمع منطبق است. با این داشته ها، بد نیست معین شود شناسه بازارهای موجود در خطه فارس، شهر نشینی و ایجاد مراکز داد و ستد ثابت در آن اقلیم، از چه زمان مسجل و معلوم است؟!

«بازار جهرم: از بناهای تاریخی مربوط به اواخر دوره زندیه و اوایل دوره قاجاریه است که در مرکز شهر قدیمی جهرم و در نزدیکی مسجد جامع واقع شده است. این بازار که به وسیله حاج محمد حسین خان جهرمی حاکم جهرم (م ۱۲۵۶ هـ ق) ساخته شده، از دو رشته شمالی - جنوبی و شرقی - غربی تشکیل گردیده است. بازار کازرون : مجموعه بازار کازرون که به بازار نو نیز مشهور است، در دوره قاجاریه به جای بازاری ساخته شده که مربوط به دوران صفویه بوده و در حد فاصل میدان مدرسه تا میدان خیرات قرار داشته است. این بازار ساخته شده از سنگ و گچ می باشد و با احداث خیابان «بواسحق» به دو بخش تقسیم شده است.

بازار مرغ: از بازارهای شیراز است که در محله درب شاه زاده در نزدیکی بازار وکیل و پس از اردو بازار واقع در جنوب مسجد وکیل، قرار گرفته است. امتداد این بازار به سه راه احمدی می رسد. سقف این بازار L شکل، خریای فلزی با روکش ایرانیت است و کف آن

آسفالت شده است. در انتهای خیابان لطفعلی خان زند، بخشی از بازار، بدون سقف است. در بخش باقی مانده بازار مرغ یا بازار روح الله در سمت غربی بازار لوازم مسی، پوشاک، ظروف آشپزخانه و منسوجات یافت می شود. بازار مرغ و اردو بازار به وسیله بازار مسگرها به یکدیگر متصل می شوند.

بازار مسگرها: از بازارهای شیراز است که در محله درب شاه زاده قرار گرفته است. این بازار که از آجر و گچ ساخته شده، بازار مرغ و اردو بازار را به یکدیگر متصل می نماید به گونه ای که اردو بازار در جنوب بازار وکیل و در مقابل بازار مرغ قرار می گیرد و در امتداد شرق و غرب نیز بازار مسگرها قرار می گیرد.

بازار مشیر: از بازارهای شیراز در دوره قاجاریه است. این بازار در محله درب شاه زاده و در ضلع شرقی سرای مشیر قرار گرفته و معماری آن مانند بازار وکیل است. این بازار دارای یک هشتی است که بازار را به دو بخش تقسیم کرده به گونه ای که از سمت غرب به سرای مشیر و از سمت جنوب به اردو بازار منتقل می گردد.

بازار نو: از بازارهای شیراز است که در محله درب شاه زاده، در شمالی ترین راسته شمالی بازار وکیل و در ادامه آن به سمت شمال واقع شده است و تا دروازه اصفهان نیز امتداد دارد. معماری این بازار که در زمان قاجاریه ساخته شده، مانند بازار وکیل است.

بازار وکیل: مهم ترین بازار شیراز که در زمان کریم خان در محله درب شاه زاده، کنار مسجد وکیل، شرق میدان شهدای کنونی، احداث شده است». (دانش نامه آثار تاریخی فارس، صفحات ۷۰ تا ۷۶)

این آمار بازار در سراسر سرزمین معروف به فارس است، که قدیم ترین آن ها را به زمان زندیه ساخته اند تا بی چانه زدن های ریش و چشم سفیدانه، معلوم شود ظهور بازار هم، در پهنه اقلیم فارس، با پیدایی خانه و آب انبار همزمان است و از آن که ادعای بقای یکی دو آب انبار از زمان صفویه نیز فاقد مستندات و ملزومات و از جمله کتیبه سنگ بنای موثق بود، تا این جا در این نکته تردید نمی کنیم که حتی در مرکز استان کنونی فارس، یعنی شهر شیراز هم، محل تجمع خانوادگی ومظاهر زندگی عمومی، تا زمان زندیه وجود ندارد. آیا چه

گونه در این شهر بدون نشانه زندگی معمول، دورتر از هفت قرن پیش، سعدی و حافظ ظهور کرده و اگر تا قرن دوازده هجری، شهر شیراز هنوز بازار و خانه و آب انبار ندارد، پس آن راسته بازارها، می خانه ها، مجمع رندان، پستو و خرابات موبدان ادعا شده در دفاتر و دواوین، کجای شیراز قرون میانی قرار داشته است؟! آقایان دندان قروچه نکنید، کنج سبیل تغییرکاربرد داده شده نازنین تان را نخائید، به این و آن متوسل نشوید و توطئه بی حاصل تدارک نبینید؛ زیرا تا آن زمان که آثار حضوری دیرتر از زندیه به اقلیم تان نیابید، هویت و موجودیتی که ادعا می کنید، تنها موجب تفریح خردمندان و تحقیر خودتان خواهد بود. پیشنهاد دهم خود را مضحکه آیندگان نکنید، ادای کشیشان لجوج قرون وسطا درنیاورید و گردش زمین به دور خورشید را قبول کنید!

«بازرگانی را شنیدم که صد و پنجاه شتر داشت و چهل بنده خدمت کار. شبی در جزیره کیش مرا به حجره خویش درآورد. همه شب نیارمید از سخن های پریشان گفتن که فلان انبازم به ترکستان و فلان بضاعت به هندوستان است و این قباله فلان زمین است و فلان چیز را فلان زمین. گاه گفתי که خاطر اسکندریه دارم که هوایی خوش است، باز گفתי نه که دریای مغرب مشوش است. سعدیا سفری دیگرم در پیش است اگر آن کرده شود، بقیت عمر خویش به گوشه ای بنشینم. گفتم آن کدام سفر است؟ گفت گوگرد پارسی خواهم بردن به چین، که شنیدم قیمتی عظیم دارد و کاسه چینی به روم آرم و دیبای رومی به هند و فولاد هندی به حلب و آبگینه حلبی به یمن و برد یمانی به پارس و از آن پس ترک تجارت کنم و به دکانی بنشینم...» (سعدی، کلیات، باب سوم)

گرفتم بازرگان سعدی ۱۵۰ شترش را همراه با چهل بنده خدمت کار، با لنج به کیش برده باشد، ولی بپرسم چرا برای سفر به اسکندریه نگران تشویش دریای مغرب است، مگر به زمان سعدی از کیش به اسکندریه راه دریایی گشوده و به کار بوده است؟ هرچند گروهی معتقدند در عهد دقیانوس هم از خلیج همیشه فارس، به

میهمانی اهالی پرو می رفته اند! وانگهی فراوانی همه چیز را به فارس شنیده بودیم، جز گوگرد را! به راستی سازنده این داستان منتسب به سعدی نیز، در معرفی کالای مشهوری از فارس، که تا زمان زندیه فاقد مظاهر شهری است سرگردان بوده و سؤال آخر را هم بی‌رسم که برد یمانی آن بازرگان را در کدام بازار پارس به زمان شیخ اجل می فروخته اند؟! آن چه را اینک به یقین می دانم حکم می کند که شعر فارسی نو متولد شده، بیش از شیرین زبانی ادبی، در کار تلقین و تدارک مدارج اقتصادی و سیاسی و فرهنگ یافت نشدنی، در ایران پس از اسلام بوده است!

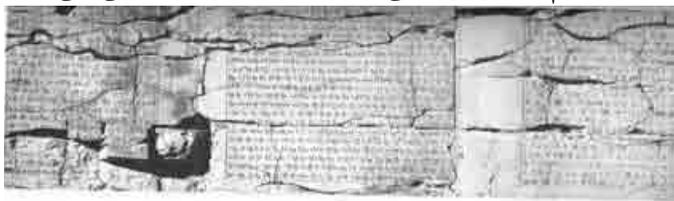
«در ستایش عطا ملک جوینی، در ستایش اتابک مظفرالدین سلجوق شاه، در ستایش اتابک محمد، در مدح ابش بنت سعد، در ستایش قاضی رکن الدین، در ستایش شمس الدین حسین علکانی، در ستایش اتابک سعد بن ابوبکر، در ستایش شمس الدین محمد جوینی، در مدح امیر انکیانو، در دح امیر سیف الدین، در انتقال دولت از سلغریان به قومی دیگر، در ستایش ملکه ترکان خاتون، در زوال خلافت بنی عباس...». (تیتراهایی از بخش قصائد کلیات سعدی)

آیا نباید از این عالی مقامان بالا، جز در مسطوره های نظم و نثر، اثری مادی و قابل لمس و ماندگار نیز به دست آمده باشد؟ بدین ترتیب دیوان های شعر فارسی هم، متمم و مویدی آهنگین بر آن دسته کتب قلبی تاریخ می شود که برای عوام از مراتب اقتصادی و سیاسی و سلسله و شخصیت های حکومتی در ایران هزاره نخست اسلامی داستان های قافیه داری می بافد که همان به کار آوازه خوانی و زورخانه گردانی می آید. ظاهراً بخشی از این بزرگان، که در قصائد سعدی هویت تاریخی و رفتاری و اخلاقی گرفته اند، در شیرازی می زیسته اند که گرچه یک خانه و آب انبار و بازار پیش از عهد کریم خان ندارد، اما از زمان بنی امیه در ضراب خانه های اش، به هر نامی که بخواهید، سکه ضرب می کرده اند! لایزال بنیانهم الذی بنواریبه فی قلوبهم الا ان تقطع قلوبهم و الله علیم حکیم.

اینک از زنگ تفریح بیرون شوم و به تخت جمشید سرکشی کنم که غریب و مهیب داستانی از جعل و دروغ در باب آن پراکنده اند. در این مقوله، چنان که از پیش وعده بود، قصد آن دارم تا به ماجرای کرونولوژی تسلط نیزه داران هخامنشی در ایران، تا زمان رخ داد پوریم، رسیدگی کنم که به نظر می رسد دورانی بسیار کوتاه و بدون آثار ماندگار بوده است. بی شک و برابر اقلام و اقدامات پیش چشم، آن دارایی عمده را که تبلیغات زمان ما به عنوان ادله حضور و قدرت هخامنشی معرفی می کند، جز مخروبه های تخت جمشید و چند کاسه و پیاله نوساز نیست و اگر یافتن رد پای سلطه و اقتدار امپراتوری روم، در سراسر اروپا، با مظاهر پل و جاده های سنگ فرش و حمام و ورزشگاه و معابد و قصور متعدد، از انگلستان تا مصر و ترکیه و بین النهرین میسر است، نشان محقر و مختصر حضور هخامنشیان از تخت جمشید و نقش بیستون، آن سو تر نمی رود و کسی توضیحی بر این نکته ندارد که آن ۱۲۷ ایالت، با چه نشانه ها خود را هخامنشی معرفی می کرده اند؟! بدین ترتیب مباحثی که در چند یادداشت بعد در این باره عرضه می شود از عمده و جدی ترین مدخل های شناخت مسائل ایران باستان است که در عین حال ارتباط کامل با آن، صرف توجهی ویژه می طلبد.

بیرون از باور تبلیغاتی موجود، در تخت جمشید اثری از حضور داریوش دیده نمی شود و در حالی که از خشایارشا در نقاط مختلف تخت جمشید، قریب پانزده کتیبه قابل تایید می شناسیم، از داریوش اول هخامنشی هیچ کتیبه مسلم و قابل اثباتی، که ظن جعل بر آن نرود، نمی بینیم! این مطلبی است که برای ورود به آن عبور از مقدماتی ضرور است. نخست این که بدانیم نوشته های مانده بر آن گروه از ابنیه تخت جمشید، که بر خود کتیبه دارند، یعنی دروازه ورودی، آپادانا، سه دروازه، تچر و هدیش، عمدتا و یا کاملا متعلق به خشایارشا است، تا آن جا که جز بنای صد ستون، که فاقد کتیبه است، دیگر ابنیه سنگی تخت جمشید را بر مبنای سنگ نوشته

های آن، بی تردید و انحصارا باید بنای خشایارشایی شناخت. اما از داریوش، آن هم به اشتراک، فقط در تچر کتیبه کوچکی باقی است، که با نمونه حکاکی جدید که بر آن جرز شکسته دیده ایم، و به دلایل دیگر، به هیچ روی نقر آن به زمان داریوش را نمی توان، مسلم گرفت. آن گاه باید توجه کرد به استثنای کتیبه بی تردید تازه حک شده اردشیر سوم، هیچ شاه دیگر هخامنشی، جز خشایارشا، در تخت جمشید کتیبه ندارد و داریوش دوم و سوم و اردشیرهای اول و دوم، با وجود ادعای سال های دراز حکومت، کم ترین رد پایی، اعم از نوشته و ابنیه، در تخت جمشید باقی نگذارده اند! پس ابتدا به بررسی کتیبه های خشایارشا در تخت جمشید و سپس به آن چند سنگ نوشته منتسب به داریوش بپردازم، که تمامی آن ها را با قصد وارد کردن او به تخت جمشید و اختراع زورکی سلسله و امپراتوری هخامنشی، در دوران اخیر فراهم کرده اند. سلسله و سلاطینی که به دنبال پوریم، یعنی دوران خشایارشا، دیگر نشانه تاریخی ندارند و یاد آوری کنم که مورخ به کتیبه های ثابت و نصب شده بر دیوار تخت جمشید نظر دارد و خرده ریزهای دیگر از ظرف و مهر و وزنه و سجاف نوشته را، که معلوم نیست با مدد چه معجزه ای بر برخی از آن ها فقط نام داریوش باقی مانده، غیرمعتبر و قلبی می داند:

این کتیبه خشایارشا بر دروازه ورودی و نخستین علامت حضور او

در ابنیه تخت جمشید است. اندک تردیدی در قدمت و کهنگی آن نداریم و متن آن به روشنی گواهی می دهد که خشایارشا به هنگام بنای دروازه تخت جمشید، سلطان سلسله بوده است:

« a ، کتیبه سه زبانه، در چهار نسخه، روی دیواره های درونی دو گذرگاه در با شکوه خشایار شاه یا در ملل، که به صفا راه دارد. موضوع اصلی مسلما ساختن رواق است:

اهوره مزدا ایزد بزرگ است، که این زمین را در این جا آفرید، که آسمان را در آن بالا آفرید، که مردم را آفرید، که شادی را برای مردم آفرید، که خشایارشا را شاه کرد، یگانه شاه از بسیار، یگانه فرمان روا از بسیار، من خشایارشا هستم، شاه شاهان، شاه مردمان با تبارهای بسیار، شاه روی این زمین بزرگ تا دور دست، پسر داریوش شاه هخامنشی، خشایارشا شاه می گوید: من این دروازه تمام مردم را ساختم، (بناهای) خوب بسیاری نیز وجود دارد که ساخته شد در این پارس که خود من ساختم و پدرم ساخت. هر آن چه افزون بر این ساخته شد که خوب به نظر می آید، همه ی این ها را ما به خواست اهوره مزدا ساختیم. خشایارشا شاه می گوید: اهوره مزدا مرا و شهریار می بپاید و آن چه را من کردم و آن چه را پدرم کرد، اهورا مزدا این ها را نیز بپاید.» (پیرلوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۰۱)

لغت بناها در متن بالا فرض کتیبه خوانان است و در اصل سنگ دیده نمی شود و لوکوک در ذیل نقل آن، به عنوان شرح، دو تذکر را اضافه می کند: نخست این که صفت خوب برای ساختمان در متون هخامنشی نوپدید است و به جای زیبا نشسته است، پس نمی توان آن فرض بناها را با یقین کامل قبول کرد و دیگر این که «خشایارشا اغلب داریوش را در کارهای مختص به خود سهیم می کند!» آیا این را شگردی برای مخفی کردن مرگ سریع داریوش و یا جبران جدید در نبود نام داریوش در کتیبه های تخت جمشید بدانیم؟! زیرا بنا بر روال، منطقی تر این که داریوش خشایارشا را در انجام کارها سهیم و همراه بگوید و نه معکوس آن! اگر خشایارشا در این کتیبه ورودی خود را فرزند داریوش و شاه می خواند و از اهورا مزدا حفاظت

سلطنت خود را می خواهد، پس مسلم است به زمان ساخت این دروازه داریوش زنده نبوده تا در بنای آن با او شریک شود! ادعای دیگر خشایارشا که می گوید بناهای خوب بسیاری در پارس به وسیله او و پدرش ساخته شده، با بقایای کنونی که از هخامنشیان در سراسر این سرزمین می شناسیم، مصداقی جز تخت جمشید نیمه ساخت ندارد، آیا او تخت جمشید را پارس خوانده است؟ در این صورت آن چند شورش رخ داده به وسیله پارسیان را، که داریوش در کتیبه بیستون بر می شمرد، شورش هایی برخاسته از تخت جمشید بدانیم و اگر پارس را تخت جمشید فرض نکنیم، پس آن ابنیه دیگر، که خشایارشا ادعای ساخت آن را در پارس دارد، باید در کجا بیابیم؟! ابهام های فرعی و مجهول و مشکوک در متون کتیبه های هخامنشی، چندان فراوان است که گشودن راز دقیق آن موکول به باز خوانی کامل و ملی اصل سنگی کتیبه ها و از جمله تعیین تکلیف با واژه فارس در این نوشته ها می شود که امری در حال انجام است، اما به هر حال این نکته برای مورخ مسلم است که بنای هیچ بخشی از پانل های ساختمانی تخت جمشید، به پایان نرسیده و به طور عام این گفتار خشایارشا در این کتیبه که کارها را تمام شده پنداشته، مصداق خارجی و عملی و عینی ندارد.

این هم نمونه تصویری کتیبه خشایارشا در بدنه سکوی شمالی و شرقی آپادانا، که به زبان های میخی داریوشی و بابلی و ایلامی

نصب شده است. در این جا نیز با مضمونی کهن و واقعی رو به روییم و متنی را می خوانیم که با زبان معمول خشایارشا در دیگر کتیبه های اش همخوان است.

» ، کتیبه سه زبانه در دو نسخه، یکی در سمت راست پلکان شمالی و دیگری در سمت چپ پلکان شرقی آپادانا، موضوع فعالیت ساختمان سازی شاه است: اهوره مزدا ایزد بزرگ است که این زمین را در این جا آفرید، که آسمان را در آن بالا آفرید، که مردم را آفرید، که شادی را برای مردم آفرید، که خشایارشا را شاه کرد، یگانه شاه از بسیار، یگانه فرمان روا از بسیار، من خشایارشا هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان با تبارهای بسیار، شاه روی این زمین بزرگ تا دور دست، پسر داریوش شاه هخامنشی، خشایارشا، شاه بزرگ می گوید: آن چه من در این جا کردم و آن چه من در جای دیگر کردم، همه این ها را به خواست اهوره مزدا کردم، اهوره مزدا مرا بپاید، با ایزدان، و نیز شهریار می را و آن چه را من کردم». (پیرلوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۰۲)

این متن هم تقریباً و در نقاط عمده تکرار همان سخنان است که بر سر دروازه ورودی خوانده می شود. در این جا نیز خشایارشا خود را شاه بزرگ می گوید و با بی وفایی و یا حواس پرتی فراوش می کند پدرش داریوش را در بنای آپادانا سهیم کند و درست به همین علت، در زمان ما و چنان که بررسی خواهیم کرد، صلاح دیده اند این نسیان خشایارشا را جبران کنند و نمی دانیم از کجای تالار آپادانا چند لوح طلا و نقره از قول داریوش خارج کرده اند، مبین این که داریوش در بنای آپادانا سهیم بوده است! شرح و سرنوشت این لوحه های طلا و نقره داریوشی، که ادعا می کنند به زمان رضا شاه، در تالار آپادانا یافت شده، به میزانی مضحک است که به تنهایی برای هو کردن ایران شناسی بی سر و سامان کنونی کفایت و دست تنگی و توسل به هرگونه حقه بازی نزد متولیان و متصدیان آن را اعلام می کند. امروزه افتضاح کشف این لوحه های طلا و نقره داریوشی در تالار آپادانا چنان اوج گرفته و اسباب تمسخر شده که اصل آن را

مفقود کرده اند تا امکان بررسی متن و اثبات مجعول بودن آن میسر نباشد. کتیبه هایی که متن آن کلام به کلام و مو به مو کپی کشیده از کتیبه قلبی همدان است و کم ترین اشاره ای به امور ساختمانی در آن نمی بینیم

» ، سنگ نوشته سه زبانه در ۴ نسخه، دو تا روی الواح طلائی و دو تا روی الواح نقره ای. متن مشابه کتیبه یافت شده در همدان است. «داریوش شاه بزرگ است، شاه شاهان، شاه مردمان، پسر ویشتاسپه هخامنشی، داریوش شاه می گوید: این شهریاری است که من دارم از سکاها که آن سوی سغدیانه هستند تا حبشه، از هند تا لیدیا، همان که اهوره مزدا بزرگ ترین ایزدان مرا داد.» (پیرلوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۷۵)

احتمالا یا داریوش نمی دانسته چه متنی مناسب سنگ بناست و یا جاعلان این کتیبه های سنگ بنا نمی دانسته اند متن مناسب را از کجا بردارند! و شگفت آور این که داریوش در حالی کتیبه خود را، برابر ادعاهای موجود، در زمین دفن کرده، که بر بدنه دیواره های شرقی و غربی آپادانا دست کم شش پانل نوشتاری خالی مانده از قماش نمونه ی بالا، قرون متمادی منتظر کسی بوده است تا شرحی از شیرین کاری های خود بر آن بنگارد!

۵۸. بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۴

امورات هیچ شهر و ده اسلامی بدون حمام نگذشته است. تاکید بر نظافت عمومی و وجوب انجام غسل، به دنبال انجام یک سلسله از مراتب معمول و روزمره، حمام را به نخستین مکان عام المنفعه مورد نیاز در مراکز تجمع اسلامی تبدیل کرده است. در عین حال، معماری مخصوص و کاربرد مصالح بسیار مقاوم، حمام را از دیگر نمونه های ابنیه اسلامی، مانند بازار و مسجد و آب انبار و کاروان سرا، مقاوم تر و ماندگارتر کرده است.

«بنای حمام های قدیمی به جهت سهولت دسترسی به سیستم آب رسانی، گرم شدن فضای داخلی در زمستان و استحکام، پایین تر از سطح معابر اطراف ساخته می شدند. این حمام ها دارای سه بخش مجزای ورودی و بخش های مرتبط با آن، سربینه و فضاهای مرتبط با آن و گرم خانه با فضاهای جانبی مرتبط با آن هستند. طراحی حمام های قدیمی به گونه ای است که هر فضا به وسیله هشتی مانندی از فضای دیگر جدا می شود تا دما و رطوبت هر فضا نسبت به فضای مجاور تنظیم گردد.» (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۱۸)

معمولا دسترسی به فضای داخلی حمام های قدیمی، پس از فرود از چند ده پله به زیر زمین میسر بود. این شگرد حفاظتی ممتاز، در برابر جریان و کوران هوا، حفظ گرمای داخلی بنا، محافظت بیش تر در مقابل زمین لرزه ها و نیز فراهم آوردن فرصتی برای ایجاد همهوایی میان محیط مرطوب و گرم حمام با فضای باز گذرگاه، برای مشتریانی که از حمام خارج می شدند و نیز به کاربری مصالح ساختمانی بسیار مقاوم در برابر رطوبت، حمام های عمومی قدیم را از نمایه های پابرجای معماری مورد نیاز اجتماع قرار داده و عمر و دوام دراز آن ها را تضمین می کرده است، چندان که انهدام و محو کامل نشانه های هیچ حمامی را، به دلیل قرار گرفتن آن در زیر سطح

زمین، نمی توان پذیرفت و بی شک اگر در حوزه ای، حمامی در دو هزاره قبل هم بنا شده باشد، بقایای آن قابل بازیابی است، چنان که بازمانده حمام های رومی در سراسر اروپا تا انگلستان را می توان ردیابی کرد. با این مقدمات اینک به جست و جوی بقایا و بنای حمام های مانده در فارس رویم و معلوم کنیم کهنه ترین حمام ساخته شده در اقلیم فارس متعلق به چه دورانی بوده است؟

«حمام بیدکرز: حمام بیدکرز یا بیژن، هرمان و یا ارسلان باباخانی از آثار قاجاریه است که در شهرستان نورآباد ممسنی، بخش ماهور میلای و در غرب روستای بیدکرز واقع شده است.

حمام پهلوانی: از آثار تاریخی دوران قاجار است که در شهرستان اقلید، روستای آسیاس و در روستای پهلوانی واقع شده است.

حمام تاریخی میمند: از آثار تاریخی دوران قاجار که در شهرستان فیروز آباد، بخش میمند، جنب مسجد جامع میمند واقع شده است.

حمام توکلی: از آثار دوران پهلوی در شیراز است که بین فلکه احمدی و خیابان لطفعلی خان زند واقع شده است.

حمام حکیم: از آثار دوران قاجار در شیراز است که در خیابان احمدی در بازارچه حاج زینل واقع شده است.

حمام خواجه: حمام خواجه از ابنیه دوران قاجار است که در کنار بازار قدیمی شهرستان داراب قرار دارد.

حمام قلعه باستانی ایزد خواست: از آثار دوره صفوی است که در ضلع غربی خیابان اصلی قلعه ایزد خواست نزدیک به روستای ایزد خواست و در مسیر آباده - اصفهان بنا شده است.

حمام کهنه خرامه: حمام کهنه خرامه یا حمام گلستان از آثار تاریخی دوران صفوی، که میان بافت قدیم خرامه کنار تپه باستانی بهرام گور در میدان طالقانی پشت مسجد جامع خرامه واقع شده است.

حمام گودی: از آثار تاریخی دوران قاجار که میان بافت قدیم شیراز، فلکه آستانه جنب امام زاده سید علاء الدین حسین واقع شده است.

حمام وراوی: از آثار تاریخی اواخر قاجار و اوایل پهلوی است که در فاصله ۲۰ کیلومتری ضلع شرقی شهر مهر قرار دارد.

حمام وکیل: از بناهای دوران کریم خان زند است که در شیراز، در

محله میدان شاه، جنب مسجد وکیل قرار گرفته است». (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ذیل مدخل حمام)

بدین ترتیب تنها به ۱۱ حمام قدیم، از هزاره دوم هجری، در اقلیم پهناور پارس برمی خوریم، سهم شیراز ۳ حمام است که کهنه ترین آن ها را بازهم ساخته هایی از دوران زندیه تشخیص داده اند! مگر زبان بیان بی تاریخ بودن خطه فارس، سلیس تر از نمایش فقدان عناصر اصلی مورد نیاز در شکل گیری مناسبات و ملزومات شهری، از جمله نبود خانه و بازار و حمام و آب انبار و حمام نیز ممکن است؟! اگر شیراز زمان زندیه نیز تنها با یک حمام نیازهای جمعیت خود را برطرف می کرده، پس این پایتخت فرهنگی ایرانیان، در آن زمان جز قصبچه نبوده، جز یک راسته و محله و حد اکثر بیش از هزار جمعیت نداشته است. در این صورت آیا پذیرش این مطلب دشوار است که ۳۵۰ سال پیش از زندیه، یعنی به زمان حافظ، در جای شیراز کنونی، تنها خشکه بیابانی بوده است؟! اگر کسی روش دیگری می شناسد و قرائن دیگری دارد که از طریق آن اثبات مرکز جمعیتی به نام شیراز و یا هر نام دیگر، در محیط کنونی این شهر، به قرن هفتم هجری را ممکن می کند، پس بسم الله، بیاورد تا بشنویم! به راستی اگر فارسیان و فارس سازان حتی نتوانند حافظ را به هستی و تولید ادب فارسی برانند، پس بار گران مسئولیت آن قوم پرستی دروغین و قلبی را بر دوش دارند که صد سال است، به اشاره سرانگشت یهودیان، دشمنی و دوری از یکدیگر راه برای مردم این سرزمین و اقوام منطقه سوقات آورده است!

بدین ترتیب از این فرصت تفریحی هم بیرون می زنم، به تخت جمشید نیمه تمام در جست و جوی داریوش باز می گردم و به تچر یعنی خانه اختصاصی داریوش وارد می شوم. آیا او را در آن جا خواهیم یافت و نشانی از این صاحب خانه در تچر پیدا می شود؟! بی توجه به وصله های ناجور در دو قسمت بالای این کتیبه های خشایارشا، که در سه زبان بر دیواره جنوبی بهار خواب کوچک داریوش در تخت جمشید نصب است، می دانیم کپی دیگری از همین متن بر دیوار شرقی حیات تچر و نسخه ای هم بر جرز غربی آن دو قوطی سنگی مجوف و معروف ایوان خانه داریوش گذارده اند، که با قلبی بودن کتیبه سمت شرق آن آشنا شده ایم.

» ، کتیبه سه زبانه در سه نسخه، دیواره های غربی، جنوب و شرق تچره. مضمون آن ساختن بنا توسط داریوش است. اهوره مزدا ایزد بزرگ است، که این زمین را در این رجا آفرید، که آسمان را در بالا آفرید، که مردم را آفرید، که شادی را برای مردم آفرید، که خشایارشا را شاه کرد، یگانه شاه از بسیار، یگانه فرمان روا از بسیار، من خشایارشا هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان با تبارهای بسیار، شاه این سرزمین بزرگ تا دور دست، پسر داریوش شاه هخامنشی. خشایارشا، شاه بزرگ می گوید: به خواست اهوره مزدا، پدرم داریوش شاه این کاخ را ساخت. اهوره مزدا مرا بیاید با ایزدان، همچنین آن چه من ساختم و آن چه پدرم داریوش شاه ساخت. اهوره مزدا این ها را بیاید با ایزدان». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۰۳) .

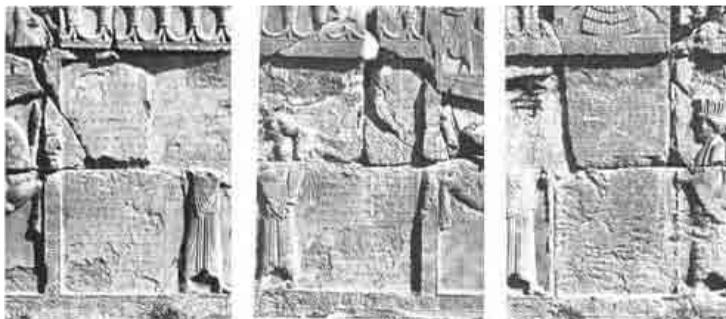
لوکوک آن متن تازه کنده بر جرز شرقی ایوان کاخ داریوش را، که کپی جرز غربی آن است، به حساب کتیبه های تچر نیاورده است. پس یا زمان تدوین کتاب اش هنوز آن جرز شکسته با کتیبه تازه نوشته را بالا نبرده بوده اند، که با توجه به تاریخ تالیف آن بعید می نماید، یا لوکوک به آن میزان درایت داشته که کتیبه ی بر یک ستون تازه ساخت را رسمی نپندارد! برای طبیعی شمردن متن این کتیبه، آن

جا که خشایارشا می نویسد: «پدرم داریوش شاه این کاخ را ساخت»، باید این قید را افزود: «که اهورا مزدا رحمت اش کند!» زیرا اگر صاحب اصلی کاخ در زمان سلطنت و زندگی خود ادعای ساخت بنا را نکرده و برای آن کتیبه نگنده و فقط فرزندش، با عنوان سلطان، پدر را سازنده آن معرفی می کند، پس بی شک جایی از این لابیمنت کتیبه های هخامنشی در تخت جمشید معیوب است، مگر این که گمان کنیم خشایارشا در فقدان پدر و پس از جلوس بر جای او، کتیبه دیوارهای تچر را نقر کرده است. در این صورت هم باید فوراً بپذیریم بنای تچر به زمان سلطنت خشایارشا هنوز تمام نبوده، تا بلافاصله این سؤال دیگر پدیدار شود که: پس داریوش شب را در کجای تخت جمشید صبح می کرده است؟! وانگهی اگر به متن کتیبه های خشایارشا در دروازه ورودی، سکوی آپادانا و دیوارهای تچر رجوع کنید، از یکسانی تذکرات آن یکه می خورید. بیننده از خود می پرسد خشایارشا در این تکرار چه ضرورتی دیده است که در محیطی بسیار محدود، بر کنار یک کاخ کوچک، با همان متنی که برای دروازه ورودی و آپادانا به کار برده، ضمن معرفی مکرر خود، بارها به تاریخ یاد آوری کند که پدرش خانه ساخته است؟! آیا دلیل این کار را محدودیت واژگان کاربردی در زبان میخی داریوشی بدانیم که به محدودیت بیان و تجدید و تکرار یک متن واحد در این زبان بی هویت و تازه ساز و فرمایشی منجر شده، یا این گونه بازی های فرهنگی را به حساب تمسخر منشیان ایلامی و بابلی نسبت به زمام داران هخامنشی بپنداریم، که به اعتراف خودشان خواندن نمی دانسته اند؟! »

« ، کتیبه سه زبانه در چهار نسخه، که روی دالان و پلکان هدیش (بنای معروف به کاخ اختصاصی خشایارشا در تخت جمشید) حکاکی شده است.

اهوره مزدا ایزد بزرگ است، که این زمین را در این جا آفرید، که آسمان را در بالا آفرید، که مردم را آفرید، که شادی را برای مردم آفرید، که خشایارشا را شاه کرد، یگانه شاه از بسیار، یگانه فرمان

روا از بسیار، من خشایارشا هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان با تبارهای بسیار، شاه این سرزمین بزرگ تا دور دست، پسر داریوش شاه هخامنشی. خشایارشا، شاه بزرگ می گوید: به خواست اهوره مزدا، من این کاخ را ساختم. اهوره مزدا مرا بپاید با ایزدان، و نیز شهریاری مرا و آن چه را من کردم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۰۳).

بفرمایید، این هم نمونه ای دیگر و این بار در هدیش، که خشایارشا متن واحدی را چهار بار بر در و دیوار تکرار کرده است. تنها تفاوت متن این کتیبه با آن چه سه بار در تچر تکرار شده، این است که به جای «پدرم داریوش این کاخ را ساخت»، می نویسد: «من این کاخ را ساختم»!!! در مجموع و تا همین جا و با مراجعه به کتیبه های خشایارشا در تخت جمشید، با چهار پز مختلف از طرح ادعا از زبان او رو به روییم: نخست می نویسد دروازه ملل را با پدرش داریوش به اشتراک ساخته است، آن گاه کار ایجاد بنای آپادانا را به اراده انفرادی خود مربوط می کند، سپس بالا بردن بنای تچر را اختصاصا به پدرش وامی گذارد و سرانجام بار دیگر در بنای هدیش حضور پدر را ندیده می گیرد و بنای آن را به خود نسبت می دهد!!! اگر داریوش را پدر خشایارشا شمرده و زمان تسلط او را قریب چهل سال بر خشایارشا مقدم گرفته اند، اما در همه جا سخن گوی ساخت تخت جمشید را خشایارشا می بینیم، پس طبیعی است داریوش در تدارک مجموعه تخت جمشید غایب شناخته شود، زیرا

نقل مستقیمی در کتیبه ها ندارد و با زبان خشایارشا سخن می گوید. بدین ترتیب، در یک بررسی عاقلانه و با برداشت از متن این کتیبه ها زمان شناسی دوران حیات و حضور و سلطنت داریوش ناممکن می شود. اگر بنا بر قبول کنونی، فرض را بر این بگیریم که داریوش بنیان بناهای تخت جمشید را با ساخت تچر آغاز کرده، اما کتیبه های اطراف آن را خشایارشا، به زمان سلطنت خود نوشته، پس بی شک داریوش باید که در حین بالا بردن بنای تچر مرده باشد، آن گاه با کتیبه دروازه چه باید کرد که خشایارشا داریوش را در بنای آن سهیم می گوید؟ اگر گمان کنیم پدر و پسر، کار ساخت ابنیه تخت جمشید را به اشتراک و همزمان، از دروازه ورودی و تچر آغاز کرده اند، پس چرا فقط از اشتراک ساخت، در دروازه ملل صحبت می شود و از آن که کتیبه فراز دروازه به نام خشایارشا و به زمان سلطنت اوست، پس باز هم باید داریوش را در ابتدای بنای دروازه ورودی مرده تصور کرد و گرنه طبیعی بود مضمون کتیبه دروازه از زبان داریوش وبا اشاره به همکاری فرزندش نوشته شده باشد و نه بر عکس!

این که در همه جای تخت جمشید، خشایارشا راوی فنی و رسمی ساخت و ساز ابنیه هاست، خود به خود حضور داریوش را از تخت جمشید حذف و کار خانم کخ را دشوار می کند که مجبور است نام کتاب اش را به «از زبان خشایارشا» تغییر دهد! مطمئن باشیم ایران شناسی پر از حقه بازی و مخلوق ناخلف و حرام زاده دانشگاه های کنیسه و کلیسای غرب، تا ابد هم قادر نخواهند بود رمز کتیبه های تخت جمشید را در ارتباط با کرونولوژی و دوران شناسی سلسله هخامنشی بکشایند، مگر از شیادی های به کار زده خویش در این گونه موارد پرده بردارند! در عین حال یکی دو سنگ نبشته مختصر، که در تچر و دیواره جنوبی صفه، متعلق به داریوش می گویند، به دلایلی که به خواست خدا در یادداشت بعد می آید، نیازمند بازبینی و تایید است و این نمایش نامه بررسی مخروبه های تخت جمشید آن

گاه به اوج شکوه خود در بافتن فانتزی و پروراندن گمان و ساختن دروغ می رسد که اینک می دانیم هیچ قسمتی از ابنیه آن مجموعه، به نیمه ساخت نیز نرسیده و در ابتدای اجرا متوقف مانده است!!!

۵۹. بررسی کتاب دانش نامه آثار تاریخی فارس، ۵

نمی توانند مطالب کتاب «دانش نامه آثار تاریخی فارس» را، از آن که یک فرآورده فارسیان دربارہ فارس است، منکر شوند و از اعتبار ساقط بدانند، بدین سبب آن به آسانی نمی بندم و بر زمین نمی گذارم، زیرا مستندی است معرف بی تاریخی، بی ریشگی و نوپیدی مظاهر تجمع و تظاهر در روابط اجتماعی فارسیان، چندان که بر مبنای آن می توان مدعی شد که پیش از قرون اخیر، جز در کلنی های پراکنده عشیره نشین اعراب و آفریقاییان مهاجر، آن هم در نواری نزدیک به سواحل جنوب، به طور کلی در خطه فارس، یادگاری از دیرینه اسلامی و از مردم ساکن آن اقلیم نمی یابیم! مطلبی که اختصاص به فارس ندارد و به یقین جست و جوی یک ملت و مملکت معین، با روابط مشخص تولیدی و تمدنی، در زمینه های اقتصادی و سیاسی و نیز تظاهرات فرهنگ بومی، منطقه ای یا ملی، در جغرافیای کنونی ایران، از پس رخ داد پوریم تا دوران اخیر، بی حاصل است.

«کاروان سرا: کاروان سرا که نام آن مشتق از کاروان، به معنای گروه مسافران است، استراحتگاه و یا پناهگاه بین راه است که از روزگار باستان با ویژگی های گوناگون در شهر و روستا و جاده های حاشیه کویر و معابر کوهستانی احداث شده است. کاروان سراها با توجه به وضعیت اجتماعی، اقتصادی و مذهبی در دوران های مختلف ویژگی های معماری خاص داشته اند. کاروان سراهای دوران پیش از اسلام عمدتاً بناهایی چهارگوش مربع یا مستطیل شکل اند که با مصالحی چون خشت و آجر بنا شده و دارای اتاق و اصطبل هایی در اطراف اند. پس از اسلام به جهت رونق تجارت و اقتصاد،

امنیت راه ها و کاروان ها از اهمیت بیش تری برخوردار شد. بنا بر این علاوه بر افزایش تعداد کاروان سراها، ویژگی معماری آن نیز تغییر یافت». (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۳۰۶)

باید معلوم شود این حضرات دانش نامه ساز و مدخل نویس به مطالب تدارکاتی خود، تا چه حد پای بندی عقلی و اسنادی دارند و از بیان آن چه منظوری را قصد کرده اند؟ آیا این فرمایشات فقط جمله سازی و انشاء نویسی است و یا برای نشانی های ارائه شده، اعتبار قائل اند؟ این جا افاده فرموده اند در دوران اسلامی، به علت رونق تجارت و امنیت راه ها، کاروان های بیش تری به راه افتاده و لاجرم کاروان سراهای بیش تری نیز ساخته شده است. اینک به درون دانش نامه می رویم تا ببینیم از آن رونق اقتصادی و امنیت اجتماعی که از پس طلوع اسلام در جوامع اسلامی جاری شده، تا آن جا که به نمایه کاروان سراها مربوط می شود، چه سهمی به اقلیم فارس رسیده، چه تاثیری بر رشد اقتصادی آن گذارده، چه مانده هایی از کاروان سراهای اسلامی و ماقبل اسلام می شناسند و قدیم ترین کاروان سراهای آن خطه به چه دورانی مربوط است؟!

«کاروان سرا و حمام نیریز: این کاروان سرا و حمام قدیمی در مرکز شهر نیریز قرار دارد. در گذشته کاروان های تجاری استان های کرمان، یزد، بندر عباس و فارس که از مسیر نیریز عبور می کردند، در این کاروان سرا که از مراکز مهم تجاری شهر نیریز بوده، اطراق می کردند... این کاروان سرا و حمام هم اکنون پا برجاست و به کاروان سرای سروی و حمام محمد حسین معروف است. این کاروان سرا و حمام احتمالا از موقوفات مدرسه غیاثیه بوده که در سال ۱۰۹۶ هجری قمری و در زمان سلطنت شاه سلیمان صفوی ساخته شده است.»

کاروان سرای آب گرم کوار: از آثار دوران صفوی، که در شمال شرق روستای آب گرم کوار و در دامنه کوه قرار دارد. کاروان سرای آسمان جرد: از آثار تاریخی دوران صفوی، که در شهرستان جهرم، بخش خفر، روستای برایجان واقع شده است.

کاروان سرای احمدی: از کاروان سراهای شیراز، که در محله درب شاه زاده قرار گرفته است... کاشی کاری لچکی سر در حجره ها مربوط به دوران اختلاط با طرح های گلدان و پرنده مربوط به سال ۱۳۲۸ هجری قمری است.

کاروان سرای بابا نجم: از آثار دوران صفوی که در شهرستان فیروز آباد، بخش قیر و کارزین قرار دارد.

کاروان سرای باجگاه: از آثار تاریخی دوران قاجار، که در کیلومتر ۱۸ جاده شیراز- اصفهان واقع شده است.

کاروان سرای برمیر: از آثار تاریخی دوران قاجار، که در غرب شهر گراش واقع شده است.

کاروان سرای بزرگ بری: از آثار دوران قاجار، که در شمال بخش مرکزی لار واقع شده است.

کاروان سرای بنا رویه: از کاروان سراهای شهرستان لار این کاروان سرا در تاریخ ۱۰۸۵ ساخته شده است.

کاروان سرای بید زرد: از آثار تاریخی دوران قاجار، که در بید زرد واقع شده است.

کاروان سرای تنگاب: از آثار تاریخی دوران ساسانی، که در جاده فیروز آباد به تنگاب واقع شده است... حیاط مرکزی این کاروان سرا به ابعاد ۶×۶ متر است که هر ضلع آن دارای دو اتاق به ابعاد ۲۰/۲۰×۲×۲ متر است.

کاروان سرای چنار راهدار: از آثار تاریخی دوران صفویه است که در مجاورت پاسگاه چنار راهدار واقع شده است.

کاروان سرای خان خوزه: از بناهای ساخته شده در دوره صفوی است که در مسیر جاده آباده به شیراز قرار دارد.

کاروان سرای خان زنیان: از آثار دوران قاجار است که در خان زنیان واقع شده است.

کاروان سرای ده بید: از آثار تاریخی اواخر دوران قاجار است که در شهرستان خرم بید واقع شده است.

کاروان سرای دیودان: از آثار تاریخی دوران قاجار است که در ۱۰۰ کیلومتری جنوب شرقی شیراز قرار دارد.

کاروان سرای روغنی: از کاروان سراهای شیراز، که در محله درب

شاه زاده قرار دارد. این کاروان سرا از بناهای کریم خان زند است.

کاروان سرای شورجستان: کاروان سرای شاه عباسی است در شمال غربی شهرستان آباده واقع شده است.

کاروان سرای صفوی ایزد خواست: از بناهای دوره صفوی که درکناره شرقی رودخانه ایزد خواست واقع است.

کاروان سرای علی آباد: از آثار تاریخی دوران قاجار، که در مجاورت روستای برایجان واقع شده است.

کاروان سرای فیل: از کاروان سراهای شیراز است که در محله درب شاه زاده قرار دارد. این کاروان سرا از بناهای کریم خان زند است.

کاروان سرای قوام آباد: از آثار تاریخی قاجار است که در شهرستان مرودشت واقع شده است.

کاروان سرای گلشن: از کاروان سراهای دوران صفویه است که در میدان مقابل بازار قیصریه لار واقع شده است.

کاروان سرای گمرک: از کاروان سراهای شیراز است که در محله درب شاه زاده قرار گرفته است. این کاروان سرا از بناهای کریم خان زند است.

کاروان سرای مخک: از آثار تاریخی دوران قاجار، که در کیلومتر ۳۰ جاده جهرم به شیراز واقع شده است.

کاروان سرای منوچهر خان موصلو: از آثار تاریخی متعلق به قرن چهارم - پنجم هجری است که در کیلو متر ۳۵ جاده فیروز آباد واقع شده و ابعاد کل آن ۱۸×۱۸ متر است.

کاروان سرای میان کتل: از آثار تاریخی دوران قاجار، که بر سر راه جاده قدیم شیراز به کازرون واقع شده است. (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ذیل مدخل کاروان سرا)

بفرمایید این هم فهرست کاروان سراهای آن خطه، بنا بر اعتراف زعمای دانایی فارس. دانش نامه آثار تاریخی فارس مثل اغلب موارد دیگر، درباره نحوه تاریخ گذاری بر این کاروان سراها در هیچ دوره چیزی نمی گوید و توضیح نمی دهد از چه راه، یکی را صفوی، دیگری را زندی و سومی را قاجاری تشخیص داده است؟! اما با اندازه دقت فراهم آوران چنین دانش نامه ای، آن گاه آشنا می

شویم که اتاقک تنگاب، یعنی حیاطی ۳۶ متری و چند اتاق با طول و عرض دو متر را، که به سلول های زندان مانده تر است، کاروان سرای ساسانی معرفی می کنند تا معلوم زمانه شود که به دوران معروف به ساسانی کاروان ها با یک بچه شتر و ساریانی بسیار لاغر اندام با باری به قدر هیزم سوخت چند دقیقه یک آتشکده زردشتی، آن هم به نوبت، جا به جا می شده اند! واقعا سازندگان و مدخل نویسان چنین دانش نامه هایی را ابتدا باید بر سر کلاس نشانند و معنا و منظور و مفهوم و مورد مصرف کاروان سرا را بدانان باز گفت. این مطلبی است که عینا در مورد کاروان سرای ۳۰۰ متری منوچهر خان موصولو نیز تکرار می شود، که نمی دانیم با چه نشانه هایی بنای آن را تا قرن پنجم هجری به عقب کشیده اند! با این همه و در مجموع و با گذشت از این شیرین زبانی های فاضلانه، از فحوای اطلاعات فوق در می یابیم که احداث کاروان سراها نیز در سراسر خطه فارس به دورتر از زمان زند نمی رود تا با اعتبار بیش تری مدعی شوم که پایه بنای شهری به نام شیراز را در عهد زندیه ریخته اند! در این صورت باید به دنبال یافتن آن شیراز بی مثالی بود که حافظ وصف می کند و برای بی زوالی آن دست به دعا بر می دارد! اما اینک و با التجا به بیان پیشین دانش نامه سازان شیراز، تا همین جا معلوم شد اثرات و نتایج آن فرصت رونق تجارت و فضای امنیت مستقر در اقالیم اسلامی، به دلیل ساده فقدان کاروان سراها، تا زمان زندیه، هنوز به شیراز وارد نشده بود!

بار دیگر از این زنگ تفریح هم خارج می شوم و به تخت جمشید باز می گردم که مجموعه ای از حقه بازی های سرهم بندی شده است که پس از تخریب عمدی هویت اصلی و ایلامی آن، به دست باستان شناسان مبرز غرب و با وصله پینه قطعات پراکنده محدودی از سنگ و نقش، درست همانند جور چینی پاسارگاد، تخت جمشید ساخته اند. می خواستم بلافاصله و پس از این که به طور قطع معلوم شد در همه جای تخت جمشید تنها و تنها کتیبه هایی با نام و از زبان

خشایارشا جواب گو و مدعی آن ساخت و سازهاست، به دو سنگ نوشته مانده از داریوش در تخت جمشید پردازم و جعلی بودن آن ها را اثبات کنم، اما لازم آمد مناسب احوال و برای استحکام مقال، چند کلامی در باب یک سفر نامه بیاورم که مانند نزدیک به تمامی سفرنامه های دیگر، ضمیمه هایی قلبی به قصد جا اندازی و اثبات و شاهد تراشی قدمت این و آن اثر به اصطلاح تاریخی است، که باسمه سازان کنیسه پیشاپیش تدارک آن را دیده اند، مبحثی که در جزییات کامل به زمان خود عرضه خواهم کرد.

«بنا بر این مطالعات نیبور شکاف میان تاریخ پیش و پس از اسلام را پر کرد و یا به عبارت دیگر، روی این شکاف پل زد و با خوانده شدن خطوط میخی و روشن شدن تاریخ پیش از اسلام ایران، شکاف های موجود در میان قسمت های مختلف خاور نزدیک هم پر شد. علاوه بر این، طرح های بسیار جالبی که نیبور از آثار مختلف تخت جمشید تهیه کرده بود، زمینه کاری شد برای باستان شناسانی که پس از نیبور به ایران آمدند و به کاوش پرداختند. بنا بر این نیبور در میان تمام سیاحانی که از ایران دیدن کرده اند، جای ویژه ای را به خود اختصاص داده است و ما به خاطر این ویژگی، برای او احترام خاصی قائلیم و اثرش را ارجمند می داریم.» (کارلستون نیبور، سفرنامه، ص ۱۲، مقدمه مترجم)

چنین اظهار عبودیتی از جانب پرویز رجبی، که کار او ماله کشی ناشیانه بر سوراخ سنبه های دیوار بدنمای تاریخ ایران باستان بوده است، هنوز نسبت به سودی که اختراع یک سیاح معجول به نام نیبور نصیب کنیسه کرده، چنان که در بحث بعد بیاورم، بسیار الکن و اندک می نماید و از آن که به زمان خود تسمه از گرده سیاحان قلبی و ناموجود ارسالی از مغرب به ایران خواهم گذرانند، که قریب صد در صد آن ها دست سازند، اینک بسنده می کنم که بگویم نیبور نام همان سیاح نخبه ای است که گویا قریب ۲۵۰ سال پیش و در اواخر دوران تسلط کریم خان برای کپی برداری از نقوش و خطوط موجود در تخت جمشید از مسیر بوشهر، به چهل منار رفته و بازگشته است.

او در این ماموریت موهوم ظاهرا موظف بوده است کتیبه و نقوش معینی را به عنوان موجودیت تاریخی و فرهنگی تخت جمشید ثبت کند تا در نوبت بعد، حجاران ارسالی از اورشلیم در آن عرصه بیافرینند! نقوش و کتیبه هایی که هرچند از حک بخشی از آن ها، به علت نیافتن سطوح مورد نیاز صرف نظر کرده اند، اما نقش آن ها در سفرنامه نیبور پیدا می شود؟! اینک برای آشنایی اهل خرد با گوشه دیگری از گستره شیادی های انجام شده در موضوع تاریخ ایران باستان و از آن که نیبور را کریستف کلمب افتخارات هخامنشی شناخته اند، می خواهم به تماشای صحنه کوچکی برویم تا ببینید مسئولین هوشیاری در برابر این تجاوزات آشکار تاریخی و فرهنگی، چه گونه در مواجهه با علنی ترین توهین به شعور اجتماعی مردم، چشم و گوش و دست و پا بسته، خود را به نادانی زده اند!

«چون در ایران لباس من لباس اروپایی بود، در شیراز نتوانستم مانند دیگر کشورهای مشرق زمین آزادانه به گردش بپردازم و به این خاطر نتوانستم نقشه دقیقی از شیراز تهیه کنم ... در شکل ۲۳ که در آرامگاه حافظ تهیه شده، مسجدها به طور مشخص تری به چشم می خورند. در شکل ۲۳، شماره ۱: شاه میر حمزه است، شماره ۲: شاه چراغ، شماره ۳: مدرسه، شماره ۴: سیدالحسین، شماره ۵: خاتون جامع و شماره ۶: بی بی دختر. این ها مسجد هایی هستند که از غارت های پی در پی شهر جان سالم به در برده اند. هیچ کدام از این مسجد ها مناره نداشتند و مردم می گفتند ساختن مناره در ایران معمول نیست و مؤذن اذان را یا جلو مسجد و یا روی بام مسجد می گوید ... ساعت هشت صبح روز ۲۳ آوریل ۱۷۶۵ در شیراز آن چنان زلزله شدیدی آمد و خانه کهنه ای که در آن زندگی می کردم، چنان تکان خورد که فکر کردم خانه فرو خواهد ریخت». (کارلستون نیبور، سفرنامه، ص ۱۵۴)

نیبور که با همان لباس اروپایی از دهات سراسر فارس عبور کرده، همه جا سرکشیده، خدمت گزار به مزد گرفته، حتی در رواق های زورخانه های شیراز نشسته و ورزش باستانی تماشا کرده، این جا

برای پوشاندن نادانی های ارائه کرده در موضوع شهر شیراز، بهانه لباس را می آورد که نمی گوید چرا تعویض نمی کرده است؟!

«در ایران خانه هایی وجود دارد به اسم زورخانه و هرکس می تواند به زورخانه برود و زور خود را به معرض تماشا بگذارد. وقتی من برای اولین بار به دیدن یکی از این زورخانه ها رفتم، هوای آن چنان آلوده بود که به تر دیدم فوراً محل را ترک کنم. در عین حال یک بار دیگر به دیدن زورخانه رفتم و این بار آن قدر در این محل ماندم، که بتوانم تصویری از یک زورخانه و ورزشی که در زورخانه می شود، به خوانندگان بدهم». (کارلستون نیبور، سفرنامه، ص ۱۵۸)

باید بپرسیم نیبور با چه لباسی به زورخانه رفته است؟ اگر لباس اروپایی، پس رفت و آمد او در شیراز با لباس غیر محلی تولید اشکال نمی کرده، آن گاه چه گونه علت نا آشنایی خود با شیراز و تهیه آن نقشه نادرست را به گردن لباس اروپایی اش می اندازد و اگر زمان حضور در زورخانه لباس محلی پوشیده بود، پس می توانست با همان لباس به سرکشی شیراز رود و از آن نقشه دقیق بسازد. اما اصل مطلب، به دلایلی که خواهیم گفت این که زورخانه هم مانند کتیبه های داریوشی تخت جمشید، از عناصری است، که وجود مرتبط با شاه نامه آن ها، باید به نام و قلم نیبور، در ۲۵۰ سال پیش تایید شود! برای آشنایی با عمق و اهمیت تخدیر کننده دروغ های آشکاری که ماموران یهود در سطوح مختلف و از جوانب گوناگون درباره تاریخ ایران و به طور کلی شرق میانه به کار زده اند، کافی است به همین چند سطر از ظاهرا نوشته های نیبور در سفرنامه اش نگاهی پرسشگرانه ببندیم و نقاشی او را در زیر ببینیم که بنا بر ادعای خود او، حاصل نظری است که از چشم انداز مقبره حافظ به وسعت شهر شیراز انداخته است. بدین ترتیب و چنان که از متن بالا بر می آید، باید آن بارگاه بلند و آن گنبد آسمان آرای گوشه راست این نقاشی را، که از صفحه ۲۵۷ ترجمه فارسی سفرنامه نیبور برداشته ام، بنابراین نیبور، آرامگاه حافظ بپنداریم و گرنه قید او که تصویر

را از کنار مقبره حافظ برداشته، بی معنا می شود، زیرا اثر دیگری جز این بنا در عرصه خارج از شهر و در چشم انداز استقرار نقاش نمی بینیم! آیا قید و ذکر مقبره حافظ به نام و از زبان نیبور، خود شگردی نیست تا یادبود حافظ به عمق ۲۵۰ سال دورتر برود؟ زیرا می پرسم اگر به زمان نیبور مقبره و اثر و بارگاهی از حافظ در شیراز برقرار بوده، چرا گوشه ای از آن را در این باسمه نمی بینیم تا سند قرار دهیم؟! بقیه باسمه نیز ظاهراً شمای همان شهری است که در زمان کریم خان هم امورات طهارت مردم اش تنها با یک حمام می گذشته و آن گاه که اطلاعات نیبور در باب مساجد شیراز در عهد زندیه نیز بررسی و در کنار نقاشی این مقبره ناشناس قرار داده شد، که از طراحی های شخص نیبور معرفی می کنند، آن گاه شاید که از قبیل دانش نامه سازان و باستان پرستان ما اندکی به خود آیند، دستی به پیشانی و گوش های خود بکشند و از هضم زورکی هر آن چه به خوردشان داده اند، سرانجام احساس کسالت کنند و دریابند آن کسان که چنین بارگاه و بنایی را به جای مقبره حافظ در قرن هجدهم میلادی جا زده اند، جایگاه متعصبان زود باور ما را، از بز اخفش معروف نیز پست تر گرفته اند!

« ۶۵ سال پس از وفات حافظ، یعنی در سال ۸۵۶ هجری قمری، شمس الدین محمد یغمایی، وزیر میرزا ابوالقاسم بابر گورکانی، حاکم فارس، برای اولین بار عمارتی گنبدی شکل را بر فراز مقبره

حافظ بنا کرد و در جلو این عمارت حوض بزرگی ساخت که از آب رکن آباد پر می شد. این بنا یک بار در زمان حکومت شاه عباس کبیر و دیگر بار، ۳۵۰ سال پس از وفات حافظ، به دستور نادر شاه افشار مرمت شد. در سال ۱۱۸۷ هجری کریم خان زند بر مقبره حافظ، بارگاهی به سبک بناهای خود ساخت و بر تربت اش سنگی مرمرین نهاد که امروز نیز باقی است. همچنین تالاری با چهار ستون سنگی یکپارچه ی بلند ساخت که از طرف شمال و جنوب گشاده بود و در دو سوی آن، دو اتاق بنا کرد به گونه ای که مقبره حافظ در پشت این بنا قرار می گرفت؟! پس از کریم خان زند در سال ۱۲۷۳ هجری قمری طهماسب میرزا موید الدوله حکم ران فارس آرامگاه حافظ را بار دیگر تعمیر و مرمت کرد و در سال ۱۲۹۵ هجری قمری معتمد الدوله فرهاد میرزا فرمان روای فارس در گرداگرد مقبره حافظ معجری چوبی ساخت (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۲۱۱)

اگر سؤال کنم آن شمس الدین محمد یغمایی و میرزا ابوالقاسم بابر که به فکر ساخت بنای گنبد دار بر مقبره حافظ بوده اند، چرا خانه ای برای خود در شیراز نساخته اند، نمی دانم آن ها که حتی از منبع آب حوض مقابل قبر حافظ نیز خبر دارند، چه خواهند گفت و باز اگر یاد

آور شوم که زمان کریمخان و حضور نیبور در شیراز به تقریب یکسان است، پس چرا از آن بنای گنبد دار در نقاشی نیبور اثری نیست؛ شاید پاسخ دهند بنای بلند سمت راست نقاشی، همان بارگاه ساخته شده به وسیله یغمایی است تا باز بپرسم بر سر آن عمارت چه آمد که کار مقبره حافظ را به بنای این معجزها محدود کرد؟! بدین ترتیب و بر اساس همین داده های مثلا دانش نامه ای، صاحب حافظی می شویم که می نویسند سنگ قبرش را کریم خان زند نوشته است! اگر بپرسم بر سنگ قبر اصلی حافظ چه گذشت، یقین بدانید کسی پاسخی نخواهد داد و گرچه معلوم نیست مدخل نویسان دانش نامه آثار تاریخی فارس، همین توصیفات ساخت و ساز بر قبر حافظ از دیر زمان تا عهد قاجاریه را از کجا برداشته و به کدام بقایا و یا لااقل نقاشی رجوع کرده اند و اگر بزک قبر حافظ به خواست کریم خان را هم جدی بگیریم، که مستندی ندارد، برابر تاریخی که می دهند سالیانی پیش از خروج نیبور از ایران انجام شده و آن چه را که اینک از سابقه مقبره حافظ می گویند این که به دنبال دو سه دوره ساخت و ساز و مرمت نامعلوم و در خیال، که اثری از آن ها هویدا نیست، صد سال پس از زندیه نیز، این قبر نو سر برآورده در بیابان های اطراف شیراز، از شکل غریبانه آن تصویر، با معجز چوبین در زیر آسمان باز، معمورتر نبوده است! به زبان دیگر و در واقع اگر بخواهیم بر اساس یادگارهای موجود، حرفی زده باشیم، به تر است همین معجز چوبی نوساز غیر تاریخی را، نخستین سعی معاصر در تولید و اختراع گوری برای شاعری به نام حافظ در محلی به تصادف انتخاب شده بگیریم! آیا به دلایل زیر معلوم نمی شود که نیبوری در کار نبوده و مانند ده ها نمونه دیگر کسانی به نام این و آن مطلب نوشته و از تصور خود تصویر ساخته اند، تا فقط عناصر و عوامل ناموجود، اما مورد نیاز خویش را به ثبت رسانده باشند؟! با این همه، به دلیلی دیگر به باستان پرستان توصیه می کنم اصالت و صحت آن نقاشی نیبور را نپذیرند، زیرا

در غیر آن صورت ناگزیر قبول دارند شیراز عهد نیبور و اواخر دوران کریم خان هم نوشهرکی بی امتداد و با وسعت و ساخت و سازی بوده است که شاید برخی از سران سپاه توصیف شده خان زند در آن می گنجیده اند و قضیه هنگامی صورت فانتزی به خود می گیرد که به فهرستی رجوع دهم که نیبور از مساجد شیراز در عهد زندیه می آورد، بی این که تشخیص دقیق محل استقرار همگی آن ها در نقشه کتاب، به سادگی میسر باشد.

۱. **مسجد شاه میر حمزه:** در شیراز مسجدی به این نام نیست، در نزدیک دروازه اصفهان امام زاده نوبنایی با نام امام زاده علی بن حمزه است که مانند بسیاری دیگر به زمان قاجار و این یکی در عهد ناصرالدین شاه دارای بقعه و بارگاه شده و بی تردید نیبور نمی توانسته از آن با خبر بوده باشد. از متن و شرح نیبور در سفرنامه می توان به طور ضمنی استنباط کرد که بنای خارج از شهری را که در نقاشی شماره ۲۳ آمده، تصویری از امام زاده میرحمزه است، اما تاکید نیبور بر این که نقاشی را از چشم انداز قبر حافظ کشیده، درک مسئله را دشوار می کند.

۲. **شاه چراغ:** معلوم است شاه چراغ را هم نمی توان مسجد نامید به خصوص که بنای این امام زاده نیز، همچون امام زاده علی بن میر حمزه، دارای گلدسته است و نیبور نه فقط این دو امام زاده را مسجد گرفته، بل تمام مساجد شیراز را بدون گل دسته می گوید! پس یا باید گل دسته های موجود در این دو ابنیه را، افزوده های پس از نیبور بدانیم، که موضوع و محملی ندارد و یا این که نیبور فرضی، مهمل نوشته است!

۳. **مدرسه:** جاعلان این قبیل امور که از دور برای ایرانیان همه چیز ساخته اند حتی در تصور خود نامی برای این مدرسه ندارند تا پی گیری مطلب میسر شود.

۴. **سید الحسین:** در شیراز مسجدی به این نام ثبت نیست و ظاهراً در کازرون امام زاده ای به نام سید حسین شناخته شده است. در

جنوب شرقی شیراز هم آستانه سید علاء الدین حسین را در عهد زندیه ساخته اند که مسجد نیست و از بخت بد نیبور دو گل دسته بسیار بلند دارد!

۵. **خاتون جامع:** بی شک تا امروز هیچ مؤمنی سمت محراب و قبله این مسجد با نام من درآوردی را به شیراز ندیده است!

۶. **بی بی دختر:** ظاهراً سازنده این نام برای مسجدی در عهد زندیه به شیراز، در ذهن خود، بی بی زبیده و قلعه دختر را مخلوط کرده است! می بینید که نیبور مورد احترام رجبی، نه مساجد شیراز عهد کریم خان را می شناخته، نه تصور درستی از مقبره حافظ داشته و نقاشی سرهم بندی شده او از شیراز و اطلاعاتی که از این شهر می دهد آشکار می کند از مسجد و بازار و ارک کریم خانی و به خصوص دروازه قرآن که باید لااقل دو بار از زیر آن گذشته باشد و می نویسند در زمان کریم خان دایر و معمور بوده، چیزی ندیده و نمی دانسته است!

«دروازه قرآن: در ورودی جاده اصفهان به شیراز، نزدیک تنگ الله اکبر و در میان بابا کوهی و چهل مقام واقع شده است. وجه تسمیه این دروازه وجود قرآنی بر فراز طاقی مرتفع است. این طاق در زمان **عضد الدوله دیلمی** در فارس ساخته شد. قرآنی نیز در آن جای دادند تا مسافران به برکت عبور از زیر آن سفر را به سلامت به پایان برند... در دوره حکومت زندیه، کریم خان زند مجدداً آن را باز سازی نمود». (دانش نامه آثار تاریخی فارس، ص ۲۵۱)

آیا عجیب نیست یک دیلمی به قرن چهارم هجری، در شیراز هنوز فاقد مسجد و حمام و بازار و آب انبار و کاروان سرا، فقط طاق و دروازه و اتاقکی برای استقرار قرآنی بسازد تا روندگانی را از آسیب سفرحفاظت کند که هرگز به شیراز وارد و خارج نمی شدند؟! اینک در این مبحث گشوده یاد آور شوم که از عهد کریم خان هم به شیراز فقط چهار مسجد می شناسیم، که به زمان خود بیان خواهیم کرد در همان دوران کوتاه معروف به دوران زند ساخته اند: مسجد عتیق،

مسجد میرزا کریم صراف، مسجد نو و مسجد وکیل. اگر معلوم شود تا عهد کریم خان به شیراز مسجد هم نبوده، آیا راه دیگری جز این می ماند تا قبول کنیم بنای شیراز در عهد زندیه و به تدریج تا زمان قاجار و عمدتاً در اواخر عهد پهلوی از زمین برآمده، چنان که به زمان خود اسناد تصویری آن را خواهید دید. آیا از چنین شهر نوساز قرن دوازدهم، می تواند در قرن ششم و هفتم هجری، سعدی و حافظ بیرون آمده باشد؟ به خود آییند حضرات، جشن حفاظت از جعلیات نگیرید و به سلامتی دروغ، از کیسه خلق الناس، دود به پا نکنید و جوجه کباب و دوغ؟! بالا نیاندازید.

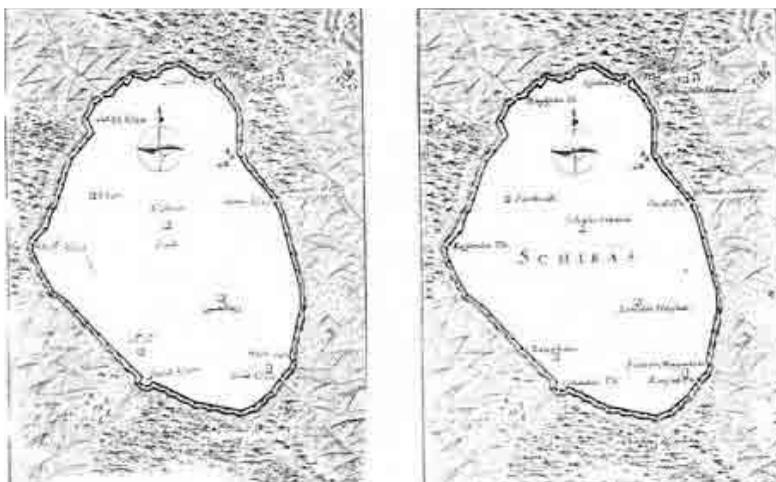
۶۰. بررسی سفرنامه نیبور، ۱

هر یک از تالیفات دانشگاه های کنیسه و کلیسایی غرب و افاضات و شروح پاورقی نویسان خودی، که در حوزه تاریخ و باستان شناسی و اکتشاف و هنر و مرمت و غیره بیرون داده اند، اینک برای نقد ما چون نخبه جواهری گران بها ارزشمند است، چنان که قدر سفرنامه قلبی نیبور را همان اندازه باید دانست که دانش نامه آثار تاریخی فارس را. زیرا کسانی با زحمت زیاد، همان فرآورده های موهوم غربی را در مجموعه ای آورده و جست و جو برای یافتن آن ها را برای محقق آسان کرده اند. اینک روند تدوین چنین دانش نامه هایی، هرچند به داده های حوزه کوچکی چون فارس مربوط شود، چنین است که مدخل نویسان در اتاق کوچک یا بزرگی اتراق می کنند، تا آن جا که بتوانند کتاب ورق می زنند و تکه هایی از مکتوبات موجود را برای دوخت قبای دیگری از دروغ، عاریه می گیرند. آن ها غالباً از هویت مدخل خود بی خبرند، در غالب موارد، بر موضوع مورد نظر اشراف ندارند و برای آنان حقیقت همان است که مردک یهودی ظاهراً ایران شناسی سراپا متصل به کنیسه و کلیسا، صد سال پیش،

مدعی شده است! بدین ترتیب چنین دانش نامه و دائره المعارف ها مجموعه ای از گمانه های متضاد اند: آن گاه که سر و کارشان با مانده های مادی تاریخ است، سر به زیر و مظلومانه و شاید هم ناخواسته و ناگزیر، مجبور به این اعتراف اند که چیزی در بساط برای نازیدن ندارند و زمانی که به تفسیر و تولید خیال، در مبانی ذهنی تاریخ می پردازند، هر مدخلی را از فرط گزافه بافی به شاه نامه مختصری بدل می کنند! سعی مدام من این که سرسختانه و با بررسی پنهان ترین زوایای پدیده های تاریخی، از مادی و ذهنی، کسانی را متوجه کنم که دریافت و دیدار از حقیقت، نیاز به عبور از مراتب و مسیر بنیان های راه نما دارد و از پس دو سده شیفتگی و شوق بی محتوا و بچگانه و بدلی، اینک زمان آن است که اندکی هم بیندیشیم که آیا به راستی یک سرزمین خشک و تفتیده و مدام تشنه و بدون آب، بی کاروان سرا، یعنی ایستگاه های پلکانی استراحت و تأمینات، می تواند مسیر و جاده تجارت ابریشم و یا هر مال و بار دیگر بین شرق و غرب و یا جنوب و شمال شمرده شود؟ و اگر به دلیل طبیعت مطلب، چنین مقوله ای ناممکن است، پس اندک تأملی کنیم چه کسان، برای کسب کدام منظور و سو، از قبیل چنین توهماتی را در ذهن ایرانیان کاشته اند؟!

همین طور است ماجرا و محتوای سفرنامه نیبور، که از اصلی ترین تولیدات فنی و فرهنگی ایران شناسی دو سده اخیر و دیباچه ای بر آن دفتر دروغ است که بعدها تاریخ ایران باستان و ایران اسلامی نامیده اند. من به زودی با عرضه نمونه هایی از سفرنامه نیبور، هر تردیدی در باب نادرستی و یا لااقل دست بردگی وسیع در آن را برطرف خواهم کرد، اما از آن که می دانم مدخل های نوگشوده این وبلاگ در مباحث جدید، چنان بهت زدگی درمان ناپذیری در لایه های مختلف اجتماع پدید آورده که بیش و کم، گروهی را نسبت به دنبال کردن مطلب دچار دل زدگی می بینم و آن کسان که بی خواندن چند غزل از حافظ و نظایر او، شب و روز را تمام شده نمی گیرند، تحمل

خواندن و شنیدن این مطلب نو را نداشته اند که: گویندگان شیرین سخن، دارندگان غزلیات آسمانی و گشایندگان درهای دانایی غیب، قلبی اند و هستی و محصولات شان جزیی از تولیدات کارگاه کسانی است که مایل اند ذهن مردم ما را تخریب و چنان به قافیه سرگرم کنند که دنبال هستی کهن خویش و بر باد دهندگان آن نباشند. چنین است که سفرنامه نیبور را هم دست مایه دیگری بر اثبات اصلی ترین مبحث جاری قرار می دهد که: شهری با هویت و نام شیراز، پیش از برآمدن اصطلاحا زندیه، در پهنه اقلیم مشهور به فارس نبوده، تا از آن پیامبران شیرین سخن زبان فارس برخیزند!

این اصل و ترجمه نقشه ای است که در صفحه ۲۵۵ و ۲۵۶ نسخه فارسی سفرنامه نیبور آمده است. در واقع آن رسامی یادداشت قبل، چشم انداز از دور و این یکی محتوای درونی شهر شیراز را، از دیدگاه نیبور، قریب ۲۵۰ سال پیش نشان می دهد که در آن محل دروازه اصفهان، دروازه باغ شاه، دروازه سعدی، دروازه کازرون، دروازه قصاب، دروازه شاه داعی و نیز بنای شاه چراغ و آستانه سید و یا زید الحسین معلوم شده و بس! محوطه بازار و مسجد و مدرسه و ارک وکیل و یا محل مسجد عتیق و مسجد نو و مسجد

مشیر و مسجد نصیرالملک در این رسامی علامت نخورده و با احتمال فراوان و برابر آن چه در یادداشت قبل عرضه شد، علی رغم ارائه نام های غلط درباره ی مساجد، چنان که این نمودار نیز تایید می کند، نیبور مسجدی را در شیراز عهد کریم خان شناسایی نکرده و نام و مکان هیچ یک از آن ها را در رسامی بالا نیاورده است.

«شهر شیراز در کفه بزرگ و حاصل خیزی قرار دارد. این شهر دیواری با خندق دارد. این دیوار، مثل دیگر قلعه های جدید ایران، فقط از خشت و خاک ساخته شده است. در حدود یک سوم از محدوده داخل دیوار زیر بنا است و بقیه یا ویرانه است و یا مزرعه گندم. در عین حال به نظر می رسد کریم خان، که بزرگی کنونی اش را مخصوصا مرهون دلاوری ها و دوستی های مردم شیراز است، می کوشد این شهر را دوباره به عظمت برساند، نه تنها خود او در این جا کاخی با باغ زیبایی ساخته است، متشخصین شهرهای دیگر را هم وا می دارد که به این شهر کوچ کنند». (نیبور، سفرنامه، ص ۶۴)

این مشخصات کامل یک شهر نو بنیاد و در حال احداث است: میان بیابانی حصار کشیده، در دو سوم اول دوران تسلط زندیه در یک سوم آن بناهایی ساخته اند، بقیه نیز یا بایر است و یا هنوز در آن گندم می کارند! بانی شهر، یعنی کریم خان می کوشد مردم اطراف را به درون آن فراخواند و با ساخت بازار و مسجد و مدرسه و باغ به آن رونق دهد. اگر این نوشته نیبور و نقشه اش را واقعی بپنداریم، پس بر روی نام شیراز کهن خط کشیده ایم و اگر او را کذاب و مجعول بدانیم، آن گاه بر موجودی کامل تاریخ ایران باستان خاک پاشیده ایم! نیبور در سمت راست نقشه و بیرون از حصار شیراز دو مکان را با اسامی میر حمزه و مقبره حافظ در بیابان علامت زده است، که در یادداشت قبل در باب آن ها سخن کافی بیان شد.

در این جا آن رسامی نیبور را با بخش همخوانی از نقشه شیراز امروز منطبق و مکان مشهورترین ابنیه باستانی درون و بیرون شهر را شماره زده ام:

۱. مقبره امروزیں سعدی، ۲. مقبره امروزیں حافظ، ۳. مکان امروزیں دروازه قرآن، ۴. محل امروزیں ارک کریم خان، ۵. محل کنونی مجموعه بازار و مسجد و مدرسه وکیل، ۶. محل مسجد نو، ۷. محل شاه چراغ، ۸. محل مسجد عتیق، ۹. محل آستانه علاء الدین حسین، ۱۰. محل مدرسه خان و ۱۱. محل آرامگاه میرحمزه. نیبور از میان تمام امکنه باستانی کنونی، که درون محدوده حصار رسامی او قرار دارد، تنها شاه چراغ و آستانه سید الحسین را شناخته و رسم کرده است. اگر بر مبنای همین مستند، که آقایان بر چشم خود می گذارند و در صحت آن تردید ندارند، مدعی شوم در زمان نیبور هم هنوز هیچ مسجدی به شیراز نبود، چه فرمایش می فرمایند؟! اگر نیبور در جنوبی ترین قسمت این رسامی، محل انبار باروت و یک کارگاه موهوم را هم علامت زده، چه گونه از مسجد عتیق و غیر آن نام نبرده و مکان آن را رسم نکرده است؟! جالب ترین مطلب این که نیبور جایی را با نام دروازه قرآن نمی شناسد و در متن و یا این رسامی، اشاره به چنین مکانی ندارد و اگر بنا بر مشهور و ادعاهای موجود، که از جمله در دانش نامه آثار تاریخی فارس آمده، باور

کنیم دروازه قرآن را عضد الدوله دیلمی به قرن چهارم هجری به شیراز با قصد حفاظت مسافران از چشم زخم راه ساخته و اگر دروازه اصفهان در عهد نیبور هم، با محل کنونی این دروازه، دست کم یک کیلومتر فاصله راه دارد، و اگر به طور طبیعی شیراز عهد مثلا آن دیلمی را کوچک تر بیانگاریم، آن گاه به این گمان می رسیم که عضدالدوله در انتخاب محل ساخت این دروازه، توسعه امروزین شیراز را نیز در نظر داشته و دروازه قرآن اش را کنار خروجی کنونی شیراز به اصفهان ساخته است! تاریخ و افتخار سازان موهوم و ملی ما، می توانند بدون فوت وقت این دوراندیشی آن دیلمی را نیز در دفترچه غرورات قلبی خود ثبت کنند تا برای آیندگان محفوظ بماند!

وانگهی اگر ابعاد حصار نیبور را منظم و با میزان مقیاس نقشه محاسبه کنیم، داخل حصار شیراز عهد کریم خان در شبهه دایره ای با قطر نزدیک به ۱۴۰۰ و به وسعت یک مزرعه حد اکثر صد و پنجاه هکتاری می گنجیده است، که تنها یک سوم آن را معمور دانسته اند و اگر برای هر نفر، اعم از خانه و شارع و محل کار و دیگر مضافات، حتی کم تر از عرف زندگی آدمی، ۱۵۰ متر مربع فضا منظور کنیم، پس در شیراز آن عهد، جز چند هزار نفوس نمی زیسته و از آن که اندک اثری از یک عمارت ماقبل کریم خان، در این دایره کوچک در حال ساخت و ساز دیده نمی شود و ادعای فراخی و وسعت بیش تر شهر در دوران مقدم بر کریم خان، ادعای به راستی سخیفی خواهد بود، پس باز هم اثبات دربار و بارگاه و بازار و کاروان سرا و مساجد و می خانه و خرابات و خراباتیان و مکان قدیم زردشتیان و دیگر متعلقاتی که سعدی و حافظ در اشعار و آثار شان، خود را به میان آن انداخته اند، به کلی ناممکن می شود و نمی دانیم آن یار حافظ با قدحی در دست، به کدام دیر مغان و در کجای شیراز می رفته است؟! از این باب است که خردمندان این ملک را می خوانم تا در موضوع هستی و هویت ملی خویش، فاضلانه و نه متعصبانه بیاندهشیم و افسانه های تفرقه افکن موجود

را تایید و دنبال نکنیم. بدین ترتیب بار دیگر با یقین و استحکام کامل مدعی می شوم که شیراز را، بنا بر مشهور، کریم خان و سواران و ایل همراه او در جایگاه کنونی آن برآورده اند و جست و جوی هستی پیشین برای آن، تجسس بی حاصلی خواهد بود.

«آخر سپتامبر ۱۷۶۰ نیبور به کپنهاگ رفت، اعضای دیگر گروه هم در کپنهاگ جمع شده بودند. در این جا ابتدا به نیبور درجه ستوان مهندسی داده شد. او از تواضع از قبول عنوان پروفیسوری خودداری کرد و خود را شایسته عنوان پروفیسوری ندانست. این بلند نظری، برنستورف را برآن داشت هزینه سفر گروه را در اختیار او بگذارد. اعضای دیگر گروه عبارت بودند از: پروفیسور فردریک کریستیان فن هافن، زبان شناس و طبیعی دان سوئدی. پروفیسور پتر فورسکال. دکتر کریستیان کارل کرامر. نقاش آلمانی گئورگ ویلهلم بارنفاوند و همچنین یک خدمت کار سوئدی به نام برگ گرن. روز هفتم ژانویه ۱۷۶۱، شش مرد گروه، در عرشه کشتی جنگی گروئنلند، سفرشان را از کپنهاک شروع کردند. تقدیر این بود که فقط یکی از این شش نفر، یعنی کارستن نیبور، دوباره اروپا را ببیند. وظایف گروه، در ۴۳ ماده، در ماه دسامبر ۱۷۶۰، یعنی کمی پیش از شروع سفر، به اطلاع نیبور رسانده شده بود: گروه اکتشافی به عربستان می رود، در این جا هر قدر که امکان داشته باشد، کارهای تحقیقی و اکتشافی انجام خواهد گرفت. گروه از طریق استانبول به اسکندریه و قاهره و از مصر به سینا و از طریق دریای سرخ به مکه می رود. اقامت در عربستان دو سال و اگر لازم باشد سه سال طول خواهد کشید. اولین وظیفه افراد گروه این خواهد بود که زبان عربی را تا جایی که ممکن است خوب یاد بگیرند. آن ها بایستی داخل و همچنین سواحل عربستان را خوب بگردند. هر کدام از افراد گروه بایستی دفتری برای نوشتن خاطرات و مشاهدات روزانه سفر داشته باشد و از این دفتر در هر فرصت مناسب رونوشتی به آدرس خانه بفرستد. برای خرید کتاب های خطی و کهنه، به قیمت مناسب، ۲۰۰۰ تالر اعتبار وجود دارد. افراد گروه باید بکوشند تا برای سئوال های پروفیسور میخائلیس و همچنین سایر دانشمندان اروپا جوابی پیدا کنند... پروفیسور فن هافن آداب و سنن کشورها را، مخصوصا

کشورهایی را که در پرتو کتاب مقدس و قوانین یهودی قرار دارند، مورد مطالعه قرار دهد». (نیبور، سفرنامه، ص ۲۲).

تمام علائم یک ماموریت در بنیان یهودی، برای جست و جوی عوارض تاریخی حضور کهن آن قوم در شرق میانه، از این متن پدیدار است و نکاتی را روشن می کند که شاید کسانی را به تامل باز هم بیش تر در مسائل تاریخ ایران وادار و یا مشتاق کند. نخست این که تدارک عناوین قلبی مهندس و زبان شناس و دکتر و پروفیسور، برای این گونه ماموران، مانند بخشیدن آسان جفتی کفش برای سهولت راه رفتن بوده است و این که اگر قرار باشد یک مسیون قلبی تدارک ببینند، زیر آب فرو بردن گردن آدم های اضافی گروه که شاهدهی بر حقه بازی و دروغ بافی آنان نباشند، همانند همین گروه نیبور، هرگز دشوار نبوده است و سرانجام این که مسیر عبور و هدف چنین جمع آوران و غالباً سازندگان سند تاریخی، برای حفاظت یهود از ضربه برملا شدن ماجرای پلید پوریم، گام به گام و لحظه به لحظه و ماده به ماده، از پیش تنظیم شده و این حضرات سخت کوش و ظاهراً حقیقت یاب، تنها مطالبی را تایید کرده اند که از نخست، مامور به تلقین آن بوده اند.

۶۱. بررسی سفرنامه نیبور، ۲

ظاهر قضیه چنین است که مدت ها پیش از کشف رمز خط میخی داریوشی، نیبور را برای نسخه برداری از کتیبه ها به تخت جمشید فرستاده اند از مقدمه سفرنامه او بر می آید که اطلاع قبلی از چند و چون قضیه ندارد و در اندازه یک کپی بردار محض بی خبر می نماید، اما حاصل کارش چیز دیگری است و در سفر نامه، رد پاهایی دیده می شود که اطلاعات او درباره خط میخی و هخامنشی و داریوش و تخت جمشید را، بسیار بیش از عامل و مامور و مزد بگیر نسخه

بردار، در زمانی پیش از کشف رمز خط میخی نشان می دهد و از آن که در عصر نیبور، یعنی دهه هایی مقدم بر آن رمزگشایی، کم ترین اطلاعی از هخامنشیان و کورش و داریوش و اسکندر متهم به تخریب و تحریق تخت جمشید در اختیار کسی نبوده، آن گاه برخورد با نظیر مضامین زیر در سفرنامه نیبور، آن دم معروف خروس را از قبای سازندگان او بیرون می اندازد

«آیا این همان خط آسوری باستان نیست، که تمیستوکلس در نامه بیست و یکم خود به آن ها اشاره می کند؟ او از دوست اش تقاضای چهار کاسه می کند، که در روی این کاسه ها، به جای این که با خط جدیدی که به دستور داریوش ابداع شده، نوشته باشند، با خط آسوری باستان نوشته اند. علاوه بر خط هایی که به آن ها اشاره شد، چهار خط چهارده و بعضی از خط های چهارده جالب توجه است تا جایی که من اطلاع دارم، همه نوشته هایی که تاکنون به آن ها اشاره کردم ناشناخته اند و جالب توجه است که در این سنگ نبشته ها نشانی از خط پارس های هند، که فرزندان ایرانیان باستان هستند، به چشم نمی خورد. خط پارس ها را خطی باستانی می دانند. با توجه به این که خط های موجود در تخت جمشید قدیمی ترند، می توان چنین نتیجه گرفت، که ایرانی ها به کرات خط خود را عوض کرده اند.» (نیبور، سفرنامه، ص ۱۴۱)

این که داریوش خطی ابداع کرده و اصولاً شناخت داریوش به عنوان یک عنصر تاریخی دخیل در کتیبه نویسی تخت جمشید، یا پیوند فارسیان هند با ایرانیان باستان و خط اوستا و خود اوستا و از این قبیل توهمات و تدارکات، در ۲۵۰ سال پیش، از مسائل غریبه و نامفهوم بوده و چنین معلوم می شود و نشان می دهد که یا سفرنامه نیبور به کلی نونوشته ای در پستوهای اورشلیم است و یا بنابر نیاز، در مطالب آن به دوران جدید دست برده اند

«این ها هستند مهم ترین قسمت های باقی مانده از کاخ با شکوه تخت جمشید، که بیش از ۲۰۰۰ سال پیش ویران شده است. تمام قطعات مورد احتیاج که حمل و نقل شان دشوار نبوده، مدت ها است

که در این جا نیستند. با این وصف آن چه بر جای مانده، می تواند هر بیننده را غرق در شگفتی کند. با مطالعه این خرابه ها می بینیم ایرانی ها هنر معماری و پیکر تراشی را خیلی جلوتر از یونانی ها به پایه بلندی رسانده اند. بیش تر قسمت های تخت جمشید در محل های بسیار خوبی ساخته شده اند. در گوشه جنوب غربی ساختمان ها نزدیک یکدیگر ساخته شده اند و در این جا، در دیوار اصلی گوشه های زیادی به وجود آمده و به این خاطر نقشه کلی کمی ناهنجار شده است. هنوز نمی دانیم، تا خراب شدن به دست اسکندر، چه مدت کاخ ها مسکون بوده اند. ظاهرا تخت جمشید در آغاز یک کاخ یا یک معبد بوده و به این ترتیب می توان برای تخت جمشید معماران زیادی متصور بود». (نیبور، سفرنامه، ص ۱۲۵)

در این جا نیز با همان پیش تازی اطلاعات درباره تخت جمشید، در ۲۵۰ سال پیش مواجهیم. در زمان نیبور از دوران شناسی ابنیه تخت جمشید و اصولا مدخل هخامنشی، کسی کوچک ترین خبر درست نداشت و زمان و نقش دروغین اسکندر در انهدام آن بنا، هنوز در زمره توهمات متداول درنیامده بود و از روی آن خرابه ها تشخیص این مطلب موهوم و تبلیغاتی که ایرانیان در هنر حجاری و مجسمه سازی! بر یونانیان مقدم بوده اند، ممکن نمی شد، زیرا کسی نمی دانست بقایای تخت جمشید مانده هایی از کدام دوران است، چه صاحبی داشته و چه گونه و به دست چه کس تخریب شده است. بنا بر این از طریق همین اظهار نظرهای رسوا و بی هنگام نیبور، با اعمال کلاشی در متن سفرنامه آشنا و مطمئن می شویم اطلاعات برآوردگان کتاب، از دروغ های دوران جدید تغذیه شده است

«به ترین مهمانی که از ساکنین این جا داشتم مرد عربی بود از سوریه، اما او خودش را از بحرین می دانست و از این روی از اعتبار خوبی برخوردار بود. چون علمای بزرگ شیعه از این جزیره هستند. این مرد تنها کسی بود که من با او بدون مترجم صحبت می کردم او بیش تر از ۳۰ سال در ایران بود و از دهکده کمره، که در این حوالی بود، آن قدر درآمد داشت که می توانست زندگی خیلی راحتی داشته باشد. او از این که عرب بود به خودش می بالید و

بیش تر لباس عربی می پوشید و دیگران او را شیخ می نامیدند. کخدای مروذشت، که خواندن و نوشتن بلد بود ملا نامیده می شد. چون این شیخ تظاهر به عالم بودن می کرد و می گفت اغلب به خرابه های تخت جمشید می رود و به تماشای این آثار باستانی می پردازد، امیدوار بودم بتواند به من بگوید، که نویسندگان عرب و ایرانی درباره این آثار چه می گویند. او فقط یک کتاب می شناخت که در آن به این خرابه ها اشاره شده است. این کتاب «تاریخ مروج الذهب المسعودی الشافعی» بود. نویسنده این کتاب ضمن مطالب دیگر می نویسد: «سلیمان نماز صبح اش را در اورشلیم، نماز ظهرش را در بعلبک و نماز مغرب را در بحر المیت و نماز شب را در چهل منار به جا می آورد». این اخبار ممکن است برای مسلمانان مهم باشند، ولی اروپایی ها کاری به آن ندارند. من با شیخ در همه جای چهل منار به گردش پرداختم و به طوری که او متوجه نشود، او را به جایی بردم که سنگ نبشته های کوفی در آن جا قرار داشتند. امیدوار بودم که قادر به خواندن سنگ نبشته ها باشد و بتواند با الفبای امروز عرب برایم رونویسی کند. اما شیخ پرداختن به این موضوع را کار بی هوده ای خواند». (همان، ص ۱۴۷)

رجبی به عنوان مترجم، در صفحه ۷۵ نسخه فارسی سفرنامه تذکر می دهد که «نیبور در همه جا تخت جمشید را پرسپولیس نوشته است». این که نیبور با عنوان پرسپولیس در ۲/۵ قرن پیش آشنا باشد، خود به اندازه کافی موجب تفریح است و می گذرم از این که نامی از «چهل منار» در مروج الذهب نیست، اما علم او و آن مرد عرب به این نکته که منظور مسعودی از ذکر نام «چهل منار» هم همان تخت جمشید و یا پرسپولیس بوده، دیگر جز به معجزه شباهت ندارد. زیرا می دانیم در زمان نیبور هنوز نسخه ای از متن عربی و یا فارسی کتاب مروج الذهب، به این دلیل ساده که هنوز آن را ابتدا خلق و سپس کشف نکرده بودند، در اختیار کسی نبوده است! بدین ترتیب با خبر می شویم دم و دستگاه تاریخ سازی یهودی، در دوران جدید، برای مردم شرق میانه، درعین حال تا چه اندازه به هم ریخته و مملو از سهل انگاری است!

«در گوشه سمت غربی ساختمان، در پنج، هنوز یک سنگ ایستاده وجود دارد، که ۲۰ پا ارتفاع دارد. در قسمت بالای این سنگ، سه سنگ نبشته به چشم می خورد. شاردن این سنگ نبشته ها را خیلی ناخوانا رو نویس کرده است. کمی پایین تر از این سنگ نبشته ها، باز هم در جایی نسبتا بلند، سنگ نبشته چهارده قرار دارد.» (نیبور، سفرنامه، ص ۱۱۲)

منظور نیبور از ساختمان پنج، بنای تچر یا همان خانه محقر داریوش است و آن سنگ هنوز ایستاده نیز جرز سمت غرب ایوان، که با آن آشناییم و پیش تر معلوم شد بر این جرز و قرینه سمت شرق آن، پس از نوسازی، به نام خشایارشا، در دوران جدید کتیبه کنده اند! حالا نیبور شیرین کاری دیگری بر این همه درهم ریختگی می افزاید و مدعی می شود کمی پایین تر از کتیبه های خشایارشا، بر جرز غربی، سنگ نبشته « ۱۴ » را دیده است!

در کتاب تیبور، ص ۲۳۹ C/۱۴ سنگ نبشته در کتاب تیبور، ص ۲۴۰ B/۱۴ سنگ نبشته

در کتاب تیبور، ص ۲۴۱ /۱۴ سنگ نبشته در کتاب تیبور، ص ۲۴۲ /۱۴ سنگ نبشته

داستان این چهار کتیبه عربی - فارسی که می گویند از قرن نهم بر سنگ های داخل بنای تچر حک بوده، از شنیدنی ترین حکایات جعل در ابنیه تخت جمشید است. نیبور، چنان که خواندید، نوشته است که مورد « » را در زیر کتیبه های خشایارشا بر ستون غربی ایوان تچر حک کرده اند، اما تصویر زیر به روشنی نشان می دهد که بر آن جرز، جز سه کتیبه خشایارشا چیز دیگری نیست

آیا واقعا نیبور نامی در تخت جمشید بوده و کتاب اش حاصل کنکاش در کتیبه های موجود در آن خرابه هاست؟! پس چرا گمان کرده آن کتیبه « » به زبان فارسی را، در جرز سمت غرب ایوان داریوش کنده اند؟ و از آن هم مهم تر این که او گرچه برابر الگوی بالا، ۴ متن عربی - فارسی منقوش بر سنگ های تچر را نمایش می دهد، اما فقط محل « » را، آن هم به غلط تعیین کرده است؟! بدین ترتیب و اصولا موضوع کتیبه های تچر را، چندان آشفته و به هم ریخته می بینیم که سرانجام نمی دانیم کدام کتیبه را چه زمان، در چه محل و چه کسی کنده است!

«سنگ نبشته های کاخ داریوش: به طوری که از سنگ نبشته های کاخ داریوش معلوم می شود بنای مزبور توسط داریوش آغاز گردیده و به وسیله خشایارشا پایان یافته است و لاقط قسمتی از راه پله غربی آن به وسیله اردشیر سوم افزوده شده است. از آن جا که در انتشارات مختلف، محل سنگ نبشته ها به طور صریح و روشن معین نشده و اضافات و تصحیحات مربوط به آن ها در

نشریات متعدد و گوناگون پراکنده است، مناسب تر دانستیم در این مورد مانند موارد دیگر کتاب، محل کشف متن کتیبه ها و آخرین ترجمه آن ها را مذکور داریم کتیبه های متعلق به دوره بعد از هخامنشی در تخت جمشید از حدود بحث این کتاب خارج است، ولی تصویر دو کتیبه ساسانی و دو کتیبه کوفی که همه مانند چند کتیبه اسلامی دیگر در کاخ داریوش کشف گردیده، در این کتاب مندرج است. در لوحه ۱۵۷، دو کتیبه زمان شاپور دوم دیده می شود که روی بدنه جنوبی جرز شرقی درگاه بین ایوان تالار اصلی کاخ داریوش نقر و ترجمه احتمالی و مبهم آن در کتاب پایکولی تالیف پرفسور هرتسفلد، ذکر شده. یک کتیبه به خط کوفی از عضدالدوله در سال ۹۵۵ میلادی در کنار کتیبه ساسانی حک شده که آخرین ترجمه آن نیز توسط پرفسور هرتسفلد مذکور انجام شده است. کتیبه دوم به خط کوفی روی بدنه جنوبی جرز غربی همان درگاه در سال ۱۰۰۲ میلادی حک شده است». (اشمیت، تخت جمشید، ص ۲۱۹)

تمام حقه بازی های انجام شده معمول در تخت جمشید و این جا در کتیبه های کاخ داریوش، در همین نقل و نظر کوتاه اشمیت، مشهور ترین صاحب عنوان و مهم ترین مولف در موضوع آن خرابه ها، قابل ملاحظه است. نخست این اعتراف او که در زمان داریوش، ساخت کاخک او به اتمام نرسیده است! پس کسی جواب دهد مقرر رسمی داریوش در زمان حیات و جای خواب شبانه این به اصطلاح امپراتور قدرتمند هخامنشی در کجا بوده است؟! سپس اشمیت گلایه دارد که موضوع کتیبه های تچر بسیار نامرتب و درهم ریخته است تا آن جا که پای خود را به کلی از کتیبه های فارسی و عربی کنار می کشد، حتی آدرسی که برای کتیبه به اصطلاح پهلوی تچر می آورد، غلط است و از همه حیرت آور تر این که اشمیت، کم ترین اثری از آن چهار کتیبه ای که نیبور با خطوط عربی- فارسی آورده، منعکس نکرده است! و البته آن عضد الدوله که می نویسد در تچر کتیبه ای به خط کوفی دارد، همان سلطانی است که در قرن چهارم به شیراز فاقد حمام، دروازه قرآن ساخته است!

نشان فلش سفید، محل دو نمونه از کتیبه های فارسی - عربی - تچر است که نیبور با شماره « » و « » معرفی می کند. ملاحظه کنید نه در بلندی، که در پاخور درگاه، کنار هم کنده اند. چه طور ممکن است نیبور فقط یکی از این دو کتیبه همسایه را، آن هم به غلط ثبت کرده باشد؟! تمام این عوارض و شواهد می گوید که شخص نیبور و کتیبه های فارسی - عربی او تنها از کوزه جعل تراوش کرده اند و تردید نکنید اگر برجسته ترین شاگرد و یا استاد انجمن خوش نویسان ایران را به تچر بفرستید، هرگز قادر نخواهد بود به زیبایی نیبور گوتی نژاد، از روی کتیبه هایی بر سنگ، چنین کپی های ممتازی در خوش نویسی فارسی و عربی بیافریند، که تحریر استادانه و استفاده ماهرانه او از قلم نی عربی، کنه مطلب را باز می گوید! آن گاه برای این که بدانید تاریخ و فرهنگ و ادبیات و هویت مردم این ملک تا چه حد بازیچه دست این شیادان جاعل بی شرم بوده، به تاریخ ثبت شده در کتیبه شماره « » توجه کنید که سه زمان مختلف حک را نشان می دهد: ابتدا و تا سطر هفتم را یک علی بن سلطان خلیل بن سلطان حسن به سال ۸۶۹ تحریر کرده، سپس دو سطر بعد را میرزا علی نامی، غلام حضرت شاه زاده، به سال ۸۸۱ توشیح فرموده و سرانجام بر سطر نهایی، ابراهیم سلطان بن شاهرخ در سنه ۸۲۶، یعنی چند دهه مقدم بر آن دو نفر، امضا

گذارده است؟! آیا سازندگان این صحنه های کثیف و مملو از انواع آلودگی های فرهنگی، از این که ملتی را با جعلیات خود دست انداخته اند، چه میزان بین خود تفریح کرده و با چه لذتی به ریش روشن فکران میهوت مانده ما خندیده اند؟!

۶۲. بررسی کتیبه داریوش در دیوار جنوبی

معلوم شد نسخه برداری نیبور از کتیبه های تخت جمشید، منحصر بوده است به دو کتیبه داریوش، از جمله کتیبه بزرگ و سه زبانه او بر دیوار جنوبی و چند کتیبه به خط فارسی - عربی بوده است، که در اصل و همین اواخر، به قصد قالب زدن ماجرای دیدار چند شاه و حاکم قلابی از تچر حک شده و نیز دو کتیبه خشایارشا در جرز غربی ایوان کاخ داریوش و دیواره شمالی سکوی آپادانا، و از دیگر کتیبه های تخت جمشید، که مدعی دیدار آن ها شده و اینک اثری از آن ها نیست، ظاهرا رونوشتی بر نداشته است! مورخ به دلایلی که در زیر می خوانید، معتقد است سفرنامه نیبور دست نوشته جدیدی است تا از جمله بر کهنگی کتیبه دیوار جنوبی تخت جمشید صحه گذارد و به هر نحو، داریوش را در تخت جمشید، صاحب کتیبه کند.

«باقی مانده ساختمان پنج (بنای کنونی و پنهان نگه داشته شده موزه)، با توجه به پیکر کنده هایی که در محل ساختمان قرار دارند، در حدود سه پا در عمق زمین قرار دارد. این ساختمان ظاهرا فقط دو اتاق داشته است. اتاق جنوبی چهار درگاه دارد. در جرزهای درگاه غربی پهلوانی دیده می شود، که با شیرینی گلاویز است. در این سمت سه پنجره کور، (چراغدان) هم قرار دارد. در جرز این درگاه مردی است که جامی در یک دست و دبوسی در دست دیگر دارد. چیزی که در دست خدمت گزار دیگر است در زیر خاک مانده است. در درگاه دیوار میانی، پیکر کنده هایی به چشم می خورد. از اتاق دیگر این ساختمان دو درگاه بر جای مانده است. در جرز هر درگاه

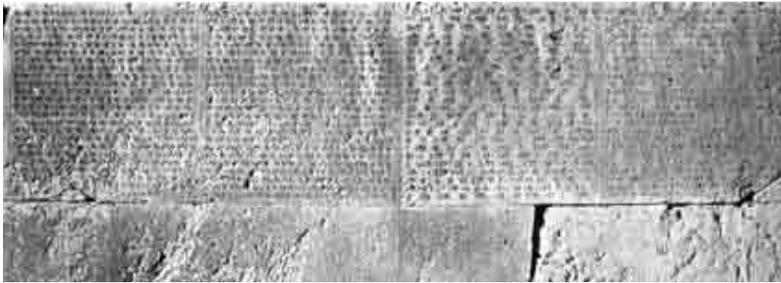
دو مرد نیزه به دست قرار دارند. در این جا هم مانند ساختمان های و پنج (کاخ داریوش و خشایارشا)، در گوشه ها سنگ های بلند اندامی به چشم می خورد، اما این بار در این سنگ ها سنگ نبشته ای وجود دارد» (نیبور، سفرنامه، ص ۱۲۰)

این توصیف کاخ میانی است که در حال حاضر موقعیت کهن آن را با شگرد تدارک موزه تغییر داده و از انظار پنهان کرده اند در سه سال اخیر فیلم برداری از درون آن ممنوع است و پس از بروز مباحث جدید، اجازه ورود به برخی از قسمت ها را نمی دهند. تغییر فرم و شمایل اصلی این پائل و نیز فقدان کتیبه بر جرزهای ورودی ایوان، که نیبور ادعای دیدار از آن ها را دارد و به طور کلی سکوت نسبی تصویری و تفسیری در باب این بنا، از مراتبی در این مجموعه کوچک حکایت دارد که به احتمال زیاد با داستان اصلی تخت جمشید بی ارتباط نیست. این که چرا نیبور از سنگ نبشته جرزهای این بنا، که اینک بر جای نیست، به رغم ماموریت خود کپی برداشته، بر وسعت کج خیالی محقق می افزاید. درحقیقت و با توجه به مباحث آتی، گرچه اظهار نظر قطعی در باب شخص و سفرنامه نیبور، نیازمند بررسی های باز هم بیش تر است، اما آن چه را که به یقین می توان گفت این که سفرنامه کنونی نیبور، لااقل آن متن اورژینالی نیست که به مرکز تدارک سفر خود ارائه داده و آن گاه که به گذران نهایی زندگی او در اقوال موجود نظر می اندازیم، بیش تر به آن سمت می چرخیم که به طور اصولی منکر وجود چنین ماموریت و مطالب او شویم

«نیبور در سال ۱۷۷۸ به ملدورف در دیتمارشن کوچ کرد و ۳۵ سال بقیه عمر را در این ده دور افتاده به سر برد. پسر نیبور درباره پدر می نویسد: «او کشاورز بود و تمام عمرش یک کشاورز خوب باقی ماند، با تمام پاکی های یک کشاورز و خطاهای کوچک طبقه ای که متعلق به آن بود». (نیبور، سفرنامه، مقدمه، ص ۲۸)

آن کشاورز خوب، که از هند تا مصر را مساحی می کند، می تواند از خطوط میخی و عربی کپی بردارد، طرح های نقوش سنگی تخت

جمشید و نقش رجب و نقش رستم را به استادی برکاغذ آورد، سه جلد کتاب ناب از دیدارها و سیاحت های اش بسازد، در باب جزیره خارک و دولت افشار و زند تاریخ بنویسد و با این همه، ۳۵ سال آخر عمر ۷۵ ساله اش را به طور ناشناس در دهی پرت افتاده می گذراند، از اساس فقط می تواند ساختگی باشد! آیا او به چه کار می آمده است؟ اگر نظر مرا بخواهید می گویم همان کهنه وانمودن کتیبه های داریوش و جان دادن به حکام مسلمان بازدید کننده از تخت جمشید، زیرا فقدان اثری از داریوش و نبود آن یادگارهای به خط عربی فارسی، سایه سکوت و از چشم افتادگی سیاسی بر سراسر تخت جمشید و سلسله هخامنشی می افکنده است.

کتیبه سه زبانه داریوش، بر دیوار جنوبی تخت جمشید

کتیبه های سه زبانه خشایارشا، با متن واحد، بر دیواره دروازه ی ملل

ردیف بالا سنگ نبشته یکپارچه ای است به طول تقریبی ۸ و عرض تقریبی ۲ متر، که بر نیمه چپ آن متنی به زبان میخی داریوشی و بر نیمه راست، دو متن مختلف به زبان های عیلامی و بابلی حک شده و در زیر آن، کتیبه خشایارشا بر دیوار دروازه ورودی را می بینید. مقایسه ای سطحی میان این کتیبه و کتیبه دیوار جنوبی نشان می دهد سنگ نبشته دیوار جنوبی را، به شرحی که بیاید، تازه نوشته اند، کتیبه ای که گرچه طبیعتاً باید چند دهه مقدم بر کتیبه خشایارشا حک شده باشد، اما هیچ یک از عیوب گذشت زمان را بر آن نمی بینیم! این شاه کار جعل، حتی از اسلوب متداول کتیبه های هخامنشی در تخت جمشید نیز پیروی نکرده و خلاف دیگر نمونه های سه زبانه موجود در آن محوطه، که متن واحدی را تکرار می کنند، در این مورد، مضمون هر کتیبه مستقل است و چنان می نماید که سه داریوش مختلف، مشغول بیان سه داستان متفاوت، به سه زبان گوناگون برای گذرندگان زمان خود و تاریخ پژوهان آینده است. این یکی نخبه تحفه ای است که یهودیان در تنگناهای سند تراشی تازه، برای هخامنشیان عرضه کرده اند!

«کتیبه به زبان فارسی باستان روی دیوار جنوبی صفه: اهوره مزدا است، بزرگ ترین ایزدان، او داریوش را شاه کرد، شهریاری را به او داد، به خواست اهوره مزدا، داریوش شاه است. داریوش شاه می گوید: این مردم پارس که اهوره مزدا به من داد، بسیار خوب، با اسبان خوب با مردان خوب، به خواست اهوره مزدا و به خواست من، داریوش شاه، از هیچ کس دیگر نمی ترسند. داریوش شاه می گوید: اهوره مزدا با تمام ایزدان مرا بیاید، و اهوره مزدا این مردم را بیاید از سپاه دشمن از گرسنگی و از دروغ، بر این مردم سپاه دشمن، قحطی و دروغ چیره نشود. این همان چیزی است که همچون موهبتی از اهوره مزدا، با تمام ایزدان، می خواهم. اهوره مزدا با تمام ایزدان این را همچون موهبتی به من دهد. من داریوش هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان بسیار، پسر ویشناسپه هخامنشی. به خواست اهوره مزدا این ها مردمانی هستند که من با

این سپاه پارس گرفتیم، آن هایی که از من می ترسیدند و به من خراج می دادند: اوژ، مد، بابیروش، آثورا، مودرای، آرمینا، کاتاپاتوکا، اسپردا، یائونائیای خشکی و در دریا، اسگارتا، پرثوا، زرکا، هرائیوا، باختیش، سوگدا، اووارزمیا، ثتاگوشا، گدارا، ساکا، مکا. داریوش شاه می گوید: اگر تو چنین می اندیشی، من نمی خواهم از دیگری بترسم. این سپاه پارس را بپاید، اگر سپاه پارس پاییده شود، تا مدت ها شادی زوال ناپذیر خواهد بود، بر این خانه فرود خواهد آمد». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۷۱)

این متن طولانی کتیبه داریوش در دیوار جنوبی سکوی تخت جمشید به خط میخی داریوشی در زمانی است که ظاهرا خلاف پر حرفی های موجود، در باب یکتا پرستی او، هنوز کافر و چند خدا پرست بوده است! اصرار او به دعوت تمام ایزدان برای همکاری با اهوره مزدا تا موهبت های مورد نیاز او را تامین کنند، این کتیبه را به متنی سر به هوا و بی هویت بدل کرده است. در این متن، سخنی از ساخت و ساز تخت جمشید و مسائل معماری نیست، فرصت دیگری است تا فهرست ترسندگان از خود را به تاریخ اعلام کند! فهرستی که پس از اعلام آن، با متنی بی معنا و محل، از این قبیل دنبال می شود که: پارسیان را بپایید تا شادی به خانه شما فرود آید! پارسیانی که تنها در کتیبه ها، آن هم با ابهام فراوان به تاریخ معرفی شده اند و در پی بر باد رفتن سریع آن سلسله نشانی از نام آن ها نیز پدیدار نیست.

«کتیبه به زبان عیلامی روی دیوار جنوبی صفه: من داریوش شاه هستم. شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، شاه روی این زمین، پسر ویشتاسپه، هخامنشی. داریوش شاه می گوید: روی این صفه، آن جا که این کاخ (قلعه) ساخته شد، در آن جا هیچ کاخی (قلعه ای) ساخته نشده بود، به خواست اهوره مزدا من خود این کاخ (قلعه) را ساختم. آن گاه کاخ (قلعه) استوار و با شکوه ساخته شد و دقیقا به همان گونه که من فرمان داده بودم. داریوش شاه می گوید: اهوره مزدا، با تمام ایزدان، مرا بپاید و این کاخ را و نیز آن چه روی این صفه گرد آورده شده است. آن چه انسان خائن می اندیشد رخ نهداد». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۷۲)

معلوم نیست چرا داریوش، در این جا شروع سیاسی تسلط بر اقوام دیگر را به خط و زبان اصطلاحا فارسی باستان و توصیف و توضیح ساخت و سازهای معماری اش را به خط و زبان ایلامی بیان کرده است؟! تصویری که او از کاخ های ساخت خود بر روی صفه آورده، آن گاه که تمامی ابنیه تخت جمشید مهر «ساخت خشایارشا» دارد، محقق را به این نتیجه می رساند که یا خود داریوش از کتیبه های فرزندش در ابنیه تخت جمشید بی خبر بوده و یا جاعلان کتیبه دیوار جنوبی، از کوشش های خشایارشا در این باره چیزی نمی دانسته اند! در مجموع عجیب است که این چند پانل سنگی نیمه کاره و به خود رها شده تخت جمشید، چندان از نظر امپراتوران هخامنشی ارزش نازیدن و لاف و گزاف داشته، که هریک از آن ها، راست یا دروغ، در گوشه ای افتخار کودکانه احداث قسمتی از آن را به خود بسته اند، تا جایی که داریوش مدعی است اتاق اش هیجده تاقچه داشته و اردشیر سوم پس از ۲۲ سال سلطنت، با نصب چهار کتیبه، که آب جعل واضح از آن می چکد، به تاریخ فخر می فروشد که در گوشه ای از تخت جمشید چند پله ساخته است؟!

«کتیبه به زبان بابلی روی دیوار جنوبی صفه: اهوره مزدای بزرگ، که از همه ایزدان بزرگ تر است، که آسمان و زمین را آفرید، که مردمان را آفرید، که به انسان های زنده که بر روی آن هستند کام یابی داد، که داریوش را شاه کرد و شهریاری را به داریوش شاه داد، روی این زمین وسیع که در آن کشورهای بسیاری هست: پارس و ماد و دیگر سرزمین ها، با زبان های دیگر و کوه ها و دشت ها، از این سوی دریا و از آن سوی دریا، از این سوی صحرا و از آن سوی صحرا. داریوش شاه می گوید: با یاری اهور مزدای، این ها کشورهای هستند که چنین کردند، در این جا گرد هم آمدند: پارس و ماد و دیگر کشورها، با زبان های دیگر و کوه ها و دشت ها، از این سوی دریا و از آن سوی دریا، همان گونه که من بدیشان در این مورد فرمان داده بودم، هر آن چه من کردم، با یاری اهوره مزدا کردم، اهوره مزدا، با تمام ایزدان، مرا بیاید. من و آن چه

را من دوست دارم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۷۴)

متن این کتیبه به خط و زبان بابلی هم نه فقط با محتوای کتیبه های همجوار متفاوت است، بل هذیانی روشن و نامربوط نویسی بیمار گونه ای است. گویی داریوش مشغول پس دادن درس جغرافیا و نوشتن انشا درباره آمال و آرزوهای خویش، نزد معلمی بابلی است: دنیا کوه و دشت و دریا و صحرا دارد، بسیار دوست می دارم این و آن چیز را و یکی یا تمام خدایان از من و آرزوهای ام مواظبت کند! در مجموع، کتیبه های دیوار جنوبی صفا تخت جمشید، که به داریوش نسبت می دهند، از عالی ترین نشانه های خوردن کفگیر ایران شناسی بی مایه جهانی به انتهای دیگ است.

محل نصب کتیبه داریوش در دیوار جنوبی صفا و نیز محل سکونت موقت، که برای سازندگان کتیبه، چسبیده به آن ساخته اند

به این تصویر از محوطه جنوبی تخت جمشید دقیق شوید که از صفحه ۶۳ کتاب تخت جمشید اشمیت برداشته ام. فلش کوچک پایین در کادر سفید میانه دیوار، محل نصب کتیبه های داریوش و با اندکی فاصله، اتاقک کوچک نوسازی است که حتی بر آن ناودان نصب کرده اند تا معلوم شود عمر استفاده از آن ها کوتاه نیست و بدانیم حک کتیبه قلبی حتی برای متخصصان اورشلیم نیز چندان ساده و سریع نبوده است! دو بنای فلش خورده نظیر همین اتاقک را، بر نخستین سطح بالای دیوار نیز می بینیم که در آن جاعلانی دیگر و با منظوره های دیگر مسکن داده شده اند. از دره ریختگی عمومی فضای جنوبی تخت جمشید و بر جای بودن آوارها، در منتهای دست

چپ و میانه تصویر، معلوم است که عکس را در اوائل ورود هیئت حفاری به تخت جمشید برداشته اند

حالا به این تصویر نگاه کنید که مدتی پس از عکس قبل گرفته شده، زیرا آوارهای انتهای سمت چپ و محوطه میانی تخت جمشید را برداشته و اتاقک های اقامتی را نیز پس از کتیبه دار کردن داریوش در تخت جمشید برچیده اند! اما هنوز حیرت محقق برقرار است که چرا داریوش و به تر بگویم جاعلان جدید، کتیبه ها را بر دیوار پرت افتاده جنوبی حک کرده اند، که به طور معمول گذرگاه کسی نبوده و هیچ روزن ورودی به داخل تخت جمشید نداشته است؟ اگر کتیبه ها را کهن بینداریم آیا مناسب تر نبود داریوش آن ها را بر سینه دیوار مدخل ورودی پله های غربی حک می کرد تا مقابل دیدگان مهمانانی قرار می گرفت که به سوی دروازه ملل و آپادانا می رفته اند؟!

۶۳. بررسی کتیبه داریوش در دیوار جنوبی، ۲

مطلب ساده ای است: اگر داریوش خود را متعهد دانسته که تعداد تاقچه های اتاق اش را برای تاریخ بشمرد، خشایارشا ابا نداشته که کاسه طلای نوشابه خوری اش را به رخ زمانه بکشد، یاردشیر سوم

تذکر ساخت چند پله را به آیندگان از یاد نبرده است، آن گاه چنین کسانی از چه روی در باب حوادث مهم دوران خود و پدران شان، مثلاً جنگ ترموپیل یا لاقل تاریخ درگذشت شاهان پیشین و دیگر اطلاعات پایه چیزی ننوشته اند و در برابر قاضی زمانه جز معرفی خنک و مکرر خویش دفاعی نداشته اند! به این دلیل، گرچه داریوش درباب حوادث سیاسی نظامی دوران خود در کتیبه بیستون، اطلاعات درست و دقیقی ارائه نمی دهد، اما لاقل و در مجموع، شرحی تاریخی و غیرشخصی است، اما حتی آن تعداد از کتیبه های محتاطانه قابل تایید تخت جمشید، نه فقط صحت و استحکام لازم را ندارند و اثبات عقلی مطالب آن ها نا ممکن است، بل اصولاً متونی شخصی اند، که خواننده را به هیچ پایه مستقر و مطمئنی در مبانی تاریخ هدایت نمی کنند، زیرا از طرفی عرضه شناس نامه و ستایش خدایی موهوم و بیان امیال و آرزوهای دور و دراز، در زمره اسناد توضیحگر تاریخ نیست و نیز نمی توان پذیرفت سازمان دهنده یک سپاه پنج میلیونی، برای ستیز با یونان، یعنی خشایارشا، در عین حال تنگ نظرانه به پیاله طلای خانه اش بنازد! مورخ مطمئن است اگر حیات را به خشایارشا برگردانیم، نه فقط اقدام به چنان هجوم سنگینی به یونان را منکر می شود، بل حتی ثبت آن جام طلا به نام خود را حاشا خواهد کرد!

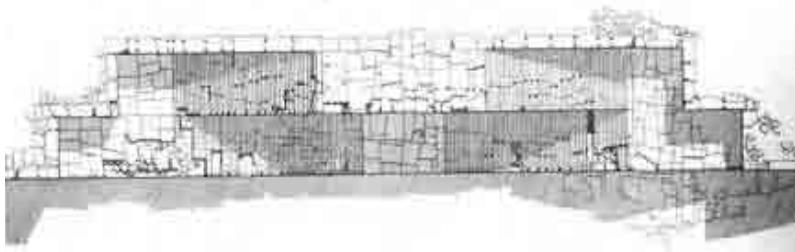
«نیشته های داریوش بزرگ که به مناسبت ایجاد اثر معظم تخت جمشید مرقوم رفته در نقاط ناپیدا و دور از نظر نظر گردیده است. این نیشته ها بر روی تخته سنگ بزرگی به طول ۷/۲ متر و ارتفاع ۲/۵ متر واقع در نمای جنوبی صفا حک شده است. تخته سنگ مزبور در لبه فوقانی نمای صفا، کمی دور از وسط قسمت پیش آمدگی مرکزی جبهه جنوبی صفا قرار دارد. ممکن است در سابق قسمت های دیگری از سنگ بین قسمت فوقانی دیوار موجود صفا و باروی خستی آن وجود داشته که اکنون از میان رفته است. معلوم نیست به چه علت این محل را برای قرار دادن کتیبه ها انتخاب کرده اند. چنین انتظار بود که کتیبه های مزبور در مرکز قسمتی از

جبهه غربی دیوار صفه که در محاذات آپادانا پیش آمده و به وسیله داریوش بنا شده و یا بر روی جبهه اصلی پلکان بزرگ صفه قرار گرفته باشد ... سنگ کتیبه که اکنون کمی آسیب دیده در زمان نقر کتیبه سالم و درست بوده است. داریوش در این جا از رسم معمولی خود که یک کتیبه را به سه زبان می نگاشت، عدول کرده مع هذا هر سه زبان در چهار گوش جداگانه به کار رفته است».

(اشمیت، تخت جمشید، ص ۶۲)

این شگفت انگیزترین شیوه شیره مالی بر سر خواننده است. آن ها به دلایلی که خواهیم نوشت، ناگزیر بوده اند کتیبه تخت جمشیدی داریوش را در مکانی دور از چشم حکاکی کنند، آن گاه برای گم کردن رد و ظاهر آرای موشکافانه و ارائه اطوارهای کارشناسانه، که توام با نهایت حيله گری است، از نامناسبی محل کتیبه، شکستگی غیر عادی سنگ و نیز غریبه و خارج از فرم بودن متن کتیبه های دیوار جنوبی اظهار حیرت می کنند، بدون این که بتوانند برای سئوالاتی که ارائه می دهند، لاقل پاسخ مبهمی بتراشند، زیرا می دانند کتیبه دیوار جنوبی تخت جمشید منطق عادی استقرار ندارد و از آن که جا سازی و ساندویچ کردن چنین سنگ بزرگ یکپارچه، در میان بلوک ها، با امکانات دهه های پیش، به کلی ناممکن و یا لاقل بسیار دشوار بود، چنان که می خوانیم، کتیبه را مثل گربه ای گر گرفته و ول گرد، در بالاترین ردیف بلوک دیوار جنوبی نشانده اند، هرچند خواندن آن از پایه دیوار ممکن نباشد! بدین ترتیب اگر نصب کتیبه دیوار جنوبی را اقدامی از جانب داریوش بدانیم، پس با سئوالات بی پاسخ اشمیت، نتیجه می گیریم که امپراتور بزرگ هخامنشی، قدرت تشخیص سالمی نداشته و حتی در مورد انتخاب محل مناسب برای ثبت کتیبه اش، نادانی کرده است! حقیقت این که تولید کنندگان کتیبه دیوار جنوبی تخت جمشید به نام و برای داریوش اول هخامنشی، جز لبه همان دیوار نسبتا کوتاه جنوبی، در سراسر تخت جمشید جای دیگری نیافته اند، زیرا مسلم است جا سازی این قطعه سنگ بزرگ در میان دو بلوک بسته بسیار دشوار بود و طبیعی است قرار

دادن آن بر فراز دیوار بسیار بلند غربی نیز، کاربرد اطلاعاتی آن را برهم می زد، آن گاه چنان که اشمیت توصیه می کند، به ترین جای نصب این کتیبه در بدنه دیوار ورودی غربی بوده است، اما پلان و فرم و ترتیب چیدمان سنگ های این دیواره در رسامی بالا نشان می دهد جااعلان نمی توانسته اند فضا و نظم هندسی لازم را برای نصب آن بلوک سنگی بزرگ بیابند. بی شک اگر نصب کتیبه دیوار جنوبی را به زمان داریوش منتقل کنیم، آن گاه به فتوای عقل، باید دستور می داد برای نصب آن در مدخل ورودی غربی، جایی می گشودند و طرح دیگری از چیدمان سنگ تدارک می دیدند.

موقعیت سنگ ها در ورودی غربی تخت جمشید. بی شکلی و نامنظمی، نصب کتیبه تازه نوشته داریوش را در میان آن ها غیرممکن کرده است.

بدین ترتیب و از آن که در موقعیت دیگر بناهای سکوی تخت جمشید نیز محل مناسبی برای نصب کتیبه یافت نمی شود، پس انتخاب دیوار جنوبی برای اجرای پروژه احضار جااعلان داریوش به تخت جمشید، گرچه سئوالات شگفتی می آفریند، اما از نظر مکان، به خصوص که نو کندی آن می توانست دور از انتظار انجام شود، تنها انتخاب میسر برای جااعلان بوده است که برای صدور این شناس نامه سنگی داریوش، تنها به سرپناهی موقت برای اقامت و حفاظت نیاز داشته اند، که در تصاویر قبل با آن ها نیز آشنا شدیم.

در زیر نیمه سمت راست بلوکی را می بینید که بر آن متن عیلامی و بابلی کتیبه داریوش را نوشته اند. متن عیلامی در کادر سمت چپ و متن بابلی، سمت راست حک شده است. کافی است ردآسیب ها را در

بلوک بدون نوشته زیرین دنبال کنید، تا معلوم شود گذشت زمان از آن نوع صدماتی که در سنگ بی نوشته وارد آورده، بر قسمت کتیبه دار، کم ترین اثری ندارد و مخططه نکرده است! باید کسی حوصله کند و حروف و کلمات این دو کتیبه را با نظایر آن در کتیبه های دیگر عیلامی و بابلی تخت جمشید و یا بیستون بسنجد تا سر هم بندی بودن واژه ها و حروف، در هر دو متن آشکار شود. این ولنگاری تا آن جاست که در ابتدای سطر دوم متن عیلامی در سمت چپ، به جای حرف، یک خط افقی نسبتاً بلند قرار داده اند، که نوعی خط کشیدن بر روی یک غلط املائی است، که سایه آن را در زیر خط کسری افقی می توان دید! رسواتر از همه آن شکستگی و پریدگی انتهایی کتیبه بابلی در سمت راست است که با فلش نشان داده ام. مسلماً این شکستگی حاصل گذر ایام نیست، زیرا زمانه قادر نیست بر سنگ به دیوار نصب شده ای چنین فشار منظم و تربیت شده ای وارد آورد که گوشه ای از آن در خطی مستقیم و بدون تضریس معیوب شود! اگر به آن وصله مثلثی شکل انتهایی پایین سمت راست کتیبه دقیق شوید به آسانی معلوم خواهد شد که این پریدگی در حین نصب سنگ پدید آمده و چون تدارک یک وصله دقیق و مطابق با دندانهای یک آسیب ناشی از حادثه ناممکن است، پس ابتدا مقطع

شکستگی سنگ را در خط مستقیم تراش داده و سپس وصله مثلثی منظم را، با متنی درهم ریخته، بر آن افزوده اند که اجرای آن فقط در صورتی ممکن است که سنگ هنوز نصب نشده باشد! اگر اندکی بیش تر دقت کنید معلوم خواهد شد که دنباله هیچ یک از خطوط کادربندی اطراف کتیبه، در جهات عمودی و افقی، بر این وصله جدید حک نشده است! به راستی تذکر اشمیت در نقل بالا که: «سنگ کتیبه که اکنون کمی آسیب دیده در موقع نقر کتیبه سالم و درست بوده است»، به عکس العمل روانی جاعلی تبدیل می شود که به دنبال محور دیک جرم آشکار غیر قابل اختفا بوده است

اینک به این رسامی از کتاب سفرنامه نیبور توجه کنید که رونوشت همان دو کتیبه ایلامی و بابلی است که تصویر درشت نمایی شده آن را در زیر هم می بینید. توجه کنید در متن فارسی سفرنامه نیبور تصویر این کپی برداری از کتیبه های عیلامی و بابلی به صورت ناکامل و با حذف یک واژه از ابتدای هر سطر ثبت شده است در بخش اعظم هر دو کتیبه، کپی نیبور با اصل بر سنگ آن، اختلافات نمایشی بسیار دارد و نظافت حروف در کپی او، چندان همسان و برابر است که گویی کپی بردار از آخرین دانسته های امروزیین خط عیلامی و بابلی باخبر بوده، در مواردی حتی اشتباهات بر سنگ را نیز تصحیح کرده است! در این صورت تنها گزینه ممکن این که گمان کنیم الگوی حجار برای تراش سنگ همان الگوی سفرنامه نیبور

تصویر کاملاً واضح و درشت نمایی شده از بخش عیلامی کتیبه منتسب به داریوش در دیوار جنوبی تخت جمشید

تصویر واضح و دیا شده از بخش بابلی کتیبه داریوش در دیوار جنوبی تخت جمشید

بوده است، با این تفاوت که حجار در برگردان دقیق متن در کتیبه ناتوانی کرده و خلاف کپی کتاب نیبور، از عهده حک یکسان حروف برنیامده است! سرانجام نیز این سؤال توأم با حیرت را به میان اندازم که اگر آن پدیدگی منظم و مثلی شکل گوشه پایین سمت راست کتیبه بابلی قدیمی است، پس چرا نیبور آن را ندیده و به رسامی اش منتقل نکرده است؟!

تنها پاسخ قابل قبول و عقل پذیر این که بگویم تدارک کنندگان کتاب نیبور، از بی دست و پایی جا گذاران جدید کتیبه، که گوشه بلوک بزرگ کتیبه را می شکسته و به وجه رسوایی وصله کرده اند، بی خبر بوده است! اینک شاید با اطمینان بیش تر و حتی با یقین مطلق بتوان مدعی شد سفرنامه نیبور، همانند شخص او و تمامی ماجراهای مرتبط با آن، افسانه ای نوساخته با این قصد است که برای کتیبه های نوکننده داریوش در تخت جمشید و نیز آن چند نوشته فارسی عربی و به زحمت صد ساله، در عمارت تچر، شاهی حتی الامکان قدیمی تراشیده باشند!

۶۴. بررسی مقدماتی کتیبه های تخت جمشید

وصله پینه کردن امور، به ترین تعبیری است که در باب ظاهر کنونی تخت جمشید می توان به کار برد، چنان که برای گروهی از سنگ و نقش و نوشته های سراسر تخت جمشید، مطلقا نمی توان استقرار قدیم و اصالت قائل شد و بدتر این که سندی نداریم و نمی شناسیم که برای پی بردن به جزییات فرم اصلی نمایه های تخت جمشید، پیش از تصرفات هیئت های باستان شناسی، به آن رجوع کنیم، زیرا در باب مستند ترین و کاربردی ترین و نیز قدیم ترین منبع موجود در این باره، یعنی مطالب مندرج در سفرنامه نیبور، خواندیم که اعتبار آن تا چه ارتفاع نازل و لرزانی بود و چون لااقل و بی کم و

کاست می دانیم کتیبه های یکی از دو جرز ایوان تچر و نیز کتیبه دیوار جنوبی تخت جمشید، هر دو به سه زبان میخی داریوشی و بابلی و ایلامی، جدیداً حک شده، پس امکان نوکنده بودن تمام و یا بخش اعظم کتیبه های تخت جمشید نیز دور از حیطه عقل و امکان نیست. برآن چه اینک با اطمینان اشراف داریم این که کسانی برای پنهان کردن علائم نیمه ساخت بودن مجموعه سنگی تخت جمشید، هر شگرد چشم بندانه و جااعلانہ ممکن را، با شرحی که می خوانید، به کار زده اند.

در این عکس و عکس بعد با دو نمونه از صحنه های سرهم بندی شده سنگی در عمارت هدیش منتسب به خشایارشا رو به روییم، که هرگوشه آن داستان جفت و جور کردن قطعات پراکنده و بی ربط، بر دیواره های آن محوطه را باز می گوید. در قسمت چپ عکس زیر، حتی پهنای بالا و پایین کتیبه با هم برابر نیست و توصیف و تنظیم قطعات سنگ در عکس بالا هم با هیچ الگویی ممکن نمی شود. راستی که این پروفیسوران عالی قدر اعزامی از دانشگاه های اروپا و آمریکا، در تمام سطوح و سایت های باستانی ایران، به خصوص تخت جمشید و پاسارگاد، فقط مهارت خود در جورچینی قطعات و بند و بست بی ارتباط آن ها به یکدیگر را نشان داده اند.

در شرق و غرب و شمال و جنوب حیاط تچر نیز با همین وضع رو به روییم. اگر با چنین شگرد هایی می توان اسناد و تصاویر باستانی

ساخت، پس تبدیل هر تمایل و تعریف و تفسیری از روزگار ایران باستان، به عینیت تصویری، از میان خرده سنگ های پراکنده در تخت جمشید، آسان می شود و آن گاه که جز در یک مورد، که به آن خواهم رسید، متن کتیبه ها در سراسر تخت جمشید یکسان و از زبان خشایارشا بیان شده، آن گاه تنها مطلبی که از ذهن می گذرد این که کسانی برای رد تاثیر دیدار از این همه قاب و پائل سنگی خالی مانده و نانوشته در تخت جمشید، که نیمه ساخت بودن آن مجموعه را به سادگی اثبات می کند، در بخشی از آن ها متن واحدی را به سه زبان و به تکرار گنجانده اند، تا لااقل سایه حضور کار فرمای مقتدری در این خرابه های ناتمام، برقرار و مجموعه، بدون صاحب قلمداد نشود، هرچند اجرای این شگرد هم، در پوشاندن اصل نیمه تمام بودن مجموعه تخت جمشید، به سبب صدها عیب معماری دیگر، چندان کمکی به جااعلان نکرده است.

از مشخصات ابنیه هخامنشی تخت جمشید، بر اساس شالوده بر جای مانده کنونی، سنگی بودن مطلق مصالح آن ها است. چنان که تکیه گاه پائل های تصویری، همه جا بلوک های بزرگ سنگ است. این نشانه به آسانی معلوم می کند که اگر هر سازه ای از تصاویر و مسیر و پله های موجود، مانند نمونه های بالا و پایین، بر دیوار آجری متکی باشد، یک جورچینی دربنیان جدید است، زیرا چنین منبع

اتکاء آجری نوساز، نیازمند فضای آزاد دسترسی به عمق سازه است، که اجرای آن تنها با برچیدن کامل حجاری، پله و سایر آرایه های کنونی ممکن می شود که دیگر نمی تواند هویت اصلی خود را نگه دارد! در تصویر بالا بخشی از دیوار شمالی کاخ خشایارشا را شاهدیم، که در اطراف پله ها، تا محدوده معینی حجاری شده است. فلش سمت چپ کرسی اصلی و اولیه بنا را، که بلوک سنگ است، نشان می دهد، اما پله ها و حجاری های مجرد و بدون امتداد آن، بر دیواره آجری نوساز فلش خورده ای متکی است که چون غده و زائده ای از کرسی اصلی بیرون زده است. همین مطلب نشان می دهد پله ها و نقوش همراه آن با سازه بنای خشایارشا در اساس یکپارچه نیست و اگر نوساز بودن دیوار آجری نیز آشکار است، پس تمام آرایه های یله داده به آن، نمی تواند اصالت و قدمت داشته باشد! همین مطلب ساده، جورچینی تازه تدارک شده در این پیش آمدگی منقوش و نظیر شرقی آن و پله های رابط میان تچر و هدیش را علنی می کند، زیرا ردیف طولانی یک سکوی فاقد آرایه و بدون پلکان صعود به سطوح بالا، با صدای بلند، بی کاربردی بنا و نیمه ساخت بودن آن را اعلام می کرده است. بعدها و پس از ارائه دیگر ادله مربوط به نیمه تمام ماندن کار ساخت و سازه در تخت جمشید، ارتباط استحکام این مدخل با رخ داد پلید پوریم را ارائه خواهم داد.

در این عکس نیز آرایه های دو سوی پله ها بر دیوار گچ و خاک کشیده آجری نوسازی تکیه دارد و می نماید چسباندن اجزاء یک تصویر سنگی بر دیوار آجری را تازه آغاز کرده اند. اکنون بخش عمده ای از آجرهای این دیوار را زیر نقوش کامل شده ای پوشانده اند که از منابع مختلف تامین شده است. برای آگاهی از وسعت تصرفات آرایشگرانه و جااعلان، در حوزه کاخ داریوش و خشایارشا کافی است به تصویر زیر دقت کنید.

این کپه خاک و بلوک های سرگردان میان آن، محل دیوار شرقی و اکنون حیاط پرآرایه کنونی تچر است که سمت چپ، قسمت شرقی آن دیده می شود و در حیاط آن، چنان که با فلش نمایش داده ام، قطعه

سنگ خام بدون نقشی افتاده، در این عکس کمترین اثری از پله ها و نقوشی نمی بینیم که در عکس زیر از میان این نخاله ها پدید آورده اند! برای آشنا شدن با قدرت معجزه ساخت و ساز نزد جاعلان آراینده تخت جمشید، نظری هم به نمای زیرین همان محوطه در عملیات بعد بیاندازیم.

این عرصه وسیع و پازل معیوب مملو از حجاری، همان محوطه پر از خاک و نخاله است که در عکس بالا دیده اید! اینک چند ردیف پلکان دارد، بر سراسر دیواره های آن شیران و گاوان با یکدیگر می جنگند، کتیبه ها برای چندمین بار با جملات و کلماتی یکسان، پروفایل خشایارشا را معرفی می کنند و غلامان مشغول خدمت گذاری اند. در قسمت بالای سمت چپ عکس هنوز بقایای آوار را برنچیده و در انتهای سمت راست، پله ها و پانل های تصویری جداگانه ای را تدارک دیده اند، که با دو فلش سفید، نمایش داده ام. امروزه همین پله ها به ترتیب دیگری درآمد که در عکس زیر می بینید و با مقایسه دیواره کوتاه و فلش خورده سمت راست آن، می توانید پله های کسر شده را بشمرید که از این محل برداشته و به زخم تدارک صحنه پلکان دار دیگری در همان محوطه زده اند!

این نمای امروزمین پله های جنوب شرقی حیاط تچر است، که در عکس بالا با فلش نمایش داده بودم. نه فقط تعداد پله ها نسبت به تصویر قبل، هفت شماره کم تر است و راهی به ارتفاعی نمی برد، بل آن تک بلوک سنگی منقوش و به دیوار آجری چسبانده شده ای را که در عکس پیش دیده می شد، برای آراستن گوشه دیگری از دیوار جنوبی حیاط تچر، برچیده اند.

در عکس زیر که از همان محل، با زاویه بازتری برداشته شده، یک بلوک سنگی انتقالی هنوز به کار نرفته را می بینید که در میان افتاده

است. با همین مقدار از تصاویر که اینک در اختیار داریم می توانیم به میزان کافی از این بلوک های سرگردان نشان دهیم که سالم و بدون عیب بودن آن ها، این گمان و امکان را میسر می کند که قطعاتی نوسازند تا در عین حال معلوم شود آن سوله بد ساخت ۲۰۰۰ متری دنباله قسمت معروف به موزه را بی جهت بالا نبرده اند و زیر سقف دور از دید آن، طی سال های بازساخت تخت جمشید، مشغول به چه کار بوده اند!

این هم نمونه دیگری از آن بلوک های سرگردان و نوساز در محوطه جنوبی بنای تچر، که با فلش نمایش داده ام و بی شک منتقل شده ای از محل دیگر و به حوزه رها شده در آن بی ارتباط اند، زیرا چنان که می بینیم، کار جورچینی دیوارهای شرقی و جنوبی تچر، تمام است و نمی توان گمان کرد چنین بلوک های دقیق تراش خورده و بزرگ و اضافی را جریان باد به این مکان منتقل کرده باشد! از عجایب این که در این گونه نشانه های جا به جایی سنگ در تخت جمشید، هرگز به قطعه ای بر نمی خوریم که حجاری آن رو به بالا و به سمت دوربین باشد و در تمام موارد پشت بی تصویر بلوک را می بینیم و چون در پراکندگی های معمول و طبیعی، چنین رفتار حساب شده و عامدانه ناممکن است، پس چنین موقعیت استقراری برای این

گونه بلوک های سنگی بزرگ، انتقالی برابر نقشه و به قصد ایجاد پانل های مصور جدید در این جا و آن جا بوده تا با صحنه آرایه های باسمه ای، آثار نیمه ساخت بودن تخت جمشید را بپوشانند.

آیا عجیب نیست؟! در این جا نیز قطعات حمل شده برای آبرو بخشی به دیواره نیمه ساخت سمت غرب کاخ تچر به دوربین پشت کرده اند! این همان زاویه غرب کاخ است که مدعی می شوند اردشیر سوم، ۱۵۰ سال پس از داریوش، بر عمارت نیمه کاره ی پدر جدش، به جای سعی در اتمام آن، فقط پلکانی افزوده و در ۴ کتیبه یکسان و تک زبانه، اقدام به چنین خیرات امپراتور مسلکانه راه، نزد آیندگان جاودانه کرده است! رسیدگی به مندرجات کتیبه او به یادداشت دیگری محول است ولی آن چه را اینک می توان ادعا کرد و توجه به آن را خواستار شد، گشودن این مدخل است که نقوش کنونی در شرق و شمال و جنوب و غرب کاخ تچر و جبهه شمالی کاخ خشایارشا، جورچینی ناشیانه پانل هایی است که یا از امتداد تخریب شده دیواره بنای معروف به شورا و سکوی جنوبی حیاط کاخ خشایارشا برداشته اند و یا به کلی نوتراش اند، زیرا بی زینت ماندن دیواره های کاخ سرکرده هایی با نام داریوش و خشایارشا، داستان های مربوط به اعتبار آن دو را باطل می کرد.

۶۵. بررسی لوحه های ایلامی تخت جمشید، ۱

ممکن است کسانی در مطالب این وبلاگ نوعی پراکندگی تشخیص دهند و مثلاً دنبال کردن ماجراهای جعل در تخت جمشید را، با مباحث مربوط به صفویه بی ارتباط بدانند و متوجه نباشند که مسیر اصلی و هدف نهایی این یادداشت ها اثبات رخ داد پلید پوریم و حاصل آن، یعنی نبود کامل ارتباطات و زیر ساخت های اجتماعی، نمایه های اقتصادی، تولید و توزیع، مدیریت سیاسی و بالاخره غیر ممکن بودن تظاهرات فرهنگی و ظهور نخبگانی در اندیشه ورزی و حکمت و شاعری و فلسفه و هنر و از این قبیل مقولات روبنایی در ایران، به فاصله تحقق پوریم تا قرون اخیر است، زیرا بحث اصولی درباره صفویه، بی تعیین تکلیف با این مراتب مقدماتی میسر نیست. مثلاً این یادداشت ها از مسیرهای مختلف اثبات می کند که پیش از زمان زندیه، شهری به نام شیراز، در عرصه جغرافیایی خطه فارس کنونی برپا نبوده و نتیجه می گیرد آن حافظی که در غزلیات، قریب سه قرن ما قبل زندیه، شیراز بی مثال می شناسد، خود و دیوان اش مجعول و برساخته ای هدفمندند که علاوه بر تبلیغ خوش باشی و یک لا قبایی و بی دینی و کفرگویی، از جمله به قصد رد فقدان عظیم هستی اجتماعی دراز مدت ناشی از پوریم، فراهم شده اند. در مورد تخت جمشید نیز قضیه درست به همین روش دنبال و با ارائه محکمت و مستندات متعدد این حقیقت مسلم بازگو می شود که آن مجموعه ابنیه نیمه ساخت که امروز تخت جمشید می نامیم، هرگز به اتمام و بهره برداری نرسیده و قابلیت کاربرد به عنوان مرکز اداری-سیاسی کدخدای دهی را هم نداشته است، آن گاه این پرسش ظهور می کند که عامل توقف ادامه ساخت تخت جمشید چه بوده و چرا کسانی حتی در زمان ما و پس از برملا شدن دروغ های موجود در باب همه چیز هخامنشی، در جای توجه به مبانی محرز، با اتمام عامدانه بنای آن مجموعه، به شیوه انیمیشن، در کارتن شکوه تخت

جمشید، چنان که اندیشه ملتی را در اندازه نازل کودکان ذوق زده بدانند، به ابقا و پرورش دروغ های تاریخی در میان ایرانیان، علاقه مالیخولیایی نشان می دهند؟ کم حوصلگان از یاد نبرند مباحث نوین درباره هستی و هویت ملی ما، و در این شرایط طاقت فرسا به تغییر ذائقه و ذهن تاریخی ملتی مشغول است، دشمنانی به قدرت کنیسه و کلیسا و کارشکنانی مجهز به رسانه های جمعی بیگانه و خودی دارد که ده ها دانشگاه و مرکز تحقیق و کرسی ایران شناسی و بلند گوی داخلی، مدت ها است مجموعه ای از تلقینات نادرست خوش پخت را به شیوه ها و شگرد های مختلف به مردم می خوراندند! چنان که نباید فراموش کنند این یادداشت ها هنوز در کار ترسیم نمودار وسعت جعل و دروغ در عرصه ایران شناسی است و هر یک از مباحث و مداخل و مبانی آن، به هنگام طرح «ادله و اسناد رخ داد پلید پوریم»، کاربرد و حاصل خود را نمایان خواهد کرد.

بدین گونه اکنون، تا حدودی، حوزه وسیع جعل و نوسازی و صحنه آرای و کتیبه سازی و پله گذاری و پرداخت کاری جاعلانه و زیر جلی در تخت جمشید، برخواستاران وجست وجوگران حقیقت، آشکار شده است. مدّ بلند تبلیغات در اطراف این مجموعه بنای نیمه کاره و نیز تسلیم خدمت گذارانه به خواسته های یهود، از سوی لایه معینی از روشن فکری و کارگزاران موظف دولتی و مسئولین فرهنگی و میراث داران این سرزمین، چنان عمل کرده که حتی اسب مضحک و مفلوک سنگی نیمه تراش بی یال و دم و اشکم، بر پا شده به قدرت سیمان و چسب و سریش، از قماش نمونه زیر را، بی مواجهه با کم ترین تمرد و نیاز به ادای هرگونه توضیح، به جای یک اسفنجس کامل در مدخل ورودی تالار صد ستون، به تماشگر تحویل داده اند!

هیچ کس، طی این ۷۰ سال که از نمایش و سیاه بازی تخت جمشید می گذرد، به خود و یا دیگری سؤال آشکاری نداده است که چه گونه این اسب کوبیسم، عنصری زینتی و آرایه ای تشریفاتی بر معبر و مدخل یک کاخ مجلل هخامنشی شمرده شده و شگفت این که امروز

نیز که دعوت به بازنگری و ارزش گذاری مجدد بر این مخروبه های نیمه ساخت مطرح است، هنوز هم کسانی با تعصب و غروری بیمار گونه، سوار بر این اسب درهم شکسته، وامانده تر از دن کیشوت، بر عرصه تاریخ فکسنی هخامنشی تاخت و تاز می کنند!

«کشف نخستین متن فارسی در الواح گلی تخت جمشید: در پی مطالعات باستان شناسی دانشگاه شیکاگو بر الواح گلی موجود در این دانشگاه، نخستین متن فارسی باستان روی یکی از آثار مذکور کشف شد. دکتر عبدالمجید ارفعی، باستان شناس و محقق الواح گلی، با بیان این مطلب تصریح کرد: با توجه به این که تاکنون خط همه الواح ایلامی بوده، کشف خط فارسی باستان در این لوح گلی، دریچه جدیدی درباره هخامنشیان به روی باستان شناسان می گشاید. وی با تاکید بر اهمیت کشف نخستین متن فارسی باستان بر لوح هخامنشی، خاطر نشان کرد: این خبر شب گذشته از سوی دانشگاه شیکاگو به ما اعلام شد و هنوز اطلاعات کاملی در این باره ارائه نشده است. ارفعی افزود: به گفته مسئولان شیکاگو، تا دو هفته آینده جزییات این خبر با ترجمه متن فارسی نوشته شده بر لوح، روی سایت رسمی دانشگاه شیکاگو مخابره می شود.» (همشهری، شماره ۴۲۸۲، ۵ شنبه ۱۰ خرداد ۱۳۸۶، ص ۳)

همه چیز در موضوع تاریخ ایران باستان نزد شعبه های کنیسه و کلیسا، که با نام دانشگاه و کرسی های ایران شناسی غرب فعالیت می کنند، به بازی کثیف بی سر و تهی بدل شده که در سراسر آن به

قدر دانه خشخاشی حقیقت یافت نمی شود. چنان که پس از گذشت هفتاد سال از تاراج و تصاحب لوحه های ایلامی تخت جمشید، در حالی که ده ها بار مدعی خواندن و رسیدگی به آن ها شده اند، اینک و در روزهای اخیر، بنا بر این گزارش رسمی، مدعی می شوند که در میان این چند ده هزار لوحه سرقت شده از تخت جمشید، یکی را هم با خط و متن میخی داریوشی یافته اند تا به میزان کافی در این باب طرب کنیم که سازندگان تخت جمشید در استفاده از خط اختراعی داریوش اگراه داشته اند و پس از حک یک لوحه، آن را چنان بی ارزش و گنگ و نالایق شناخته اند که از تکرار آن اشتباه صرف نظر کرده و دوباره به خط ایلامی پناه برده اند! این هنوز در صورتی است که اوهم و افسانه های تدارک شده به وسیله دانشگاه های غربی در باره این لوحه ها را بپذیریم و به این مبحث ورود نکنیم که حتی یکی از این لوحه ها به موضوع هخامنشی مربوط نمی شود و به شرحی که خواهد آمد، انبوهی از آن ها بازمانده هایی از اسناد بایگانی زیگورات ایلامی تخت جمشید است و اعلام یافتن یک لوحه به خط میخی داریوشی، درست به غلطاندن سنگ ریزه ای در مسیر این کنکاش تازه می ماند تا مدعی شوند تولید لوحه های تخت جمشید، در دوران داریوش نیز، به سمت نگارش با خط میخی مخصوص او، بر طبق این تک لوحه تازه کشف شده، نمونه داشته است! درماندگی این حضرات بلند پایه کوتاه اندیشه درچنین مراکز پر آوازه، برای مواجهه با این حقیقت تازه کشف شده، یعنی زیگورات بودن تخت جمشید، در این است که گرچه خائنانه و به عنوان نشان بی فرهنگی محض، ۱۵۰ هزار متر مربع ابنیه ایلامی را از سراسر آن محوطه برچیده اند، اما دیگر نمی توانند آن لوحه ها را به خط میخی داریوشی برگردانند، چنان که نمی توانند کاروان سرا و بازار و آب انبار و حمام و مدرسه قدیم تر از سه قرن پیش بسازند!

«در سال های ۱۹۳۳ و ۱۹۳۴ ضمن حفریات تخت جمشید، پایتخت امپراتوری پارس، در دیوار استحکامات، چندین هزار لوح گلی با

متن هایی به خط میخی عیلامی به دست آمد. این لوحه ها در زمان فرمان فرمایی داریوش بزرگ نوشته شده و تاریخ آن ها سیزدهمین تا بیست و هشتمین سال فرمان رویی داریوش را دربر می گیرد. لوح ها به صورت خام نگهداری می شد، اما وقتی اسکندر در سال ۳۳۰ پیش از میلاد پس از تسخیر تخت جمشید مجموعه کاخ ها را به آتش کشید، در حالی که تعداد نامشخصی از لوح ها برای همیشه نابود شد، تصادفا بخشی از آن ها در لهیب آتش بزرگ پخته شد و برای ما محفوظ ماند». (کخ، از زبان داریوش، ص ۹)

در همین چند سطر، بیش از حد لزوم، دروغ تاریخی خفته است که ماهیت اصلی تمرکز تبلیغات بر مجموعه تخت جمشید را معلوم و برای ما که اینک از ماجرای آن ابنیه باخبریم فرصتی فراهم می کند تا به میزان کافی به تمسخر این انبوه یهودیان پردازیم که دشمنی آن ها با فرهنگ بشری، از جمله در تاریخ نویسی مملو از جعلیات برای ایرانیان متبلور و مجسم است. نخست آن تخت جمشید که در اوایل ساخت به خود رها شده، نمی تواند پایتخت امپراتوری هیچ کس قرار گیرد و اینک که می دانیم در همین ابنیه نیمه ساخت هم، اندک اثری از حضور داریوش دیده نمی شود، پس نمی توان آن لوحه ها را نیز با دوران داریوش مرتبط کرد. سپس به مطلب آتش زدن تخت جمشید به دست اسکندر می رسیم که بزرگی دروغ آن با همان نیمه ساخت بودن تخت جمشید اندازه گیری می شود، چرا که آتش زدن سنگ های بر هم چیده در بناهایی بدون سقف، ناممکن است و سپس این نظر که آتش برنیا فروخته ای بتواند در دیوار حصار سنگی غیر قابل شعله ور شدنی چنان و چندان رخنه کند که الواحی از گل خام را بپزد، تنها از زبان کسانی خارج می شود که اندک اهمیتی برای بی آبرویی خویش قائل نباشند، زیرا هر کوره پز و سفالگری می داند که هیچ آتش به تصادف درگرفته، قادر به پخت صنعتی ساخته ای از گل خام نیست، که به زمان و حرارت معین کنترل شده و نظارت استادانه نیازمند است. این مطالب فقط

نشان می دهد که آن ها تا چه حد موظفین به رسیدگی به این گونه امور در میان ما را در اختیار داشته و خام خیال پنداشته اند!!!

«سومین کشف مهم دوران مورد ذکر در ویرانه های تخت جمشید پیدایش بیش از سی هزار لوحه گل نبشته بود... دانشمند فقید پرفسور هرتسفلد با ملاحظه نخستین نمونه های لوح ها اظهار نمود که این نبشته ها حاوی ارقام و اطلاعات محاسباتی است و عموم دانشمندان باستان شناس اهمیت زیادی برای پیدایش چنین گنجینه مهم قائل بودند. تعداد لوح ها بیش از سی هزار عدد و تمامی آن ها از گل خام بود که پشت و رو و پهلوی آن ها به خط میخی عیلامی نوشته شده بود و طبعاً روشن کردن و خواندن مطالب روی آن ها فرصت کافی لازم داشت و کارهای مختلف مقدماتی را ایجاب می کرد. بر اثر درخواست بنگاه شرقی دانشگاه شیکاگو که در حقیقت بانی و موسس بنگاه علمی تخت جمشید و نخستین عامل چنین موفقیت های علمی بود، با کسب اجازه از اعلی حضرت رضا شاه کبیر، اولیای دولت ایران موافقت کردند سی هزار لوح نام برده برای انجام پژوهش های علمی به طور موقت در اختیار بنگاه شرقی گذارده شود و در نتیجه در آبان ماه سال ۱۳۱۴ خورشیدی، دو سال پس از کشف الواح، آن ها را به عنوان امانت به بنگاه علمی مورد ذکر سپردند و به آمریکا حمل گردید... از طرفی هم چند سال پس از پیدایش سی هزار لوح گلی مورد ذکر تعداد ۷۵۰ عدد لوح گلی درست یا شکسته دیگر با نبشته عیلامی صمن خاک برداری از ساختمان های جنوب شرقی تخت جمشید که آن را «خزانة» نامیده اند، به دست آمد که ۶۶ عدد آن ها سهم بنگاه علمی تخت جمشید شد و از تعداد دیگری از آن ها هم قالب گیری کردند و ۶۶ عدد لوح سهمی بنگاه نام برده را با قالب گیری هایی که انجام گرفته بود، به آمریکا بردند». (محمد تقی مصطفوی، امانت داری خاک، بررسی های تاریخی، شماره مسلسل ۶۷، ص ۹۵)

محمد تقی مصطفوی سرپرست بنگاه علمی تخت جمشید، به مدت طولانی و چنان که خود می گوید «بیش از ۴۵ سال در راه آثار باستانی و مفاخر ملی» خدمت کرده، در مرکز قضایای مربوط به

تخت جمشید قرار داشته، از آغاز، ناظر زیر و بم های پیش آمده در آن محوطه بوده و هرچند در مواردی جیره خواری کرده، اما از آن که هنگام کشف و نیز در جریان رد و بدل الواح، مسئول ایرانی موضوع بوده، درباره آن ها اطلاعات دست اول قابل قبول و بی غرضی ارائه می دهد و چنان که خواندید، تمام آن ها را از گل خام معرفی می کند و خود را از جریان آتش سوزی اسکندر و ماجرای که گویا خانم کخ یهودی ناظر آن بوده، بی خبر نشان می دهد! آیا ممکن است به عنوان مستندی بر دروغ بزرگ آتش زده شدن تخت جمشید به دست اسکندر، الواح در اختیار خود را پخته باشند؟! آن چه را مصطفوی در باب الواح گلی یافت شده در تالار عیلامی خزانه می گوید نیز نسبتاً با اقوال مطمئن دیگر تطبیق می کند. بدین ترتیب معلوم می شود که انبوهی به تعداد چند ده هزار لوحه به خط ایلامی در دیوار شمالی استحکامات و قریب ۷۵۰ عدد نیز بسیار دورتر از آن مخزن بایگانی، در تالار خزانه یافته اند.

«تنها لوحه متعلق به بیستمین سال سلطنت داریوش سند بی نظیری است که ظاهراً از جای دیگر آورده شده، به خط بابلی و تاریخ آن ۳۰ دسامبر سال ۵۰۲ قبل از میلاد می باشد. الواح حقیقی خزانه که به خط عیلامی مرقوم رفته است از لوحی شروع می شود که تاریخ آن سی امین سال سلطنت داریوش است. قدیمی ترین لوح از میان الواحی که در اطاق ۳۳ پیدا شد به سال ۴۸۹ قبل از میلاد مرقوم گشته است. جدیدترین لوح که در اطاق ۳۴ به دست آمد در ۴۵۹ قبل از میلاد نوشته شده است.» (اشمیت، تخت جمشید، پاورقی ص ۱۷۰)

این شرح اشمیت از لوحه ای در کتاب تخت جمشید است، که تمام ارقام و تاریخ گذاری خیالی او، چنان که به شرح بیاورم، در زمره پریشان ترین اوهام به هم بافته در این زمینه است. در این جا از خط اکدی خبری نیست و متن آن تک لوح را بابلی می داند و تاکید می کند این لوحه را در خزانه یافته اند که تاریخ الواح آن از سال سی ام سلطنت داریوش آغاز می شود، هرچند این لوح بابلی تاریخ سال

بیستم سلطنت او را دارد؟! باید اندکی دیگر تامل کنید تا تکلیف کرونولوژی تجمع کوتاه مدت گنگ و گروه نیزه به دست و خنجر کش هخامنشی را روشن کنم و آن گاه فرصتی فراهم خواهد شد تا به این گونه تاریخ گذاری های یهودیان توطئه گر چون کخ و هالوک و اشمیت و کامرون و هر تسلفد، به سیری دل قهقهه بز نیم.

«تالارهای بزرگ خزانه از لحاظ مقدار نفایس و اشیاء فقط با اطاق ۳۳ قابل مقایسه است. در اطاق اخیر الذکر بایگانی امور اداری تخت جمشید نگاهداری شده بود. در آن جا ششصد و پنجاه و شش لوح و قطعات لوح دارای خط میخی به دست آمد. تاریخ این الواح مختلف است و در بین آن ها الواحی از بیستمین سال سلطنت داریوش اول تا اوایل سلطنت اردشیر اول دیده می شود. اغلب آن ها در دوران سلطنت خشایارشا مرقوم رفته است». (اشمیت، تخت جمشید، ص ۱۷۰)

در این جا هم اشمیت اعتراف دیگری دارد، تاریخ لوح های یافت شده در خزانه را در فاصله میان سال بیستم سلطنت داریوش تا سال پنجم حکومت اردشیر اول و اغلب آن ها را مربوط به دوران خشایارشا می داند که قریب چهار سال می شود. او تعداد این الواح یافت شده در خزانه را، ۶۵۰ عدد شماره می کند و حاصل چهار سال عملیات اداری در تخت جمشید می گوید. بدین ترتیب و بنا بر این مقدمات و مباحث، اگر حاصل ۴۰ سال عملیات داد و ستد اداری و حساب رسی هخامنشی در تخت جمشید، فقط ۶۵۰ لوح خزانه بوده است، پس به همین قیاس تدارک آن بیش از سی هزار لوحه ای که در بایگانی دیوار شمالی یافته اند، محصول حساب رسی دست کم ۲۲۰۰ سال عملیات اجرایی می شود، که آغاز آن به عهد عیلام کهن باز می گردد؟! بدین ترتیب و اگر از دیدگاه مدخل های جدید درباره تخت جمشید به این الواح توجه شود، در باب آن ها سخن بسیار می توان گفت و مکاشفات فراوان از متن آن ها، حتی بر مبنای همین اقوال پریشان سراپا یاوه سرایی می توان بیرون کشید. این الواح که بخش

عمده و اصلی آن را به تعداد زیاد، چنان که به بیش از سی هزار شماره آن اعتراف می کنند، در مخزنی نزدیک دیوار شمال شرقی، یعنی در بایگانی راکد زیگورات تخت جمشید یافته اند و تنها با حیات و روابط دراز مدت پیش از ورود نیزه داران هخامنشی به محوطه آن زیگورات کهن ایلامی مرتبط است و کم ترین ارتباطی با دوران بی اندازه کوتاه حضور غاصبانه ی خون ریزان هخامنشی در آن معبد کهن عیلامیان ندارد.

۶۶. بررسی لوحه های ایلامی تخت جمشید، ۲

بیرون کشیدن تدریجی زهر، از ذهن تاریخی مسموم شده مردم این حوزه، به حذاقت مخصوص نیازمند است. باید یاد زهر و تریاقی از همان سم، که شالوده اندیشه تاریخی منطقه، بل جهانی را کرخت و بی اثر کرده، ساخت و به قوی ترین اذهان آلوده تزریق کرد تا با بالا بردن تدریجی و تصاعدی تعداد معالجه شدگان بر نفرات این تیم مجاهدت بیافزاییم و اندک اندک سلامت را به خیالات هویت شناسانه کنونی و واهی ایران و جهان باز گردانیم. به گمان من گلوبال کردن اسناد خیانت یهودیان در نونویسی و ابداع دروغین تاریخ، برای حوزه وسیعی، از روم و یونان و مصر و بین النهرین و ایران و هند، نقاب از صورت بی فرهنگ جهودان و اثبات دشمنی ذاتی بنی اسرائیل با دانش و دانایی انسان، برمی کشد و شکاف بزرگی در پیکره یهود و شناخت روشنی از بی باکی آن قوم در پروراندن آفت دروغ و جعل، در مزرعه فرهنگ آدمی پدید می آورد... آن چه را آنان در باب تخت جمشید نوشته، به تصویر درآورده و ادعا کرده اند، همان تریاق ما و در زمره اسنادی است که به دادگاه بررسی جنایات فرهنگی یهودیان ارائه می دهیم، جنایاتی که به یقین از ستم کاری مستقیم آنان و حتی از نسل کشی پنهان مانده پوریم و آن چه امروز در فلسطین و عراق

و افغانستان می گذرد، وسیع تر و نابود کننده تر بوده است.

«به فرمان داریوش مبلغ ۹۰۴ کارشا نقره به دست یک مدیر بین شبانان پارمیزا که مسئول کار ایشان سادومیش است و در محل مارساشکا وظایف خود را به خوبی انجام داده اند، داده شد، به هر نفر هشت کارشا». (کامرون، ترجمه لوحه شماره ۶، از الواح یافت شده در خزانه، به نقل از کتاب الواح خزانه تخت جمشید)

اگر موردی از آن کارشا و شکل های نقره را، که در نقل بعد می آید، یافته بودیم، که بنا بر ادعای مترجم این لوح، دست کم هشت واحد آن در جیب هر چوپانی پیدا می شد، اینک مدعی نبودم که سراپای منقولات منتسب به لوحه های تخت جمشید، برابر معمول، قرار دادن قصه هایی برای بهره برداری های مخصوص یهودیان، بر به جا مانده های تاریخی است. از سوی دیگر اگر این کارشاهها و شکل ها را سکه ندانیم، پس هخامنشیان در مرحله ماقبل ضرب سکه قرار می گیرند که روابط مالی امپراتوری ظاهرا جهانی شان را، برابر عهد عتیق، با قطعات بی شکل فلز سازمان می داده اند!

می گویند در حوالی سال ۱۹۳۳ میلادی و در بدنه استحکامات دیوار شمالی تخت جمشید، چند ده هزار لوح به خط عیلامی و سپس ۶۵۰ و یا ۷۵۰ عدد دیگر در اتاق شماره ۳۳ مجموعه خشتی خزانه یافته اند. بر اساس منقولات موجود، ۱۵ سال بعد، در سال ۱۹۴۸، جورج کامرون، با متن ۸۵ لوح از الواح خزانه کتابی با نام «الواح خزانه تخت جمشید» ساخت که در آن روایات بی سند و سرسام آوری از روابط بسیار عادلانه و انسانی میان کارفرمایان و کارگران سازنده تخت جمشید در زمان داریوش آمده است، که متن فوق ترجمه یکی از آن هاست. بدون ورود به مدخل ناممکن بودن خواندن خط ایلامی و با تکیه بر کهن بودن این لوحه ها، طبیعی است در هیچ یک از آن ها، اعم از یافته های استحکامات شمالی و یا اتاق شماره ۳۳ خزانه پیدا کردن کوچک ترین اثری از داریوش و خشایارشا نامعقول است، زیرا متن این لوحه ها نمی تواند جز به روابط میان معابد و زیگورات

ایلامیان مربوط شود. برای اثبات این مطلب، فعلا و به اختصار و اشاره، کافی است یادآور شوم که اگر در تمام کتیبه های تخت جمشید، کارفرما و سازنده، خشایارشا و آن هم به عنوان شاه بزرگ و حاکم معرفی می شود و در سراسر آن سکو، کم ترین اثر دست نبرده ای از داریوش ندیده ایم، پس داریوش غایب در تخت جمشید، چه گونه فرمان پرداخت حقوق شبانان پارمیزا را داده، که محل آن را فقط خدا می داند و همانند سادومیش و مارساشکا، یعنی دیگر نام های مستخرج از این لوحه کوچک، تنها اسامی مردم عیلام را به یاد می آورد؟! اگر دستور پرداخت حقوق شبانان را از داریوش بدانیم که اندک ارتباطی با مسائل ساخت و ساز در تخت جمشید ندارد، پس چاره نیست جز این که تصور کنیم داریوش و خشایارشا، صندلی و سریرشان را همان در میان خرابه های در حال ساخت تخت جمشید می گذارده، جزیی ترین مسائل مربوط به امپراتوری را در میان هیاهوی سنگ بران و حجاران، اداره می کرده و احتمالا شب را در زیر چادر می گذرانده اند و گرنه با هیچ منطقی، مگر خلق دفتر کاری که در تخت جمشید نیست، دستور پرداخت حقوق شبانان را نباید میان دیگر فرامینی یافت که بنا بر ادعاها، موضوع آن به کارگران مشغول در تخت جمشید مربوط است! از طرف دیگر آیا امپراتوری فرضی هخامنشیان را آن قدر در تدارک سلسله مراتب اداری - سیاسی محدود و فاقد شالوده امانت و اعتماد بیانگاریم که دستور پرداخت حقوق چوپانان نیز به پاراف و فرمان شخص امپراتور نیاز داشته است؟!

«بردکاما به شاکا خزانه دار اطلاع می دهد بایستی مبلغ سه کارشا و دو شگل و نیم نقره به یک درودگر مصری موسوم به هردهکاما سر کارگر صد نفر کارگر، از کارکنان روزمزد پارسه بوده و ضامن اش و هوکا است، پرداخته شود». (همان، ترجمه لوحه شماره ۷۰ خزانه)

هنوز به این مطلب ورود نکرده ام که سرپای این به اصطلاح ترجمه ها از متن عیلامی، در زمره پلید ترین حقه بازی های فرهنگی است و

برای اثبات، کافی است طلب کنیم که اگر نام داریوش به زبان عیلامی، به تکرار در متن کتیبه بیستون منقور است، پس از میان این چند ده هزار لوحه عیلامی تخت جمشید، آن نمونه را نشان دهند که معادل نام عیلامی داریوش در کتیبه بیستون بر آن حک باشد و چون با اطمینان کامل می دانیم در اجرای چنین اقدامی، از آن که تمامی آن الواح مربوط به پیش از حضور هخامنشیان در تخت جمشید است، ناتوان خواهند ماند، پس مسلم بدانید مجموعه آن چه را هالوک و کامرون و هرکس دیگر در کتاب های شان در باب الواح تخت جمشید آورده اند، یک داستان سرایی بی اساس برای تهیه خوراک های مسمومی است که از جمله خانم کخ در کتاب «از زبان داریوش» بر اجاق گذارده است.

«قسمت عمده ی الواح در وسط اطاق انبوه شده بود. بقیه در میان خاک و آوار از کف اتاق تا ارتفاع دو متر بالای آن پراکنده بود. لازم به توضیح نیست که متن این الواح و اثر مهر روی آن ها تا چه اندازه واجد اهمیت است». (اشمیت، تخت جمشید، ص ۱۷۰)

این شرحی است که اشمیت در باره اتاق شماره ۳۳ و موقعیت الواح میان آن می آورد. توده بی شکل و پراکنده و سازمان داده نشده ای که هرگونه ادعای تدارک و نوشتن آن ها در زمان دراز چهل ساله را بر باد می دهد، زیرا آن امپراتوری که اسناد اداری دراز مدت اش را در میان اتاقی پراکنده می بینیم، مسلماً از عهده مدیریت بر ۱۲۷ ایالت بر نمی آمده است! این الواح بقایای آخرین اسناد اداری - مالی مربوط به روابط میان زیگورات های عیلامی است که به علت در جریان بودن، در زمان حمله هخامنشیان، هنوز به انبار و مخزن دیوار استحکامات شمالی انتقال داده نشده بود.

عکس بعد از اتاق ۳۳ و توده میانی آن، که اشمیت به عنوان سند یافت شدن الواح خزانه در صفحه ۱۴۸ کتاب تخت جمشید چاپ کرده است. در این جا چند مجموعه درهم ریخته و پراکنده از الواح دیده می شود که درمیانه اتاق انباشته است. کامرون چنان که پیش تر خواندیم، این

الواح را مستندات چهل سال روابط اداری، اقتصادی در زمان ساخت تخت جمشید می‌داند. آیا منطقی است سیستم اداری یک امپراتوری اسناد خود را به مدت چهل سال و بدون بایگانی و طبقه بندی در میان اتاقی دپو کرده باشد؟! و آن گاه که در سطور زیر تنها با بخشی از حقیقت در باب این الواح آشنا شدید، از عمق آن خیانتی خبردارتان می‌کنم که مورخین و کارشناسان یهودی تاریخ ایران، نسبت به پنهان کردن حقایق، برای پوشاندن رد پای پوریم، اعمال کرده‌اند.

این اتاق ۳۳ و محل یافت شدن الواح در مجموعه خزانه تخت جمشید، پس از آوار برداری است که اشمیت در صفح ۱۴۸ کتاب خود ثبت کرده است. این سند جاودان، شهادت می‌دهد که ایرانیان، تاریخ خود را از زبان و قلم چه اعجوبه‌هایی در دروغ بافی آموخته‌اند؟ در این جا اتاق نسبتاً بزرگی را می‌بینیم که ظاهراً سقف آن بر دو ردیف ۴

عددی ستون با پایه های مربع استوار بوده است. پیش تر نوشته ام و در مستند «تختگاه هیچ کس» هم به شرح آورده ام، که چیدن این پایه ستون های بدون قلمه و سر ستون، در زمان اخیر و با قصد تغییر و تعویض هویت یک محوطه خشت و گلی ایلامی، با نمای هخامنشی انجام شده و همین عکس را برای صاحبان خرد در سراسر جهان حجت می گیرم که کارشناسان یهود تا چه حد عقلانیت مردم ما و جهان را بازیچه گرفته و نازل پنداشته اند، زیرا وجود دو دیوار در میان اتاق، که هر دو به زیر ستون های سنگی برخورد کرده اند و با فلش نمایش داده ام، آشکارا دروغ های شاخ دار این پروفیسوران شارح تاریخ و آثار تاریخی ایران را بازگو می کند. اشمیت در توضیح این پدیده باور نکردنی، که دیوارهایی از میان زیر ستون ها بگذرد، مطلبی در کتاب تخت جمشید آورده، که تا ابد موجب شرمساری و خجلت دانشگاه های غربی و مدافعان وطنی آن ها خواهد بود. برای افزودن بر اعجاب خویش توجه کنید که سیما و بدن کارگر محلی حاضر در اتاق ۳۳ را، خلاف دیگر نمونه ها، سیاه و سانسور کرده اند، زیرا بیم داشته اند کسانی سراغ این شاهد را بگیرند و از حقایق امر آگاه شوند.

«حریق عظیمی که خزانه را منهدم کرد در اتاق ۳۳ به خصوص شدید بوده است. دیوارهای خشتی این اتاق که گچ کاری آن خرد شده و به رنگ قرمز و سیاه درآمده به ضخامت زیادی سوخته و پخته شده است. سطح اتاق از یک طبقه ی ضخیم خاک آوار سوخته مشتمل بر قطعات ذغال و حتی ذرات پارچه ای سوخته و ریسمان پیچیده پوشیده شده و در کف اتاق نیز اثر آتش آشکار است ولی در وسط اتاق دو قطعه دیوار موجود است که اگرچه روی کف سوخته اتاق قرار دارد اما از آسیب آتش مصون مانده است با در نظر گرفتن سطح پیدا شدن الواح چنین نتیجه می گیریم که این دیوارها قسمتی از اتاق و انبار طبقه دوم بوده که به کف این اتاق سقوط کرده است». (اشمیت، تخت جمشید، ص ۱۷۰)

آیا متوجه اید؟ اشمیت می گوید که این دیوارها، بی علامت سوختگی

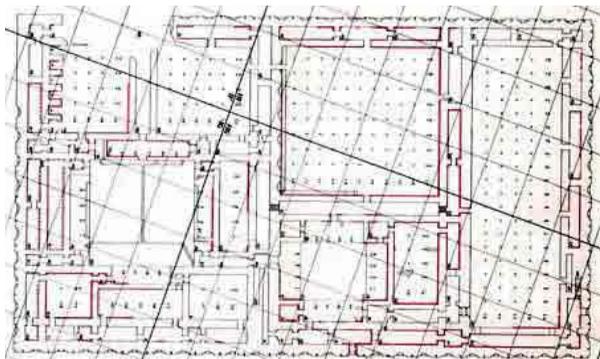
و با همین نظم و سلامت، که در عکس ثبت است، از طبقه دوم اتاق شماره ۳۳ به طبقه پایین سقوط کرده است! اگر باور ندارید ده بار دیگر نقل او را بخوانید. آیا چه گمان کنیم؟ شخص او تا همین مدارج عالی و بلند اندازه، احمق و خیال باف بوده و یا در حالی که با همکاران و همفکران خود قهقهه مستانه می زده اند، بین خود شرط بسته اند که روشن فکری غالباً بی کاره ایران تا آن جا مجذوب و مزدور است که حتی چنین ادعای مافوق بی خردانه ای را نیز خواهند پذیرفت، چنان که پذیرفته اند!

اشمیت در صفحه ۱۴۸ کتاب تخت جمشید، با چاپ عکس بعد می نویسد: «وزنه سنگی نوشته دار، آن طور که در اتاق ۳۳ پیدا شده است». اجازه دهید این عکس را هم سند دیگری در اثبات حوزه بس وسیع حقه بازی در امور اکتشافات تخت جمشید معرفی کنم. در عکس، علاوه بر وزنه سنگی، به یک زیر ستون مدور نیز برمی خوریم، حال آن که زیر ستون های تدارک شده در عکس پیشین، در همین اتاق، تماماً چهارگوش و مربع است! آیا درست نمی گویم که زیر ستون های سراسر محوطه خزانه، سر هم بندی شده و نو کار

است؟! اما هنوز نهایت اعجاب در کنج دیگری نهفته است، زیرا اگر این نوشته اشمیت را باور کنیم که این اتاق و دیگر فضاهای محوطه

خزانه طبقه دومی هم داشته، پس جنایاتی را که ماموران شاید دانشگاه های غربی در محو آثار و بقایای تمدن کهن عیلامیان در تخت جمشید روا داشته اند، دو برابر می شود و سرانجام این دیوارهای سوخته و کف های پر از خاکستر این اتاق ایلامی در تخت جمشید، از حریق خبر میدهد که نه اسکندر، بل نیزه داران متجاوز هخامنشی، هنگام تصرف زیگورات تخت جمشید به پا کرده اند.

این شما را هم اشمیت در صفحه ۱۳۷ کتاب تخت جمشید از موقعیت و مساحت ۱۲۵۰۰ متری مجموعه خزانه می آورد. تمام خطوط قرمز، چنان که خود می نویسید، بقایای آثار آتش سوزی است که در آن محوطه یافته اند. در این مجموعه به ده ها فضای خشت و گلی تفکیک شده و سالن ها و اتاق های کوچک و بزرگ بر می خوریم که تمامی آن ها، چنان که از تصویر اتاق ۳۳ معلوم است، پس از آوار برداری با بقایای بلند دیوارهایی مرتفع، نمایان شده، که می گویند طبقه دیگری هم داشته است. این اتاق ها و فضاهای خشت و گلی محل سکونت و تامین خدمات، برای زائرین، به گستره ۱۵۰ هزار متر مربع، با همین آثار و بقایای آتش سوزی در شمال و جنوب و شرق و غرب و مرکز محوطه تخت جمشید نیز پراکنده است. این علامات آتش سوزی وسیع که تنها شامل ابنیه خشت و گلی است و ذره ای از آن در بناهای سنگی آن سکو دیده نمی شود، به سهولت از هجوم مخرب و تحریق زیگورات تخت جمشید به هنگام تصرف آن به

وسيله مهاجمان هخامنشی خبر می دهد، برای کاشفان و باستان شناسان و نوسازان تخت جمشید، راهی باقی نگذارده، جز این که با جمع آوری کامل دیوارهای سوخته، آثار توحش و رسوایی هخامنشیان مزدور یهود را به کلی برچینند.

«ما موفق نشدیم دیوارها را به همان بلندی که از دل خاک بیرون آورده می شد و در بعضی نقاط چندین متر بود به وسیله ی پوشش آجری بر روی آن ها نگهداری کنیم. ناچار لازم بود دیوارها را تا ارتفاع نیم متری سطح زمین کوتاه و بالای آن ها را با آهک و کاگل اندود کنیم». (اشمیت، تخت جمشید، ص ۱۵۵)

این اعتراف سهمگین به نابود کردن آن اتاق های سوخته، پرده از اسرار تخت جمشید برمی دارد. آن ها این غارتگری دوباره و نوین در باب تمدن کهن ایرانیان، پس از هجوم دیرین هخامنشی را، با وقاحت تمام در زمره خدمات و مرمت های خود نوشته اند و تاکنون کسی نبوده تا به صورت آن ها تف بیاندازد و آن چه را در دهه های اخیر و از جمله در دوران جمهوری اسلامی به یاد داریم و شاهد بوده ایم، بخشیدن مدال و تمجید مکرر از این خیانت کاران یهودی در مراسم و مراکز رسمی است، که نحوه اجرا، مقصد مجریان و مرکز دستور دهنده به آنان دیر یا زود شناخته خواهد شد.

برای آن که با وسعت میدان کوتاه کردن دیوارهای خشتی و عیلامی تخت جمشید، یا در حقیقت، گستره محیط محو آثار آتش سوزی های هخامنشی در این زیگورات عیلامی آشنا شوید، کافی است به دو عکس بالا نگاه کنید که معرف تنها گوشه ای از خیانت باستان شناسان غربی به تاریخ و هویت کهن ایرانیان است. در عکس بالا دیوارها و فضاهاى معین خشتی و آجری بیرون آمده از دل خاک را بر سر پا می بینید و در عکس زیر، شمای تبدیل آن محوطه های اصیل، به زمین برهوتی را شاهدید که در آن ته ستون های قلابی کاشته اند! نتایج این هجوم به اصالت کهن تخت جمشید، منجر به برچیدن ۱۵۰ هزار متر دیوارهای بلند و کاشتن دست اندازهای چند ده سانتی کاه گل کشیده به جای آن است. آن ها دیوارها و محوطه های آتش زده شده عیلامی به وسیله هخامنشیان را محو کرده و برای گم کردن تمام و کمال رد واقعیت، همان آتش سوزی را به اسکندر نسبت می دهند، بی آن که ذره ای اثر از ادعای آتش سوزی اسکندری را در تخت جمشید سنگی بیابیم.

۶۷. کتیبه های تخت جمشید، ۱

دریافت حقیقت درباره ابنیه تخت جمشید، گام نهادن در نخستین پله صعود از نردبان درک صحیح تاریخ ایران و شرق میانه است. در واقع اثبات نادرستی انبوه افسانه های پیچ در پیچی که گردا گرد مدخل هخامنشی از طریق این مجموعه سنگی بی خاصیت و نیمه تمام قرار داده اند، از مبحث ناتمام بودن آن ابنیه آغاز می شود و ما را نسبت به حضور و وجود گروهی آگاه می کند که دروغ سازی در باب هستی و هویت ایرانیان را از همین ابنیه ی سنگی آغاز کرده اند. دروغ هایی که هرچه در درون تاریخ فروتر رویم، غلیظ تر و کثیف تر و بدوتر می شود. بدین ترتیب و از این راه، حوزه مسئولیت و

دشواری عرضه این یادداشت‌ها معلوم می‌شود، که نخست باید تمام دانسته‌های کنونی و عمومی درباره پیشینه و هستی اقتصادی و سیاسی و فرهنگی موجود، تا همین اواخر را بشوید، مسبب و سازندگان بس استتار شده این موهومات را از پستوها بیرون کشد و بشناساند، حقایق را، درجای اراجیف جدی گرفته شده کنونی قرار دهد و آن‌گاه که به سعی دراز مدت دانشگاه‌های کنیسه و کلیسایی غرب و همکاری چاکرانه و مزد بگیرانه صاحب نظران خودی و سرکردگان سیاسی و فرهنگی، باورهای کنونی همانند غده ای سرطانی در اعماق عقل جمعی جامعه جوانه زده و بنیان اندیشی و حقیقت‌جویی و اندیشه ورزی از فهرست نیازهای هویت‌شناسانه ملی خارج شده؛ آن‌گاه ضربات پیاپی مجموعه ای از اسناد دیداری، عکس و فیلم و مقایسه و نشانه و نقاشی و نوشته نیز، جز لایه بس نازکی از هوشمندان را برنمی‌انگیزد و تاریخی جا خوش کرده در ذهن عوام و خواص، جز نیشتر کوچکی نمی‌زند.

بخش سنگی تخت جمشید و موقعیت استقرار آن‌ها میان ابنیه کهن خشت و گلی زیگورات ایلامی: ۱. پله‌های ورودی ۲. دروازه ملل ۳. آپادانا ۴. تچر ۵. هدیش ۶. ورودی میانی ۷. سه دروازه ۸. صد ستون ۹. کاخ نیمه تمام.

صاحب عقیده ای می گفت اثبات نادانی و بی خاصیتی روشن فکری دود گرفته موجود، هرگز گواه و شاهدی صادق و عادل تر از تقابل کنونی شان با مطالب مجموعه «تاملی دربنیان تاریخ ایران» نداشته و نخواهد داشت.

تصویر پیش، شمای کلی تخت جمشید، پیش از دست بردگی‌های اخیر باستان شناسان یهودی است. کم تر از یک سوم آن، که با کادربندی مجزا شده، ابنیه سنگی نیمه تمام هخامنشی است که از همه سو در محاصره بقایا و آوار خشت و گلی و کهن زیگورات عیلامی قرار دارد. نه فقط فاصله میان دو پانل سنگی را آثار بر جای و یا مدفون مانده خشتی عیلامی پوشانده، بل پیداست که پانل‌های سنگی، در همه جا، مجموعه‌های خشتی قدیم را بریده و در جای یک واحد تخریب شده از کلیت یک معماری به هم پیوسته بسیار کهن نشسته است و از آن که تمامی این بقایای غیر سنگی تخت جمشید را به صورت زمینی سوخته دیده ایم، پس پیداست که نیزه داران هخامنشی، در زمانی نه چندان معین، به زیگورات عظیم و عیلامی تخت جمشید وارد شده، سراسر آن را سوزانده، سپس به تصرف و تخریب ابنیه و استحکامات خشت و گلی نقش رستم رفته، به تغییر در نمایه و مقبره‌های عیلامی آن دست زده و سرانجام در حین تبدیل ساخت و سازهای تخت جمشید، در اثر فشار مقاومت جمعی اقوام منطقه، با توسل به نسل‌کشی بی پایان پوریم، به هدایت یهودیان، خود را نجات داده، با برجای گذاردن نیمه ساخته‌های موجود، به مسقط‌الراس خویش در سرزمین خزران و اورشلیم آزاد شده به سعی کوروش، بازگشته‌اند.

آن گاه با موج دوم یورش یهودیان در دوران جدید به بقایای زیگورات تخت جمشید، در هشتاد سال گذشته رو به رو می شویم که با بیرون کشیدن آثار خشت و گلی عیلامی از زیر آوار زمان، برای محور رد پای حضور بومیان ایران کهن، مجموعه آن‌ها را از صحنه تخت جمشید بیرون ریخته و آن فرم و فضای باستانی را به

صورت مضحک کنونی در عکس بالا درآورده اند. خوش بختانه این سعی مجدانه تیم باستان شناسان یهودی با بن بست آغاز جنگ جهانی دوم مواجه شد و ناچار، ادامه پروژه تخریب آثار عیلامی تخت جمشید را موقتا رها کرده، به حوزه های مدیریت و مرکز فرماندهی خویش بازگشته اند.

«شروع جنگ جهانی دوم که سبب تعجیل در اتمام عملیات گردید، مانع آن شد که اطلاعات مقدماتی حاصله از عکس برداری های هوایی را در روی زمین به طور کامل مورد استفاده و عمل قرار دهیم». (اشمیت، تخت جمشید، ص ۵۷)

از پس پایان جنگ هم بیداری نسبی پدیدار شده در عرصه ملی، اوج گرفتن مبارزات ضد استعماری، تغییر دیدگاه موقت در سازمان های مربوطه و بروز تنش های عمده در پهنه جهان، فرصت نداد تا به تعقیب و اتمام پروژه خود باز گردند و چنین شد که از بخت خوش هنوز قطعاتی ناگشوده و حفاری نشده در تخت جمشید باقی مانده است که در تصویر قبل، در کادر نمایش داده ام. این چند برگ ناگشوده و خوانده نشده تخت جمشید، هنوز می تواند برای حقایق نوینی که درباره تاریخ ایران باستان و موقعیت کهن تخت جمشید عرضه کردم، تایید و گواهی روشن و بی خدشه صادر کند و بی

شک در زیر این چند پانل هنوز درهم نریخته و تخریب ناشده عیلامی، باز هم می توان از آن ابنیه خشت و گلی و دیگر فرآورده های تمدن ممتاز عیلامی، نمونه هایی هرچند سوخته به دست آورد. چنان که سراسر محوطه مملو از آوار مرتفع نقش رستم، استعداد بیان واقعیت های پر ارزشی در باب تمدن ایران کهن پیش از هخامنشی را در درون خود پنهان نگه داشته است که باز شکافی آن در مرحله نخست محتاج پدیدار شدن مدیریتی علاقه مند و آگاه درمیان مسئولان حفظ میراث کهن ایرانیان است. چنان که در منتهای راست، سمت جنوب و در خارج از محوطه سکو، بقایای مجموعه معابد یونانی را می بینیم، که در سکوت کامل، حتی پاره سنگی از آن باقی نگذارده و بخش عمده مصالح آن را، چنان که پیش تر به شرح گفته ام، برای نوسازی و جورچینی جاعلانه و مضحک اصطلاحا کاخ های کورش به چغندر زار پاسارگاد منتقل کرده اند!

مورخ آن گاه که آثار ظهور کورش را تنها برای مدت بس کوتاهی در بابل، حضور کم دوام داریوش را فقط در بیستون می یابد و با توجه به غیبت داریوش در تخت جمشید، اصولا می پرسد که خشایارشا، یعنی طراح و سازنده تخت جمشید، به چه دلیل خود را به این قسمت نسبتا پرت افتاده جنوب ایران کشانده و اگر تخت جمشید نیز همانند شوش، حتی یک بلوک ساختمانی به سامان رسیده ندارد، پس مرکز اقتدار و استقرار امپراتوری هخامنشی در کجای این نجد برقرار بوده، آن داریوش که جنگ نامه بیستون را تقریر کرده و آن خشایارشا که خود را ناظر و صاحب تخت جمشید می گوید، با سپاهیان و حشم و حواشی خود، در کدام گوشه این سرزمین بیتوته می کرده اند؟! در حال حاضر با توجه به نشانه هایی قانع کننده می توان پذیرفت که وسعت مقاومت منطقه ای منجر به شکست و با احتمال زیاد مرگ کورش و داریوش در جریان نبرد با بومیان ایران کهن شده و ترک بابل و منطقه بیستون و شوش و روی آوری به حوزه فارس کنونی، که چند قرن پیش از ظهور هخامنشیان

پناهگاه یهودیان تبعید شده فریسی بود، یک عقب نشینی و آینده نگری از سوی خشایارشا، آخرین سرکرده هخامنشی محسوب می شود و از آن که همین کوشش برای استقرار در تخت جمشید را، گسترش بیش تر مقاومت ناکام گذارد، پس نسل کشی کودتا گونه پوریم، تنها راه حلی بوده است که توطئه گران یهود و نیزه داران هخامنشی، برای ممانعت از شکست نهایی برابر اقوام شرق میانه بدان متوسل شده اند. در این صورت وبی اندک تعارف و تردید، باید قبول کرد که نیروهای هخامنشی، از زمان ورود کورش به بابل، تا اجرای پروژه پوریم، تنها به صورت ایلی، درکومه و خیمه ها، آن هم در دورانی بس کوتاه از تاریخ ایران باستان زیسته اند و آن امپراتوری دراز مدت صاحب ۱۲۷ ایالت، جز باد کنکی یهود دمیده نیست.

صاحبان نگاه غیر متعصب و جست و جو گر و بنیان اندیش و بی نیاز به افسانه های منتشره از سوی مورخین یهود در باب ایران باستان و به خصوص دوران هخامنشی، آن گاه که در مراجعه به بقایای مانده از مثلا امپراتوری روم و مقدونی و یونان، که سراسر اروپا، از انگلستان تا ترکیه و بین النهرین و جزایر دریای مدیترانه و از مصر تا لیبی در شمال آفریقا را به صورت نمایشگاهی از پل ها و گرمابه ها و جاده های سنگ فرش و کاخ ها و ورزشگاه ها و معابد و قصور متعدد و مجسمه های با شکوه در آورده و متقابلا در هیچ نقطه از جهان باستان و از جمله ایران، با آثار و علائم امپراتوران دست ساخت یهودیان با نام های هخامنشی و اشکانی و ساسانی مواجه نمی شوند، به سادگی موهوم بودن تمام خیال بافی های کنونی در باب ایران باستان را می پذیرند.

اگر اثبات رسمی نیمه تمام ماندن تخت جمشید و نیز فقدان پایگاه دیگری برای هخامنشیان در حوزه داخلی و خارجی، امری مسلم و نهایی است و اگر جز پوریم، هیچ علت قابل قبول دیگری برای توقف ساخت و ساز در تخت جمشید نمی یابیم، آن گاه سؤال اصلی به کرونولوژی موجود از امپراتوران هخامنشی منتقل می شود که اگر

پوریم حتی ادامه ساخت بناهای تخت جمشید را نیز در زمان خشایارشا متوقف کرد، پس آن سلاطین هخامنشی، که ظاهراً ۱۶۰ سال پس از خشایارشا و تا زمان ادعای بی سر و ته حمله اسکندر به ایران، با نام امپراتور از آنان یاد می شود، در کجا مستقر بوده، چه بار تاریخی برده، در ایجاد چه اثر مادی و یا تحول تاریخی شرکت داشته و حضور و موجودیت خود را از چه راه اثبات می کنند؟ ساده و سالم ترین پاسخ مدعی است که داریوش دوم و سوم و اردشیر اول و دوم و سوم، که در سیستم کنونی سلسله هخامنشی قرار دارند، مجعولانی بی نشانه اند، شکل گرفته در اوهم توطئه گرانه یهود، که بدان سبب اختراع شده اند که وفور اسناد مزاحم و از جمله تاریخ گذاری های همخوان بر سکه های یک سلسله ملت ها، از اروپا تا شرق میانه، که بر مبنای حضور تاریخی اسکندر، از زمانی معین تنظیم شده، به آن ها اجازه نمی داد، زمان تاریخی ظهور اسکندر و سلوکیان را در حمله ساختگی به هخامنشیان نادیده بگیرند. بنا بر این امپراتوران هخامنشی پس از خشایارشا را، چنان که بررسی خواهم کرد به وجه مضحکی، برای پر کردن چاله زمانی میان رخ داد پلید پوریم و ظهور اسکندر به کار برده اند، تا اتصال مقدرات هخامنشی و اقدامات اسکندر مقدونی به یکدیگر میسر و سپردن بار بخش عمده ای از ویرانی های بنیانی ناشی از پوریم، به دوش اسکندر مقدونی، لااقل به صورت ظاهر قابل قبول شود! بدین ترتیب به مقطع نهایی بررسی های هخامنشی از مسیر باز شناخت معماری تخت جمشید وارد می شوم. مطالبی که همراه بسیاری از دیگر مدخل ها، پیش زمینه هایی برای اثبات رخ داد پلید پوریم و عوارض ضد تمدنی ناشی از آن است، مقطعی که با مراجعه به کرونولوژی حیات سیاسی نیزه داران هخامنشی آن ها را در حد گروهی موقت و مخرب و آتش انداز در تمدن شرق میانه کوچک می کند و در جای واقعی خویش قرار می دهد. بنا بر این باید ببینیم در داشته های کنونی، مورخین یهود امتداد، تاریخ هخامنشیان پس از

خشیارشا را چه گونه ترسیم و تصور کرده اند:

داریوش اول: از ۵۲۲ تا ۴۶۸ قبل از میلاد = ۳۶ سال.

خشیارشا: از ۴۸۶ تا ۴۶۵ قبل از میلاد = ۲۱ سال.

اردشیر اول: از ۴۶۵ تا ۴۲۳ قبل از میلاد = ۴۲ سال.

داریوش دوم: از ۴۲۳ تا ۴۰۴ قبل از میلاد = ۱۹ سال.

اردشیر دوم: از ۴۰۴ تا ۳۵۹ قبل از میلاد = ۴۵ سال.

اردشیر سوم: از ۳۵۹ تا ۳۳۸ قبل از میلاد = ۲۱ سال.

داریوش سوم: ۳۳۸ تا ۳۳۰ قبل از میلاد = ۸ سال.

این تابلوی تسلط شاهان هخامنشی، از مبداء داریوش اول، که در اسناد کنونی، تقریباً مشترک میان تمام ایران شناسان است، از دوران خشیارشا به بعد، یعنی پس از اقدام پوریم، به قدر پشت ناخنی مستندات تاریخی ندارد و حقیقت مطلق و محض این که در هیچ سند موجود درباره هخامنشیان، هرگز و به هیچ صورتی سنه ای ثبت نیست و اکتشافات ایران شناسان غالباً یهودی در این باره که فرضاً داریوش اول، حکومت کودتایی اش را در سال ۵۲۲ پیش از میلاد برقرار کرده، در حد اکثر اغماض باید به عنوان یک گمانه پذیرفته شود و نه یک شناسه قابل اثبات تاریخی و همچنین است احوال خشیارشا و پس از او نیز گفت و گو از هر نوع حکومت و امپراتور برای هر مدتی، جز شیادی و شوخی سرشار از تمسخر و تحمیق نیست. بدین ترتیب اگر مورخ بخواهد بر مبنای عوارض کنونی باستان شناختی، مدعی طول زمان برای حکومت خشیارشا شود، از آن که با مراجعه به بقایای نیمه کاره رها شده در تخت جمشید، صرف زمانی قریب بیست سال برای بالا بردن همین مانده ها را قابل قبول می کند، پس آن را با ادعای موجود در باب زمان حکومت خشیارشا، به طور نسبی همخوان می یابد، ولی دوران دراز حکومت داریوش اول، با توجه به بقایای باستانی به جای مانده از او، که تقریباً به کتیبه بیستون منحصر است، پذیرش ۳۶ سال حکومت برای او بی اساس می کند. با این نگاه رسیدگی به حکومت ۴۵ ساله

اردشیر دوم، زمانی که از او هیچ نشانه ای در تاریخ هخامنشی بر جای نیست، جز این تصور که در تمام این زمان دراز، مشغول برنزه کردن خویش زیر آفتاب شوش، در تالاری بدون سر پناه و سقف، امکان و احتمال دیگری ندارد!

«با کتیبه های اردشیر دوم، به دنیایی رخنه می کنیم که ظاهرا کاملا جدید است. هرچند تعدادشان بسیار اندک است، اما دارای ابداعات جالبی هستند. از سوی دیگر نبود کتیبه های این پادشاه در تخت جمشید شاید نشانه آن باشد که این کاخ دیگر جاذبه خود را به نفع شوش، که حتی بنا بر گفته نویسندگان یونانی، به پایتخت شاهنشاهی تبدیل شده بود، از دست داده بود». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۱۲۰)

بدین ترتیب با سلطانی هخامنشی آشنا می شویم که باز هم اطلاعات راجع به سلاطین او را هم همان مورخین قلابی یونانی ارائه می دهند که مدعی آتش زدن تخت جمشید به دست اسکندرند و نه تنها در ۴۵ سال سلطنت خویش به تخت جمشید سر نزده، بل همان چند کتیبه درهم و مختصرش در شوش را بر پایه ستون های دم پا می نوشته است! شاید هم باید او را چنان نزدیک بین بدانیم که قادر به خواندن سنگ نبشته های بالاتر از قد آدمی نبوده است!

«کتیبه ای سه زبانه روی پایه ستون ها در قطعات بسیار، که متن آن بازسازی شده است. من اردشیر هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، شاه این زمین، پسر داریوش شاه هخامنشی. اردشیر شاه می گوید: به خواست اهورا مزدا من این کاخ را ساختم، که در دوره زندگی ام وقف کردم. اهوره مزدا و آناهیتا و میترا مرا از تمام بدی ها بپایند. نیز هر آن چه من ساختم». (پی یر لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۸).

برای من قدرت بی منتهای اکتشاف نزد این باستان شناسان و ایران پژوهان و نیز بلند مرتبگی آن ها در صحنه سازی های شیدانه آن گاه آشکار می شود، که می توانند در سلسله ای که سه داریوش و اردشیر دارد، از روی متنی بدون توضیح و شماره و تاریخ، دریابند

که تقریر کننده این یا آن کتیبه، کدام اردشیر و فرزند کدام داریوش بوده است؟ به یقین وبی تعارف جمع و جور کردن چنین کلاف از هم گسیخته ای، مرتبه این حقه بازان را تا سطح یک پروفیسور عالی مقام بالا می کشد! اما چنین متون تکه پاره و باز نوشته ای را، از متعلقات هر اردشیر و فرزند هر داریوش بیانگاریم، به ما می قبولاند که این ماجرای آناهیتا و میترا، هووهای توامی برای اهورا مزدا بوده اند، که اردشیر دوم کافر شده و واقف کاخ برای این نوییامبران، اسرارشان را برای نخستین بار برای تاریخ فاش کرده است!

۶۸. کتیبه های تخت جمشید، ۲

دشوار و درعین حال مضحک ترین بخش تاریخ ایران باستان، آن جا پدیدار می شود که ایران شناسان یهود کوشیده اند در خلاء مطلق پس از پوریم، یعنی پس از خشایارشا، سلسله مراتب حیات و حضور سلاطین هخامنشی را تا زمان ظهور اسکندر در تاریخ ادامه دهند. آن ها نام داریوش و اردشیر ذکر شده در تورات را، در دوران جدید، سه برابر کرده، به هر یک سهمی از سلطنت فرضی پس از پوریم بخشیده اند، تا مجبور به اختراع پنج نام جدید مشابه با عناوین کهن نباشند و تاریخ متوقف مانده هخامنشی بی دنباله نماند. اما چنین اختراع و جعل کلانی، در زایمان سلاطینی که هیچ محل و مرجعی آن ها را نمی شناسد و دست مایه تاریخی ندارند، خالقین این حاکمین قلبی را به درد سر بزرگی انداخته است.

«ولی معلوم نیست چرا اسناد راجع به امور تخت جمشید از قبیل تقاضاها و یادداشت های مربوط به پرداخت، که موضوع اغلب الواح است، برای مدت یکصد و سی سال پس از تاریخ آخرین لوح، یعنی تا هنگام انهدام بنا، در اتاق بایگانی خزانه نگهداری شده است. پدر موقع شرح تالار تخت به این مطلب حیرت آور اشاره کردیم که در بایگانی خزانه الواحی مربوط به بعد از پنجمین سال سلطنت

اردشیر اول یعنی سالی که بیش از هزار و صد کارگر در ساختمان های تخت جمشید کار می کردند، وجود ندارد». (اشمیت، تخت جمشید، ص ۱۷۰)

متن بالا را بارها بخوانید، تا دریابید این حقه بازان پرآوازه چه گونه از کلک زدن به خودشان نیز ابایی ندارند. اشمیت ظاهراً متوجه است که اسناد و لوحه های گلی خزانه نمی تواند سراسر تاریخ هخامنشی را بپوشاند و با تاریخ گذاری های موجود، در پایان دوران خشایارشا تمام می شود، آن گاه از روی حیرت می پرسد چرا آخرین لوح، با انهدام تخت جمشید که تظاهر می کند به زمان اسکندر بوده، ۱۳۰ سال فاصله دارد و سؤال می کند چرا در این یکصد و سی سال، الواح تاریخ گذشته را به گنجینه استحکامات نبرده اند؟ و از آن که پیش تر مدعی بود هزار و صد کارگر در زمان خشایارشا در تخت جمشید مشغول به کار بوده اند، از نبود اسناد مربوط به ادامه داد و ستد و دستمزد و دیگر نیازهای آنان، در پایان حکومت خشایارشا از روی برنامه، حیرت می کند! ابتدا اجازه دهید همین سخنان او را اساس بگیریم و از اشمیت بپرسیم اگر در پایان حکومت خشایارشا هم هزار و صد کارگر در تخت جمشید مشغول بوده اند، پس در زمان داریوش، که مسلماً کارها آشفته تر و از نظر اجرایی عقب مانده تر بوده، چنان که بارها ادعا کرده اند، در کجای این کارگاه پر از خاک و خرده سنگ و صدای قلم و تیشه جاری و سنگ بری، جشن های بین المللی می گرفته اند و داریوش چه گونه در میان هیاهوی آن کارگاه بزرگ ساخت و ساز، بنا بر روایت نقش برجسته های سنگی سکوی آپادانا، از نمایندگان این همه قوم مختلف سان می دیده و خراج جمع می کرده است؟!

«از قرار معلوم داریوش بنای آپادانا را به کتیبه مزین نکرده است. کتیبه هایی که در آپادانا وجود دارند، پسرش خشایارشا کار گذارده است، ولی این پادشاه نیز نتوانسته است کار ساختمان را به پایان برساند». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۱۰۳)

اگر این سخن لوکوک را یک داده فنی و تاریخی بگیریم، پس تا پایان دوران خشایارشا هم سالن آپادانا برای برگزاری جشن آماده نبوده و اگر سخن اشمیت در متن بالا را هم به آن بیافزاییم نتیجه می شود که حادثه ای، ناگهان کارگاه شلوغ و دایر تخت جمشید را تعطیل و یک هزار و یکصد کارگر شماره کرده خودشان را برای همیشه بی کار و ناپدید کرده است. این همان تعطیلی ناگزیری است که نشانه های کافی آن را در مستند تختگاه هیچ کس تا آن جا عرضه کرده ام که نشان می دهد حجاران، پیش از ترک اجباری کار، حتی فرصت نکرده اند قوزهای سنگی اضافی به قدر فندقی را از مسیر کار خویش بردارند، که حذف آن فقط چند ثانیه زمان می برده است! آیا ماموران تصفیه پوریم، ناگهان و در حین کار بر گروه بومیان هنرمند سازنده تخت جمشید تاخته و قتل عام کرده اند!؟

«هیچ گونه توضیح واقعی در مورد این که اسناد خزانه ما به نحوی کاملاً ناگهانی در آخرین ماه های سال پنجم سلطنت اردشیر اول، یعنی ۴۵۹ قبل از میلاد، قطع می شوند، وجود ندارد. اگرچه ممکن است پادشاهان پارس در جای دیگری جز تخت جمشید پس از آن تاریخ اسکان گزیده باشند، اما اگر کارهای ساختمانی قصرها و گورها در این سایت ادامه داشته، لزوماً می بایست اسناد آن هم وجود داشته باشد، اما حتی یک سند هم پیدا نشده است.» (جورج کامرون، الواح خزانه، متن اصلی، ص ۳۱، شیکاگو، سال ۱۹۴۸)

این هم تفسیر به ظاهر مظلومانه کامرون، یعنی تنها شارح الواح خزانه، که از قطع ناگهانی ساخت و ساز در تخت جمشید در پایان حکومت خشایارشا و نبود سندی دال بر ادامه عملیات بعدی در آن سخن می گوید. او حتی معتقد است پادشاهان پس از خشایارشا در مرکز دیگری زیسته اند! می بینید کوشش این حضرات برای پنهان نگهداشتن ماجرای پوریم آن ها را به چه درد سر عظیمی دچار کرده و چه گونه در توضیح الواح عیلامی خزانه درمانده اند، که سال شمار آن ها، فاقد هر وجاهت منطقی است، زیرا رواج سال شمار

رسمی و ممتد، که از ظهور و سقوط شخص و یا رخ دادی ناگهانی آغاز شده و مبنای آن در ذهن تاریخ بماند و مورد قبول شود، پیش از قدرت گرفتن اسکندر، که به پیدایش سال شمار سلوکی منجر شد، در هیچ نقطه ای از جهان پیش رفته و متمدن کهن سابقه ندارد، بنا بر این، تاریخ گذاری مسلسل این حضرات بر اسناد خزانه، فاقد رسمیت عاقلانه است.

جاعلان، زمانی که از تقسیم الواح خزانه میان حاکمین هخامنشی مایوس شده و سند قرار دادن آن ها برای اثبات کرونولوژی آن سلسله را ناممکن دیده اند، به ساخته های تازه برای امپراتوران پس از خشایارشا در آن سیستم دست زده اند که هر یک از آن ها چندان غریب و بی معنا و مسخره است که تنها به کار خندانن خوانندگان صاحب قریحه و ظریف اندیش می آید و بس. با این همه و در عین حال تا زمانی که اسناد خزانه را کاوشگران ناوابسته خودی در اختیار نگیرند و بی تعهد به خواسته های کنیسه و کلیسا، با سعی لازم، باز خوانی نکنند، سخن دقیق از تمام زوایای مندرج در لوحه های خزانه و نیز الواح استحکامات ناممکن است. بی جهت نیست دزدان این الواح، که مرکز ایران شناسی وابسته به دانشگاه شیکاگو نام گرفته اند، به بهای بدترین رسوایی ها آماده جدا شدن از الواح یافت شده در خزانه و دیوار استحکامات نیستند، زیرا بازخوانی درست و دشوار این الواح، کرسی ایران شناسی جهانی را به مرکزی برای سورچیان عهد قاجار تبدیل می کند.

a» : کتیبه دو زبانه به فارسی باستان و بابلی، کنده شده روی قطعاتی از آهک. آغاز ندارد و متن بابلی از روی ان صورت گرفته، کمی به تر از دیگری مانده است. یکی از میان پادشاهان بسیار. من اردشیر هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه سرزمین هایی با زبان های بسیار، شاه این سرزمین بزرگ، دوردست، پسر خشایارشا، پسر داریوش هخامنشی، اردشیر، شاه بزرگ می گوید: با یاری اهوره مزدا، این کاخ را که خشایارشا، پدرم ساخت، من آن را به پایان رساندم. اهوره مزدا مرا بیاید با ایزدان و نیز شهریاریم و آن

چه را کردم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۱۹)

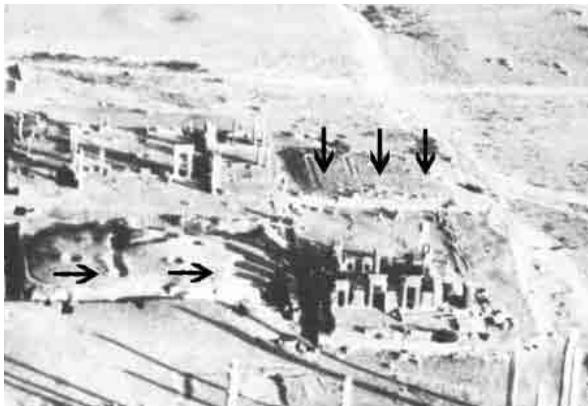
اگر حاکمان هخامنشی پس از پوریم، هیچ نشانه ای از جمله در الواح خزانه ندارند و اگر جعل لوح خزانه، به دلیل دشواری تقلید بدون الگو از خط عیلامی نامیسر بوده، در عوض تدارک کتیبه های متعدد به نام این حاکمان مفقود، بر خرده ریزهای اطراف، با متن های تکراری، چون نوشته بالا، که می گویند بر قطعه آهکی یافته اند، کار دشواری نبوده است. زیرا پیش از این دیدیم چه گونه بر جرز شرقی ایوان کاخ تچر و دیوار جنوبی حصار، به سه زبان کتیبه جدید کنده اند. به راستی دل آدمی از تلاش بی حاصل و موجب تمسخری که سازندگان یهودی اسناد هخامنشی پس از پوریم به کار زده اند، ریش ریش می شود. مثلاً هنوز نگفته اند که اصل این کتیبه مندرج بر سنگ آهک با متن مفصل بالا از اردشیر اول را کجا باید دید، اما شرح کشف آن، به روایتی که لوکوک و دیگران آورده اند، سخت بهت برانگیز است.

«کاخ بنایی است در غرب کاخ خشایارشا و در زاویه ی جنوب غربی صفه .کتیبه اردشیر اول a ، که روی قسمتی از سطح کاخ کشف شده، احتمالاً بخشی از این کاخ بوده است. از این کتیبه در می یابیم که خشایارشا اقدام به ساختن این بنا کرده بود». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۱۰۷)

برهوت بالا که با فلش نمایش داده ام ، همان کاخ است که اردشیر

اول در کتیبه ای که می گویند در کف همین محل یافته اند، مدعی ساخت مشترک آن با خشایارشا شده، از نظر ایران شناسان یهودی، که جاعلان این گونه کتیبه های قلبی اند، احتمال مواجهه با این سؤال مانع کارشان نبوده که: بقایای مورد اشاره اردشیر، در کجای این زمین خالی از عوارض معماری پنهان مانده، است؟! زیرا چنان مہار همه چیز را در دستان خویش می پنداشته اند که ظهور صاحب عقیده ای مستقل را منتفی فرض کرده اند، چنان که در ۸۰ سال گذشته با پرسشی از سوی هیچ کس و در هیچ باب، مواجه نبوده اند! اگر امروز هم عکس العمل ارائه مستند کوبنده «تختگاه هیچ کس»، تا آن جا که به مراکز رسمی و دولتی مربوط می شود، چند برابر شدن پخش فیلم های تبلیغاتی درباره تخت جمشید از تلویزیون سراسری جمهوری است، پس آن ها در تصور تسلط و مہار موضوع چندان هم اشتباه نکرده اند؟! پیش تر و در یادداشت های دیگر معلوم کرده ام که دیوار چینی سنگی مصور، در مقابل این برهوت بدون بقایای معماری، صحنه سازی و نو جور چینی محض برای ایجاد توهم هخامنشی، در حوالی هدیش و تچر است. در حقیقت این زمین خالی مانده ی اکتشاف و حفاری نشده، یکی از چهار معبد پنهان در آوار و خشت و گلی عیلامی است که بر بالاترین قسمت زیگورات تخت جمشید مستقر بوده است. در سمت شمال شرق این محوطه و کنار کاخ نیمه کاره تچر، چنان که در عکس بعد می بینید، بقایای معبد عیلامی دیگری، در زیر خاک است. آیا سازندگان یهودی کتیبه برای اردشیر اول، در زمان حاضر به فلاکت نیافتاده و دیوانه نشده اند اگر مدعی می شوند در این محوطه ی کاملاً خالی بی عوارض، خشایارشا بنای کاخی را آغاز و پسرش اردشیر اول، بنا به متن کتیبه، تکمیل کرده است و اگر پذیرفته ایم در سراسر تخت جمشید هیچ کاخ تمام شده ای وجود ندارد، آیا موجب خجالت اساتید باستان شناس ما نیست که چشم بسته و مقهور و یا مزدور، به دنبال این گونه اباطیل به راه افتاده اند؟!

فلش های عمودی بالا، در این عکس هوایی قدیمی، موقعیتی را نشان می دهد که کتیبه ای می گوید اردشیر اول و خشایارشا مشترکا در آن کاخ ساخته اند! آیا تکلیف ما چیست؟ بر مبنای ادعای چنین کتیبه ساختگی بپذیریم در این زمین بکر، زمانی کاخی برافراشته بوده است که به علت موقعیت نزدیک به پرتگاه دیوار غربی، اندک اندک باد آن را به زیر دیوار فرستاده و یا باید آن کتیبه را بر فرق ایران شناسان دروغ پرداز جاعلی بگویم که برای عقلانیت و قدرت تشخیص ملتی، اندکی اعتبار قائل نشده اند! در عکس بالا از آن آرایه های چیده در برابر این به اصطلاح کاخ و ملحقات مقابل دیوار جنوبی کاخ هدیش خبری نیست و هنوز فرصت نکرده اند تا پاره سنگ های منقوش و پله های نوساز و یا عاریتی را از همه جا برای معتبر کردن این ابنیه ی ناموجود و یا نیمه تمام روی هم قرار دهند! تپه ای که در انتها الیه سمت چپ پایین عکس دیده می شود و با فلش های افقی نمایش داده ام، معبد عیلامی هنوز حفاری و اکتشاف و خاک برداری نشده دیگری است که در خود اسرار بسیاری درباره واقعیت های تخت جمشید، پنهان دارد .

» : نوشته ظروف گاه تنها به زبان فارسی باستان، گاه سه زبانه یا حتی چهار زبانه است. بیش تر مواقع توضیحات بسیار کوتاه اند، ولی یک جام نقره متنی طولانی تر دارد، هرچند صحت آن

مورد شک است: اردشیر، شاه بزرگ، شاه شاهان پسر خشایارشا، پسر داریوش، که این جام نقره را در کاخ ساخت. لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۰

به راستی بر مبنای این کتیبه باید پذیرفت اردشیر اول، فرزند حلال زاده خشایارشا است، زیرا اگر آن امپراتور بزرگ، که نوشته اند با پنج میلیون سپاهی و خدمه به یونان حمله برده، جام طلای اش را به رخ جهانیان کشیده، طبیعی است که فرزندش در زمان اقتدار، به جام نقره خود بنازد! هرچند گمان دارم که توصیف و ترجمه کنت از این ظرف، موضوع را خنده دارتر می کند:

«اردشیر شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه کشورها، پسر شاه خشایارشا، پسر داریوش شاه هخامنشی، که در کاخ اش این نعلبکی نقره ساخته شد». (کنت، فارسی باستان، ص ۴۹۶)

هرچند نخستین سلطان پس از خشایارشا، مطلقاً بدون نشانه و علائم تاریخی خواهد ماند، اما صلاح باستان پرستان دروغ دوست در این است که اشاره لوکوک را بپذیرند و اذعان کنند این نعلبکی جعل است و ربطی به اردشیر اول ندارد و گرنه اسباب بی آبرویی سلطانی را فراهم کرده اند که پس از ۴۲ سال سلطنت دستور ساخت یک نعلبکی نقره را داده و اراده کرده این اثر شگفت حضور خود در تاریخ منطقه ما را با کتیبه ای به ثبت برساند، هرچند همین نعلبکی را هم نمی دانیم در کجا یافته اند و اینک نزد کیست؟! باری این تمام آثار و معجزات مربوط به نخستین جانشین خشایارشا بود، که مدعی است در خرابه ای خشتی و بدون آثار و علائم و ضمائ ساخت و ساز، بنای کاخ نیمه تمام پدرش را به پایان رسانده و برای رفع بی حوصلگی و نشان دادن شکوه فرهنگی- هنری خویش دستور ساخت نعلبکی داده و اتمام موفقیت آمیز تولید آن را در کتیبه ای به جهانیان اعلام کرده است!

a» : کتیبه به زبان فارسی باستان روی پایه ستون در شوش، بسیار آسیب دیده است، به نحوی که اصل و نسب داریوش دوم قطعی نیست: این آپادانا با ستون های چوبی، داریوش شاه بزرگ

آن را ساخت، اهورامزدا با ایزدان داریوش شاه را بیاید». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۲)

با این نقل، به احوال دومین سلطان قلبی پس از قتل عام پوریم، در سلسله هخامنشی، یعنی داریوش دوم، وارد می شوم که بر مبنای این کتیبه، در شوش یک آپادانای دیگر با ستون های چوبی بالا برده است. بدین ترتیب صاحب دو آپادانا در شوش می شویم، یکی از آن داریوش اول با ستون های شیاردار و بلند سنگی و دیگری متعلق به سه پشت بعد او، یعنی داریوش دوم، با ستون های چوبی! در این باب چیزی نمی توان گفت جز این که ساختن آپادانا، به سبک و از مصالح گوناگون، احتمالاً در ژن داریوش ها جای داشته و اگر زمانه به قدر کافی برای تولید و تکثیر داریوش، به هخامنشیان فرصت می داد، سراسر جهان باستان را پر از آپاداناهای متنوع می کردند! گفته اند داریوش دوم در ۱۹ سال سلطنت خود، سه کتیبه نوشته است: جفتی در شوش و یکی در همدان و اثری از او در تخت جمشید نیست، چنان که پدرش، اردشیر اول، با ۴۲ سال سلطنت، اثری در شوش ندارد، در کتیبه بالا معلوم نیست کدام داریوش برای کدام داریوش دعای خیر می کند، زیرا خلاف دیگر کتیبه ها، صحبت از عنایت الهی نسبت به راوی کتیبه و اول شخص نیست و در آن با خدا «مرا بیاید» معمول و متداول در کتیبه ها رو به رو نیستیم، اما همین داریوش دوم در کتیبه دیگر خود، باز هم در شوش، مطلب تازه ای در باب ساخت و ساز کاخ دیگری می آورد، که خواندنی است.

» : کتیبه دو زبانه به فارسی باستان و بابلی، روی پایه ستون، در دو نسخه: من داریوش هستم شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، شاه روی این زمین، پسر اردشیر شاه هخامنشی. داریوش شاه می گوید: اردشیر پدرم، ابتدا این کاخ را ساخت، سپس این کاخ را من به خواست اهورامزدا ساختم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۲)

پس اردشیر اول، پدر داریوش دوم، که نوشته ای در شوش ندارد بنا

بر روایت این کتیبه، در شوش کاخی ساخته که فرزندش کار آن را به پایان برده است! اوضاع این کاخ شوش هم درست شبیه همان کاخ در تخت جمشید است، همان طور که آن جا جز زمین خالی مانده خشت و گلی و با عوارض عیلامی نبود در سراسر شوش هم از آن آپادانای با ستون چوبی و یا بقایای این کاخ مشترک و یا هر مانده معماری دیگر، اثری نیست! آشفتگی در باب این پدر و پسر، یعنی اردشیر اول و داریوش دوم تا میزانی است که لوکوک نیز از سر بی حوصلگی نسبت به این افسانه های پریشان و خلاف عقل و امکان، ناگزیر چنین واکنش نشان می دهد:

«کتیبه های داریوش دوم: هیچ متنی از اردشیر اول در شوش به دست نیامده و این چند کتیبه داریوش دوم هم چندان معنادار نیستند. در مورد این که کتیبه ی نخست a متعلق به او باشد، اطمینانی نیست و همچنین از بازسازی واژه آپادانا که تنها در کتیبه جانشین اش مشاهده شده، اطمینان کم تری در این باره به دست می آید». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۲)

مفهوم روشن این سخنان از روی کراهت لوکوک این است که تمام این شروح، جز مزخرفاتی به هم بافته و جاعلانه و باطل و بی نشانه و مبهم و غیر مطمئن نیست.

۶۹. کتیبه های تخت جمشید، ۳

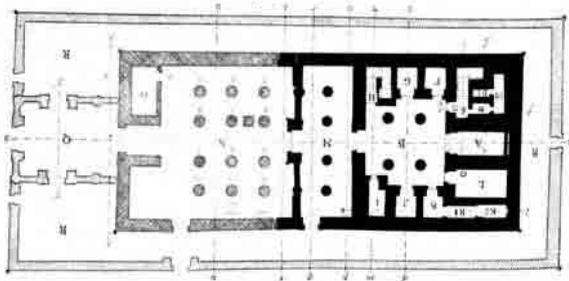
مورخین و باستان شناسان و ایران شناسان یهود، که در دوران جدید مامور تدوین تاریخ تازه ای از مبدا پوریم و با قصد پوشیده نگهداشتن اصل و تبعات آن قتل عام بزرگ بوده اند، اشتباه بس بزرگی مرتکب شدند که اتکاء دولت هخامنشی و علامت اقتدار آن سلسله را تنها بر مجموعه ای بس حقیر و خالی مانده و نیمه کاره، به نام تخت جمشید گذاردند. آنان سوی دیگر سکه را ندیده اند که چند ستون درهم شکسته نیمه ساخت، تاب نگهداری این کوه تبلیغات را

ندارد و اگر تسلط مطلق لابی های یهود بر تاریخ نویسی نوپدید جهان، اجازه نمی دهد که دروغ های کلانی چون جنگ های ایران و یونان و ایران و روم و تسلط داریوش و خشایارشا بر مصر و کانال کندن میان دریای سرخ و نیل و دست رسی آن سلسله به حبشه و هند و افسانه های دیگری در این زمینه ها، به محک تحقیقات آزاد سنجیده شود، اما ممانعت از افکندن نگاه نو بر معماری محوطه ای که پایتخت هخامنشیان گفته شده، از حیطة کنترل آن ها خارج است و مطلقا قادر نخواهند بود مانع ورود صاحب نظرانی مستقل به تخت جمشید شوند، که چیزی هم در موضوع معماری بدانند. آن ها علی رغم توانایی مطلق و نامحدودی که در تدارک جاعلانه نیازهای این تاریخ سازی در حوزه های گوناگون نشان داده اند، از ادراک این قضیه عاجز بوده اند که اگر صفحات این تدوین تازه را از کتیبه های هخامنشی آغاز کنند و اگر بار این تاریخ سازی را مثلا بر دوش دروازه ملل بگذارند، در صورتی که جاعلانه بودن حک یکی از کتیبه ها و یا نیمه ساخت بودن یکی از ورودی های آن دروازه اثبات شود، تمام داده های تلنبار شده بر آن ها فرو می ریزد و از ارزش و عظمت ساقط می شود. حادثه ای که پیش آمده و از پس مباحث نو و به خصوص نمایش مستند صریح «تخنگاه هیچ کس»، اینک تردید ها و پرسش های تازه یکی یکی از راه می رسند که: به چه علت تخت جمشید در اواخر تسلط خشایارشا نیمه کاره رها شده و اگر قریب یک و نیم قرن پس از خشایارشا، پنج سلطان و امپراتور دیگر در رپرتوار حاکمیت سلسله هخامنشی گنجیده اند، چرا ساخت تخت جمشید را تمام نکرده و خود کجا زیسته اند یا چرا اسکندر به تخت جمشید نیمه ساخت و خالی از سکنه و ثروت وارد شده، چه گونه و چرا سنگ های بر هم چیده یک بنای نیمه کاره را آتش زده و مهم تر این که چه کسان و با چه اهدافی دانه های این زنجیر دروغ درباره هستی و هویت مردم ایران را درهم بافته و به دست و پای ما انداخته اند؟! به زودی انفجار پیاپی این آتش فشان غیر قابل کنترل پرسش،

مجموعه تبلیغات مقوایی در باب تاریخ و فرهنگ یهود نوشته ایران را چنان خاکستر خواهد کرد که سرانجام خردمندان و صاحب نظران ایران می پذیرند آسیب حادثه پلید پوریم، به مدت ۲۲۰۰ سال و با نشانه های واضح و متعدد، سرزمین ایران را از تظاهرات تجمع و تمدن و تولید و توزیع حتی درحد یک شهر، یا بارانداز و حتی یک قصبه ککخدا نشین، محروم کرده است.

«بدون شک حفر ترعه مزبور بزرگ ترین عصر مهندسی داریوش در مصر به شمار می آید. ولی او به مقتضای سیاست مسالمت آمیز خود نسبت به پرستشگاه و کاهنان آن سرزمین به ایجاد و تعمیر بناهای مذهبی چندی نیز همت گماشت. تنها بنایی که بتوان در زمره ابنیه هخامنشی مورد بحث ما قرار داد معبد آمون است که داریوش در هیبیس در محلی به نام واحه بزرگ خرقة در مغرب و جنوب غربی تب که اکنون لکسور خوانده می شود بنا نهاد. از قرار مذکور ساختمان این معبد سنگی که در محل مقبره قدیم تر و کوچک تر آمون ساخته شد تقریباً بیست سال از دوره سلطنت داریوش طول کشیده است. گویا این ساختمان ناتمام ماند تا این که صدسال بعد تالار ستون داری به قسمت جلوی آن اضافه گردید».

اشمیت، تخت جمشید، ص ۲۶)

این نقشه معبد کوچک آمون در مصر است که بدون دلیل آن را ساخته ای از داریوش می دانند و همانند هر ادعای دیگری درباره هخامنشیان و مصر و هخامنشیان و یونان، در زمره دروغ های بزرگی چون برگزاری جشن های نوروز در تالار بدون دیوار آپادانای تخت جمشید شناسایی می شود. بخش پر رنگ آن، که خود

می گویند داریوش پس از بیست سال تلاش نیمه تمام رها کرده، بنا بر مقیاس نقشه، ۴۵۰ متر مربع و به وسعت یک آپارتمان بزرگ امروزی است و قسمت کم رنگ تر، ادامه ساخت آن در قرن های بعد است. هرچند تمام این ادعا تنها موجب پوزخند صاحبان خرد می شود، اما ملاحظه کنید استیلای یاوه بافی درباره هخامنشیان چه گونه و تا چه حد چشم ها و گوش ها و زبان ها را بسته نگهداشته، که تاکنون کسی نپرسیده است آن داریوشی که در بنای چهار دیوار کوچکی در طول ۲۰ سال در مانده است، چه گونه و با چه نشانه، جز یکی دو کتیبه جعلی دیگر، دو دریا را در مصر به هم وصل کرده و اگر داریوش در بیست سال، از عهده ساخت دو اتاق در مصر بر نیامده، پس آن تمدنی که اهرام و ابوالهول و مجسمه های رامسس و مومیایی ها و معابد مصر را بر پا کرده، از چه توان غول آسایی برخوردار بوده است و چرا مردم مصر حتی به قدر سطری از این مجموعه مهملات هخامنشی را در باب اجداد توانای خود با این همه نشانه، بیان نمی کنند و مثلاً گرچه ابزار آلات معمول و کاربردی در جراحی امروز را غالباً با کپی از نمونه های ۴۰۰۰ سال پیش مصریان ساخته اند و در همان حال که جهان پزشکی به پیشاهنگی مطلق مصریان در پایه گذاری پزشکی پیشرفته در چند هزاره پیش اعتراف دارد و گرچه مصریان در این باب هیاهو نمی کنند و آن را دست مایه ادعای برتری بر ملل دیگر قرار نمی دهند، اما در سرزمین ما، صرفاً بر مبنای شعرهای بی سر و تهی که همین اواخر از قول ناشناخته ای فردوسی نام، دست و پا شده، حتی برجستگان و اندیشمندان و صاحب منصبان فرهنگی ایران باور کرده اند که آتش و آهن و خط و زبان و این و آن را ایرانیان به جهان هدیه برده اند! ترکش انفجار این گونه چرندیات مضحک بی آبرو چندان به اطراف زندگی عادی مردم ما خلیده است، که یک کاریکاتور و فسیل روشن فکری ایران، که در پایان عمر دراز مملو از ادعاهای چپ و راست، سرانجام در وصیت نامه اش، یعنی کتابی در نحوه پخت انواع

آش کشک، مدعی می شود که: مردم دنیا و ملل دیگر، هنر آشپزی را از ایرانیان آموخته اند!

شناخت علت گسترش این بیماری روی هم رفته عمومی خود بزرگ بینی بی دلیل و حاصل نشناختن شیوه های احمق پروری یهودیان دشوار نیست، تا آثار تمدن و توانایی مردم ماقبل پوریم، همانند عیلام و جیرفت و مارلیک و حسنلو و سیلک و شوش را بی آوازه بگذاریم و به تبلیغات دیوانه وار در باب توان و اقتدار ایرانیان دوران باستان بپردازیم تا یهودیان بتوانند سرزمینی را که بر اثر آسیب پوریم، قرن ها فاقد حیات مجرد انسانی بود، از هیاهوی دروغین تمدن های هخامنشی و اشکانی و ساسانی و نیز ناممکنات عقیدتی و سیاسی و فرهنگی و هنری پس از اسلام، مطابق میل خود مملو کنند!

» ، کتیبه سه زبانه در چهار نسخه، روی پایه چهار ستون، تمام متون قطعه قطعه اند و بخش بزرگی از متن بازسازی شده است. اردشیر، شاه بزرگ شاه شاهان، شاه مردمان، شاه روی این زمین، پسر داریوش شاه، داریوش پسر اردشیر شاه، اردشیر پسر خشایارشا، خشایارشا پسر داریوش شاه، داریوش پسر ویشتاسبه هخامنشی، می گوید: داریوش (اول) جد من این آپادانا را ساخت، سپس در زمان پدر بزرگ ام اردشیر (اول)، آپادانا سوخت، حال به خواست اهورامزدا، آناهیتا و میترا، من فرمان باز سازی آپادانا را دادم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۶)

پیش تر بیان کردم که جاعلان یهود کتیبه های این اردشیر دوم، یعنی سومین سلطان هخامنشی پس از پوریم را، بیش تر به سبب کهنه وانمودن میترا و آناهیتا و مذهب و مکتب سازی آن ها، علم کرده اند و آن چه را در باب شخص اردشیر دوم و دست مایه های سلطنت دراز مدت ۴۵ ساله او در این کتیبه ها می خوانیم، موجب رد و نفی او و دیگر سلاطین پس از خشایارشا و در حقیقت پس از پوریم در سیستم هخامنشی می شود و کلید ورود به این حقیقت نیز در فهرست یادهایی ثبت است که از آپادانای همدان و شوش، در سلسله کتیبه های هخامنشی یافت می شود. یادهایی که از فرط پراکندگی و

ناهمخوانی و درهم ریختگی عالی ترین نمودی است که معلوم می کند جاعلین یهود در ساخت مستندات حضور سلاطین پس از پوریم در سلسله هخامنشی، آگاهی های تاریخی قابل اعتنا، جز همین ادعاهای مکرر در مورد عملیات بنایی ارائه نداده اند و اگر مثلا داریوش از مقابله اش با سرداران مقاومت بومیان کهن ایران می نویسد و خشایارشا بر پائل های رسمی تخت جمشید شروعی بر کوشش خود در تدارک سرپناه و مرکز مناسبی برای سلسله آورده، سلاطین پس از او، آن هم بر پایه ستون هایی که بدترین محل برای حک کتیبه است و سراغ چندانی از اصل آن ها هم مگر در لوور و مجموعه داران خصوصی درغرب نمی دهند، به وضع مضحکی، همانند مرغان کوی درون ساعت های قدیم، پیاپی تکرار کرده اند که: ما در شوش و همدان **آپادانا** ساخته ایم!

«هیچ دلیل صریحی نداریم که واژه ی ، (آپدانه) در کتیبه ها همان معنی را بدهد که ما نیز بدان می دهیم. جالب است داریوش یا خشایارشا برای مشخص کردن «آپادانا»ی تخت جمشید، این واژه را به وضوح به کار نمی برند. تنها در کتیبه های متاخر اردشیر دوم، این واژه آمده است که **احتمالا با مجموع نوآوری های معماری، که بسیار متداول بوده، ارتباط دارد.** در هنر ایرانی همواره تا آن جا که معماران امکان مهار آب های سطحی را داشته اند، از طراحی آب ها و حوضچه ها در ساختمان ها استفاده می کردند. بنا بر این به کار بردن این نوع معماری در بنای کاخ شوش امری دور از ذهن و نامتداول نیست. از دیدگاه معنا شناختی، کاملا موجه است واژه ای که معنی «نقشه آب» می دهد، بتواند در مورد بنایی به کار رود که جزیی از آن به حساب می آمده است». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۱۲۱)

خوب این استاد ممتاز ایران شناس درباره آپادانا چه فرموده اند؟ هیچ، جز لفاظی بی معنا و محض! او می خواهد برای ظهور ناگهانی یک واژه من درآوردی بر کتیبه ای دست ساختی به نام اردشیر دوم، سرپوشی ببافد و راهی جز این نمی شناخته که آن را با حوض درون

حیاط و هشتی خانه های قاجاری در ایران منطبق کند و با شهامت و خبرگی تمام در عرضه فن دروغ، از مجموع نوآوری های متداول در معماری عهد اردشیر دوم در شوش شاهد می آورد که حتی همین چند سنگ درگاه و ستون تخت جمشید را هم در آن جا ندیده ایم و ذره ای از آن نقش برجسته های سکو و پله های آپادانای تخت جمشید در شوش نیست، که اگر می توانستند بیش از یکی دو ته ستون بی هویت پراکنده و نوتراشیده را بر زمینی بدون عوارض ساختمانی در شوش و همدان تدارک ببینند، مطمئنا همین اطوارهای رایج در تخت جمشید را به آن مرکز تمدن عیلامیان می کشاندند و همین هیاهوی مضحک آبرو باخته را با نام افتخارات هخامنشی در شوش و همدان نیز به راه می انداختند! ته ستون هایی که اخیرا پیاپی اکتشاف می کنند و هرکدام را قرینه یک کاخ هخامنشی قرار می دهند، چندان که مورخ وسوسه می شود به جست و جوی این همه علاقه ویژه حاکمان هخامنشی به ته ستون بپردازد، که احتمالا به مثابه چرک نویس، پیام های تاریخی خود را بر آن ها نوشته اند! این معجزه ظهور جدید ته ستون های هخامنشی از آن است که ظاهر کردن آن ها کم خرج ترین شیوه برای یهودیان در زیانندن مراکز اقتدار تازه ای برای هخامنشیان است! باید حوصله کنید تا بر تمام زوایای این تاریخ سازی دروغین و این امپراتور تراشی پوشالین پس از پوریم، در سلسله هخامنشی، از طریق ادامه بررسی کتیبه های حک شده به نام آنان، پرتوی بیاندازم تا معلوم شود در این کنج تاریک از کرونولوژی سلسله هخامنشی، جز پوسته چند حشره ناشناخته، نریخته است.

۷۰. کتیبه های شوش

آیا یکی دو کتیبه چند سطری شوش، مستند حضور تاریخی سلاطینی

قرار می گیرد، که بر پایه ستون هایی دم پا افتاده، مطالبی فاقد معنا و محتوای تاریخی و عمدتا درباره ساخت و ساز نوشته اند؟! پایه ستون هایی پراکنده که تنها یافته های ظاهرا هخامنشی در شوش است. با این همه حتی همین پایه ستون های مکتوب و مشکوک را نیز در جای خود نمی بینیم، از ظاهر و باطن آن ها خبر نداریم، یا منتقل شده به موزه لوور می گویند و یا به مجموعه داران غربی سپرده اند! آیا اصولا این چشم بندی ناشیانه و حکاکی های مسخره را می توان اساس گفت و گو از تاریخ ایران قرار داد و بی کارشناسی لازم، مستند حیات و حضور و دلیل اقتدار سلسله ای شمرد؟ و آن گاه که به سراغ متن همین نوشته های سرگردان، بر مبنای روایت های موجود می رویم، از سمبل کاری و بی مایگی و اغتشاش اندیشه در آن ها حیرت می کنیم

عکس بعد، تپه باستانی شوش است که بخش بی جهت، هخامنشی خوانده آن را در کادر سفید آورده ام. تمام داستانی را که از این پس می شنوید ظاهرا به این خرابه های بیابانی مربوط می شود، که فقط چند پایه ستون پراکنده در سطح آن ریخته اند!

» ، کتیبه به فارسی باستان روی لوح سنگی، با بخش های مفقود و مهم. اردشیر، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، شاه روی زمین، می گوید این کاخ و این پلکان سنگی را من ساختم. اهورامزدا...». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۸

بی شک، یا آن شاهی که به کاخ و پلکان ساختمان اش جداگانه می نازد، دچار مشکل روانی است و یا سازندگان کتیبه به نام او، توانایی حک حرف تازه بر سنگ را نداشته اند!!! ظاهراً دنباله بریده مطلب در زمره بخش های مفقود کتیبه است، اما از روند معمول نوشته های هخامنشی می توان حدس زد که اردشیر دوم هم، به روال اجداد خویش، از اهورا مزدا درخواست کرده کاخ و پله های او را حفاظت کند. این که مضمون تقریباً تمام کتیبه های هخامنشی در جای نمودارهای تاریخی، بیش از همه نظر صاحبان بنگاه املاک را جلب می کند و یادگار نوشته های شاهان هخامنشی، پس از پوریم، فقط و فقط از پله و کاخ سخن می گوید، نه از تحرکات معتبر تاریخی، بسیار قابل تامل است. کتیبه ای حاکمین هخامنشی پس از خشایار را، به دروغ هم، روانه مصر و حبشه و یونان و هند نکرده، از هیاهوی جنگ های داخلی و خارجی خبر نداده، لیست ملل مغلوب ندارد و ظاهراً جز کاخ سازی های بی بقایا کار دیگری نداشته اند! چنان که از این همه خانه سازی هخامنشیان در شوش، جز چند ته ستون پراکنده و بی هویت در میان یک محوطه بدون عوارض ساختمانی نمی بینیم، تا صاحبان اندیشه دریابند کارکرد دروغ، اگر از زبان کارکشتگان یهود هم صادر شده باشد، نامحدود نیست

«این کاخ که من در شوش ساختم، موادش از خیلی دور دست آورده شد. رو به پایین زمین کنده شد. تا آن جا که من سنگ را در زمین به دست آوردم. زمانی که کنده شد شفته ریخته شد. از یک سو به ۴۰ ارش در عمق، از سوی دیگر به ۲۰ ارش در عمق، روی این شفته کاخ بنا شد. و زمینی که رو به پایین کنده شد و شفته ای که ریخته شد و خشتی که زده شد مردم بابل این کار را کردند». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۸۲)

این بخش کوچکی از کتیبه مفصل داریوش در شوش است که مضمون اصلی آن، ساختن کاخ و عناصر و مواد و صنعتگران دخیل در آن است. متنی مفصل است قریب ۶۰ سطر. مورخ ابتدا متحیر است

در منطقه ای بدون نشانه های ساخت و ساز و پانل های مورد نیاز برای نوشتارهای مفصل، چنین متن مطولی چه گونه فراهم و بر چه عنصری نوشته اند و آن گاه که شرح مربوطه را می خوانیم، همه چیز نه فقط بر مورخ، که بر همگان به وضوح آشکار می شود

» : کتیبه سه زبانه که قطعات متعددی از آن شناسایی شده است، حدود سیزده قطعه فارسی باستان، دوازده قطعه عیلامی و بیست و هفت قطعه بابلی. متن های کامل و یا قطعاتی از آن ها روی لوحه های نقره یا لوحه های مرمرین و سنگی، روی آجرهای مینا کاری و حتی روی بقایای خمره ها باقی مانده است». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۸۰).

بدون شک حتی در شوش و در کارگاه های قلابی سازی یهودیان نیز، باز ساخت زیر ستونی که بتوان بر آن متن کتیبه ای شصت سطری را گنجانند، نامیسر است و چون دیواری در شوش نیست که در آن پانلی دراز، همانند آن کتیبه داریوش در دیوار جنوبی تخت جمشید، تدارک ببینند، ناگزیر همه را با چنین مسخره بازی کودکانه رو به رو و سرگرم کرده اند که می گویند قطعاتی از یک کتیبه واحد را نوشته بر لوحه های نقره، سطوری را بر قطعات سنگ، چند کلامی را بر مرمر، دو سه سطری را بر آجرهای لعاب دار و تتمه آن را نیز بر خرده شکسته های خمره ها یافته اند! آیا با دیوانگانی در لباس باستان شناس رو به رو نبوده ایم؟! هنوز مورخ مایل است از سازندگان این صحنه سازی های رسوا، با این یادآوری که چهل ارش، در مقیاس کنونی، بیش از بیست متر، و بیست ارش، که عرض و عمق شفته ریزی داریوش در پایه دیوار کاخ شوش را تعیین می کند، بیش از ده متر می شود، بپرسد آیا کسی از این خیل باستان شناسان خودی و غریبه می تواند بقایا و مکان متر مربعی از این شفته ریزی عظیم را، که هیچ حادثه ارضی و سماوی قادر به امحاء و جا به جایی آن نیست، یا قطعه فرو نریخته ای از دیوارهای بالا رفته بر آن شفته ها را به خواستاران آن نشان دهد؟!

«چوب سدر از کوهی به نام لبنان آورده شد، مردم آشور آن را آوردند تا بابل، از بابل کاری ها و یونانیان آن را تا شوش آوردند. چوب یکا از قندهار و کرمان آورده شد. طلایی که در این جا کار گذارده شد، از لیدی و از بلخ آورده شد، لاجورد و عقیقی که در این جا کار گذاشته شد، از سغدیان آورده شد، فیروزه ای که در این جا کار گذاشته شد، از خوارزم آورده شد. نقره و آبنوس از مصر آورده شد. تزیینات دیوارها از ایونی آورده شد. عاجی که در این جا کار گذارده شد، از حبشه هند و ارخوزی آورده شد. ستون های سنگی که این جا کار گذارده شدند از روستایی به نام ابیرادو در عیلام آورده شدند تراش کارانی که سنگ را تراش دادند از یونانیان و از لیدیایی ها بودند. زرگرانی که زرگری کردند از مادها و مصریان بودند. مردانی که چوب کار کردند از لیدیایی ها و از مصریان بودند. مردانی که خشت زدند از بابلیان بودند. مردانی که دیوار را تزیین کردند از مادها و مصریان بودند». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۸۳)

پیش تر نوشته ام اسامی این سرزمین ها ناشی از تصور مترجم و تطبیق بی دلیل نام های ناشناس منقور در کتیبه ها، با حوزه های آشنای کنونی در شرق میانه، از طریق تورات است. با این همه پیشنهاد می کنم شناخت کتیبه های شوشی هخامنشیان را از بررسی همین گزارش مفصل داریوش، نخستین سازنده آپادانا به شوش، در باب نحوه بالا بردن بنای کاخ اش آغاز کنیم. می بینید که کاخ او کامل است، با دیوارهای مزین، الوارهای چوب سدر حمل شده از لبنان برای سقف، طلاکاری و رنگ آمیزی با لاجورد و نصب عقیق و فیروزه هایی که ظاهراً بر نقش برجسته ها می نشانده اند، ستون های سنگی بلند، نقره و آبنوس و عاجی که صنعتگران مصر و هند و رنج و زرگران ماد بر آن ها کار می کرده اند. اجزاء و مواد و عواملی که فقط می توانند در پایان کار ساخت یک بنا و در مرحله آرایه اندازی به خدمت گرفته شوند. مجموعه ای که ماهیتا استعداد بقای نسبتاً دراز مدت دارد و ممکن نیست از چنین ساختمان رنگینی فقط

چند زیر ستون باقی مانده باشد بی این که ذره ای از آن طلا و نقره و آبنوس و عاج و عقیق و فیروزه و آن دیوارهای آراسته، در زیر خاک ها به سلامت باشد. اما از یکصد سال پیش تاکنون در محوطه هخامنشی شوش تنها سراغ چند زیر ستون را داده اند! مورخ می داند این متن دروغین را که نوشتار آن از لوحه نقره و طلا تا سفال شکسته خمره ها کشیده شده، تنها به این قصد فراهم کرده اند که عوام الناس خوش خیال باور کنند تمام ملل روی زمین به داریوش بیگاری می داده اند و اگر می خواهید اثر انگشت یهود و حد دشمنی آنان با مردم بابل را در این خرده الواح جعلی خنده دار نیز ببابید، توجه کنید که در میان این همه ملت هنرمند و صنعتگر و مشغول به کارهای استادانه، بابلیانی که سازنده آن برج و باغ معروف و دارنده نظرهای نو در ریاضی و هندسه اند، در کاخ تی تیش مامانی داریوش، فقط خشت می زده آجر می پخته و عملگی می کرده اند!

«روی این شفته کاخ ساخته شد. این کار که زمین تا عمق کنده شود و این که روی شفته پایه گذارده شود و این که آجرها را قالب بگیرند مردمان بابل این کار را کردند». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۹۳)

ملاحظه می کنید سهم بابلیان در ساخت آپادانای داریوش در شوش فقط حفر و پخت گل و حمل چوب بوده است! آیا چه زمان آتش نفرت یهودیان از مردم بابل فروکش خواهد کرد؟! مورخ چنان که گذر زمان تعلیم داده و می دهد و با بررسی حوادثی که این روزها در عراق می گذرد و درسی که بازماندگان بخت النصر در بغداد کنونی به جنگ افروزان یهود داده اند، تصور می کند سرنوشت جهان را سرانجام نتایج این جنگ و کینه دراز مدت تاریخی از دو طرف تعیین خواهد کرد!

» کتیبه ای قطعه قطعه به فارسی باستان و به بابلی روی پایه ستون من داریوش هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، شاه روی این زمین، پسر ویشتاسبه هخامنشی. داریوش شاه می

گوید: من این کاخ را با ستون های اش ساختم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۸۵)

از متن بالا برمی آید که داریوش، یعنی تدارک کننده آن شرح بلند بر همه چیز در شوش، باز هم با دیدن ته ستون بی کار و بر زمین مانده ای، به وسوسه افتاده است تا یک بار هم بر آن، به تاریخ و آیندگان یاد آور شود که سایر زیرستون های کاخ هم به سفارش خود اوست!

«کتیبه هایی که روی زیر ستون ها کشف شده اغلب محتوای یکسان دارند... داریوش در این کتیبه بنای تچره را، که با املائی اشتباه دچره نوشته شده، به خود نسبت می دهد. اطلاعات باستان شناسی در این باره متأسفانه به قدری مبهم است که نمی توان دقیقاً معلوم کرد منظور داریوش کدام بناست». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۱۱۵)

این صدای ناله لوکوک است که از سرگیجه ناشی از بررسی کتیبه های شوش و از جمله کتیبه داریوشی بالا بر زیر ستون، عارض اش شده و برای افزایش این سرسام چاره ناپذیر چنین می نماید که باز هم داریوش به محض دیدن زیر ستون بعدی، تکمله احساسی دیگری به شرح زیر برای کاخ نازنین اش سروده است

» کتیبه سه زبانه روی پایه ستون. داریوش شاه می گوید: به خواست اهوره مزدا، این کاخی را که من ساختم هرکسی ببیند، به نظر او زیبا می آید، اهوره مزدا من و مردم را بپاید». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۲۸۶)

اگر این کتیبه ها را واقعی و نه مجعول بپنداریم، آیا تاریخ به معرفی یک دیوانه مطلق بی ظرفیت مشغول نیست که در جای یک امپراتور نشانده اند؟! هرچند کار ساخت این آپادانای داریوشی در شوش که از آن فقط چند ته ستون و چند تکه پاره دیگر در موزه لوور به جاست و بر اصالت آن ها جز سازندگان جدیدش گواهی نمی دهند، به همین جا ختم نمی شود و از این پس به صورت کاریکاتوری از تاریخ هخامنشی در می آید، که برای خردمند جز سر تکان دادنی

از سر افسوس باقی نمی گذارد

» : کتیبه سه زبانه روی پایه ستون در چند قطعه خشایارشا می گوید: به خواست اهوره مزدا داریوش شاه، پدرم، این کاخ را ساخت». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۱۵)

این فرزند داریوش است که به سهم خود پایه ستونی را یافته و تاکید می کند که تجربه شوش را پدرش ساخته است. آیا کار را تمام شده بینداریم و هرچند بقایای بنایی در شوش نیست، بر مبنای تاییدیه فرزندش، گواهی دهیم که داریوش در شوش کاخ ساخته است؟

» : خشایارشا، شوش، تنها به فارسی باستان، دره سطر، روی یک لوح مرمرین ناقص من خشایارشا هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، پسر داریوش شاه هخامنشی. شاه خشایارشا می گوید: این کاخ را من ساختم، پس از این که شاه شدم. این رامن به صورت لطفی از اهوره مزدا طلب می کنم». (کنت، فارسی باستان، ص ۴۹۱)

همه چیز در هم و برهم شد. خشایارشا بی توجه به شهادت قبلی خود ناگهان مدعی می شود که پس از شاه شدن، کاخ شوش را به لطف اهوره مزدا ساخته است و چون در شوش فقط چند پایه ستون در سطحی معین پراکنده است، پس کسی نمی تواند مدعی شود که منظور خشایارشا کاخ دیگری بوده است. اما این هم هنوز پایان زیر ستون و قطعه سنگ نویسی های سلاطین هخامنشی در شوش برای تصاحب یک کاخ بی نشان نیست.

» : کتیبه بابلی در شوش بر روی لوح مرمرین. خشایارشا شاه بزرگ می گوید: آن چه در این جا کردم، و آن چه در جای دیگر روی زمین کردم، به دست من انجام شد، هر آن چه من کردم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ۳۱۶)

این حرف کلی خشایارشا درباره آن چه در شوش و یا دیگر نقاط جهان انجام داده، جز آن یکی دو نشانه معماری نیمه کاره در تخت جمشید، مصداق دیگری ندارد. مورخ درمانده است که خشایارشا را دروغ ساز بنامد و یا کتیبه نویسان یهودی در دوران جدید را مقصر

بشمارد که برای تاریخ تراشی مخصوص خود، حتی حرمت احوال و آبروی این شاه هخامنشی را نگه نداشته اند، که در اجرای پروژه پوریم، آن همه کمک کرده است!

» کتیبه به زبان فارسی باستان روی پایه ستون، بسیار آسیب دیده است، به نحوی که اصل و نسب داریوش دوم قطعی نیست. این آپادانا با ستون های چوبی را داریوش، شاه بزرگ، آن را ساخت، اهوره مزدا با ایزدان داریوش شاه را بپاید». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۲)

از این جا داریوش دوم هم وارد گزافه گویی های کاخ سازی در شوش می شود و این هم یک آپادانای سهم او، که مدعی ساخت آن است و البته در همان محل قبلی. این یکی ستون های چوبی دارد و مانند آن چه داریوش اول و خشایارشا ساخته اند، بقایایی جز همان چند پایه ستون سنگی در شوش ندارد، که حتی به درد تمرین کتیبه نویسی شاهان هخامنشی هم کافی نمی خورده است

» کتیبه دو زبانه، به فارسی باستان و بابلی، روی پایه ستون ها، در دو نسخه من داریوش هستم، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، شاه روی این زمین، پسر اردشیر شاه هخامنشی. داریوش شاه می گوید: اردشیر، پدرم ابتدا این کاخ را ساخت، سپس من این کاخ را به خواست اهوره مزدا ساختم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۲)

روابط گرم خویشاوندی، به شاهان هخامنشی اجازه نمی دهد هنگام گفتن دروغ هم یکدیگر را فراموش کنند. در این جا داریوش دوم، پدر را در ساخت همان کاخ با ستون های چوبی، که واقعا نمی دانیم کجا بوده و اندک اثری از آن پیدا نیست، شریک می کند. مضحک ترین بخش این داستان زیر ستون نویسی آن جاست که گرچه تمامی را، به نام شاهانی با فاصله زمانی بسیار پرکرده اند، اما در محوطه کوچکی در شوش و کنار هم یافت می شود! تنها راه حل مشکل معجزه ساخت و سازی، این تصور است که امپراتوران هخامنشی کاخ های شان را بر روی هم و چند طبقه می ساخته اند!

کتیبه سه زبانه، در چهار نسخه، روی پایه های چهار ستون، تمام متون قطعه قطعه اند و بخش بزرگی از متن بازسازی شده است. اردشیر شاه می گوید: داریوش جد من این آپادانا را ساخت، سپس در زمان پدر بزرگ ام، اردشیر، آپادانا سوخت، حال به خواست اهوره مزدا، آناهیتا و میتره، فرمان باز سازی آپادانا را دادم». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۷)

حالا نوبت اردشیر دوم است که از دیگران عقب نماند و به محض ورود اعلام می کند که در همان محیط کوچک هخامنشی در شوش، فرمان نوسازی آپادانایی را داده، که جدش داریوش ساخته و در زمان پدر بزرگ اش اردشیر سوخته بود. حالا دیگر به اوج این تراژدی و نهایت درهم ریختگی و بی چارگی جاعلان یهود برای جمع و جور کردن باسمه کاری تاریخی درباره ایران باستان رسیده ایم. پدر بزرگ اردشیر دوم، اردشیر اول است که از او در شوش کتیبه معرفی نشده و اگر گمان کنیم منظور زمان اوست، پس چرا داریوش دوم، که فرزند اردشیر اول است، نه فقط به آتش سوزی آپادانا در زمان پدرش اشاره ندارد، بل چنان که در خبر داده، کاخ نیمه ساخت اردشیر اول را، که اردشیر دوم مدعی آتش سوزی در آن شده، به اتمام رسانده است! باید نتیجه بگیریم، از فرط در هم ریختگی ماجرا، کتیبه تراشان جدید در ارائه اطلاعات در باب شاهان قلبایی پس از خشایارشا، به آشفته اندیشی دچارند، چنان که احوال من هم از این همه دروغ بافی و حقه بازی آشوب شده، می خواهم ادامه بررسی را به یادداشت بعد موکول کنم.

۷۱. کتیبه اردشیر سوم در تخت جمشید

این آخرین یادداشت درمدخل ایران شناسی بدون دروغ، پیش از ورود به موضوع «آشنایی با ادله و اسناد پوریم»، به این معنا نیست

که انبان و پاتیل دروغ های مبحث ایران شناسی کنونی، با آخرین ملاقه ای که در این نوشته از آن بر می دارم، خالی خواهد شد. در حقیقت یادداشت های تاکنون، تنها چشیدن مختصری از محتویات این مخزن، گشودن دریچه، آماده سازی گذرگاه و ساختن سکوی پرشی بوده است، تا اندک اندک به جاده شناخت واقعی هویت و هستی ایران و ایرانیان امروز وارد شویم، برای وصول به خصائص و ملزومات مورد نیاز تبدیل شدن به یک «ملت» تلاش کنیم و فارغ از دشمنی های کور نسبت به یکدیگر و نسبت به همسایگان، برای پیش برد اتحاد منطقه ای و اسلامی خویش بکوشیم. اگر اینک به یقین و بدون ظهور معارض می دانیم نیزه داران هخامنشی، پس از انجام پروژه قتل عام پوریم، منطقه را به قصد مسقط الراس خویش، یعنی سرزمین خزران، ترک کرده اند و آگاه شدیم که کرونولوژی سروده شده در باب امپراتوران پس از خشایارشا، به میزان پشت ناخنی مستندات ندارد و حتی با جست و جوی میان مخروبه های در اصل عیلامی تپه باستانی شوش هم، نتوانستیم یکی از آن پایه ستون ها را بیابیم، که ایران شناسان شرور به عنوان سند ادامه حیات آن سلسله آدرس داده اند و اگر می بینیم بازمانده و بیرق هخامنشی، از کتیبه داریوش در ارتفاع بلند بیستون، به میان خاک های تپه شوش سقوط کرده و آن متون گردن کشانه پیشین و رفت و آمد و جنگ های مدام میان یونان و مصر و هند و حبشه، به ذلت پله سازی های ناپیدا به دست سلاطین نامعلوم منجر شده، پس به باستان پرستان وامانده و ساقط شده از همه چیز، پیشنهاد دهم که به همان کورش و داریوش و خشایارشای مجری امیال یهود بسنده کنند و بی جهت در جست و جوی سلاطینی در آن سلسله، که هرگز وجود نداشته اند خود را میان خاک و نخاله تپه های شوش نغلطانند، زیرا دیگر برهمگان کاملاً معلوم است که عواقب پوریم، چنان سرزمین ایران و بین النهرین شرقی، بابل و آشور و عیلام را، در سکوت مطلق تاریخی فروبرد که یهودیان نیز، پس از آن قتل عام بی انتها، از سرمایه گذاری بر ادامه

کار ساخت تخت جمشید صرف نظر کرده، گورستان سراسری و ویرانه های سوخته در حوزه پوریم زده را رها کرده، به ارض مقدس نامیده خویش بازگشته اند.

در یادداشت های اخیر و نیز در مستند باشکوه «تختگاه هیچ کس»، کوشیده ام به جهانیان ادله دیداری بی خدشه ای ارائه دهم که اثبات می کند ابنیه سنگی تخت جمشید، در اوائل اجرا به خود رها شده و در هیچ دوره ای باز سازی نشده است. بنا بر این و بدون نیاز به ادله و تفاسیر بیش تر، مسلماً هر نشانه در تخت جمشید و شوش و همدان، که از تحرک سیاسی پس از پوریم هخامنشیان ارائه می دهند، نه فقط جعل مطلق و محض، که اثبات کننده نادانی و غرض ورزی و دروغ پردازی باستان شناسان یهودی سازنده آن است، زیرا در محوطه ای که سقفی بر سری سایه نمی اندازد، سلطان آواره خرابه نشینی چه گونه دستور حک کتیبه به نام خویش، آن هم در موضوع ساخت و ساز داده است؟!

» : کتیبه ای به فارسی باستان، روی دیوار شمالی صفا قصر ، در سه نسخه و یکی دیگر روی دیوار غربی کاخ داریوش. اهوره مزدا ایزد بزرگ است، که این زمین را در این جا آفرید، که آن آسمان را در بالا آفرید، که مردم را آفرید، خوش بختی را برای مردم آفرید، که اردشیر را شاه کرد، یگانه شاه از بسیار، تنها فرمان روا از بسیار. اردشیر، شاه بزرگ، شاه شاهان، شاه مردمان، شاه روی این زمین، می گوید: من پسر اردشیر شاه هستم، اردشیر پسر داریوش شاه، داریوش پسر اردشیر شاه، اردشیر پسر خشایارشا، خشایار پسر داریوش شاه، داریوش پسر ویشتاسپ نام، ویشتاسپه پسر ارشامه نام، هخامنش. اردشیر شاه می گوید: این پله سنگی توسط من و تحت نظر من ساخته شد. اردشیر شاه می گوید: اهوره مزدا و ایزد میتره مرا بپایند، همچنین این مردم را و آن چه توسط من ساخته شد». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۳۲۹)

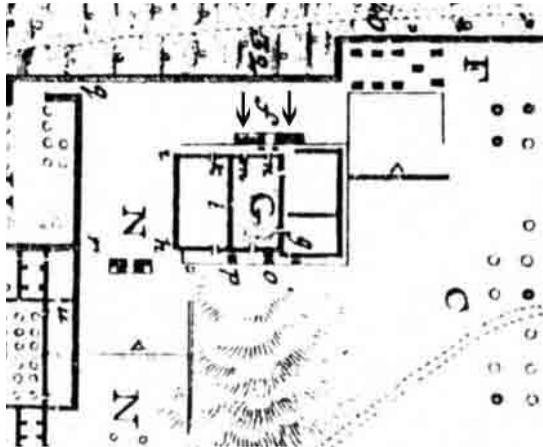
عجب این که اردشیر سوم و در واقع جاعلان سازنده بازمانده ای برای او، به دلیلی که می آورم، این کتیبه را نه همانند یادگارهای

اردشیر اول و دوم و داریوش دوم، بر ته ستونی نامعین در شوش، بل در پانلی بزرگ برسر راه و مقابل چشم در تخت جمشید کنده است! این کتیبه ی تک زبانه، آخرین سند مکتوب از زمان و سلسله هخامنشی و تنها نشان از اردشیر سوم است، که صاحب ۲۱ سال سلطنت گفته اند، برای شاه پس از او، یعنی داریوش سوم، هیچ مدرکی، حتی جاعلانه نیست و در زمان شناسی من درآوردی هخامنشی، جز نام ندارد. ظاهراً اردشیر سوم هم کتیبه اش را بر ضلع غربی تچر، یعنی بنای نیمه ساخت داریوش در تخت جمشید و در میانه دو رشته پله شمالی و جنوبی قرار داده و در آن، چنان که خواندیم، مدعی می شود پله ها را به زمان و تحت نظر او ساخته اند. برای تاریخ هخامنشی نویسان و باور کنندگان به آن، شاید سعی یک امپراتور، در طول ۲۱ سال سلطنت، برای ساختن دو رشته پله، در کنار یک چهار طاقی سنگی نیمه تمام مانده از اجداد، چندان موجب افتخار و موجد چنان حرکت و جنبش عظیمی در تاریخ تمدن بشر جلوه کند، که نصب این کتیبه در میان آن دو رشته پله را، نه فقط موجه که ضروری بدانند، اما برای مورخ، که می داند ساختن چند پله بر بنایی از بنیان نیمه کاره، از حماقت است، یقین حاصل می شود که ۲۱ سال سلطنت تنها و غم آور، میان یک بیغوله سنگی به خود رها شده، احتمالاً سلامت عقل را از اردشیر سوم زایل کرده، که به جای تدارک سقف بر آن بنای نیمه تمام، بر کناره آن پله ساخته است! تمام این مطالب هنوز در صورتی دارای مرتبه ای است که حضور تاریخی اردشیر سوم را بپذیریم و حک این کتیبه را به زمان او بدانیم، اما در این مورد هم با چنان شیادی آشکاری مواجهیم که فقط و فقط به کار پرده برداری از قدرت سند سازی جاعلانه نزد یهودیان می آید

«سرانجام اردشیر سوم، به نوبه خود، در تزئین کاخ داریوش با کتیبه ای شرکت کرده است. کتیبه او که تنها به زبان فارسی باستان است، روی سطح پلکانی قرار دارد که در سمت غرب کاخ ساخته اند.

شاه نسب تقریبا کامل خود را تا ارشامه بر می شمرد و از ساختن پلکان به خود می بالد». (لوکوک، کتیبه های هخامنشی، ص ۱۰۵)

حالا ضرورت تدارک این کتیبه در زمان ما و در چنان محل به چشم خوری، معلوم می شود و با کنایه های لوکوک در می یابیم که شیرین زبانی های اردشیر سوم نه برای اعلام نظارت بر بنای چند پله، بل به قصد جا انداختن یک نسب نامه، اثبات ارتباط اجدادی میان شاهان آن سلسله و ادامه دادن آن ها تا زمان اسکندر مقدونی است، که از پس کشتار پوریم، کم ترین اثری در هیچ کجا باقی نگذاشته اند. در واقع با چیدن تزییناتی سنگی و نصب کتیبه میان چند پله باستانی به روزگار اخیر، نه فقط به سلطانی در اواخر دوران هخامنشی حیات و زندگی داده اند، بل قول و قلم او را، شاهدهی برای پیوند و تسلسل میان شاهان از پس پوریم بی نشانه هخامنشی شناخته اند!!!

نقشه بالا را نیبور از پله هایی عرضه می کند که در سمت غربی کاخ تچر دیده می شود و با دو فلش نمایش داده ام. آن چه را نیبور در شرح این پله ها در قریب دو قرن و نیم پیش آورده، بسیار خواندنی و از جهات مختلف رسوا کننده است.

«در غرب این ساختمان پلکان بزرگ پنج قرار دارد. بالای این پلکان دو درگاه دیده می شود، که هر کدام دو پیکره کنده ی بزرگ دارند.

لباس این پیکر کنده ها، مثل لباس افراد پلکان پنج بلند است و هر کدام از آن ها نیزه ای در دست دارد. بیرون درگاه پنج، در شرق ساختمان، دو درگاه دیگر وجود دارد.» (نیبور، سفرنامه، ص ۱۰۶)

بار دیگر همان پرسش پیشین پدیدار می شود: اگر سفر نامه نیبور را واقعی بینداریم، پس معلوم می شود که نیبور در حالی که از لباس و آرایه های نقش برجسته های درگاه داخل کاخ داریوش می گوید، از تزیینات و کتیبه بزرگ نصب شده بر پله های غربی کاخ تچر چیزی نمی گوید و گویی آن ها را ندیده باشد، شرح و بسطی نمی آورد و اگر کتاب او را قلبی بگیریم، خود به خود تمام ماجرای هخامنشی را با یک فوت، چون بخار پراکنده ایم.

این تصویر قدیمی هم به خوبی کارگاه فعال آذین بندی و نصب کتیبه بر پله های غربی تچر را نمایش می دهد. از هر قبیل سنگ های شسته رفته منقوش در اطراف ریخته و آن پازل سنگی که بر دیوار غربی پله ها چسبانده اند، نیمه کاره است. هیچ کس نمی داند و نمی گوید که این سنگ های حجاری شده بزرگ را از کجا به این محل منتقل کرده اند، زیرا نه بر زمین و نه بر این قطعات، آثار حفاری و اکتشاف محلی دیده نمی شود. بنا بر این مسلم است آذین بندی این جبهه و از جمله کتیبه گذاری بر آن، یک کلاشی و نوتراشی و جور

چینی واضح است، تا از کتیبه ای تازه کنده و متضمن حیات تاریخی، برای یکی از آخرین سلاطین پس از پوریم سلسله هخامنشی و چند شکلک سنگی تکراری، بیلورد تداوم امپراتوری ساخته باشند.

نمایشی از تمام بی آبرویی های انجام شده، در عکس بالا بر صحنه است. آخرین قطعه سنگ و پانل حجاری شده سمت راست، که شامل ۶ نیزه دار است، از نظر آسیب دیدگی، با قطعه سمت چپ، از هیچ بابتی همخوانی ندارد و پیداست این دو قطعه سنگ را از دو شرایط مختلف حفاظت و دوام سنگ برداشته اند، زیرا چنان موقعیت طبیعی و شرح فنی وجود ندارد که دو قطعه سنگ کنار هم را با این همه تفاوت معیوب کند و مضحک تر این که پیکره دومین سربازهای سمت چپ، نیمه کاره و از وسط شقه شده است. قطعه کتیبه دار و سربازان همراه آن تقریباً به طور کامل سالم مانده و با اندک توجهی به آسیب و شکاف قسمت بالای سنگ، معلوم می شود برای کهنه وانمودن آن، در محل ردیف فوقانی گل های لوتوس، که با فلش سفید نمایش داده ام، با کوبیدن بر یک گوه چوبی و یا آهنی و تخریب نوار و قاب گل دار آن، شکافی در کتیبه ایجاد کرده اند. تکیه زده بر دیوار سمت چپ، پانل سنگی نقش دار از راه رسیده ای، انتظار گرفتن جایی در میان این پازل نوساز را می کشد.

۷۲. مقایسه آثار رومی با مانده های هخامنشی

کسانی در نهایت مگاری، چنان که با جماعتی مسحور و عقل دزدیده مواجه باشند، بدون نمایش حتی یک نمونه و فقط با اشاره به چند ته ستون سنگی درگوشه ای از خرابه های شوش، که گویا شرح پوچی از روزگار سلطانی در سلسله هخامنشی، پس از دوران پوریم آمده، با کم ترین هزینه، بزرگ ترین شیادی تاریخی را مرتکب شده اند. کارشناسان و صاحب نظران خودی، در این داد و ستد متون، حتی نپرسیده اند این ته ستون ها را کجا باید دید و سؤال نکرده اند که مگر بر ته ستون هم می توان کتیبه ای با سه خط مختلف نوشت؟ زیرا اگر ته ستون را از نوع زنگوله ای بیانگاریم حتی برای حک کلامی، فضای آزاد نخواهد داشت و اگر مکعب مستطیل و بدون آرایه بگیریم، باز هم فضای لازم برای حک کتیبه ای به سه زبان را نخواهیم داشت، ضمن این که از جبروت آن همه آپادانا کاسته ایم، سخنان سلطان را در پاخور کفش ها قرار داده ایم و خواندن آن را به دراز کشیدن بر پهلو در روی زمین نیازمند کرده ایم! از این رو، در حال حاضر با یقین کامل و در حالی که حتی تصویری از این ته ستون های هویت ساز ندیده ایم که احتمالاً به جای شناس نامه داریوش دوم و اردشیر اول و دوم قبول کنیم، می توان گفت هیچ یک از شاهان هخامنشی پس از دوران خشایارشا، به قدر بال مگسی سند اثباتی ندارند و سراپای آن به اصطلاح امپراتوری جهانی، از دوران داریوش اول شروع و به زمان خشایارشا ختم می شود.

امپراتوری رم، که هزار سال، از ۷۵۰ پیش از میلاد، آغاز دوران حاکمیت شاهان اتروسک، تا سال ۳۰۰ بعد از میلاد، که اقتدار خود را به کلیسا واگذار کرد، در چنان جزییاتی دارای نشانه های واضح تاریخی است که بدون برخورد با فضای تهی و همراه اسناد مثبت و محکم و همزمان، حاکمین ادوار مختلف امپراتوری رم را، در اوضاع و احوال گوناگون قابل شناسایی می کند و وفور تصاویر سنگی و سکه های زرین و نقاشی های دیواری و کف سازی های موزاییکی و تنوع مجسمه ها و بناها و یادگارهای تشریفاتی، در سراسر اروپا، در تمامی جزایر مدیترانه، در شمال آفریقا، در مصر و خاورمیانه و ترکیه، چندان است که تقریباً هیچ حادثه مهمی را در تاریخ یونان و رم نمی یابیم که شرح روشن و مصوری از آن، به این یا آن صورت، در اختیار محقق نباشد. چنان که از طریق عکس جمعی و سنگی بالا، حتی با خبر می شویم که مثلاً دومین نظامی از سمت چپ، خال گوشتی بزرگی بر سمت راست گونه و کنار برگه کلاه داشته است.

این هم بقایای بنایی در شهر پیستوم در جنوب ایتالیا از قرن چهارم پیش از میلاد، که بی نیاز به بیانات این و آن، هویت کهن قوم سازنده آن را معرفی می کند. شاهکاری که از فرهنگ بومی و غنی و مستقل مردمی می گوید که بدون وام از همسایگان و اطرافیان، نه از راه تصرف وحشیانه، چنان که تاریخ هخامنشیان بیان می کند، بل از

مسیر تکامل طبیعی، توانا و ثروتمند و صاحب توان متنوع شده اند. هماهنگی بی نظیر این مجموعه مصالح و طراحی و اجرا، از وجود جمعی خبر می دهد که لااقل چند قرن پیش از این دردانه و نمونه خلاقیت معماری هم، در مرحله تمدنی می زیسته اند.

دروازه کنستانتین در رم هنوز این حجاری ممتاز و جاودان را که شاهکار کاملی از تناسب های گرافیکی و هنر ظریف عمق اندازی و سایه پردازی در یک تابلوی سنگی است، بر خود نگهداشته است. در این جا امپراتور کنستانتین در حال گفت و گو با نظامیان است و حجاری درست همان فضایی را منتقل و تایید می کند که مدارک دیگر از دموکراسی قدرت در میان برگزیدگان حکومت رم گفته است. بیننده می خواهد قبول کند که این نظامیان و آن امپراتور، درست با همین البسه و شمایل، روزی در تاریخ آفتابی شده و با همین شور و احساس درباره موضوعی سخن گفته اند و این چهره های سنگی با

مردم زنده و حاضر در آن دیالوگ مطابق اند. زیرا مثلاً سکه ای که از این کنستانتین دیده ایم، درست همین نقش رخسار و آرایه ی مو را بر خود دارد، از وجوه مختلف زندگی و علایق و توانایی و ناتوانی و امیال هر یک از این چهره های سنگی و مرمین سه تن از امپراتوران

ژولیان امپراتور فیلسوف مسلک رم امپراتور گالینوس امپراتور جولوس سزار پر آوازه رم، چندان نشانه های متنوع تاریخی و همزمان در اختیار زمانه است، که همانند یک شخصیت سیاسی معاصر در دسترس می نمایند و از خصوصیات و نقش مثبت و منفی آن ها در روند تاریخ امپراتوری رم آگاهییم. صورت و سفال آن ها از تعلق یکسان نژادی با یکدیگر و با مردم این زمان همان حوزه می گوید و پرده افسانه و پردازش خیال را از برابر هستی تاریخی آن ها پس می زند. چه قدر این صورت های مرمزین، که نظایر کافی بر جا و باقی دارد، از بنیان با آن سیمای داریوش در بیستون مغایر است که خود را شبیه شاهان بین النهرین آراسته و موجب ایجاد هیچ یقینی در باب اصالت قومی و نژادی او نمی شود و برابر دیگری ندارد تا بتوانیم از راه مقایسه، حقایق را در باب هستی اصلی او کسب کنیم!

این پل باشکوه رومی دو هزار سال است که در پونت دو گارد در جنوب فرانسه برافراشته و پا بر جا است و بدون نیاز به جمله پردازی و توسل به کلمات و ساخت فیلم های کارتنی شکوه ساز، با ابهتی

یگانه، بر قدرت اجرایی و نبوغ معماران رومی در سده های بسیار دور، گواهی می دهد

چنان که این استادیوم خیره کننده کلئوزیوم در رم، هنوز و پس از این همه قرن در بیننده احساس توامی از عظمت و وحشت می آفریند و شبکه راهروهای زیر زمینی آن، که می نویسند محل زندگی و نگهداری گلادیاتورها و حیوانات بوده است، از نهایت اعتبار مهندسی در سیستمی می گوید که نظایر متعدد دیگری از این ورزشگاه در سراسر اروپا و خاور میانه باقی گذارده است. چنان که گروهی معتقدند هنوز هم هیچ استادیوم ورزشی در جهان، از نظر محاسبات و سهولت و سرعت ورود و خروج برای ده ها هزار نفر، به پای این ورزشگاه کهن رمی نرسیده است.

این هم تابلو و یادگار سنگی دیگری که یک سرکرده نظامی رم را در

حال رهبری گروه خویش در میدان جنگ نمایش می دهد. شخصیت و هویت این جاری و قدرت مطلق آن در انطباق و انتقال هیجانها یک عرصه نظامی و مهارت فوق العاده ای که در به جنبش درآوردن و جان دادن به سنگ در این اوج نمایش خوف آور هنرمندانه منعکس است، تنها می تواند یادگاری از تمدنی باشد که سرشار از تنوع در دیدگاه فرهنگ، و قدرت فنی، نزد مجربان آن است.

سکه طلای امپراتور دومیتیان سکه طلای امپراتور تیتوس سکه طلای امپراتور و سپاسین

سکه طلای امپراتور مارکوس اورلیوس سکه طلای امپراتور هادریان سکه طلای امپراتور تراژان این چند سکه نیز بخش بسیار کوچکی از گنجینه مسکوکات طلای رومی است که از آغاز تا پایان دوران امپراتوران، با نام و شمایل هر یک از آن ها، تقریباً با ارزش هایی برابر، در گردش بوده است. این سکه ها که در سراسر اروپا و بین النهرین با اعتبار تمام رد و بدل می شده، به خوبی استیلای اقتصادی آن امپراتوری را در جهان باستان نشان می دهد و جایی برای انکار اقتدار مالی آن مجموعه شگفت مدیریت، باقی نمی گذارد.

تصاویر زیر نقش برداری قلمی نیستند، پیکر تراشی های مرمزین باقی مانده از دوران های مختلف استیلای امپراتوران رم اند. هنری که هرگز و در هیچ کجای جهان نظیر دیگری نیافت و تا میکال آنژ ادامه پیدا کرد. این ها معرف تمدنی دارای نشانه و قابل شناخت است که می تواند از هستی و حضور تاریخی خود دفاع کند و در عرصه

امپراتور آگوستوس

امپراتور کلادیوس

امپراتور کومودوس که خود را به صورت هرکول می آراست.

اقتصاد و سیاست و فرهنگ، نمودارهای همسان و مکمل یکدیگر را برابر دیدگان منکران بگذارد. در این وضوح تاریخی گفت و گوهای ذهنی و فرعی از روابط اجتماعی و اعتقادات مذهبی و شیوه های زندگی خانوادگی و شناخت علائق و گسترش فساد ناشی از اشرافیت ممتاز و بی منازع، در کنار خدایان و خطیبان و قانون گذاران و مدافعان دموکراسی و نیز سرسخت ترین پیروان دیکتاتوری، محمل ملموسی می یابد و ارزش بررسی دارد.

اما درباره آن امپراتوری هخامنشی، چه می توان گفت که بنای مرکز

اقتدارش نیمه کاره ماند و هستی پنج نفر از هفت تن حاکمان آن را باید بر سطوری یافت که به دروغ می گویند بر ته ستون هایی در این ویرانه های فاقد نشانه در تپه های شوش ثبت بوده است!؟

۷۳. نگاهی به دایره المعارف المسیری

اینک به هر طرف که می نگرم، برابر خویش شاهد دیگری می یابم تا این حکایت دردناک و بازآموز را در گوش های عامدا و غالباً بنا به مصلحت و فرمان، کر شده، بازگوید که در ایران کنونی، تا پیش از سه قرن پیش، نشانه های هستی بومی و روابط اجتماعی، در هیچ عرصه اقتصادی و سیاسی و فرهنگی دیده نمی شود و ۲۲۰۰ سال پس از ویرانی و حریق منهدم کننده پوریم، نخستین جوانه بر درخت جوشش اجتماعی، در قرون اخیر سبز شده است. دو هفته ای است به ویراستاری دشوار مجله های «کارهای لاکي» از مجموعه هنر شرق اسلامی، کار مشترک دانشگاه آکسفورد و نشر آزیموت مشغولم، که عمدتاً به شرح ساخت و توضیح نقوش قلمدان های مانده از دوران گذشته در سرزمین های اسلامی و به ویژه ایران پرداخته است

«غالب لاک و الکل های موجود در مجموعه ی خلیلی، در یک دوره ۲۵۰ ساله در ایران ساخته شده اند. این دوره سال های آغاز سلطنت شاه سلیمان صفوی ۱۶۶۶-۹۴ میلادی، تا سقوط سلسله ی قاجار در ۱۹۲۴ میلادی را در بر می گیرد. منابع موثق در ارتباط با نقاشان لاک الکل ایرانی و یا سایر نقاشان این دوره بسیار کم است. از این روی امضاء آثار در درجه اول اهمیت قرار می گیرد.»
(ناصر خلیلی، کارهای لاکي، صفحه ۲۲۲)

درباره کارهای لاکي و قلمدان های یافت شده در ایران و نقوش آمده بر آن، مانند دیگر رده های تولید در زمان مشهور به عهد صفوی، مطالب روشنگر بسیاری می توان و باید گفت که به بیان آن نزدیک

می شوم. اینک فقط یادآوری کنم که ساخت قلمدان ها در ایران، برابر نمونه های موجود از قریب سه قرن قبل آغاز می شود، هیچ یک از نقاشان و پته سازان آن، شرح حال موثق ندارند و هستی آنان تنها و تنها با امضایی شناخته می شود که بر گوشه ای از دست ساخت خویش گذارده اند. امضاهایی که تشخیص اصالت آن به تایید مولف کتاب، از هیچ مسیری میسر نیست! بیننده ریز بین و آگاه با نگاهی به این دست آوردهای نوظهور در می یابد که لااقل نخستین سازندگان چنین قلمدان هایی کم ترین آگاهی نسبت به فرهنگ معهود و مناسب با عهد خویش ندارند و دست مایه های شان تعلق و تمایل به نمایش فرهنگ دیگری را نشان می دهد. بدین ترتیب و با این همه، مورخ می پرسد مگر انبوه دانشوران و شاعران و مفسرین و مورخین و صاحب نظران ایرانی پیش از عهد صفویه، از فردوسی و بیرونی و خوارزمی تا ابن سینا و عطار و خیام و حافظ و سعدی و مولانا و بیهقی و غیره، به قلمدان نیاز نداشته اند و به کدام سبب در این سرزمین ابزار نگارش با هر شمایل و ترکیب و فن و ترفند ساخت، دورتر از عهد اصطلاحاً صفوی نیافته ایم؟ اگر دورتر از آن زمان، قلمدانی نبوده، پس از دو حال خارج نیست: یا قلم به دست و محتاج ابزار نگارشی ظهور نکرده و یا دانش تربیت استادان و سازندگانی در این فنون ظریفه نداشته ایم. حاصل و برداشت از هر دو مورد برابر است: **ایران پیش از ساخت قلمدان فاقد هستی اقتصادی و سیاسی و فنی و فرهنگی است.** اگر سرزمینی در هزاره ای فاقد قلم و قاشق و بازار و کاروان سرا و حمام می شود، پس دو سؤال غول آسای دیگر سر بر می آورد: نخست این که عامل این همه سقوط و سکوت را کجا باید یافت و چه گونه کشف کنیم کدام تحول بنیانی و عامل اصلی، این سرزمین خاموش را، از مبداء سه قرن پیش، به خیزش و خروش واداشته است؟!

گرچه خیال ندارم از مباحث حساس این دوره یادداشت ها، بدون عبور از مقدمات آن، پرده بردارم، اما به قصد روشن کردن کنجی

از مدخل موجود و جاری، توجه دهم که تصاویر بالا، نمونه هایی از قدیم ترین کارهای لاکه یافت شده در ایران، از اواخر قرن ۱۷ میلادی و قریب ۳۰۰ سال پیش است. نگاهی به آن ها بیاندازید تا با فرهنگ مندرج و جاری در این باسمة های رنگ و روغنی آشنا شوید. مردم فارغ البالی که در گوشه ای مشغول میگساری و طرب اند، در هیچ جزیی به آدمیان زمان خویش شباهت ندارند و قضیه تا به مرزی غریبه است که آدمی در شناخت تعلقات دینی و قومی صاحبان این رخسارها به کلی در می ماند. آیا زنان و مردان آن عهد، از گونه ای بوده اند که بر بدنه و یا قسمت فوقانی این قلمدان و یا آن پانل تصویری بالاتر دیده می شوند؟ درباره حواشی این تصاویر، بناها و پل ها و البسه و آلات موسیقی و حتی درختان چه می توان گفت؟ آیا

کسی چنین معماری و مظاهری را جز در اروپا جای دیگری از ایران زمان ساخت این قلمدان سراغ کرده است؟ آیا کم ترین قطعه ای از آن ادوات طرب، در گوشه ای از این سرزمین یافته ایم؟ آیا تصاویر بر قلمدان مورد پسند کاتب قدیم بوده، که با این قلمدان احتمالاً آیات قرآن می نوشته است؟ و اگر اینک نیک می دانیم هیچ بخشی از دفتر شعر فارسی، قدمت و دیرینه ندارد، آیا این تصاویر، صورت دیداری و نمایشی آن فرهنگ و سوسه ساز و مبلّغ لابلایگری نیست که شعر فارسی، هنوز هم همگان را به پیروی از آن دعوت می کند؟!

باری، در پی آن مباحث پیشین، که عمق نادرستی در اسناد ایران شناسی موجود را، در فازها و مقاطع مختلف اندازه می گرفت و حقایقی را در فقدان نیازهای زیر بنایی برای روابط ملی و حتی بومی در ایران ماقبل سه قرن پیش باز می گفت، اینک رسیدگی به اسناد و علائم اثباتی رخ داد پلید پوریم و تبعات ناشی از آن را، به عنوان مکملی بر آشنایی کامل با تاریخ شرق میانه، در پیش داریم و گمان می کنم سنگ نخست بنای این آگاهی را گذارده ام که بی چون و چرا، نیمه ساخت رها شدن ابنیه تخت جمشید و نادرستی مطلق ادعای ادامه سلسله هخامنشی، از پس حکمرانی خشایارشای مجری پوریم را اثبات می کند.

اینک از آن ماجرای کثیف ارائه مستندات قلبی حضور داریوش دوم و اردشیر اول و دوم، با نوشته هایی بر چند پایه ستون با خبریم و گرچه نفس این ادعا پوچی مطلب را در بطن خود نهفته دارد، اما این را هم می دانیم که هنوز نتوانسته اند حتی تصویری از همین زیر ستون های معجزه گر و سلسله ساز را در منبعی قابل مراجعه و در دسترس، به نمایش بگذارند! بدین ترتیب آن قطعه نخست در این دومینوی اعجاب انگیز و دوران ساز، به حرکت درآمده و مانده است بنشینیم و تخریب و برهم آوار شدن دست مایه سه قرنه یهودیان در موضوع تاریخ نویسی برای جهان را نظاره کنیم که تنها محرک و منظور از تدوین و تحریر آن، مخفی نگهداشتن قتل عام پوریم بوده

است. با خواست خداوند و به زودی آن تحول ماهوی و بنیانی را به شرح خواهم آورد که یهودیان را واداشت تا به تاریخ نویسی و فیلسوف سازی و فلسفه بافی و تدارک فرهنگ واژه ها و تدوین دائره المعارف ها رو کنند و حاصل ملموس و مشهود آن این شده است که اگر امروز یک سکه با متن و تصویر و تاریخ گذاری و القاب و الهه های یونانی را، که در ذیل آن به صراحت حک کرده اند «زنده باد یونان»، به استادی در کرسی تاریخ دانشگاه آتن نشان دهیم و تعلق آن را بپرسیم خواهد گفت سکه ای پارتی از صحرای شمال خراسان است و در برابر اگر نامی در دریای شمال و یا محلی در آمریکای جنوبی، اندک شباهتی به واژه ای در زبان فارسی داشته باشد، گروهی مدعی می شوند که هخامنشیان، مدتی مدید در آن حوزه سروری کرده اند! چنان که تاریخ نگاری جهان باور دارد کورش فارسی، برای آموزش نحوه رعایت حقوق بشر به بابل تاخته آن طور که نماینده نظامی امروز یهودیان، یعنی رئیس جمهور آمریکا، مشابه آن اقدام و با همان بهانه را در عراق تکرار می کند و نخبه مورخین جهان، باور کرده اند تابش دانش شرق میانه، نه در نسل کشی عام یهودیان در ماجرای پوریم، بل در تاراج اسکندر و اعراب و مغولان خاموش شده و گروهی گمان دارند مخروبه های نیمه ساخت تخت جمشید محل برگزاری جشن های ملی ایرانیان و پایگاه پذیرایی از نمایندگان ۱۲۷ ملت بوده یا پذیرفته اند خشایارشا با پنج میلیون خدمه و نظامی به یونان تاخته، یا اعراب در نبردهای قادسیه و نهاوند و جولای بر ایرانیان هجوم آورده و به ضرب شمشیر آنان را از دین زردشتی برگردانده اند، آن طور که قبول دارند سلطان محمود غزنوی ۱۹ بار به هند حمله برده و مسلم می دانند که ایران، خردمندان و شاعران و طبیبان و منجمان و اندیشمندان بزرگی داشته که بی نیاز به مدرسه و شهر و خانه و قلم و دوات، در غنای فرهنگ بشر کوشیده اند! تمام عوارض این بیماری خاموش همه گیر و بی علاج، تنها و تنها از آن سبب تا مغز استخوان مبتلایان به آن، در

سراسر جهان و در تمام مراکز تفحصات تاریخی رسوخ کرده که یهودیان، هم مرکز انتشار این آلودگی، یعنی کرسی های مربوطه در دانشگاه های غرب و هم کلینیک های تشخیص و مداوای آن را در اختیار داشته و اداره کرده اند.

«عید نصیب (پوریم): «عید نصیب» معادل «عید پوریم» است. «پوریم» واژه ای عبری است که از کلمه بابلی «پور» یا «فور» به معنای «قرعه» یا «بخت و نصیب» گرفته شده است. این عید را «یوم مسروخت» می نامیدند و این مسروخت به لباسی اشاره داشت که یهودی در عید نصیب در قرن اول قبل از میلاد بر تن می کرد. اعراب این عید را «عید الشجره» می نامیدند. عید نصیب در چهاردهم آدار برگزار می شود این عید یک عید بابلی است که خداوندان بابل در آن سرنوشت انسان ها را رقم می زدند ۱۴ آدار همان روزی است که استر، یهودیان ایران را از توطئه ای که هامان برای کشتن آن ها چیده بود، نجات داد، به همین دلیل برخی از یهودیان، روز قبل از آن را به عنوان «روز (تعینت) استر» روزه می گیرند و بدین وسیله خاطره روزه ای را که استر و تمام یهودیان آن زمان گرفتند، زنده نگه می دارند. بر اساس روایت تورات، استر نزد پادشاه رفته و نظرش را در مورد کشتن یهودیان عوض کرد. پادشاه با قرعه (که در عربی به آن «نصیب» گفته می شود) تصمیم گرفته بود که در سوم آدار همه آنان را قتل عام کند. در شب و روز این عید یکی از یهودیان سفر استر را از روی یکی از مجموعه های پنج گانه قرائت می کند. بر همگان از جمله زنان و کودکان واجب است به قاری گوش دهند. این عید با سر و صدای فراوان همراه است، زیرا یهودیان در هنگام شنیدن نام هامان که نام او در سفر استر آمده، هیاهو بر پا می کنند و یا با چوب دستی خویش بر زمین می کوبند تا گویی هامان را زده باشند. خواننده کاملاً سکوت می کند تا سر و صداها پایان یابد. سپس ادامه داده تا بار دیگر به نام هامان می رسد. یهودیان در این روزها هدایایی به دوستان و نیازمندان می دهند و خانواده ها نیز به مبادله غذا می پردازند. از دیگر سنت های این عید خوردن فطیری به نام «گوش هامان» است. یهودیان در مراسم عید همچنین کلاه خاصی بر سر می گذارند. آن ها در جهان

غرب هم چنین نمایشی در مورد استر ترتیب می دادند. این نمایش برای اولین بار در گتو شهر ونیز به سال ۱۵۳۱ برگزار شد. این نمایش از کارناوال های شادی ایتالیا و نمایش های اخلاقی مسیحی تاثیر گرفته بود شرکت کنندگان در مراسم، در باده نوشی افراط می کردند تا آن جا که برخی فقهای یهودی فتوا دادند که یهودی می تواند آن قدر شراب بنوشد که در هنگام قرائت سفر استر نفهمد فرق میان نفرین هامان و دعا برای مردخای چیست. در میثنا آمده است: تمامی اعیاد به استثنای عید نصیب، لغو شده است، زیرا یهودیان همواره مخلص خدا و قوم خود باقی خواهند ماند و از سوی دیگر، همواره هامانی وجود دارد که برای نابودی یهودیان توطئه چینی کند». (عبدالوهاب المسیری، دایره المعارف یهود، یهودیت و صهیونیسم، جلد پنجم، ص ۲۸۸)

این تمام مطلبی است که المسیری صاحب معتبرترین دایره المعارف یهود، که با ظاهر اسلامی تدوین کرده، درباره «پوریم» می داند و سراپا به مطایبه می ماند. دایره المعارف المسیری چیزی در باب نسل کشی یهودیان در پوریم نمی نویسد و اصولاً مدخل معینی با عنوان «پوریم» با محتوای یک حادثه تاریخی ندارد و مطلب بالا را از میان شروح او در باب اعیاد یهودیان بیرون کشیده ام، که کوشیده است با نام گذاری نو و عاریتی و علی البدل بر پوریم، تا حد توان، این نام را از یادها برود. چنان که در فصل شانزدهم جلد چهارم دایره المعارف اش، تایید آشکاری بر عناوینی می گذارد که اندک تحقیق عالمانه مندرجات باب های آن را به باد می دهد:

«پارس ها، (مادها، هخامنشیان، پارت ها و ساسانیان)، مادها، هخامنشیان، زرتشتیگری، کورش کبیر، دارا (داریوش اول)، اردشیر اول، خشایارشا، پارت ها (اشکانیان)، ساسانیان، استر، زرو بابل، نحمیا، عزرا، شیش بازار (شیشبصر)». (عبدالوهاب المسیری، دایره المعارف یهود، یهودیت و صهیونیسم، جلد هشتم، ص ۱۴۰)

ملاحظه می کنید که دانایی این نودایره المعارف نویس مسلمان درباره مسائل تاریخی شرق میانه، شمه و شعبه دیگری از کپی

برداری متداول و مبتدلی است که در تمام دیگر دایره المعارف های جهان و به تمام زبان ها یافت می شود. با این توجه که داده های المسیری گامی نیز به توجیهاات یهودی شبیه تر است و تشریحات او در باب فصل های تاریخ ایران، از جمله درباره هخامنشیان فقط و فقط به مندرجات تورات منحصر است، چنان که مادها و هخامنشیان و اشکانیان و ساسانیان را در زمره فارسیان می آورد و هخامنشیان او، درست برابر توضیحات تورات، پس از داریوش به اردشیر اول منتقل می شود و داریوش دوم و سوم و اردشیر دوم و سوم ندارد، زیرا تورات، آن ها را نمی شناسد! جای آن دارد که سعی مجموعه «تاملی در بنیان تاریخ ایران» در ابطال این همه داده های تاریخی یهود نوشته، در موضوع روند حرکت انسان در هفت هزاره دوران تمدن را، نخستین پاد زهر و تزریق اولین واکسن سلامت بر پیکره بیماری گرفته باورکنندگان به تاریخ تلقینی و موجود بشر بنام و ادعا کنم این تحقیقات، سرانجام و به زمان خود، آدمی را از بستر بیماری ابتلا به تلقینات یهود درپایه های علوم انسانی، از جمله تاریخ و ادبیات و حواشی حقه بازانه کنونی آن بیرون خواهد کشید و غبار اختلافات ناشی از این همه فریب را از فرهنگ ها خواهد سترد. باری چنان که خواندید، در بررسی المسیری از ماجراهای مربوط به ایران، از استر هم نام آمده، که در آن اشاره ای هم به ماجرای پوریم دارد.

«گمان غالب این است که اسم استر دارای ریشه هندی باستان و به معنای خانم کوچک است. سپس این لفظ وارد فارسی شده و معنای «ستاره» به خود گرفته است و گفته می شود که این واژه با واژه اکدی «اشکار» (به عبری عشتروت) مرتبط است. اسم عبری استر «هاداسا» یا «درخت آس» است. استر در شوش، پایتخت پارس، بزرگ شد و بدون این که کسی از هویت او با خبر باشد به دربار سلطنتی ایران راه یافت و بعد از این که پادشاه همسر خویش شهبانو وشتی را طلاق داد، استر محبوب و مقرب پادشاه شد.» (عبدالوهاب المسیری، دایره المعارف یهود، یهودیت و صهیونیسم،

من بخش های عمده و مهم و موثر دائره المعارف ۸ جلدی المسیری را خوانده و در آن باب ها مطالبی یافته ام که تردیدهای مرا در بستن اتهام آنوسی به او رفع می کند. چنان که در متن بالا استر را بزرگ شده شوش پایتخت پارسیان می گوید و احتجاجات او در پایان همین مدخل استر، در رد نسل کشی پوریم و حذف اهمیت تاریخی آن، چنان که بیاورم، به گونه ای است که مشت این دائره المعارف نویس آنوسی ظاهرا مسلمان را باز می کند. آیا عجیب نیست سر و صدای این دائره المعارف جانب دار یهود را، ناگهان و در میان توجه خردمندان ایرانی به ماجرای پوریم، بلند کرده اند؟!

«سرانجام هامان به دار آویخته شد و بعد از آن پادشاه به یهودیان اجازه داد که «برای دفاع از خود و خانواده های شان متحد شوند و تمام بد خواهان خود را از هر قومی که باشند، بکشند و دارایی آن ها را به غنیمت بگیرند». (استر ۸/۱۱) «یهودیان شادمانی بسیاری کردند و بسیاری از اقوام روی زمین به دین یهود گرویدند زیرا از یهودیان می ترسیدند» (استر ۸/۱۷). یهودیان دست به انتقام جویی زدند و بزرگان و روسای شهرها آنان را در این کار یاری دادند. به این ترتیب یهودیان به دشمنان خود حمله کردند و آن ها را از دم شمشیر گذرانده کشتند. آن ها در شهر شوش که پایتخت بود پانصد نفر را کشتند... «و هفتاد و پنج هزار نفر از دشمنان خود را کشتند، ولی اموال شان را غارت نکردند». (عبدالوهاب المسیری، دائره المعارف یهود، یهودیت و صهیونیسم، جلد چهارم، ص ۲۱۵)

من به اندک مغایرت های نقل فوق با متن تورات، از سوی المسیری کار ندارم، می خواهم توجه دهم چه گونه او، هنگامی که در انتقال متن تورات، ناگزیر بوده به گوشه ای از آن قتل عام کامل، اشاره کند، سراسیمه به تعمیر و تصحیح آن می پردازد و می کوشد اعترافات نسل کشی پوریم در تورات را، بی رنگ کند و از اعتبار بیاندازد

«کتاب استر سئوالات و مشکلات زیادی را بر می انگیزد. این کتاب مضمون و محتوای دنیایی و غیر دینی دارد، در آن اسم خدا به صراحت برده نمی شود، بل در عوض برای اشاره به او از ضمیر

غایب «او» استفاده می شود و در آن هیچ اشاره ای به هیچ مکان مقدس و هیچ نشانه ای از شعائر دینی نیست، مگر روزه و عید نصیب. همچنین پیام اصلی آن قوم گرایی شدید است. با این همه این کتاب از نظر دینی جایگاهی ویژه دارد و یکی از طومارهای پنج گانه است که در طول سال در پنج عید مختلف خوانده می شوند. این کتاب در عید نصیب (پوریم) در کنیسه های یهودی و در رادیو تلویزیون اسرائیل خوانده می شود. عید نصیب عیدی است که یهودیان به دلیل نجات شان از توطئه هامان شادمانی می کنند. الحاق کتاب استر به متن کتاب مقدس مخالفت و بگو مگوی شدیدی برانگیخت، اما در نهایت با آن موافقت شد. بزرگ ترین سازمان صهیونیستی دنیا، یعنی سازمان هاداسا، سازمان زنان صهیونیست، به نام استر نام گذاری شده است. شاید بتوان گفت که کتاب استر احتمالاً به نیمه اول قرن دوم قبل از میلاد باز می گردد و اخشویروش مذکور همان خشایارشا است. با این حال هیچ سند تاریخی برای چنین قصه ای نمی توان یافت و گفته می شود کتاب استر برای توجیه مبالغه در بزرگداشت عید نصیب نوشته شده است و این کتاب در کنار کتاب های معتبر دیگر، به منظور توجیه عید نصیب که عیدی مشرکانه بود، پذیرفته شد. حتی ظاهراً این قصه در کلیت خود دارای ویژگی اسطوره ای است که این ویژگی از مبالغه در شمار کسانی که به دست یهودیان کشته شدند، به خوبی پیداست. ظاهراً این قصه اصالتاً عبری نیست، بل اسطوره ای بابلی است که پیروزی دو خدای بابلی مردوخ و عشتار بر دو خدای عیلامی هومان و ماشنتی را حکایت می کند». (عبدالوهاب المسیری، دایره المعارف یهود، یهودیت و صهیونیسم، جلد چهارم، ص ۲۱۵)

آسمان و ریسمان بافی المسیری ودلواپسی اش از ذکر آمار کشتگان ماجرای پوریم، در متن بالا به خوبی هویداست که از سویی نمی خواهد از ارزش و اهمیت و قداست پوریم کاسته شود و صحت آن را پذیرفته شده می گوید، جایگاه دینی ویژه آن را تذکر می دهد و حتی یادآوری می کند که بزرگ ترین سازمان صهیونیستی جهان، نام استر را بر خود دارد و از سوی دیگر می کوشد که آمار

کشته شدگان در پوریم را غلو شده بنمایاند، بی این که اعداد بدون غلو آن را بازگوید و بالاخره ماجرای پوریم را انعکاسی از نبرد خدایان بابل و عیلام در تورات می نویسد و خواننده را در باره اصل ماجرا به حواس پرتی و تردید می کشاند. کاری که از حوزه توضیحات راوی یک دایره المعارف خارج است و با نمونه های دیگری از این دست، ابهامی باقی نمی گذارد که المسیری به اشاره و پسند اورشلیم دایره المعارف اش را تدوین و با جریان عمومی نفی و انکار پوریم همکاری کرده است.

۷۴. نگاهی به دایره المعارف کتاب مقدس

اینک مهار دانایی های عمومی، در حوزه های معینی از هستی و هویت اقوام کهن، و به طور کلی در علوم انسانی، به دست اورشلیم است و اگر محقق علیه اطلاعات کنونی، در مبانی و زیر بنای روابط بشری، دست به کار سنجش های نو نشود، چاره ای جز دنباله بافی رشته هایی از جعل و دروغ، در زمینه های مختلف، به خصوص تاریخ و ادبیات ندارد. اگر بخواهیم پی آمد فقط یکی از سرخ های نادرستی در این زمینه ها را دنبال و شناسایی کنیم، کافی است مثلاً به تبعات اثبات نیمه ساخت بودن ابنیه تخت جمشید بیاندیشیم که بلافاصله کروئولوژی و ادامه سلسله هخامنشیان پس از پوریم را به هم می ریزد و بر آن مهر باطله می زند، قصه لشکرکشی خشایارشا به یونان و ماجرای حمله اسکندر به تخت جمشید و غارت و آتش زدن آن را به مضحکه تبدیل می کند و سرانجام نقل قول های متعدد این همه مورخ یونانی، که خود را شاهد و نقال این مطالب گرفته اند، صورت فکاهیات می گیرد، سپس حواشی و مباحث و نوشتارهای بی سر و ته موضوع، چون حضور زردشت و آناهیتا و مزدک و مانی و اوراق مجموعه تالیفاتی که به شرح و بسط این دروغ ها پرداخته، سر

از دکان حلوا فروشی در می آورد و در نهایت، دنباله این آشفتگی به میزانی گریبان هایی را خواهد گرفت، که تقریباً هیچ اهل نظری، در این زمینه، از مصائب آن در امان نخواهد ماند

در این مرحله معلوم است ارائه و عرضه ادله روشن و گوناگون و بی شمار، موجب نخواهد شد که دکان داران کنونی، به آستان حقیقت سرخم کنند و برای دروغ های پیشین فاتحه بخوانند. پیچیدگی آن جا بروز می کند که هرچه مواجه شوندگان با تزه های تاریخی - اجتماعی «تاملی در بنیان تاریخ ایران»، صاحب تالیفات بیش تری باشند، نسبت به این داده های جدید خشمگین ترند و حتی از قبول احکام گریز ناپذیر یک مستند دیداری همه فهم، مانند «تختگاه هیچ کس» هم ابا دارند، زیرا قبول هر جزء و ذره ای از این مبانی جدید، با ابطال تمام مایملک فرهنگی آن ها، که نانی در سفره شان چیده، برابر می شود و قمپزهای استادانه شان را درخور تمسخر می کند. چنین است که دیدن مستند تختگاه هیچ کس را بر شاگردان و اطرافیان مظلوم، تحریم کرده اند و دلفکی کسانی در باکو و یا آذربایجان خودمان در این باب از همه سرگرم کننده تر است، زیرا غالب آن ها مشق نگارش خویش را از ستایش هخامنشیان و تخت جمشید آغاز کرده و اغلب شاگردان انستیتوهای خاورشناسی یهودزده دوران استالین بوده اند. هنگامی که نقل و قیل و قال فحاشانه این کم مایگان بی خرد را، که ناگهان رسن این حقایق نو، دست و پا و گردن و قلم شان را بسته، در باره مستند «تختگاه هیچ کس» می شنوم، بر من مسلم می شود که مسیر را درست طی می کنم زیرا عیان شده مجموعه ای از مدعیان کنونی در سراسر عالم، جز فحاشی و سعی در اختفای امر، به قدر سطری پاسخ تردید ساز در صحت مبانی مطروحه در آثار مرا ندارند و چنین است که آن گروه از مردم معمول که در صحنه گذاردن بر دروغ های تاریخی یهود نوشته، تالیفاتی ندارند، در باز اندیشی نسبت به دریافت های پیشین خویش، سنجیده تر رفتار می کنند. حضرات بدانند که مهار اسب سرکش و تیزتک حقایق تاریخی و

ادبی، از چنگ یهودیان خارج شده و اگر هنوز بر سر راه آن بمانند، زیر ضربات سم توسن درحال تاخت آن له خواهند شد و بدانند دفتر عدالت زمانه، پس از ۲۵ قرن، به خون خواهی نابود شدگان در پوریم گشوده شده و منکران دروغ نویس مطلب را رسوا کرده است

حالا یکی دو سالی است که دائره المعارف دیگری در زمینه مسائل یهود و این بار با نام «دائره المعارف کتاب مقدس» به زبان فارسی منتشر شده، که به نظر می رسد یک کار گروهی است. کتاب، مقدمه نویس، ویراستار و مسئول گروه چند نفری مترجمین را بدون هدایت بیش تر، بهرام محمدیان معرفی می کند که شاید آن صاحب مقام در مراکز رسمی آموزشی و یا همان نوکشیش ایرانی باشد و یا نباشد. دائره المعارف موصوف، دارای صدها مدخل است، که با توجه به معرفی گروه مترجمین، نمی تواند تالیفاتی مستقل شناخته شود، اما با کمال حیرت و خلاف عرف معمول، هیچ مدخلی اشاره به مرجع ترجمه ندارد و به ظاهر کوشیده اند به کار، در عین حال، شمایل یک تالیف را ببخشند

«لغت نامه یا قاموس کتاب مقدس که برای سال ها تنها مرجع فارسی برای کمک به خوانندگان فارسی زبان کتاب مقدس بوده، به اتمام و سعی آقای هاکس و همکاری آقا میرزا اسماعیل صدیقی نوذری تهیه شده و در سال ۱۹۲۸ میلادی به چاپ رسیده است. برای تهیه این لغت نامه ارزنده قریب به چهل سال وقت صرف گردیده و به حق که در آن زمان بسیار مفید بوده و کار ایشان شایسته تقدیر است. اما پس از گذشت حدودا هفتاد سال با توجه به تحقیقات و یافته های جدید و همچنین کاستی ها و نثر نامانوس قاموس موجب گردید تا نیاز به مرجعی کامل تر و دقیق تر برای تمام اشخاص که مشتاق مطالعه و تحقیق هستند، احساس شود. این نیاز ما را بر این داشت که شروع به تالیف و ترجمه این دایره المعارف کنیم. در ارتباط با کتاب فوق اشاره به چند نکته ضروری است

۱. این دایره العمارف بر اساس ترجمه قدیمی کتاب مقدس فارسی تهیه شده است علت این انتخاب دو مطلب است، اول این که ترجمه

فوق که از زبان های اصلی صورت گرفته، از نظر تعلیمی بسیار دقیق بوده و نسبت به سایر ترجمه های تفسیری قابل استنادتر است. علاوه بر این از نظر ادبی اثری بسیار زیبا و در خور توجه و در بین فارسی زبانان از جایگاه و محبوبیتی خاص برخوردار است.» (گروه مترجمین، دایره المعارف کتاب مقدس، مقدمه، ص ۱)

این توضیح در باب «دایره المعارف کتاب مقدس» که در ابتدای دیباچه آن آورده اند، بلافاصله پرسشی پدیدار می کند که اگر دایره المعارف بر اساس نسخه فارسی تدوین شده، پس گروه مترجمین، ضمائم اضافی را از کجا برداشته و چرا منابع آن را معرفی نکرده اند؟! چنان که در آغاز رجوع به آن، با فقدان مدخل های مهمی رو به رو شدم که به گمانم از سر سهو نیامد، مهم ترین آن ها مدخل کورش در عهد عتیق بود. به ناشر تذکر دادم و علت را پرسیدم. جواب معینی نگرفتم جز این که چندی بعد برگه کوچک غلط نامه ماندنی با مضمون و محتوای زیر تدارک دیدند و برای کتاب فروشان فرستادند.

«کوروش (دوم تواریخ ۲۲:۳۶) پادشاه نامدار و مشهور فارس (عیلام) که بابل را تسخیر کرده و آزادی یهودیان را اعلام نمود (عزرا ۱:۱-۲). وی پسر کمبوجیه بوده و در سال ۵۹۹ ق. م. متولد و در سال ۵۵۹ ق. م. پادشاه فارس گردید. کوروش رهبر انتظامی قدرتمند و بزرگی بود که در سر تسخیر کل ممالک جهان را می پروراند. بابل در برابر ارتش او (۵۳۸ ق. م.) در شب ضیافت بلشصر شکست خورد (دانیال ۳۰:۵) و سپس سرزمین کهن آشور نیز به امپراتوری او اضافه گردید (۲:۲۱ ای عیلام برای). تا این زمان پادشاهان بزرگ جهان دشمنان یهودیان بودند، اما کوروش برای آن ها همچون «شبان» بود. (اشعیا، ۴۴:۲۸ و ۴۵:۱) خدا از او برای خدمت به قوم خود استفاده کرد. همچنین ممکن است که او در اثر تماس با یهودیان شناختی درباره خدای آنان پیدا کرده باشد (تواریخ ۲:۳۶)» (سال اول کورش). (عزرا ۱:۱) کوروش در اکتبر ۵۳۹ ق. م. بابل را تسخیر نمود و سال اول حکومت کوروش بر بابل در مارس ۵۳۸ ق. م. آغاز گردید. بنیانگذار امپراتوری فارس بین سال های ۵۵۹ الی ۵۳۰ ق. م. سلطنت نمود. (اشعیا ۴۴:۲۸ و ۴۵:۱) از او به عنوان شبان

و مسح شده خداوند سخن می گوید که آن چه را که خدا به زبان ارمیای نبی گفته است به انجام خواهد رسانید. (ارمیا ۱۰:۲۹، ۱۲:۲۵) اولین تبعید در سال ۶۰۵ ق. م. یعنی سومین سال سلطنت یهوایقیم پادشاه یهودا آغاز گردید (دانیال ۱:۱). در سال ۵۲۸ ق. م. تقریباً ۷۰ سال اسارت پایان یافته و قوم شروع به بازگشت نمودند. (دانیال ۲:۹). در ارتباط با مرگ کورش روایت های متفاوتی وجود دارد و احتمالاً در سال ۵۲۹ ق. م. چشم از جهان فروبست. (گروه مترجمین، دایره المعارف کتاب مقدس، برگه ضمیمه کتاب)

همین پخش عجولانه این برگه، با متنی سرپا غیر منطبق با یادهای کورش در عهد عتیق، تقریباً مرا قانع کرد که با کاری پر زحمت ولی نه چندان موثق رو به رویم. نخست این که یاد کورش در عهد عتیق از ده مورد در می گذرد و منحصر به آیه ۲۲ فصل ۳۶ کتاب دوم تواریخ نمی شود. دوم که پارس همان عیلام نیست، سوم که بابل در شب ضیافت بلشصر به دست کورش سقوط نکرد و این دو واقعه کاملاً بی ارتباط با هم است. چهارم که در آدرس اشعیا ۲:۲۱ مطلبی در باب سرزمین آشور و افزوده شدن آن به امپراتوری کورش نیامده است. پنجم که در ۲:۹ کتاب دانیال تنها یادآوری و دعای دانیال به یهوه در باب اتمام دوران اسارت قوم ثبت است و بازگشت قوم به اورشلیم مطلب دیگری است که پس از حمله کورش به بابل و پیروزی او تحقق می یابد و

«در سال اول داریوش بن اخشورش که از نسل مادیان و بر مملکت کلدانیان پادشاه شده بود، در سال اول سلطنت او، من دانیال، عدد سال هایی را که کلام خداوند درباره آن ها به ارمیای نبی نازل شده بود، از کتب فهمیدم که هفتاد سال در خرابی اورشلیم تمام خواهد شد». (عهد عتیق، دانیال، ۹: ۱ و ۲)

چند باری نوشته ام که کتاب تورات، در پایان زندگی موسای پیامبر و در انتهای اسفار خمسه بسته می شود و ۳۴ کتاب بعد، یکسره ذیل بر تورات است که نه فقط تقدسی ندارند، بل در عین حال که روایتی از تاریخ قوم یهود از پس درگذشت موسای پیامبر تا ظهور عیسی

مسیح است، تنها زمانی به عنوان سند تاریخی منزلت می یابد که دیگر نشانه های همزمان و پدیده های جنبی، صحت آن ها را تایید کند. چنان که کتاب دانیال در نقل فوق داریوش را پسر خشایارشا می گوید که قبول آن با وارونه کردن تمام امور هخامنشی برابر می شود و سرپای کتب ضمیمه اسفار خمسه از این دست اطلاعات نادرست تاریخی مملو است و هر گوشه آن نیاز به بازخوانی های سخت گیرانه ی مکرر دارد. در عین حال در همین کتب ضمیمه تورات، به اطلاعات تاریخی و جغرافیایی قابل توجهی در مورد مسائل باستان شرق میانه بر می خوریم، که بنا بر تایید نشانه های همزمان دیگر، به وجه انکار ناپذیری با حقیقت رخ دادهای کهن و باستانی منطقه ما منطبق است

باری از آن که مقصدم نقد و ارزیابی دایره المعارف جدید کتاب مقدس نیست، پس تنها به دنبال مطالب و اطلاعاتی رفته ام که در موضوع پوریم در آن کتاب ثبت است و با کمال حیرت، با فقدان مدخل مستقلی در باب پوریم در این دایره المعارف مواجه شدم. آیا چه سرّی در این کوشش مشخص، پنهان است که فصل استر در ضمائم کتاب تورات به طور کامل خوانده نشود و در معرض بررسی و قضاوت قرار نگیرد؟ ناچار متوجه حواشی مطلب شدم و کوشیدم به هر حال رد پایی از پوریم در این دایره المعارف بیابم. چنان که اندک اشاره ای به موضوع در مدخل خشایارشا پیدا شد

«اخشورش، شیر شاه نام عبری خشایارشا که شکل یونانی آن نیز است. نام پادشاهی از فارس که دشمنان یهودیان وی را تحریک کردند که تا باز سازی هیکل را متوقف کند. (عزرا ۴: ۶) او احتمالاً کمبوجیه پسر کورش بوده که در سال ۵۲۹ ق.م. به سلطنت رسید و ۷۵ ماه بعد از آن درگذشت

خلع سلاح وشتی: مهمانی که ۱۸۰ روز به طول کشید در سال سوم سلطنت وی اتفاق افتاد آن چه که پادشاه از وشتی درخواست کرد خلاف آداب و رسوم زبان فارس بود و به هر حال او بر خلاف دستور وی عمل کرد.

ازدواج با استر: درسال هفتم سلطنت اش با استر ازدواج کرد. دختر زیبایی که هویت خود را از وی پنهان کرد.

هامان: انتصاب هامان به نخست وزیری به دلیل احترام زیادی بود که پادشاه برای هامان قائل بود. هامان مبتلا به غرور و خود بزرگ بینی شدید بود و نسبت به مردخای که به دلایل مذهبی از تعظیم و تکریم وی خود داری می کرد، نفرت می ورزید. به همین دلیل وی پادشاه را با مکر و حيله وادار کرد تا فرمانی صادر نموده و به موجب آن اعدام کلیه یهودیان را اعلام دارد. یهودیان با ماتم و نوحه گری نسبت به فرمان پادشاه عکس العمل نشان دادند. در اثر تشویق مردخای، استر قبول کرد که نزد پادشاه برای قوم شفاعت کند. وی با برپایی ضیافتی سرانجام درخواست خود را به پادشاه اعلام می کند. پادشاه نیز با کمال میل تقاضای او را می پذیرد و هامان به وسیله همان داری که برای مردخای تدارک دیده بود، اعدام می گردد. پس از مرگ هامان اخشورش پادشاه تمامی املاک هامان و اختیارات وی را به استر و استر نیز آن را به مردخای می سپارد». (گروه مترجمین، دایره المعارف کتاب مقدس، ص ۶۶۳)

فهم مطالبی که در ابتدای این نقل آمده، برای عقول سلیم به کلی نامیسر است و اغتشاش نوشتار در آن تا اندازه ای است که گره آن حتی به تفسیر نیزگشوده نمی شود، زیرا می نویسد خشایارشا همان کمبوجیه فرزند کورش است که فرمان توقف ادامه ساخت هیکل در اورشلیم به زمان او صادر شده است! ضمن این که به نظر می رسد آن اشاره به «زبان فارس» را هم باید «زنان فارس» خواند و می بینید که در این نقل مختصر از حوادث کتاب استر در عهد عتیق، حتی نامی هم از پوریم برده نشده و سرپای این اشارات به شرح کوتاهی درباره یک اختلاف شخصی میان مردخای و هامان و حاصل آن منحصر است و از آن که نمی دانم چنین متون مغلوطنی را از کجا برداشته اند، ناگزیرم توجه دهم کاتب این سطور نیز، همانند یهودیان جهان، به نشان القاب خوار کننده ای که بر او بسته، نسبت به هامان، نفرت مفرطی داشته است!

«استر (ستاره یا درخت): نام دختری یهودی که ملکه پادشاه فارس، ارتخشستا بوده است. احتمالاً استر نامی فارسی است و یا ممکن است از ستاره ونوس که در یونانی نامیده می شود ریشه گرفته باشد. استر دختر ابیجایل عموی مردخای بوده است. او به وسیله پسر عمویش مردخای به دربار راه یافت. اخشورش اول به دلیل عدم اطاعت همسرش وشتی او را از مقام اش خلع کرد و تصمیم گرفت زن زیبایی دیگری را به عنوان ملکه خود انتخاب کند. استر زیبا به این منظور انتخاب شد استر به اطاعت از دستور مردخای نژاد و اصل و نسب خویش را به پادشاه آشکار نساخت. هامن که نخست وزیر ارتخشستای اول بود، از جانب مردخای به دلایل مذهبی مورد اکرام و تعظیم قرار نمی گرفت. همین مسئله موجب بروز دشمنی وی با مردخای گردید. او در حضور پادشاه چنین وانمود کرد که قوم یهود شرایع وی را اطاعت نمی کنند و وجودشان برای حکومت خطرناک است. پادشاه به مردخای قدرت و اختیار تام برای کشتار یهودیان داد. استر که خود نیز شامل فرمان می شد با مشورت مردخای تصمیم گرفت که خلاف قانون، خودش را بر پادشاه ظاهر سازد. او به این ترتیب عمل کرد و مورد توجه پادشاه قرار گرفت. ارتخشستا به وی قول داد که خواسته وی را اجابت خواهد کرد. او هامن و پادشاه را به مهمانی که ترتیب داده بود دعوت کرد. در حین مهمانی پادشاه قول و وعده خود را به استر یادآوری نمود و استر او و هامن را به مهمانی فردا دعوت کرد تا تقاضای خود را در آن مهمانی علنی سازد. روز بعد استر توانست حکم اعدام یهودیان را لغو و هامن را به همان سرنوشتی که برای یهودیان ترتیب داده بود، گرفتار سازد یهودیان به یادآوری آن روز هر سال عیدی را به نام پوریم برگزار می کنند. هدف کتاب استر، اثبات حفاظت و قدرت رهایی بخش خداوند از قوم خود در امتحاناتی است که گریبانگیر آنان می گردد». (گروه مترجمین، دایره المعارف کتاب مقدس، ص ۶۶۸)

در این جا نیز باید در جای «به مردخای» بخوانیم که پادشاه «به هامن» قدرت و اختیار تام برای کشتار یهودیان داد. این جا نیز موضوع دعوا، کاملاً محدود و خانوادگی و میان هامن و استر و

مردخای است که با اعدام هامان پایان می یابد، با این تفاوت که در این کاریکاتور محض از کتاب استر عهد عتیق، سرانجام نام گنگی از پوریم به عنوان یکی از اعیاد یهود می خوانیم و آن جمله نهایی نقل که تکلیف همه چیز را معلوم می کند.

«استر، نویسنده و تاریخ نگارش: گرچه نمی دانیم نویسنده کتاب استر چه کسی بوده، ولی امکان دارد از مدارک داخل کتاب به نتایجی درباره نویسنده و تاریخ نگارش آن دست یافت. از تاکیدات نویسنده بر منشاء اعیاد یهودی و از نفوذ احساسات ملی یهودی به داستان واضح است که او یک یهودی بوده است. نویسنده از رسوم فارس اطلاع داشته و وقوع داستان در شهر شوش و عدم اشاره به یهودا یا اورشلیم بیانگر این است که او ساکن یکی از شهرهای فارس بوده است. زودترین تاریخ پیشنهاد شده برای کتاب، کمی پس از وقوع اتفاقات نقل شده در کتاب است. برای مثال حدود ۴۶۰ ق.م. مدارک داخلی کتاب بیانگر این است که عید پوریم مدتی پیش از نگارش کتاب نیز به جا آورده می شد ۱۹:۹. بعضی محققین کتاب مقدس، تاریخ نگارش کتاب را به دوران هلنیستیک ها مربوط می کنند ولی عدم وجود کلمات یونانی و شیوه زبان عبری نویسنده، بیانگر این است که کتاب قبل از سقوط فارس به دست یونانیان (۳۳۱ ق.ه) نوشته شده است». (گروه مترجمین، دائرة المعارف کتاب مقدس، ص ۱۸۴)

نه از این مقدمه و نه از دنباله بلند آن، در دائرة المعارف کتاب مقدس، مطلبی از پوریم معلوم نمی شود، چنان که نمی توان از اسرار آن رفرنس (۱۹:۹) با خبر شد و غرض از اشاره به آن را دریافت که حتی آیه ۱۹ فصل ۹ کتاب استر در تورات را نیز شامل نمی شود و بی اعتباری دیگر مطالب این نقل نیز از آن ذکر سقوط فارس به دست یونانیان استنباط می شود

«عید پوریم: توسط مردخای و به یادگار حفاظت یهودیان سرزمین فارس از نقشه کشتار آنان به توسط هامان طراحی گردید. واژه پوریم به معنای قرعه است و علت این نام گذاری کنایه به قرعه ای است که هامان برای تعیین روز اجرای نقشه خود انداخت. این عید دو

روز به طول می انجامد، یعنی روز چهاردهم و پانزدهم آدار، معادل مارس. در آن روز جشن و شادی به پا داشته و هدایا برای یکدیگر و بخشش برای فقرا می فرستادند». (گروه مترجمین، دایره المعارف کتاب مقدس، ص ۳۷۴)

این آخرین اشاره بی خاصیت به موضوع پوریم در دائره المعارف کتاب مقدس است تا معلوم شود در هیچ بخش این کتاب سخنی از قتل عام پوریم نیست و حتی آن اعداد و ارقام کشته شدگان مندرج در کتاب استر تورات نیز به آن منتقل نشده است. پوریم در این دائره المعارف یک حادثه ناچیز در دربار خشایارشا، همراه با جشن و خوشی و شادمانی است که حتی ممکن است اختراع هلنیست های یونانی شمرده شود؟!

۷۵. نگاهی به قاموس کتاب مقدس

قریب ده سال پیش، «قاموس کتاب مقدس» به فارسی برگردانده شد، که اصل آن هشتاد سال قبل در بیروت منتشر شده بود. چنین فاصله درازی میان نخستین انتشار تا ترجمه فارسی این کتاب، به روشنی از این مطلب مهم پرده برمی دارد که جامعه روشن فکری ایران، به مطالعه در حوزه ادیان، لااقل تا پیش از انقلاب بزرگ ۱۳۵۷، نیازی نمی دیده، صرف وقت برای اشراف به تاریخ و تاثیر دین بر پروسه رشد در مسیر تکامل اجتماعی را بی هوده می انگاشته و بیش تر تمایل داشته است مسائل و مراتب مربوط به باورهای دینی را، در زمره خرافات و حد اکثر اسطوره فهرست کند. در واقع این قاموس مختصر و کوچک و تازه به بازار آمده، نخستین متن تفسیری و دائره المعارفی در موضوع کتاب مقدس به فارسی است، که در اندازه خود به گشودن غموضی در تورات و انجیل مدد رسانده است

«استر یا هدهسه: لفظ اول فارسی و به معنی ستاره می باشد و لفظ

دوم عبرانی و به معنی درخت وارد شده است و هر دو اسم دختر ابی جایل بود که در مملکت فارس تخمیناً ۵۰۰ سال قبل از مسیح تولد یافت و چون پدرش جهان را بدرود گفت، عمو زاده اش مردخای او را تینی کرده همی پرورد و چون اردشیر وشتی ملکه را مطلقه نمود استر را برگزیده در جای وشتی ملکه شد و مورد عواطف ملوکانه گردید و بدان واسطه مالیات قوم یهود که در آن وقت در ایران بسیار بودند، تخفیف یافت. خلاصه استر به مرتبه اعلی ترقی کرده به حدی اقتدار یافت که قوم خود را از بلای قتل عام برهانید و یهود روز فوریم را به یادگاری آن خلاصی تا امروز در کمال دقت نگه می دارند و به گمان برخی، شوهر استر همان زرکسیز یونانیان است و هرکس مفصل تر از این بخواهد به صحیفه استر رجوع کند».

(هاکس، قاموس کتاب مقدس، ص ۵۰)

این توضیحات درباره استر و زادگاه و سیرزندگی او، در آن قاموس، عمدتاً با تورات تطبیقی ندارد و به خصوص آن جا که استر را همسر اردشیر می گوید، کاملاً با متن عهد عتیق در تعارض می افتد که او را همسر و ملکه خشایارشا معرفی کرده است، چنان که اعلام زاده شدن استر در ایران با اطلاعات تورات تطبیق نمی کند که او را در زمره اسیران اورشلیم و تحت تربیت مرد خای، یک اسیر دیگر اورشلیمی قرار داده است!

«شخصی یهودی در دارالسلطنه شوشن بود که به مرد خای بن یائیر ابن شمعی ابن قیس بنیامینی مسمی بود. و او از اورشلیم جلای وطن شده بود با اسیرانی که همراه یکنیای پادشاه یهودا جلای وطن شده بودند که نبوکد نصر پادشاه بابل به اسیری آورده بود و او هدسه، یعنی استر، دختر عموی خود را تربیت می نمود چون که وی را پدر و مادر نبود و آن دختر خوب صورت و نیکو منظر بود».

(عهد عتیق، استر، ۱: ۵ تا ۷)

بدین ترتیب ناآگاهی مستر هاکس از ظرایف و مضامین و اطلاعات تورات، شگفت آور می شود. آیا در پس این آشفتگی گفتار، یک سهل انگاری قلمی و یا مقدمه چینی برای نتیجه گیری معینی خفته است؟ اینک به دنبال سبب اظهار چنین جهالت هایی نیستم و صرفاً مدخل

پوریم را در اسناد موجود شناخت یهود دنبال می‌کنم که با وضوح تمام علاقه شارحان و مفسران کتاب مقدس، به پنهان نگهداشتن و سر و دم بریده کردن ماجرای پلید پوریم را، بیان می‌کند.

«کتاب استر: اما صحیفه استر همواره در میان یهود و مسیحیان در جزء کتب قانونیه محسوب بوده و هست. نگارنده این کتاب به یقین قطعی معلوم نیست زیرا بعضی به عزرا و برخی به کاهنی یهوایقیم نام و جمعی به مردخای نسبت می‌دهند و آن چه از خود صحیفه استر استنباط می‌شود آن که نگارنده اش مردخای بوده و نگارنده آن را در ایران تصنیف نموده مطالبی را که خود معاینه دیده می‌نگارد و نقشه و نمونه واضح و مبینی از وضع سلطنت و رسوم و عادات ایران تشکیل می‌دهد و معلوم است که نگارنده عبری متعصب و غیوری بوده است. فائده مخصوص این کتاب آن است که محافظت عجیبانه و تسلط خدای تعالی را بر اغراض و هواهای نفسانی بنی نوع بشر و اجرای حکم عدل را بر گناه کاران معلوم سازد و هم این که ایشان را متنبه سازد که حضرت اش قوم عهد خود را در نظر داشته در حالت اسیری هم او است که ایشان را بر دشمنان شان مظفر و منصور می‌گرداند ولی با وجود مطالب مذکوره فوق اسم خداوند به هیچ وجه در آن مذکور نیست و باید دانست در ترجمه سبعینیه بعضی ملحقات بر صحیفه استر از قبیل دعای مردخای و غیره که از گفته های مورخین و در ضمن کتب جعلیه است یافت می‌شود». (هاکس، قاموس کتاب مقدس، ص ۵۰)

بهانه ی نبودن نام خدا، در کتاب استر، آن گاه که آن کتاب به وضوح پلاس پوشیدن مردخای و استر و تمام قوم یهود را ذکر کرده و مضمون مفصلی از اوراد و اشعار و التجاء و استغاثه و تقاضای رحمت از یهوه در صفحات ۱۵۹ تا ۱۶۴ کتاب های قانونی ثانی آمده، از دست آویزهای بی حاصل کسانی بوده است، که باز هم به قصد اختفای آن قتل عام، می‌کوشند کتاب استر را ضمیمه ای تایید ناشده بر تورات بدانند. حال آن که هاکس در ابتدای نقل فوق کتاب استر را در زمره اسفار قانونی و تایید شده تورات می‌گوید! به

هر حال در شرح زندگانی و کتاب استر، چنان که خواندیم، اشاره ای هم به ماجرای پوریم با اصطلاح فوریم آمده بود که شرح و تفصیل بیش تر آن را در قاموس کتاب مقدس چنین می خوانیم

«فوریم، (قرعه ها یکی از اعیاد یهود است که محض یادگاری خلاصی یهود به توسط مردخای و استر از هلاکت مراعات می شود و چون هامان از برای تعیین روز هلاکت ایشان قرعه می انداخت بدان لحاظ آن عید را به «فوریم» مسمی نمود. هامان در این عمل یعنی قرعه کشیدن روز به روز و ماه به ماه استمرار همی داشت تا به ماه دوازدهمین یهود که آن را ادار گویند رسید و در آن وقت مراد و مقصد خود را به پادشاه اعلام داشته امر هلاکت و کشتار ایشان در روز سیزدهم ماه نیشان که هم از ماه های یهود است برآمد. از آن موقع تا حال قوم یهود روز چهاردهمین و پانزدهمین ماه اذار را عید گیرند و به قرائت کتاب استر در کنایس و معابد خود می پردازند و چون به جایی که اسم هامان مذکور است رسند تمام جماعت به صدای بلند چنین آواز دهند «خداوند اسم او را محو فرماید» و چون روز پانزدهم به پایان آید در کمال فرح و انبساط باشند. برخی چنان گمان می کنند که عید مذکور در یوشع ۵:۱ همان عید «فوریم» است». (هاکس، قاموس کتاب مقدس، ص ۶۷۲)

همین مختصر ابتر شده، از قول هاکس، مفصل آن مطلبی است که در کتاب استر در باب ماجرای خون ریزی و قتل عام بزرگ پوریم آمده است. در این جا پوریم فقط عیدی است که در آن به قرائت کتاب استر می پردازند و شادمانی می کنند و از منقولات و مفاهیم روشن کتاب استر در باب وسعت آن دشمن کشی چیزی نوشته ندارد و تنها به نفرت یهودیان از نام هامان اشاره می شود. به راستی که پیوسته در صورت غیر ممکن شدن اختفای کامل پوریم، کوچک کردن آن، همیشه و همه جا در عهده چنین شروحو بر کتاب استر بوده است. چنان که مباحث نو گشوده در مجموعه «تاملی در بنیان تاریخ ایران»، مسیر خلاف آن را می پیماید و نخستین گام در شناساندن حوزه و وسعت نسل کشی پوریم، ترسیم تبعات ضد تمدنی آن و وارد کردن

دوباره آن ماجرا به حافظه پاک کرده شده تاریخ شناخته می شود

«روز بزرگ پوریم: فرمان های مندرج در حکم پادشاه، روز سیزدهم ماه دوازدهم که ماه آذار بود، به اجرا درآمد. در این روز، به رغم آن که دشمنان یهودیان لاف نابود ساختن ایشان را می زدند، اوضاع برگشت و یهودیان دشمنان شان را نابود ساختند. در تمامی ولایات پادشاه خشایارشا، یهودیان در شهرهایی که می زیستند گرد آمدند تا با آنان که برای هلاکت شان دسیسه چیده بودند، مقابله کنند. هیچ کس برابر ایشان پایداری نورزید، چرا که بیم از یهودیان بر همه مردمان چیره گشته بود. صاحب منصبان عالی مقام ولایات و والیان و حاکمان و کارگزاران پادشاه، جملگی از بیم مردخای از یهودیان پشتیبانی کردند. مردخای به راستی در کاخ رجلی عالی مقام گشته و آوازه نام او در تمامی ولایات پیچیده بود و به زودی مردی بزرگ می شد. پس یهودیان تمامی دشمنان شان را به ضربت تیغ فرو کوفتند و آنان را قتل عام کردند و نابود ساختند و هر آن چه می خواستند با ایشان کردند. تنها در ارگ شوش پانصد تن را به هلاکت رساندند و از میان برداشتند و فرزنداطا و دلفون و اسفاتا و فوراتا و ادلیا و اریداتا و فرمشتا و اریسای و اریدای و یزاتا ده پسر هامن، پسر همداتا و آزارگر یهودیان را کشتند اما دست به تاراج نزدند. همان روز پادشاه را از شمار قربانیانی که در ارگ شوش گردن زده بودند، آگه ساختند. شاه ملکه استر را گفت: «یهودیان تنها در ارگ شوش پانصد تن را به همراه ده پسر هامن به هلاکت رسانده اند و از میان برداشته اند. پس در دیگر ولایات پادشاه چه کرده اند و اینک مرا بگوی چه می خواهی، پیشاپیش می پذیرم! مرا بگوی که افزون بر این چه آرزویی داری، آن را برآورده می سازم!» استر پاسخ گفت: «اگر اراده پادشاه بر این قرار گرفته، یهودیان شوش فردا نیز اجازه داشته باشند تا حکمی را که برای امروز صادر شده به کار بندند. جنازه های ده پسر هامن نیز بر دار آویخته شود». پادشاه فرمان به انجام این کارها داد و حکم او در شوش اعلام و ده پسر هامن بر دار آویخته شدند. بدین سان، یهودیان شوش در روز چهاردهم ماه آذار نیز گرد آمدند و سیصد تن را در شوش گردن زدند، اما دست به تاراج نزدند. یهودیان ولایات پادشاه نیز به نوبه خود، برای امنیت

جان خویش گرد آمدند. آنان هفتاد و پنج هزار تن از دشمنان شان را گردن زدند و بدین سان از مخالفان خویش آسوده گشتند، اما دست به تاراج نزدند. این واقعه در سیزدهم ماه آذار روی داد. روز چهاردهم آسودند و آن روز را جشن و شادی قرار دادند. یهودیان شوش نیز که در روزهای سیزدهم و چهاردهم گرد آمده بودند، در روز پانزدهم آسودند و آن روز را روز جشن و شادی قرار دادند. بدین سبب یهودیان روستایی که در قریه های فاقد استحکامات زندگی می کنند، روز چهاردهم ماه آذار را با شادمانی و جشن و سرور و مبادله هدایا گرمی می دارند. حال آن که یهودیان شهر نشین، روز پانزدهم ماه آذار را روز خجسته می شمارند و در آن روز به شادی می پردازند و برای همسایگان شان هدیه می فرستند.» (کتاب های از عهد عتیق، کتاب های قانونی ثانی، ص ۱۷۲)

این هم ذکر پوریم، که نحوه اجرای آن، در کتاب مقدس اورشلیم، با دیگر متون فرقه ای تورات، جز افزوده هایی منظوم به عنوان ادعیه استر و مردخای به درگاه یهوه برای نجات قوم از کشتار جمعی یهودیان، تفاوتی ندارد. در این جا تا حدودی، با گستردگی و اعمال خشونت و بی رحمی در اقدام پوریم آشنا می شویم، اما عجیب این که ناگهان مترجم کتاب را نسبت به این اشارات صریح تورات، برافروخته می یابیم و در پاورقی همان صفحه، توضیح عجولانه و ردیه غیرتمندانه ای می خوانیم که بسیار موجب حیرت است

«روایت این کشتارها با واقعیات تاریخی هخوانی ندارد و نباید به عنوان عاملی برای تهییج روحیه انتقام جویی یا صحه گذاری بر آن تلقی شود. گزافه گویی درباره وقایع و ذکر ارقامی که به صورتی بی پایه و اساس مبالغه آمیزند و آب و تاب دادن به روایت، مبین نیت مولف است: او مقدم بر هر چیز می خواسته مضمونی را که به کرات در کتاب مقدس تکرار شده و آن برگشتن اوضاع به سود ستم دیدگان است، بیان دارد و این کار را طبق طرز فکر قدیم، با روایت جنگ های اسرائیل که مبتنی بر قانون قصاص به مثل بوده به انجام رسانده است.» (کتاب های از عهد عتیق، کتاب های قانونی ثانی، ص ۱۷۲)

ناچار در برابر این پاورقی جز ابراز شگفتی، عکس العمل دیگری مناسب نیست. چه باید گفت درباره این حاشیه نویسی که خود را کاسه داغ تر از آش می شناساند تا آن جا که از زبان او تغییر برنامه کشتار یهودیان، به قتل عام بومیان ایران کهن را، «برگشتن اوضاع به سود ستم دیدگان» می خوانیم و با کوششی مواجهم که حتی اعتراف توراتی را نیز حاصل خیال پردازی می داند! آیا صدای خطر را در بیخ گوش های مان و در همه جا نمی شنوید؟!

«پس هامان را بر داری که برای مردخای مهیا کرده بود مصلوب کردند و غضب پادشاه فرو نشست. در این موقع ده نفر پسران هامان در ولایات به حکومت اشتغال داشته اند برای جلوگیری از اغتشاش و شورش و ناامنی به امر شاه آن ها را نیز جلب و اعدام می نمایند و در ظرف دو روز هشتصد نفر دیگر نیز در پایتخت دستگیر و معدوم گردیده از شورش و انقلاب جلوگیری به عمل می آید. سپس پادشاه مردخای را به صدارت انتخاب کرده و دیگر واقعه ای رخ نمی دهد. به طوری که در تاریخ به وضوح وارد است و در سطور بالا که نقل از متن کتاب استر است خوانندگان گرمی ملاحظه فرمودند هامان اصولاً ایرانی نبوده بل از اعراب عمالقه بوده که مقهور ایرانیان شده بودند و اقدام به کودتا بر علیه خشایارشا نمود که خوش بختانه به وسیله مردخای مطلب کشف و خطر مرتفع می گردد. هامان سعی می کرده اطراف شاه را از وجود خیر خواهان خالی کند و جز دستیاران و موافقین و دوستان خودش کسی مصدر کار عمده نباشد چنان که ده نفر پسران خود را والی و استان دار ایالات مهم کرده بود. پس از شکست آن خیال خام و کودتای نافرجام هامان موضوع قتل و غارت یهودیان را پیش می کشد که وسیله ای برای جلب توجه مردم گردد و توجه به مسائل مورد نظر او و پشت پرده نکنند که مردم سرگرم شده ملتفت نشوند در مملکت چه می گذرد تا کار از کار بگذرد. پس از ختم این وقایع مردخای ناسخی بر حکم هامان برای رفع قتل عام یهودیان به تمام ایران ارسال می دارد... این بود شرح مختصری از کشته شدن هامان که گاهی با عدم توجه به حقیقت موضوع و مراجعه به تاریخ از بعضی از مردم به نحوی شرح

خلاف واقع و تحریک آمیز دیده و شنیده می شد. ولی خوش بختانه این افترا هم مثل سایر تهمت ها از رونق افتاده و دیگر کسی به آن توسل نمی جوید... منت خدای را که در پرتو نور مشعل فروزان پهلوی مردم طبعا بیدار و هوشیار و با سواد شده و این قبیل مسائل و مباحث از بین رفته و دیگر کسی گوش به دهان و حرف این و آن ندارد. در همین موضوع خدمت را خیانت و مظلومیت را ظلم می خواندند و این ها هم نتیجه بی خبری و بی اطلاعی مردم از حقایق تاریخ و تحقیق از منبع موثق بود. در خصوص این واقعه هر چه در هر کجا کسی بخواند اقتباس از همین کتاب استر است که در این جا به کرات عین ترجمه جملات آن ذکر شده و اصل آن به زبان عبری است منتهی بعضی از اشخاص قسمتی از آن را به طور ناقص نقل می کرده اند و به نقل تمام حکایت چنان که واقع شده و مرقوم و مسطور است نپرداخته و از این راه احیانا تولید سوء تفاهم و نقار و کدورت می کردند آری یهودی شاه دوست و وطن پرست است خصوصا یهودی ایرانی که علائق دینی و مذهبی هم در ایران دارد و دو هزار و هفتصد سال در ایران ریشه دوانیده و با هموطنان دیگر خود همنژاد و در قوانین مذهبی با آن ها بیش از سایر تمام مذاهب نزدیک و شبیه است. من امیدوارم نقل این حقایق حسن اثربخشیده و ما دوبرادر مسلمان و یهودی را چنان که شایسته مقام برادری است به هم نزدیک و متحد و از نتیجه آن برخوردار نماید». (عبدالله امین زاده ناسی، صبح امید، ص ۱۵۸ تا ۱۶۱)

کتاب «صبح امید» عبدالله ناسی یک روایت خام و بی بزرگ از مسائل یهود ایران و حاوی نکاتی بس صریح و آموزنده از حضور قوم یهود در ایران، از ۲۷ قرن پیش است، که به زمان خود قطعات بس گران قدری از آن را به این وبلاگ منتقل خواهم کرد. اما ملاحظه کنید که ذره ای تفاوت میان بیان عبدالله ناسی درباره پوریم، که کتاب اش را در سال ۱۳۵۱ منتشر کرده و پاورقی پیروز سیار، که «کتاب های قانونی ثانی» را در سال ۱۳۸۰ بیرون داده، وجود ندارد. در هر دوی آن ها بیم از احتمال حساب کشی در باب پوریم موج می زند و بدین ترتیب آگاه می شویم که اسناد تشریحی پوریم، در کتاب های رسمی

موجود، یا به کلی منکر آن رخ داد است، یا پوریم را در اندازه دعوی خانگی کوچک می کند و یا می کوشد فصل استر تورات را شوخی یک خاخام نه چندان مومن یهود و به کلی بی صاحب معرفی کند. اما کسی جواب نمی دهد چرا فرقه های یهود این شوخی را چندان جدی می گیرند و همه ساله جشن آن را چنان برگزار می کنند که بزرگ ترین روز شادمانی و از خود بی خودی قوم یهود خوانده می شود.

۷۶. نگاهی به پوریم در تورات

بدین ترتیب و با مراجعه به منابع کافی و لازم معلوم شد یهودیان در اختفای ماجرای پوریم اصرار سرسختانه و همه جانبه داشته و دارند، مایل نبوده و نیستند تاریخ جهان به پوریم و عواقب بنیان برانداز آن رجوع کند و در ۳ قرن اخیر، که مهار مراکز دانشگاهی غرب و تحقیق و تالیف در حوزه علوم انسانی و به خصوص مقوله تاریخ با دست و از کیسه کنیسه و کلیسا تغذیه شده، با وسواس تمام، مانع بررسی عواقب اجرای پروژۀ پوریم، در محاسبات موانع رشد در پروسه تمدن بشر شده اند و هرچند کتاب کاملی از حواشی تورات، که یهود جهان عملاً آن را قانونی و مسلّم می شمارند، به نام کتاب استر، به طور کامل، اسباب اجرای قتل عام پوریم را بیان کرده و توضیح داده، اما در هیچ بررسی تاریخی، از سوی هیچ مورخی در جهان، نامی از واقعه پوریم، به عنوان یک رخ داد موثر در توقف مدارج پیش رفت آدمی نیامده است. آیا امکان دارد توین بی و ویل دورانت و تایلر و دیگران را از مطالب کتاب استر تورات بی خبر بدانیم؟! چنین تدارکات و توطئه های ضد فرهنگی، که قصد ایجاد انحراف در ذهن جست و جو گر را داشته، خود به خود معلوم می کند که وسعت نسل کشی و تخریب زیر بنای توسعه، در محدوده اجرای پوریم، تا به حدی همه جانبه و گسترده است، که یهودیان در صورت طرح جهانی

مسئله و سؤال درباره پوریم، از عهده پاسخ موجه برنمی آمده و این توسل به اختفا در هر زمینه، به طور معمول تمام اعمال جنایتکارانه غیر موجه و بی دلیل در طول زمان و در تمام اقلیم ها را شامل شده است.

اینک و مقدم بر ورود به مدخل اسناد آن نسل کشی بی منتها و تکرار ناشده در تاریخ بشر، به این مطلب اشاره کنم که آن قتل عام وسیع به دست یهودیان، نه از منظر انسانی و نه در منطق نظامی، هرگز و در هیچ دوره، قابل دفاع نبوده و نیست و اگر یهودیان اجرای پوریم را یک فرمان گریز ناپذیر تاریخ و اقدام و عکس العملی ناگزیر با قصد حمایت از قوم خود و قابل دفاع عقلایی می دانستند و یا هر مفر دیگری برای تخفیف بار مسئولیت خویش در تدارک آن ماتم بزرگ بشری جسته بودند، بی شک به این همه صحنه سازی جااعلانه تاریخی متوسل نمی شدند و فضای تهی ناشی از پوریم را با کوهی اطلاعات نادرست اقتصادی و سیاسی و فرهنگی و نظامی، در یک دوره دراز ۲۲ قرن و عمدتا در این منطقه و محیط پر نمی کردند. به همین دلیل، سازمان های جهانی یهود در سه قرن اخیر تمام همت و امکانات خود را برای امحای رد پای این حادثه شوم در تمدن بشری صرف کرده، کوشیده اند ضمن برقراری سکوت درباره پوریم، آن را به مقوله ای غریبه نزد صاحبان تحقیق تبدیل کنند. مطلبی که با موفقیت تمام تا همین چند سال پیش در حوزه تاریخ نویسی عمومی برای شرق میانه و جهان پیش برده اند و کوشش های مندرج در مجموعه «تاملی در بنیان تاریخ ایران» نخستین تلاش در جهت بازخوانی اسناد رخ داد پلید پوریم است، که باز هم با توطئه سکوت و سرپوش گذاری در سطح جهان رو به رو شده و آشکارا شاهدیم با فعال کردن پایگاه فرهنگی داخلی و منطقه ای و جهانی خویش، قصد کم اثر کردن این سعی نو، برای معرفی پوریم و عواقب آن بر سرنوشت تمدن بشر را دارند. برای مورخ، همصدایی وسیع لایه بزرگی از روشن فکران مسلمان در پیروی از فرمان یهودیان و

رعایت سکوت نسبت به این تحقیق جدید در باب دیرینه و سرنوشت ساکنان کهن شرق میانه اعجاب آور نیست، زیرا می داند یهود ستون پنجم فرهنگی پر تعداد و برج دیده بانی بلندی در میان مسلمین بر پا و کرسی های بسیاری در مراکز آموزش رسمی و دولتی و حوزوی جهان اسلام را اشغال کرده اند. به گمان من در موقعیت کنونی شناخت آنوسی های پنهان مانده در پس تظاهرات و تبلیغات، از نحوه برخورد با مبحث نوگشوده پوریم و قبول یا رد لزوم تحقیق در درباره آن، به آسانی میسر است. پس به اصل یادداشت توراتی استر درباره پوریم به مدد خداوند و به عنوان یک مورخ وارد شوم و به دنبال این مقدمات، بکوشم تا واقعیت آن روی داد پنهان مانده از شعور تاریخی انسان را بیرون کشیده و برملا کنم

«کتاب استر. برکناری وشتی: در ایام اخشورش این امور واقع شد. این همان اخشورش است که از هند تا حبش بر صد و بیست و هفت ولایت سلطنت می کرد. در آن ایام هینی که اخشورش پادشاه بر کرسی سلطنت در دارالسلطنه شوش نشسته بود. در سال سوم از سلطنت خویش ضیافتی برای جمیع سروران و خادمان خود برپا نمود و حشمت فارس و ماد از امرا و سروران ولایت ها، به حضور او بودند. پس مدت مدید صد و هشتاد روز، توانگری جلال سلطنت خویش و حشمت مجد و عظمت خود را جلوه می داد... و وشتی ملکه نیز ضیافتی برای زنان خانه خسروی اخشورش پادشاه بر پا نمود. در روز هفتم چون دل پادشاه از شراب خوش شد، هفت خواجه سرا یعنی مهومان و بزتا و حربونا و بغتا و ابغتا و زاتر و کرکس را که در حضور اخشورش پادشاه خدمت می کردند امر فرمود که وشتی ملکه را با تاج ملوکانه به حضور پادشاه بیاورند تا زیبایی او را به خلائق و سروران نشان دهد، زیرا که نیکو منظر بود. اما وشتی ملکه نخواست حسب فرمانی که پادشاه به دست خواجه سرایان فرستاده بود بیاید. پس پادشاه بسیار خشمگین شده غضب در دل اش مشتعل گردید... اگر پادشاه این را مصلحت داند، فرمان ملوکانه ای از حضور وی صادر شود و در شرایع ماد و فارس ثبت گردد تا تبدیل نپذیرد که وشتی به حضور اخشورش پادشاه دیگر نیاید و

پادشاه رتبه ملوکانه او را به دیگری که به تر از او باشد بدهد. و چون فرمانی که پادشاه صادر گرداند در تمامی مملکت او مسموع شود، آن گاه همه زنان شوهران خود را از بزرگ و کوچک احترام خواهند نمود. و این سخن در نظر پادشاه و رؤسا پسند آمد و پادشاه موافق سخن مملوکان عمل نمود و مکتوبات به همه ولایات پادشاه به هر ولایت، موافق خط آن و به هر قوم موافق زبان اش فرستاد تا هر مرد در خانه خود مسلط شود و در زبان قوم خود آن را بخواند

استر در مقام ملکه: بعد از این وقایع، چون غضب اخشورش پادشاه فرو نشست، و شتی و آن چه را که او کرده بود و حکمی که درباره او صادر شده بود، به یاد آورد و ملازمان پادشاه که او را خدمت می کردند، گفتند که دختران باکره نیکو منظر برای پادشاه بطلبند و پادشاه در همه ولایت های مملکت خود و کلا بگمارد که همه دختران باکره نیکو منظر را به دارالسلطنه شوشن در خانه زنان زیر دست هیجای که خواجه سرای پادشاه و مستحفظ زنان می باشد، جمع کنند و به ایشان اسباب طهارت داده شود و دختری که به نظر پادشاه پسند آید، در جای و شتی ملکه شود. پس این سخن در نظر پادشاه پسند آمد و همچنان عمل نمود... پس چون امر و فرمان پادشاه شایع گردید و دختران بسیار در دارالسلطنه شوشن زیر دست هیجای جمع شدند، استر را نیز به خانه پادشاه زیر دست هیجای که مستحفظ زنان بود آوردند و آن دختر به نظر او پسند آمده، در حضورش التفات یافت. پس به زودی اسباب طهارت و تحفه های اش را به وی داد و نیز هفت کنیز را که از خانه پادشاه برگزیده شده بودند که به وی داده شوند و او با کنیزان اش به به ترین خانه زنان نقل کرد. و استر قومی و خویشاوندی خود را فاش نکرد زیرا مردخای او را امر فرموده بود که نکند. و مردخای روز به روز پیش صحن خانه زنان گردش می کرد تا از احوال استر و از آن چه به وی واقع شود، اطلاع یابد... پس استر را نزد اخشورش پادشاه، به قصر ملوکانه اش در ماه دهم که ماه طیبیت باشد، در سال هفتم سلطنت او آوردند و پادشاه استر را از همه زنان زیاده دوست داشت و از همه دوشیزگان، در حضور وی نعمت و التفات زیاده یافت. لهذا تاج ملوکانه را بر سر گذارد و او را در جای و شتی

ملکه ساخت. پادشاه ضیافت عظیمی یعنی ضیافت استر را برای همه رؤسا و خادمان خود بر پا نمود و به ولایت‌ها راحتی بخشیده، بر حسب کرم ملوکانه خود عطایا ارزانی داشت

نجات پادشاه به دست مردخای: در آن ایام حینی که مردخای در دروازه پادشاه نشست بود، دو نفر از خواجه سرایان پادشاه و حافظان آستانه یعنی بغتان و تارش غضبناک شده، خواستند که بر اخشورش پادشاه دست بیندازند. و چون مردخای از این امر اطلاع یافت، استر ملکه را خبر داد و استر پادشاه را از زبان مردخای مخبر ساخت. پس این امر را تفحص نموده، صحیح یافتند و هر دو ایشان را بر دار کشیدند. و این قصه در حضور پادشاه، در کتاب تواریح ایام مرقوم شد

توطئه هامان: بعد از این وقایع، اخشورش پادشاه، هامان بن همداتای اجاجی را عظمت داده، به درجه بلند رسانید و کرسی او را از تمامی روسایی که با او بودند بالاتر گذارد و جمیع خادمان پادشاه که در دروازه پادشاه می بودند، به هامان سر فرود آورده، وی را سجده می کردند، زیرا پادشاه درباره اش چنین امر فرموده بود. لکن مردخای سر فرود نمی آورد و او را سجده نمی کرد. و خادمان پادشاه که در دروازه پادشاه بودند، از مردخای پرسیدند که «تو چرا از امر پادشاه تجاوز می نمایی؟» اما هر چند، روز به روز این سخن را به وی می گفتند، به ایشان گوش نمی داد. پس هامان را خبر دادند تا ببینند که آیا کلام مردخای ثابت می شود یا نه، زیرا به ایشان خبر داده بود من یهودی هستم و چون هامان دید که مردخای سر فرود نمی آورد و او را سجده نمی نماید، هامان از غضب مملو گردید و چون دست انداختن بر مردخای تنها به نظر وی سهل آمد و او را از قوم مردخای اطلاع داده بودند، پس هامان قصد هلاک جمیع یهودیانی که در تمامی مملکت اخشورش بودند کرد، زان رو که قوم مردخای بودند... پس هامان به اخشورش پادشاه گفت: «قومی هستند که در میان قوم‌ها در جمیع ولایت‌های مملکت تو پراکنده و متفرق می باشند و شرایع ایشان، مخالف همه قوم‌ها است و شرایع پادشاه را به جا نمی آورند. لہذا ایشان را چنین وا گذاشتن برای پادشاه مفید نیست. اگر پادشاه را پسند آید، حکمی نوشته شود ایشان را هلاک سازند و من ده هزار وزنه نقره به دست عاملان خواهم داد تا آن را

به خزانه پادشاه بیاورند». آن گاه پادشاه انگشتر خود را از دست بیرون کرده، آن را به هامان بن همداتای اجاجی که دشمن یهود بود داد. و پادشاه به هامان گفت: «هم نقره و هم قوم را به تو دادم تا هر چه در نظرت پسند آید به ایشان بکنی».... و مکتوبات با چاپاران به تمام ولایت های پادشاه فرستاده شد تا همه یهودیان را از جوان و پیر و طفل و زن در یک روز، یعنی سیزدهم ماه دوازدهم که ماه آذار باشد، هلاک کنند و بکشند و تلف سازند و اموال شان را غارت کنند... درخواست کمک از استر: و چون مردخای از هر آن چه شده بود اطلاع یافت، جامه خود را دریده، پلاس با خاکستر در بر کرد و به میان شهر بیرون رفته، به آواز بلند فریاد تلخ برآورد و تا رو به روی دروازه پادشاه آمد، زیرا که جایز نبود که کسی با لباس پلاس داخل دروازه پادشاه بشود. و در هر ولایتی که امر و فرمان پادشاه به آن رسید، یهودیان را ماتم عظیمی و روزه و گریه و نوحه گری بود و بسیاری در پلاس و خاکستر خوابیدند. پس کنیزان و خواجه سرایان استر آمده، او را خبر دادند و ملکه بسیار محزون شد و لباس فرستاد تا مردخای را بپوشانند و پلاس او را از وی بگیرند، اما او قبول نکرد... پس استر فرمود به مردخای جواب دهید که «برو و تمامی یهود را که در شوشن یافت می شوند جمع کن و برای من روزه گرفته، سه شبانه روز چیزی مخورید و میاشامید و من نیز با کنیزانم همچنین روزه خواهیم داشت و به همین طور، نزد پادشاه داخل خواهیم شد، اگر چه خلاف حکم است. و اگر هلاک شدم، هلاک شدم». پس مردخای رفته، موافق هر چه استر وی را وصیت کرده بود، عمل نمود ..

درخواست استر از پادشاه: و چون پادشاه، استر ملکه را دید که در صحن ایستاده، او در نظر وی التفات یافت و پادشاه چوگان طلا را که در دست داشت، به سوی استر دراز کرد و استر نزدیک آمده، نوک عصا را لمس کرد. و پادشاه او را گفت: «ای استر ملکه، تو را چه شده و درخواست تو چیست؟ اگر چه نصف مملکت باشد، به تو داده خواهد شد». استر جواب داد که «اگر به نظر پادشاه پسند آید، پادشاه با هامان امروز به ضیافتی که برای او مهیا کرده ام بیاید».... هامان گفت: «استر ملکه نیز کسی را سوای من به ضیافتی که بر پا کرده بود، همراه پادشاه دعوت نفرمود و فردا نیز او مرا همراه

پادشاه دعوت کرده است. لیکن همه ی این چیزها نزد من هیچ است، مادامی که مردخای یهود را می بینم که در دروازه پادشاه نشسته است». آن گاه زوجه اش زرش و همه دوستان اش او را گفتند: «داری به بلندی پنجاه ذراع بساز و بامدادان، به پادشاه عرض کن که مردخای را بر آن مصلوب سازند. پس با پادشاه با شادمانی به ضیافت برو». این سخن به نظر هامان پسند آمده، امر کرد تا دار را حاضر کردند

تکریم مردخای: اما هامان ماتم کنان و سرپوشیده، به خانه خود شتافت و هامان به زوجه خود زرش و همه دوستان خویش، ماجرای خود را حکایت نمود و حکیمان اش و زنش زرش او را گفتند: «اگر این مردخای از نسل یهود باشد، بر او غالب خواهی آمد، بل که البته پیش او خواهی افتاد». و ایشان هنوز با او گفت و گو می کردند که خواجه سرایان پادشاه رسیدند تا هامان را به ضیافتی که استر مهیا ساخته بود، به تعجیل ببرند ..

اعدام هامان: پس پادشاه و هامان نزد استر ملکه به ضیافت حاضر شدند و پادشاه در روز دوم نیز در مجلس شراب به استر گفت: «ای استر ملکه، مسئول تو چیست که به تو داده خواهد شد و درخواست تو کدام؟ اگر چه نصف مملکت باشد، به جا آورده خواهد شد». استر ملکه جواب داد و گفت: «ای پادشاه، اگر در نظر تو التفات یافته باشم و اگر پادشاه را پسند آید، جان من به مسئول من و قوم من به درخواست من، به من بخشیده شود. زیرا که من و قوم فروخته شده ایم که هلاک و نابود و تلف شویم و اگر به غلامی و کنیزی فروخته می شدیم، سکوت می نمودم، با آن که مصیبت ما نسبت به ضرر پادشاه هیچ است»... و پادشاه غضبناک شده، از مجلس شراب برخاسته، به باغ قصر رفت و چون هامان دید که بلا از جانب پادشاه برایش مهیا است، بر پا شد تا نزد استر ملکه برای جان خود تضرع نماید و چون پادشاه از باغ قصر به جای مجلس شراب برگشت، هامان بر بستری که استر بر آن می بود افتاده بود، پس پادشاه گفت: «آیا ملکه را نیز به حضور من در خانه بی عصمت می کنی؟» سخن هنوز بر زبان پادشاه می بود که روی هامان را پوشانیدند... پس هامان را بر داری که برای مردخای مهیا کرده بود، مصلوب ساختند و غضب پادشاه فرو نشست... آن گاه اخشورش پادشاه به

استر ملکه و مردخای یهودی فرمود: «اینک خانه هامان را به استر بخشیدم و او را به سبب دست درازی به یهودیان به دار کشیده اند. و شما آن چه را که در نظرتان پسند آید، به اسم پادشاه به یهودیان بنویسید و آن را به مهر پادشاه مختوم سازید، زیرا هر چه به اسم پادشاه نوشته شود و به مهر پادشاه مختوم گردد، کسی نمی تواند آن را تبدیل نماید». پس در آن ساعت، در روز بیست و سوم ماه سوم که ماه سیوان باشد، کاتبان پادشاه را احضار کردند و موافق آن چه مردخای امر فرمود، به یهودیان و امیران و والیان و روسای ولایت ها یعنی صد و بیست و هفت ولایت که از هند تا حبش بود نوشتند، به هر ولایت موافق خط آن و به هر قوم موافق زبان آن و به یهودیان، موافق خط و زبان ایشان و مکتوبات را به اسم اخشورش پادشاه نوشت و به مهر پادشاه مختوم ساخته، آن ها را به دست چاپاران اسب سوار فرستاد، و ایشان بر اسبان تازی که مختص خدمت پادشاه و کره های مادیان های او بودند، سوار شدند و در آن پادشاه به یهودیانی که در همه شهرها بودند اجازت دادند که جمع شده، به جهت جان های خود مقاومت نمایند و تمامی قوت قوم ها و ولایات را که قصد اذیت ایشان می داشتند، با اطفال و زنان ایشان هلاک سازند و بکشند و تلف نمایند و اموال ایشان را تاراج کنند، در یک روز یعنی در سیزدهم ماه دوازدهم که ماه آذر باشد در همه ولایت های اخشورش پادشاه و تا این حکم در همه ولایت ها رسانیده شود، سوادهای مکتوب به همه قوم ها اعلان شد که در همان روز یهودیان مستعد باشند تا از دشمنان انتقام بگیرند. حسب حکم پادشاه شتابانیده به تعجیل روانه ساختند و حکم در دارالسلطنه شوش نافذ شد و مردخای از حضور پادشاه با لباس ملوکانه لاجوردی و سفید و تاج بزرگ زرین و ردای کتان نازک ارغوانی بیرون رفت و شهر شوش شادی و وجد نمودند و برای یهودیان روشنی و شادی و سرور و حرمت پدید آمد و در همه ولایت ها و جمیع شهرها در هر جا که حکم فرمان پادشاه رسید، برای یهودیان شادمانی و سرور و بزم و روز خوش بود و بسیاری از قوم های زمین به دین یهود گرویدند زیرا ترس یهودیان بر ایشان مستولی گردیده بود

استیلای یهودیان بر دشمنان و در روز سیزدهم ماه دوازدهم که

ماه آزار باشد، هنگامی که نزدیک شد حکم و فرمان پادشاه را جاری سازند و دشمنان یهود منتظر بودند بر ایشان استیلا یابند، این همه بر عکس شد که یهودیان بر دشمنان خویش استیلا یافتند. و یهودیان در شهرهای خود در همه ولایت های اخشورش پادشاه جمع شدند تا بر آنانی که قصد اذیت ایشان داشتند، دست بیندازند و کسی با ایشان مقاومت ننمودند زیرا که ترس ایشان بر همه قوم ها مستولی شده بود و جمیع روسای ولایت ها و امیران و والیان و عاملان پادشاه، یهودیان را اعانت کردند زیرا که ترس مردخای بر ایشان مستولی شده بود، چون مردخای در خانه پادشاه معظم شده بود و آوازه او در جمیع ولایت ها شایع گردیده و این مردخای آنا فآنا بزرگ تر می شد. پس یهودیان جمیع دشمنان خود را به دم شمشیر زده، کشتند و هلاک کردند و با ایشان هر چه خواستند به عمل آوردند و یهودیان در دارالسلطنه شوش پانصد نفر را به قتل رسانیده، هلاک کردند و فرزنداطا و دلفون و اسفاتا و فوراتا و ادلیا و اریداتا و فرمشتا و اریسای و اریدای و یزاتا، یعنی ده پسر هامان بن همداتای، دشمن یهود را کشتند لیکن دست خود را به تاراج نگشادند. در آن روز عدد آنانی را که در دارالسلطنه شوش کشته شدند به حضور پادشاه عرضه داشتند و پادشاه به استر ملکه گفت «یهودیان در دارالسلطنه شوش پانصد نفر و ده پسرهامان را کشته و هلاک کرده اند، پس در سایر ولایت های پادشاه چه کرده اند؟ حال مسوول تو چیست که به تو داده خواهد شد و دیگر چه درخواست داری که برآورده خواهد گردید؟» استر گفت: «اگر پادشاه را پسند آید، به یهودیانی که در شوش می باشند اجازت داده شود که فردا نیز مثل فرمان امروز عمل نمایند و ده پسر هامان را بر دار بیاویزند» و پادشاه فرمود چنین بشود و حکم در شوش نافذ گردید و ده پسر هامان را به دار آویختند و یهودیانی که در شوش بودند، در روز چهاردهم ماه آزار نیز جمع شده، سیصد نفر را در شوش کشتند، لیکن دست خود را به تاراج نگشادند. و سایر یهودیانی که در ولایت های پادشاه بودند جمع شده، برای جان های خود مقاومت نمودند و چون هفتاد و هفت هزار نفر از میغضان خویش را کشته بودند، از دشمنان خود آرامی یافتند، اما دست خود را به تاراج نگشادند. این، در روز سیزدهم ماه آزار واقع شد و در روز

چهاردهم ماه، آرامی یافتند و آن را روز بزم و شادمانی نگاه داشتند». (عهد عتیق، کتاب استر)

این خلاصه ای از کتاب استر بود، که شالوده پوریم را بیان کرده است. آمیزه ای از افسانه و واقعیت، با کم ترین قسمت عقل پذیر و قابل تایید و منطبق با دیگر نشانه های تاریخی، و بیش ترین سهم افسانه های مادر بزرگانه. اینک وظیفه مورخ است تا این دو سهم را از هم جدا کند و با پهلو قراردادن مظاهر مسلم این کشتار و تعیین حد و وسعت آن، به علل ایقان و اطمینان نسبت به وقوع و عواقب تمدن برانداز پوریم بپردازد.

۷۷. نگاه به پوریم از منظر مشیت الهی

می خواهم اندکی دیگر فرصت بطلبم و پیش از ورود نهایی به موضوع پوریم و به قصد اثبات جدایی کامل تابعین کنیسه و کلیسا، از سفارشات الهی، خوانندگان را به تماشای گوشه دیگری از مناظر پنهان رخ داد پوریم دعوت کنم و یاد آور شوم: بر اساس صریح آیات قران و ارزیابی رفتارهای تاریخی سرپرستان و پیروان دو دین آسمانی ماقبل اسلام، یعنی یهودیان و مسیحیان، بی تعارف و در ابعاد و به علل گوناگون، نجس اند و از آن که در حیات پیامبر از یکتایی خداوند دست شسته و مشرک شده اند، بنا بر اشارات آیات قران، شامل هدایت نیستند، شایستگی دخول به مراکز عبادی مسلمین را ندارند و باید در نهایت ذلت به ادای جزیه مجبور شوند.

«ان الذین کفروا من اهل الکتاب و المشرکین فی نار جهنم خالدین فیها اولئک هم شر البریه. به کفر برگشتگان اهل کتاب و مشرکین تا ابد در آتش می مانند، چرا که از بدترین آفریدگان اند». (بینه، ۶)

این ارزیابی، ناقض این اصل نیست که دریافت کنندگان تورات و انجیل، در تبلیغ یکتا پرستی بر مسلمین مقدم بوده اند و هیچ مسلمان

معتقد و تابع قرآنی، منکر نزول آسمانی تورات بر موسای پیامبر و به قوم بنی اسرائیل نیست و هیچ مسلمانی بر پیش قراولی قوم موسی، در قبول وحدانیت خداوند تردید نمی کند. آن ها علی رغم بی استعدادی در تبعیت از تورات و سرکشی های متعدد، تا ظهور عیسی پیامبر، تنها یکتا پرستان روی زمین بوده اند، که از سوی «الله» در قرآن، و «یهوه» در تورات، طبیعتا و پیوسته در سختی ها حمایت و مطمئن شده اند

«یا بنی اسرائیل اذکروا نعمتی الّتی انعمت علیکم و انی فضلتمکم علی العالمین. ای بنی اسرائیل یاد آورید نعمتی را که بر شما ارزانی داشتم و شما را بر عالمیان برتری دادم». (بقره، ۴۷)

«ولقد آتینا بنی اسرائیل الکتاب و الحکم و النبوه و رزقناهم من الطیبات و فضلناهم علی العالمین. به بنی اسرائیل کتاب و فرمان و نبوت و رزق پاکیزه و برتری بر عالمیان عطا کردیم». (جاثیه، ۱۶)

«و اگر آواز یهوه خدای خود را به دقت بشنوی تا هوشیار شده، تمامی اوامر او را که من امروز به تو امر می فرمایم به جا آوری، آن گاه یهوه خدای ات تو را بر جمیع امت های جهان بلند خواهد گردانید و تمامی این برکت ها به تو خواهد رسید . و خداوند دشمنان ات را که با تو مقاومت نمایند، از حضور تو منهزم خواهد ساخت، از یک راه بر تو خواهند آمد و از هفت راه پیش تو خواهند گریخت». (عهد عتیق، تثنیه، ۱-۲۸:۷)

هرچند پیش قراولی بنی اسرائیل در قبول یکتا پرستی محتاج احتجاج نیست، اما بیان قرآن قویم در این باب اطمینان و استحکام ویژه ای به آن می بخشد که برای مؤمن، ابزار آگاهی نسبت به نهایت عدالت و صراحت در بارگاه الهی و فرصت دیگری است تا مستندات آن اعتقاد نوبیان را مکرر کنم که یهودیان و مسیحیان، تا زمان و روزگار پیامبر اسلام، پیرو تثلیث و قائل به شرک نبوده، پرچم یکتا پرستی به دست داشته اند و این مطلبی نیست که در قرآن قدرتمند، گواه کافی در باب آن نیابیم

«شرع لكم من الدين ما وصى به نوحا والذى اوحينا اليك و ما وصينا به ابراهيم و موسى و عيسى ان اقيموا الدين و لاتتفرقوا فيه آيين مقرر شده برای شما همانی است که به نوح و ابراهیم و موسی و عیسی توصیه و وحی شد که دین را بر پای نگه دارید و در آن تفرقه ایجاد نکنید.» (شوری، ۱۳)

چنین اشارات روشن بی خدشه ای که جای مجادله برای هیچ مغرض و مفسری باقی نمی گذارد، نشان می دهد که دعوت به قبول وحدانیت خدا و اطاعت از فرامین سازنده کتب آسمانی، در تمام اسناد مطمئن الهی و از زبان تمام پیامبران، حاوی رهنمود واحدی است و چنان که آیات دیگری گواهی می دهد، پیش از این که یهود و نصاری، در عهد پیامبر اسلام، پیمان شکنانه به تثلیث روی آورند، پویندگان راه فرامین الهی و مورد تایید و حرمت خداوند بوده اند

«و لا تجادلوا اهل الكتاب التي هي احسن الا الذين ظلموا منهم و قولوا امنا بالذي انزل الينا و انزل اليكم و الهنا و الهكم واحد و نحن له مسلمون. با اهل کتاب، مگر ظالمین شان، جز به نیکویی مجادله نکنید. بگویید به آن چه بر شما و بر ما نازل شده ایمان داریم خدای ما و شما یکی است و تسلیم آن هاییم.» (عنکبوت، ۴۶)

گمان ندارم گواه روشن تری از این آیات، بر بقای اهل کتاب بر یکتا پرستی، لااقل تا زمان نزول قرآن یافت شود و گمان نمی کنم نیازی به تکرار آیات دیگری برای تثبیت و تفهیم این حقیقت مطلق باشد که دین یهود و نصاری و کتاب تورات و انجیل، در مراحل آغازین دعوت اسلام، هنوز مورد تایید الهی و تکریم مسلمین بوده است. آیه بالا و دیگر نظایر آن، به وضوح بیان می کند که شرک در نزد اهل کتاب، یک پدیده پس از دعوت اسلام و شگرد خاخام ها و کشیشان برای جدا کردن کامل تابعین خویش از مسلمانان است. قرآن کریم چنان که در فصل های مربوطه در مجموعه مقالات اسلام و شمشیر بیان شد، تمام خطوط و فصول انتقال اهل کتاب پیشین، از یکتا پرست به مشرک را بیان کرده، به همان نسبت نوع خطاب به آنان را تغییر داده و پوشیده

نیست جایگاه بنی اسرائیل و پیروان موسی، در قرآن را، همان اندازه بلند مرتبه می بینیم که موقع یهود به شرک پیوسته و برابر رسالت پیامبر اسلام ایستاده، خوار و بی حرمت است. چندان که می توان توجه داد که نام گذاری نهایی «یهود»، در کتاب خدا، یک لقب خفیف جانشین «بنی اسرائیل» و «اهل کتاب» است که یهودیان آن را بر خود نمی پسندند، به کار نمی برند و به رسمیت نمی شناسند، هرچند به صورتی مرموز تاکنون کسی را به دنبال کشف معنای قرآنی لقب «یهود» و به طور کلی تر، هود، ندیده ایم! بدین ترتیب حمایت مطلق خداوند از مومنین بنی اسرائیل، قرن ها پیش از ابتلای به شرک و سرکشی نسبت به رسالت پیامبر، در ماجرای تصرف بابل و یاری به آنان در سرکوب دشمنان خویش در شرق میانه، حتی به صورت قتل عام، آن گاه که اقوام منطقه قصد کشتار کامل یهودیان را داشته اند، می تواند از منظر اراده الهی، برای حفاظت تنها قوم معتقد به وحدانیت و یکتا پرستی در آن زمان نیز دیده شود

حالا کسانی مشغول به هم مالیدن دست ها و تکان دادن دم از سر شادمانی اند که پورپیرار باز هم حرف های خود را پس گرفت و پوریم بنی اسرائیل را مشیت الهی توصیف کرد. من به این پایین و بالا پریدن های از سر ناگزیری و بوزینه وار آنان، که مطلقا از روی خباثت و از مبداء ناهمی است، اعتنا ندارم و به خواستاران حقیقت یادآور می شوم که ما مسلمانیم و یهودی نیستیم، فقط به احکام الهی خاضعیم و در هیچ باب، جز مقدرات انشاء شده از سوی خداوند را در نظر نداریم، برای پیش بردن امیال و یا اعتقادات خویش به اختلافی حقیقت و انتشار دروغ دست نمی زنیم، چون اصحاب کنیسه و کلیسا، به جعلیات خود ساخته متوسل نمی شویم، برای به راه انداختن ارابه شیادی و دروغ بافی، از کتب و کتیبه های قلبی، چرخ دوآر نمی سازیم، برای هیچ قومی تواریخ بی اساس و شاه نامه و الفهرست و اوستا نمی نویسیم، بر اساس تعهد به فرامین و فرموده های قرآن، در تکریم حقیقت و ستیز با دروغ، حتی به بهای جان و زیان

خود و وابستگان باز نمی مانیم، از مقابله و مناظره و قبول حقیقت در هیچ مقوله ای به هراس نمی افتیم و با خبریم که خداوند دشمنان اصلاح ناپذیر پیامبران و سنگ اندازان تربیت ناشدنی در راه راست را، بارها به صورت جمعی، از میان برداشته و کاملاً منهدم کرده است.

«و قال الملا الذین کفروا من قومه لئن اتبعتم شعيبا انکم اذا لخاسرون. فاخذتهم الرجفة فاصبحوا فی دارهم جاثمین. سران کافر قوم گفتند اگر از شعيب پیروی کنید، زیان خواهید دید. پس زلزله ای سخت درگرفت و آنان مرده بر جای خود ماندند». (اعراف، ۹۱ و ۹۲)

«فلما جاء امرنا جعلنا عالیها سافلها و امطرنا علیها حجاره من سجیل منضود. مسومه عند ربک و ما هی من الظالمین ببعید. چون دستور ما فرا رسید، آن جا را زیر و زبر کردیم و بارانی از سنگ از سجیل بر آن ها بارانیدیم که نشان پروردگار بر آن ها بود و بر ظالمین چنین عذابی دور نیست». (هود، ۸۲ و ۸۳)

«و ان یكذبوک فقد كذبت قبلهم قوم نوح و عاد و ثمود. و قوم ابراهیم و قوم لوط. و اصحاب مدین و كذب موسی فاملیت للکافرین ثم اخذتهم فكيف كان نکیر. فكاین من قریه اهلکناها و هی ظالمة فهی خاویه علی عروشها و بئر معطله و قصر مشید. اگر تو را تکذیب کرده اند پیش از تو قوم نوح و عاد و ثمود هم از تکذیب کنندگان بوده اند و نیز قوم ابراهیم و قوم لوط و اهالی مدن. موسی هم تکذیب شد. به کافران مهلت دادم، سپس آن ها را فرو گرفتم و چه گونه بود عقاب من. ستم پیشگان را هلاک کردیم، سقف های شان فرو ریخت، چاه ها بی مصرف و قصرهای آراسته بی صاحب ماند». (حج، ۴۲ تا ۴۵)

«فانظرنا كيف كان عاقبه مكرهم انا دمرناهم و قومهم اجمعین. فتلك بیوتهم خاویه بما ظلموا ان فی ذلك لایه لقوم یعلمون. پس پایان مکاری آن ها را ببین که چه گونه بود. آن ها و قوم شان را به تمامی هلاک کردیم. آن هم خانه های به کیفر ظلم خالی افتاده شان. در این امور برای دانایان نشانه و عبرتی است». (نمل، ۵۱ و ۵۲)

«فاما ثمود فاهلکوا بالطاغیه. واما عاد فاهلکوا بریح صرصر عاتیه.

سخرنا عليهم سبع لیل و ثمانیاً ایام حسوما فتری القوم فیها صرعی کانهم اعجاز نخل خاویه. اما ثمود، بر اثر آن بانگ بلند کشته شدند. و اما قوم عاد بر اثر باد صرصر که هفت شب و هشت روز پیایی برآنان وزید، مانند تنه های پوسیده نخل بر زمین افتاده و مردند». (الحاقه، ۵ تا ۷)

«ان یشاء یذهبکم ایها الناس و یات بآخرین و کان الله علی ذلک قدیرا اگر اراده کند ای مردم، تمام شما را می برد و کسان دیگر را می آورد که خداوند به این امر قادر است». (نساء ۱۳۳)

می توان آیات دیگری نیز دال بر این امر به حجت گرفت که خداوند طاغیان اصلاح ناشدنی که امکان ابلاغ و آزادی عمل را بر رسولان می بسته و به صراط مستقیمی نبوده اند، یکسره و بدون گزینش این یا آن، مگر به تقوا، با زلزله و باد و صدای بلند و بارش سنگ از آسمان و مصائب دیگر، به کلی هلاک کرده است. این همان خداوندی است که آدمی را از رنجاندن یتیم و بی اعتنایی به سائل باز می دارد و نیکی به پیران و درماندگان را توصیه می کند. در نزد خداوند، امحاء مردم غیر قابل تربیت و مکار و توطئه گر که از صورت آدمی خارج و سدی بر راه رسالت پیامبران شوند، راه حل نهایی است و در قرآن کریم چه بسیار هشدار بر معاندان می خوانیم که آن ها را از دچار شدن به چنین عاقبت و عذابی برحذر می دارد. یهودیان می توانسته اند با توسل به این نشانه ها اعلام کنند بارگاه الهی، آن گاه که بنی اسرائیل، یعنی تنها حاملان یکتا پرستی کهن را، در معرض هلاک عمومی و به تعبیر تورات، قتل عام کامل دیده، در امحاء دشمنان چند گانه پرست، به سرکردگان بنی اسرائیل یاری رسانده است. این یک امکان و احتمال برای مطالعه غیر مغرضانه ماجرای پوریم و بابی برای بحث در باره آن بود، که به سبب انکار اجرا و برقراری سکوت در موضوع آن قتل عام، از سوی یهودیان، به فهرست بررسی های دینی و تاریخی راه نیافت، حذف صورت موضوع، آن را به صورت گره در شناسایی های بشری درآورد، نفی جاهلانه و

جاعلانه، راه را بر شناخت آن حادثه و تبعات اش مسدود کرد و روی دادی را که ممکن بود سر منشاء بسیاری از تحقیقات روشنگر دینی و مادی زندگی انسان باشد، از گردونه دانایی معمول بشر سترد و موجب انحراف در بینش آزاد آدمی شد. اگر پوریم را پلید می خوانم، از آن است که یهودیان، علاوه بر صدمات تمدنی که با اجرای پوریم به بار آوردند، به امید پنهان کردن آن اقدام، تمام هستی و هویت دیرینه سلسله ای از ملل را به بدترین آلودگی های سیاسی و نظامی و فرهنگی، از راه القاء مجموعه نادرستی از مسائل مختلف تاریخی اجتماعی آغشته اند و افشای اخیر آن قتل عام، سند تازه ای بر سنگ دلی یهود در سراسر تاریخ عرضه کرده است، زیرا اقدام به اجرای قتل عام پوریم را نمی توان نوعی دفاع قومی شناخت که راه حل های دیگری جز قتل عام نیز برای آن متصور بود. پوریم را فقط می توان نمایشی از بی ترحمی قوم یهود نسبت به اقوام دیگر دانست که بی گمان نمی تواند مورد تایید و حمایت بارگاه الهی شناخت، چنان که حوادث این روزها در جهان اسلام و خون هایی که در افغانستان و عراق و فلسطین و لبنان ریخته می شود، دلیل روشنی بر بی پروایی آنان در انجام شنیع ترین جنایت های آشکار و پنهان، تنها به صرف دشمنی لجوجانه اعتقادی با مسلمین، ارائه می دهد.

سعی من در تمامی این یادداشت ها، چنان که از نخستین مرحله بیان کرده ام، تنها مصروف این مقوله و اثبات این مطلب بوده است که ماجرای پلید پوریم، به واقع در تاریخ شرق میانه رخ داده و کوشش توام با توطئه و تخریب فرهنگی یهود در پوشاندن رد آن، اینک دیگر بی ثمر است. چنان که بحث بالا را از آن باب گشوده ام که بدانید یهودیان، که معتقد به یکتایی و مشیت الهی نیستند، در چاره اندیشی برای موضوع پوریم، حتی مدعی نشده اند که خداوند یکتا از آن ها در ماجرای پوریم حمایت کرده و چون در طینت پلید خود، تنها به جعل و دروغ متوسل اند و ساخت تاریخ مملو از ناممکنات را، برای اختفای پوریم و ایجاد تفرقه و دشمنی میان سلسله ای از ملت

ها، به خصوص مردم مسلمانی که اینک در شرق میانه متمرکزند، بر ادعای برگزیدگی و برخوردارگی از حمایت الهی در آن نسل کشی و اعتراف از موضع دین داری به اجرای آن، با صلاح و نقشه های خود منطبق تر دیده اند، آن گاه شاهدین مجعولی چون هرودوت و آشیل و فردوسی و ابن ندیم و ابن خلدون و مقدسی و از این قبیل و گله پر شمار دیگری از امپراتوران و دانشمندان و پیامبران دروغین چون زردشت و مانی و غیره و سرداران و شاعران و طبیبان و منجمان و مفسران و سیاحان و فیلسوفان و عارفان و درویشان ساختگی را به حرکت درآورده و تاریخ و فرهنگ و هویت مردم باستان را در لجنزاری فرو برده اند که بیرون کشیدن باورهای آلوده کنونی از آن، نیروی استدلال و استنادی می طلبد که با انبوه جیره خواران و آنوسیانی که اورشلیم در نگهبانی از دروغ های دست ساخته خویش در همه جا گماشته، کاری دشوار اما ممکن می نماید.

هرچند خداوند در قرآن، تنبیه و نابود کردن هیچ قومی را به قوم دیگر واگذار نکرده که خود نشانه ادعای حقانیت اجرای نسل کشی پوریم را باطل می کند، اما اگر یهودیان به جای تاریخ سازی و افسانه بافی برای بشر، بر این تذکر قرآنی و توراتی تکیه می کردند که خداوند، دشمنان صراط مستقیم و مزاحمان راه پیامبران را با سخت ترین عقوبت و به طور کامل، از جمله در ماجرای پوریم قلع و قمع کرده، برای خاخام ها و خردمندان یهود فرصتی فراهم می شد تا ماجرای پوریم را به یک تحول و تغییر مقدس و هدایت شده از سوی خدای آسمان و زمین تبدیل کنند و بروز مباحث دیگری را موجب شوند که گذر از آن ها چندان هم به سادگی میسر نبود. اما فرهنگ جهان شاهد چنین برداشتی از سوی کنیسه نشد و در عوض، سر دم داران یهود کوشیدند تا با رد و اختفای آن نسل کشی عام، بر حضور خود در ماجرا سرپوش گذارند و برای توقف مقوله رشد در جهان، مقصران دیگری چون اسکندر و عرب و مغول بتراشند. چنین نگاهی خود گواه روشنی است بر این که یهودیان و نصاری قرن

هاست از توسل به مشیت الهی فاصله گرفته اند، که حاصل آن، درهم ریختگی تاریخ ارتباطات قومی و ملی و منطقه ای، به بی راهه رفتن فرهنگ مشترک آدمی و رواج چنان تحقیق آکادمیک است که پاکیزه ترین روش برقراری وحدت جهانی و ارتباطات انسانی، یعنی دین اسلام را، من جمله از طریق تدارک جعلیاتی به نام تاریخ غزوات اسلامی، مرکزی برای اشاعه کشتار و ستم و واپس ماندگی و تجاوز و مقابله با آزاد اندیشی معرفی کرده اند!

اینک هر صاحب عقیده مستقلی، خود را موظف به آشنایی و سپس قضاوت درباره پوریم می بیند و اگر بنا بر شواهد گفته شده نخواهد به تفسیر الهی ماجرا گردن گذارد، جز این چاره ندارد که آن قتل عام تمام و غیرموجه و بی دلیل را، مایه شرمساری جاودانه قوم یهود و موجب توقف مسیر رشد طبیعی انسان بشناسد و اگر از منظر مشیت الهی به آن حادثه نابود کننده بنگرد، آن گاه باید یهود را خائن به این خواست خداوندی بگوید که در جای تمسک و توضیح و توسل به اراده الهی در توجیه آن رخ داد، با تاریخ نویسی جاعلانه برای ملت های منطقه، موجب سرگردانی و گمراهی عمومی فرهنگ بشری شده اند. بدین ترتیب مناسب تر این که در این مرحله، به دنبال ارائه اسناد اثباتی رخ داد پلید پوریم باشیم.

۷۸. بررسی کتاب استر در تورات، ۱

«این متن خلاصه شده کتاب استر است، که شالوده موضوع پوریم را بیان می کند. آمیزه ای از افسانه و واقعیت، باکم ترین قسمت عقل پذیر و قابل تایید و منطبق با دیگر نشانه های تاریخی، و بیش ترین سهم افسانه های مادر بزرگانه. اینک وظیفه مورخ است تا این دو سهم را جدا کند و با پهلوی قراردادادن مظاهر مسلم این کشتار و تعیین حد و وسعت آن، به یقین وقوع و عواقب تمدن برانداز آن بپردازد.»

متن فوق را از انتهای یادداشت ۷۶ به این مبتدا آورده ام تا با رعایت

حق و فضل تقدم، رشته ماجرای پوریم را در مطالب کتاب استر تورات دنبال کنم، فضل تقدمی انحصاری، که بیش از دو پله و پرش و مرحله ندارد نقل در کتاب استر تورات و با فاصله بسیار، **مبحث مطرح و موجود در مجموعه تاملی در بنیان تاریخ ایران!** زیرا تاریخ نگاری جهان، تا زمان طرح مدخل های جدید، جز از مسیر کتاب استر، با ماجرای پوریم آشنا نبود و تاثیر مراقبت پر وسواس وسیع یهودیان در پنهان نگهداشتن آن، تا جایی عمل کرده که گویی هیچ مورخ و محقق و اهل نظر جهان، کتاب استر تورات را هم نخوانده و در باب مطالب آن کنجکاوی تاریخی نکرده است و چون عادتاً چنین پدیده ای ظهور نمی کند، پس سه نکته از درون این مقدمه بیرون خواهد جست: نخست این که مهار تاریخ نویسی و دیگر ضمائ آن، چون تدارک دائره المعارف ها و فرهنگ نامه ها و اختراع فلسفه و عرفان و در سرزمین ما تدوین دواوین شعرا و از این گونه قضایا را، از آغاز، یعنی در سده های اخیر، در اختیار یهودیان نشان می دهد. در ثانی مورخانی که تاکنون از پوریم یاد نکرده و به خصوص آنان که از این پس و به دنبال این همه مستندات و مسلمات، منکر حدوث آن فاجعه و عواقب ناشی از آن می شوند، بی شک، در مقوله تاریخ، مقلد و پیرو خواسته های یهودند و سوم و مهم ترین که وسعت بی اعتنایی عمدی به ماجرای پوریم، موجب بود تا پیش از این بررسی های نو، در گنجینه اسناد تاریخی جهان، **تنها یک سند مکتوب و مغشوش در اثبات و اشاره به آن رخ داد سراغ کنیم: کتاب استر تورات.**

این مطلب، گرچه تفحص در باب پوریم را، از مقابله با نظریات عدیده باز می دارد، اما حادثه تفکیک تاریخ از افسانه در کتاب استر را، که برای نخستین بار روی می دهد، پیچیده و دشوار می کند. در عین حال عکس العمل امروزمین سازمان های سیاسی و فرهنگی یهود، باز هم در سطح جهان، کاملاً اثبات می کند که چاره اندیشان جا گرفته در شورای جهانی یهود، تنها راه به تعویق انداختن رسوایی پیش

آمده را، محاصره این گفتار جدید و توسل به سکوت دیده اند، که با نمونه هالوکاست، یک شگرد شناخته شده یهودی است و زمانی از وسعت پریشانی و آسیب دیدگی و حساسیت آن ها آگاه می شویم که تمام سرنخ های اورشلیم، در عرصه روشن فکری دانشگاهی و اربابان رسانه ملی و منطقه ای و جهانی را، به گونه ای هماهنگ برای رعایت دستورسکوت درموضوع طرح ماجرای پوریم، به حرکت درآمده و بسیج شده می بینیم. گستردگی نگرانی در جامعه جهانی یهود و مراکز وابسته به آن، چون مجموعه ایران شناسی بین المللی، به اشکال مختلف خود را بروز می دهد و با نشانه های معین و متفاوت، درمجموع سخت دست بسته و عصبی اند، زیرا پس از صرف هزینه و زمان و نیروی انسانی به کار زده در مخفی نگهداشتن حقیقت تاریخی ماجرای پوریم، اینک آن را برملا و بر سر بازار می بینند و چون با آسوده خیالی، ماجرای قتل عام پوریم و عوارض آن را از پدیده های تاریخ، بی احتمال بازگشت، حذف شده می پنداشتند، اینک در نحوه مواجهه با مدخل و مستند قدرتمند باز سازی تاریخی پوریم، از آن که روش مقابله و پاسخ آن را آماده نداشته اند، درمانده می نمایند و در برابر خود، جز توسل به تمسخر و فحاشی و آزار و تهدید و در نهایت قتل، گزینه دیگری نمی یابند و از همه بدتر، یهودیان می دانند که اگر دریچه تعیین میزان آشوب آنان در تدارک اسناد جااعلانۀ تاریخ، بر خردمندان جهان گشوده شود، به همراه مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی وابسته به کنیسه و کلیسا، باید با سرافکندی، از صحنه فرهنگ جهانی کنار کشند. حاصل درخشان و ارزشمند و درخشانی که در نهایت حیرت، مقام داران فرهنگی در این جمهوری نه تنها برای وصول به آن، با این تحقیقات تازه همراهی و همصدایی نمی کنند، بل در کوتاه کردن این آوای نو در تفسیر تاریخ منطقه، دانسته و نادانسته و به هر حال صادقانه و خاضعانه، با همان راویان یهودی پیشین تاریخ شرق میانه، همکار شده اند!

بدین ترتیب و قبل از ورود کامل به مبحث اصلی، بار دیگر آن اشاره

تعیین کننده را تکرار کنم که یادداشت های ضمیمه و ذیل های پس از اسفار خمسه، یعنی پس از پنج کتاب نخست تورات، در زمره اسناد آسمانی نیست، کتبی با مولفانی معرفی شده به اسامی گوناگون و ظهور کرده از پس حیات و رسالت موسای پیامبر است، که مضمون کلی تاریخ قوم یهود را دنبال می کنند و گرچه تعیین دقیق زمان تحریر هیچ یک آن ها معین و ممکن نیست، اما با بررسی می توان روایت و رگه ای از پیش آمد های محتمل و منطقی و انبوهی صحنه آرای های متعصبانه و عوامانه را درهم تنیده دید که همانند هر نوشته تاریخی دیگر، محل رد و قبول بسیار دارد. اما اینک که مستند «تختگاه هیچ کس» به عنوان یک سند کامل و واضح بین المللی و مدخل و دروازه ای برای ورود به حقایق تاریخ جهان باستان، در حوزه روم و یونان و سراسر شرق میانه کهن، ارائه و اثبات شده است که فرقه گرایی یهود، سرپای داده های موجود در موضوع تاریخ و فرهنگ مردم این پهنه وسیع را، به دروغ و جعل آلوده و رسیدگی به حساب فرهنگی آن مورخین و باستان شناسان یهودی اعزام شده از دانشگاه های اروپا و آمریکا به سایت های باستانی ایران را، در این باب می خواهد که چرا و با چه آرمان و اهدافی، مجموعه خرابه های در اصل نیمه ساختی را، حتی با تدارک فیلم های کارتنی، یک مرکز دایر و شکوهند برای امپراتوری ناپیدای هخامنشی معرفی کرده، تخریب و تحریق ناممکن آن را به اسکندر مقدونی نسبت داده و با اختراع مثنوی مورخ موهوم یونانی، به عنوان شاهدین و مویدین این نادرستی ها، حوزه این شیادی را تا مدیترانه نیز کشانده اند؟!

اینک باید از کارشناسان اعزامی از دانشگاه های بزرگ بین المللی سؤال کرد: اگر در مواجهه با ویرانه تخت جمشید، چندان مجذوب و یا سهل انگار بوده اند که این همه معایب اصولی ناشی از ناکاملی اجرا را ندیده اند، پس در چه اموری، جز دروغ سازی و جعل، که بر آن واقفیم، خود را کارشناس می شناسانند. برای فریب ملت و بل

جهانی، چه دستمزدی گرفته و چه برنامه ای در نظر داشته اند و اگر از نخست متوجه آن عیوب بوده و به سود خواسته های کنیسه و کلیسا نادیده گرفته اند؟! پس باید مسئولین دیروز و امروز دانشگاه های اروپا و آمریکا برای ارتکاب چنین جنایت فرهنگی محاکمه شوند و نام ایران شناسان سترگ، از دفاتر و جایگاه های کنونی سترده و به فهرست کلاه برداران بزرگ بین المللی وارد شوند.

پس به دنبال بازبینی مورخانه کتاب استر عهد عتیق می روم و دلایل اثباتی پوریم و علائم و نتایج تمدن سوز پس از آن را، نه صرفا بر اساس بازخوانی اعترافات آن کتاب، بل در تطبیق اشارات آن با تغییرات عظیم و ظاهرا بی دلیل و ناگهان رخ داده در زیر بنای هستی مردمی که در منطقه اجرای پوریم می زیسته و مقدم بر همه جست و جوی علت به خود رها شدن و نیمه ساخت ماندن مجموعه و مخروبه تخت جمشید را دنبال کنم که دو بخش عمده و اساسی دارد: نخست این که سلاطین هخامنشی به کدام نیاز و یا اجبار، آن همه کار و سرمایه انجام شده در آن محوطه را ندیده گرفته و ادامه آن ساخت و سازها را متوقف کرده اند و از آن مهم تر و در اثبات عواقب بنیان برافکن فاجعه پوریم موثرتر این که: چرا در فاصله دراز پس از پوریم، هیچ مرکز قدرت دیگری اراده نداشته تا با اتمام آن مجموعه نیمه کاره بی مدعی، حقوق استفاده از آن را به خود منتقل کند؟! این پرسش قدرتمند بی پاسخی است که ثابت می کند از پس پوریم، در همان اقلیم فارس هم، هیچ صاحب نفوذ و توانی، در هیچ اندازه و مقیاسی ظهور نکرده است.

«در ایام اخشورش این امور واقع شد. این همان اخشورش است که از هند تا حبش بر صد و بیست و هفت ولایت سلطنت می کرد در سال سوم از سلطنت خویش ضیافتی برای جمیع سروران و خادمان خود برپا نمود و حشمت فارس و مادی از امرا و سروران ولایت ها، به حضور او بودند... در روز هفتم چون دل پادشاه از شراب خوش شد... امر فرمود که وشتی ملکه را با تاج ملوکانه به حضور پادشاه بیاوردند تا زیبایی او را به خلیق و سروران نشان

دهد، زیرا که نیکو منظر بود. اما وشتی ملکه نخواست که بر حسب فرمانی که پادشاه به دست خواجه سرایان فرستاده بود بیاید. پس پادشاه بسیار خشمگین شده غضب در دل اش مشتعل گردید... پس از این وقایع، چون غضب اخشورش پادشاه فرو نشست... پادشاه در همه ولایت های مملکت خود وکلا گمارد... تا دختری که به نظر پادشاه پسند آید، در جای وشتی ملکه شود... پس استر را نیز به خانه پادشاه آوردند... و استر قومی و خویشاوندی خود را فاش نکرد زیرا مردخای او را امر فرموده بود که نکند. و مردخای روز به روز پیش صحن خانه زنان گردش می کرد تا از احوال استر و از آن چه به وی واقع شود، اطلاع یابد.. پس استر را نزد اخشورش پادشاه، در سال هفتم سلطنت او به قصر آوردند و پادشاه استر را از همه زنان زیاده دوست داشت». (متن مختصر شده بخش نخست کتاب استر عهد عتیق .

مورخ به دو دلیل تمامی بخش فوق را از داستان استر تورات حذف می کند، بدان اعتبار تاریخی نمی بخشد و تنها می پذیرد که منظور از اخشورش در این قسمت از عهد عتیق باید همان خشایارشا شمرده شود، زیرا اگر داستان استر پس از ورود به دربار به عنوان ملکه قرار است سرانجام به توجیه اسباب و علل پوریم ختم شود و حقایق پیش روی و ضمائم مکتوب در تخت جمشید به صورت کتیبه، تنها خشایارشا را مشغول ساخت و سازها می شناساند و به دنبال او مجری دیگری ادعای ساخت و ساز در آن محوطه را ندارد، پس پوریم هم باید در زمان او انجام شده باشد. با این همه ذکر حاکمیت خشایارشا بر ۱۲۷ ایالت و نیز رخ دادهای مربوط به پوریم در سال هفتم حکومت او، بی وجهت است، زیرا باستان شناختی منطقه و جهان، حکایت چنین تسلط وسیع هخامنشی را مردود می شمارد، آن گاه که از عهده اتمام مجموعه تخت جمشید هم برنیامده و در برابر مقاومت مردم منطقه، به قتل عام متوسل شده اند و از آن که آغاز کننده ساخت تخت جمشید، بر اساس متون کتیبه ها نیز خشایارشا گفته شده و نمی توان پیشرفت همین مقدار ساخت و ساز را با

امکانات آن زمان در مدت هفت سال پذیرفت، پس ذکر سال هفتم حاکمیت خشایارشا نیز به هنگام ورود استر به دربار نادرست است. در عین حال قبول ناشناس ماندن تعلقات مذهبی و ارتباطات استر با مردخای هم، از آن که می دانیم سراسر سلسله هخامنشی، از آغاز حرکت کورش از سرزمین خزران تا پایان اجرای پروژه پوریم، با مدیریت و مشارکت و زیر نظر یهودیان پیش رفته، بسی مسخره می نماید و به طور کلی، داستان ناز و نافرمانی و شتی برای خشایارشا و قضایای دنبال آن، در زمره بازساخت های عامیانه ای است که همانند افسانه مضحک زیر، به عنوان پیش زمینه رسیدن به اجرای پوریم تولید کرده اند.

«در آن ایام حینی که مردخای در دروازه پادشاه نشست بود، دو نفر از خواجه سرایان پادشاه و حافظان آستانه یعنی بغتان و تارش غضبناک شده، خواستند بر اخشورش پادشاه دست بیندازند و چون مردخای از این امر اطلاع یافت، استر ملکه را خبر داد و استر پادشاه را از زبان مردخای مخبر ساخت. پس این امر را تفحص نموده، صحیح یافتند و هر دو را بردار کشیدند. و این قصه در حضور پادشاه، در کتاب تواریخ ایام مرقوم شد». (متن مختصر شده بخش دیگری از کتاب استر عهد عتیق

کودکانه و مجعول بودن این افسانه درباره خوش خدمتی مردخای نسبت به خشایارشا، آن هم فقط برای ثبت در دفاتر تواریخ ایام، بی مراجعه به دلایل مشروح، واضح است. زیرا اگر آن دو خواجه سرای توطئه گر در حضور جمع به خشایارشا خشمگین شده باشند، پس علاوه بر حماقت آنان باید که جامعه را هم نسبت به اجرای قصد آنان هماهنگ و همراه بشناسیم که خبرچین حادثه، از آن میان تنها مردخای بوده است، اما اگر آن ها در خلوتی از این قصد خویش سخن گفته باشند، حضور مردخای درکنار آن ها جز تظاهر به همدستی او توجیهی ندارد و بدین ترتیب، پرده از یک خرده توطئه دیگر از سوی یهودیان برداشته می شود، ولی اساس مبحث مدعی

است که این سناریوی تمام شده به نام استر، تنها به قصد دکور چینی لازم برای به صحنه بردن نمایشی است که به خواست خداوند از آن سخن خواهم گفت.

«پس از این وقایع، اخشورش پادشاه، هامان بن همداتای اجاجی را عظمت داده، به درجه بلند رسانید و کرسی او را از تمامی روسای که با او بودند بالاتر گذاشت. و جمیع خادمان پادشاه که در دروازه پادشاه بودند، به هامان سر فرود آورده، وی را سجده می کردند، زیرا که پادشاه درباره اش چنین امر فرموده بود. لکن مردخای سر فرود نمی آورد و او را سجده نمی کرد. و خادمان پادشاه که در دروازه پادشاه بودند، از مردخای پرسیدند که «تو چرا از امر پادشاه تجاوز می نمایی؟» اما هر چند، روز به روز این سخن را به وی می گفتند، به ایشان گوش نمی داد. پس هامان را خبر دادند تا ببینند که آیا کلام مردخای ثابت می شود یا نه، زیرا ایشان را خبر داده بود که من یهودی هستم. و چون هامان دید که مردخای سر فرود نمی آورد و او را سجده نمی نماید، هامان از غضب مملو گردید. و چون دست انداختن بر مردخای تنها به نظر وی سهل آمد و او را از قوم مردخای اطلاع داده بودند، پس هامان قصد هلاک جمیع یهودیانی که در تمامی مملکت اخشورش بودند کرد.» (همان)

این سست ترین و به وجه دیگر، مسخره ترین بخش کتاب استر تورات است که بهره ای از ساده ترین توجیحات و توجهات تاریخی ندارد. خواننده از هیچ طریق با سبب ظهور با ابهت و ناگهانی این هامان بن همداتای اجاجی آشنا نمی شود، که نام او بلافاصله ما را به یاد اسامی ساختگی مندرج در الفهرست می اندازد و نمی دانیم چرا خشایارشا او را چنان برمی کشد که کرسی اش را بر تمام دیگر رؤسای درباری بالاتر قرار می داده اند، چنان که نمی دانیم مردخای بیرون از دیوارهای دربار مانده، با تکیه بر کدام اطمینان و پشتیبانی با اعلام بی دلیل و علت یهود بودن خود و طفره رفتن از ادای احترام به هامان عالی مقام، عامدا قصد تحریک این صاحب نفوذ قدرتمند را داشته و سرانجام چرا هامان به جای گوش مالی و تنبیه و حتی

کشتن سهل و ساده مردخای ناشناس و یک لا قبا، قصد قتل عام عمومی یهودیان را کرده است؟! بدین ترتیب سراپای این سروده های بی اساس، قصد دیگری جز این ندارد که بر تن یهودیان به هنگام اجرای پروژه پوریم، قبای عاریه مظلومیت بپوشاند که به جزء جزء آن رسیدگی خواهیم کرد.

به همین قلم :

۱. چند بگو مگو
۲. مگر این پنج روزه
۳. ۱۲ قرن سکوت، هخامنشیان
۴. ۱۲ قرن سکوت، اشکانیان
۵. ۱۲ قرن سکوت، ساسانیان، جلد اول
۶. ۱۲ قرن سکوت، ساسانیان، جلد دوم
۷. ۱۲ قرن سکوت، ساسانیان، جلد سوم
۸. پلی بر گذشته، جلد اول
۹. پلی بر گذشته، جلد دوم
۱۰. پلی بر گذشته، جلد سوم
۱۱. برآمدن صفویه، جلد اول، مقدمات و شش جلد دیگر در حال آماده شدن
۱۲. پیروز باد ملت، مجموعه چند داستان کوتاه
۱۳. هزاران اتفاق می افتد، مجموعه چند داستان کوتاه
۱۴. مجموعه همنشینی رنگ ها، ۸ جلد، با همکاری خانم فریال دهدشتی
۱۵. خطاب به سومین کنگره حزب توده ایران، ۷ جزوه، (نایاب)

چند کتاب مرتبط :

۱. فرزندان استر، هومن سرشار، ترجمه خانم مهرناز نصریه
۲. پاپیروس ها، جفری خان، ترجمه خانم مهرناز نصریه
۳. مجموعه ۱۲ جلدی هنر شرق اسلامی، کار مشترک اکسفورد و بنیاد نور
۴. هنر دربار های ایران، تنظیم ابوالعلاء سودآور
۵. هنر و معماری کشور های اسلامی
۶. عرب ستیزی در ادبیات معاصر
۷. سفرنامه رابی بنیامین تودولایی
۸. ستیز خدایان، گورویدال، ترجمه کوشیار کریمی
۹. از زبان داریوش، هایدی ماری کخ (مطالعه این کتاب را برای آگاهی از وسعت دروغ نویسی درباره تخت جمشید، توصیه می کنم)
۱۰. چنین گفت داریوش، دکتر فضل الله نیک آیین

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**